

Bundel - B&W van 16 juni 2025

0.0.1 Besluitenlijst d.d. 16 juni 2025

00 Besluitenlijst BW d.d. 16 juni 2025

Agenda BenW d.d. 16 juni 2025

NO B.2 BW (750405) Voortzetting Huis van Herstel Twente door de 14 Twentse gemeenten

NO B.2 INT (750470) Uitwerking scenario's financiering Huis van Herstel compressed

NO B.2 INT (750474) Bijlage Impactonderzoek Huis van Herstel definitief

NO B.2 RB (750476) Voortzetting Huis van Herstel door de 14 Twentse gemeenten

NO B.2 PB - 25.06.17 Persbericht voortzetting Huis van Herstel

B.01 BW (753030) Beantwoording schriftelijke vragen LAS over protocollen brand zonnepaneelvelden en windmolens

B.01 UIT (119477) Beantwoording schriftelijke raadsvragen fractie LAS over protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens

B.02 BW (761171)) Beantwoording raadsvragen LAS statiegeld doneerringen

B.02 UIT (761764) Beantwoording schriftelijke LAS statiegeld doneerringen

B.3 BW (762848) Raadsbrief over afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod

B.3 RB (762871) Afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod

B.4 BW (761257) Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024

B.4 INT (761237) bijlage rapportage inzet tijdelijke middelen 2024

B.4 RB (761245) raadsbrief Rapportage inzet tijdelijke middelen...

B.6 BW (761329) Informatiebrief gemeenteraad financiële situatie Sportbedrijf Almel

B.6 INT (763837) Evaluatie Sportbedrijf Almelo BV (28 oktober 2024)

B.6 RB (761381) Raadsbrief - Informeren over financiële situatie ...

B.7 BW (11079) Plan van Aanpak en voorbereidingskrediet Herstructurering Ossenkoppelerhoek

B.7 INT (94508) Plan van Aanpak Herstructurering Ossenkoppelerhoek

B.7 RV (8711) Voorbereidingskrediet herstructurering Ossenkoppelerhoek

B.8 BW (755800) Convenant Meer Muziek in de Klas

B.8 RB (757904) Raadsbrief ter info convenant Meer muziek in de klas

NO B.1 BW (763554) Collegevoorstel terinzagelegging taxatierapport Binnenhof 53

B.10 BW (763971) Informeren raad inzake afzien koop van de wijkaccommodatie De Trefhoek

B.10 RB (763887) Afzien van de koop van wijkaccommodatie De Trefhoek

B.5 BW (761707) Aanstellen voorzitter commissie bezwaarschriften sociaal domein

B.9 BW (763784) Standpuntbepaling tbv ALV 18 juni 2025 van de VNG

Besluitenlijst College van B&W openbaar

Datum	16-06-2025
Tijd	9:30 - 13:00
Locatie	B&W kamer
Voorzitter	R.T.A. Korteland
Aanwezig	R.T.A. Korteland (vz), J.H. Dijkstra (gemeentesecretaris), E.J.F.M. van Mierlo, G.J. Overmeen-Bakhuis, J. Hinnen (wethouders), A. Wermers (communicatie), E. Diepenmaat-van den Hoff (beleidscoördinatie)
Afwezig	J.M. van Rees

A Algemeen

- A.1 Vaststelling besluitenlijst d.d. 10 juni 2025**
Besluitenlijst d.d. 10 juni 2025, vast te stellen

B Bespreekpunten

B.1 Beantwoording schriftelijke vragen LAS over protocollen brand zonnepaneelvelden en windmolens (763030)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De heer Kampman heeft namens de fractie LAS op 8 mei 2025 schriftelijke raadsragen gesteld over protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens. Middels deze brief beantwoordt het college van Burgemeester en Wethouders deze vragen.

Besluit

1. De schriftelijke vragen van de fractie LAS, inzake protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens, te beantwoorden middels bijgevoegde brief (D/25/119477).
2. De brief met beantwoording van de vragen te plaatsen op iBabs, zodat andere fracties kennis kunnen nemen van de beantwoording.

B.2 Raadsragen LAS statiegeld doneerringen (761171)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De fractie Lokaal Almelo Samen (LAS) heeft op 27 mei 2025 schriftelijke vragen gesteld over het gebruik van de statiegeld doneerringen. Middels een brief beantwoordt het college van Burgemeester en Wethouders deze vragen.

Besluit

1. De schriftelijke vragen van de fractie LAS, inzake statiegeld doneerringen, te beantwoorden middels bijgevoegde brief (D/25/761764).
2. De brief met beantwoording van de vragen te plaatsen op iBabs, zodat andere fracties kennis kunnen nemen van de beantwoording.

B.3 Raadsbrief over afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod (762748)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 4 februari 2025 heeft de gemeenteraad de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' aangenomen. Het college informeert de raad via een raadsbrief over de wijze waarop invulling is gegeven aan deze motie.

Besluit

1. De gemeenteraad met de bijgevoegde raadsbrief (D/25/762871) te informeren over de wijze waarop invulling is gegeven aan de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' van 4 februari 2025.
2. De motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

B.4 Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024 (761257)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 9 november 2023 heeft de raad de motie “Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke middelen” aangenomen. In deze motie wordt het college verzocht om de raad periodiek te informeren over de inzet van de tijdelijke middelen, de beoogde doelen en de resultaten in het sociaal domein. De rapportage over 2024 wordt aan de raad beschikbaar gesteld. Hierin wordt verslag gedaan van de inzet van de middelen voor het Sportakkoord II en de middelen horend bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), de brede SPUK voor sociale basis, gezondheid, sport en cultuur.

Besluit

1. De rapportage over de inzet van tijdelijke middelen in 2024 vast te stellen (bijlage Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024, D/25/761237).
2. De raad via bijgevoegde raadsbrief (D/25/761245) met bijlage op de hoogte stellen.

B.5 Aanstellen voorzitter commissie bezwaarschriften sociaal domein (761707)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De huidige voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein treedt per 1 juli 2025 af in verband met het aflopen van de maximale benoemingstermijn. Besloten is om de heer G..J. Elbertsen per 1 juli 2025 te benoemen als voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein.

Besluit

1. De heer G.J. Elbertsen met ingang van 1 juli 2025 te benoemen als voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein Almelo.

B.6 Informatiebrief gemeenteraad financiële situatie Sportbedrijf Almelo (761329)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De financiële situatie van het Sportbedrijf Almelo is de afgelopen jaren door verschillende oorzaken verslechterd. Dit tekort kan niet langer volledig binnen de eigen organisatie worden opgevangen, waardoor het voortbestaan van het Sportbedrijf onder druk staat. Deze situatie is niet langer houdbaar. Om het Sportbedrijf weer financieel gezond en toekomstbestendig te maken, worden verschillende maatregelen in gang gezet. Het college heeft besloten een aantal maatregelen te nemen richting het Sportbedrijf en de gemeenteraad hierover te informeren.

Besluit

1. Het Sportbedrijf opdracht te geven tot een bezuiniging van 5%.
2. Een onderzoek uit te voeren naar de exploitatie van de Topsportthal IISPA.
3. Een onderzoek uit te voeren naar het efficiënter inzetten van vastgoedtaken van het Sportbedrijf.
4. De indexatie voor de prestatieovereenkomst en de huur te synchroniseren.

5. Het resterende financiële tekort voor 2025 van ca. 400.000 euro te betrekken bij de slotrapportage.
6. Het financiële tekort voor 2026 en verder te betrekken bij de begroting 2026
7. Een onderzoek te doen naar het exploiteren en positioneren van het nieuwe sportpark.
8. De raad hierover via een raadsbrief (D/25/761381) te informeren.
9. Het Sportbedrijf met een brief (D/25/761657) te informeren over de afspraken.

B.7 Plan van Aanpak en voorbereidingskrediet herstructurering Ossenkoppelerhoek (11079)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst: Almelo wil haar stad in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente heeft drie wijken / buurten als prioritair gebied aangeduid voor herstructurering, waaronder Ossenkoppelerhoek. Voor Ossenkoppelerhoek is samen met de woningcorporaties een Plan van Aanpak opgesteld waarin een programmatische en gefaseerde aanpak van de herstructurering in deze wijk wordt voorgesteld. Het college heeft besloten om het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" vast te stellen en de raad te vragen een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen. Ossenkoppelerhoek is opgenomen als prioritaire opgaven in de door de gemeenteraad vastgestelde Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.

Besluit

1. Kennis te nemen van de fysieke en sociale kansen en opgaven in het kader van de herstructureringsopgave voor de wijk Ossenkoppelerhoek, zoals opgenomen in de wijkscan (INT-94509).
2. Het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508) vast te stellen met als belangrijkste producten het opstellen van een Ontwikkelvisie en binnen deze visie het uitwerken van de volgende prioritaire projecten:
 - Boomplaats Herstructureringslocatie
 - 'Scharnierkwartier' Gebiedsontwikkeling
 - Jacob van Campenstraat Bouw van een Integraal Kindcentrum
 - Jan Vermeer en Jan Steenstraat Herstructureringslocaties.
3. De raad voor te stellen:
 - a. Kennis te nemen van het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508).
 - b. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 550.000,- voor het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van prioritaire projecten.
 - c. Het voorbereidingskrediet te dekken uit de reserve stadsontwikkeling en de bijbehorende rentelast van structureel 5.500 euro te dekken uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

B.8 Convenant Meer Muziek in de Klas (755800)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

In november 2022 is de motie "Meer muziek in de klas" aangenomen. De pilot die naar aanleiding van deze motie is gestart, was een groot succes. We willen dit continueren. Om de continuïteit en borging van het muziekonderwijs binnen het aanbod van het Kunst Educatie Platform Almelo (KEPA) te waarborgen vanaf het schooljaar 2026-2027 tot en met het schooljaar 2028-2029 wordt het convenant "Meer muziek in de klas" aangegaan. Het college heeft besloten om het convenant aan te gaan en de raad, middels een raadsbrief, hierover te informeren.

Besluit

1. Het convenant "Meer muziek in de klas" (D/25/761094) aan te gaan.
2. De raad via raadsbrief (D/25/757904) hierover te informeren.

De burgemeester besluit:

1. Wethouder Overmeen - Bakhuis volmacht (D/25/755808) te verlenen om het convenant "Meer muziek in de klas" te ondertekenen.

B.9

Standpuntbepaling tbv ALV 18 juni 2025 van de VNG (763784)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 18 juni 2025 vindt een algemene ledenvergadering (ALV) plaats van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het college besluit om tijdens de ALV in te stemmen met de Financiële jaarverantwoording, het contributievoorstel en de Kadernota 2026 met bijbehorende begroting. Het college stemt ook met de voorgestelde resoluties over o.a. samenwerking bij gemeentelijke digitalisering, Jeugdzorg en inzet bij het nieuwe kabinet. Verder gaat het college akkoord met het bereikte onderhandelingsakkoord over de inzameling van verpakkingsmateriaal, stemt het college in met het verlengen van mandaat aan het VNG-bestuur voor de inkoop in het sociaal domein. In de ALV komen tal van moties aan de orde, per motie neemt het college een standpunt in dat inhoudelijk is afgestemd op de belangen van Almelo. Tot slot stemt het college in met de voorgedragen kandidaten voor verschillende bestuursfuncties in het VNG-bestuur en - commissies.

Besluit

1. Namens de gemeente Almelo tijdens de ALV van 18 juni 2025 over de gedane voorstellente stemmen zoals aangegeven in de uitgebreide annotatie (INT - 95337), namelijk:
 - 1.1. In te stemmen met het Financieel Jaarverslag 2024.
 - 1.2. In te stemmen met het contributievoorstel VNG 2026.
 - 1.3. In te stemmen met de Kadernota 2026, inclusief de bijbehorende GGU begroting 2026.
 - 1.4. In te stemmen met de resolutie "Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving" en de propositie Common Ground.
 - 1.5. In te stemmen met de resolutie naar aanleiding van de val van het kabinet en de resolutie Jeugd.
 - 1.6. In te stemmen met verlengen van het huidige mandaat van het VNG-bestuur voor inkoop sociaal domein.
 - 1.7. In te stemmen met het onderhandelingsresultaat over inzameling van verpakkingsmateriaal en met het verlenen van mandaat aan het VNG-bestuur voor de uitwerking van raamovereenkomst.
 - 1.8. Te stemmen over nieuwe ingediende moties en de voorgestelde afdoening van moties uit voorgaande ledenvergaderingen.
 - 1.9. In te stemmen met de voorgedragen kandidaten voor de vacatures in het VNG-bestuur en de VNG-commissies.

De burgemeester besluit:

1. Wethouder Van Rees volmacht te verlenen om de gemeente Almelo te vertegenwoordigen tijdens de algemene ledenvergadering van de Nederlandse gemeenten op 18 juni 2025.

B.10 Informeren raad inzake afzien koop van de wijkaccommodatie De Trefhoek (763971)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 20 mei 2025 heeft het college de Raad geïnformeerd (Raad - 756308) over de vertraging van de uitvoering van het raadsbesluit dat op 15 april 2025 (D/25/736108) is genomen over het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van wijkaccommodatie De Trefhoek. Helaas is de gemeente Almelo genoodzaakt om af te zien van de aankoop van de wijkaccommodatie De Trefhoek. Het college van B&W heeft daarom besloten om de raad via bijgevoegde raadsbrief te informeren.

Besluit

1. Af te zien van de aankoop van het pand met ondergrond en erf, plaatselijk bekend als Ootmarsumsestraat 247-249, 7603 AD te Almelo, kadastraal bekend als gemeente Stad-Almelo, sectie B, nummers 6029 groot 542 m2 en 7433, groot 2227m2.
2. Het beschikbaar gestelde krediet van € 225.001,- en het incidenteel beschikbaar gestelde budget van € 75.000,- conform het raadsvoorstel (D/25/736108) voor de aankoop van voornoemd pand niet in te zetten.
3. De raad middels bijgevoegde raadsbrief (D/25/763887) te informeren over het afzien van de aankoop van voornoemd pand (wijkaccommodatie De Trefhoek).
4. De stichting Wijk -en Jeugdcentrum De Trefhoek middels bijgevoegde brief (D/25/763872) te informeren over het afzien van de aankoop van voornoemd pand (wijkaccommodatie De Trefhoek).

NO B.1 Collegevoorstel terinzagelegging taxatierapport Binnenhof 53 (763554)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Het college heeft besloten om het taxatierapport van Binnenhof 53, onder geheimhouding, ter inzage te leggen bij de griffie. Dit ten behoeve van de raadsvergadering op 24 juni 2025.

Besluit

1. Op grond van artikel 87 Gemeentewet, in samenhang met artikel 5.1 tweede lid onder b van de Wet open overheid geheimhouding op het taxatierapport (D/25/752579) behorende bij het collegebesluit (D/25/748075) geheimhouding op te leggen
2. Het taxatierapport, zoals bedoeld in het eerste beslispunt onder vermelding van geheimhouding te verstrekken aan de raad (artikel 88, tweede lid, Gemeentewet.)

NO B.2 Voortzetting Huis van Herstel Twente door de 14 Twentse gemeenten na 2025 (750405)

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

In het Huis van Herstel Twente kunnen Twentse mannen met complexe problematiek in de laatste fase van hun detentie toewerken naar een succesvolle terugkeer in de samenleving. Deze kwetsbare gedetineerden kampen met problemen op meer dan één leefgebied. Hierbij valt te denken aan het niet hebben van onderdak, het ontbreken van werk, middelengebruik of gedragsverslaving en psychosociaal functioneren. Na detentie stromen zij uit in de regio Twente.

Binnen het Huis van Herstel krijgen zij de begeleiding en/of zorg die zij nodig hebben om de leefgebieden op orde te krijgen en goed te kunnen re-integreren in Twente. Hiermee wordt recidive voorkomen. Met ingang van 2026 stopt de financiering vanuit het Rijk voor de methode Huis van Herstel. De 14 Twentse gemeenten nemen deze financiering voor 2 jaar over, zodat het Huis van Herstel kan blijven bestaan. Voor deze financiering worden regionale middelen ingezet, te weten de regionale arbeidsmarktmiddelen en het beschermd wonen-budget. In 2027 wordt een besluit

genomen over mogelijke structurele voortzetting van het Huis van Herstel na 2027. Het college heeft besloten om, gezamenlijk met de andere Twentse gemeenten, het Huis van Herstel Twente voor een periode van 2 jaar voort te zetten.

2025-05-13 Besluit

1. Het Huis van Herstel Twente gezamenlijk als 14 Twentse gemeenten na 2025 voor een periode van 2 jaar voort te zetten.
2. De benodigde financiering à € 356.960 per jaar voor deze periode uit regionale middelen te halen.
3. De inzet, impact en resultaten van het Huis van Herstel Twente jaarlijks te monitoren en te evalueren.
4. De raad te informeren middels een raadsbrief (D/25/750476).

Aldus vastgesteld in de vergadering van Burgemeester en Wethouders d.d. 24 juni 2025
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Agenda College van B&W openbaar

Datum 16-06-2025
Tijd 9:30 - 13:00
Locatie B&W kamer
Voorzitter R.T.A. Korteland

A	Algemeen
A.1	Vaststelling besluitenlijst d.d. 10 juni 2025
B	Bespreekpunten
B.5	Aanstellen voorzitter commissie bezwaarschriften sociaal domein (761707)
B.6	Informatiebrief gemeenteraad financiële situatie Sportbedrijf Almelo (761329)
B.8	Convenant Meer Muziek in de Klas (755800)
B.10	Informeren raad inzake afzien koop van de wijkaccommodatie De Trefhoek (763971)
C	Conformstukken
C.1	Beantwoording schriftelijke vragen LAS over protocollen brand zonnepaneelvelden en windmolens (763030)
C.2	Raadvragen LAS statiegeld doneerringen (761171)
C.3	Raadsbrief over afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod (762748)
C.4	Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024 (761257)
C.7	Plan van Aanpak en voorbereidingskrediet herstructurering Ossenkoppelerhoek (11079)
C.9	Standpuntbepaling tbv ALV 18 juni 2025 van de VNG (763784)

Collegevoorstel

Onderwerp	Voortzetting Huis van Herstel Twente door de 14 Twentse gemeenten na 2025
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/241053
Documentkenmerk	D/25/750405
Vertrouwelijkheid	Embargo
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

In het Huis van Herstel Twente kunnen Twentse mannen met complexe problematiek in de laatste fase van hun detentie toewerken naar een succesvolle terugkeer in de samenleving. Deze kwetsbare gedetineerden kampen met problemen op meer dan één leefgebied. Hierbij valt te denken aan het niet hebben van onderdak, het ontbreken van werk, middelengebruik of gedragsverslaving en psychosociaal functioneren. Na detentie stromen zij uit in de regio Twente. Binnen het Huis van Herstel krijgen zij de begeleiding en/of zorg die zij nodig hebben om de leefgebieden op orde te krijgen en goed te kunnen re-integreren in Twente. Hiermee wordt recidive voorkomen. Met ingang van 2026 stopt de financiering vanuit het Rijk voor de methode Huis van Herstel. De 14 Twentse gemeenten nemen deze financiering voor 2 jaar over, zodat het Huis van Herstel kan blijven bestaan. Voor deze financiering worden regionale middelen ingezet, te weten de regionale arbeidsmarktmiddelen en het beschermd wonen-budget. In 2027 wordt een besluit genomen over mogelijke structurele voortzetting van het Huis van Herstel na 2027. Het college heeft besloten om, gezamenlijk met de andere Twentse gemeenten, het Huis van Herstel Twente voor een periode van 2 jaar voort te zetten.

Voorgesteld besluit

1. Het Huis van Herstel Twente gezamenlijk als 14 Twentse gemeenten na 2025 voor een periode van 2 jaar voort te zetten.
2. De benodigde financiering à € 356.960 per jaar voor deze periode uit regionale middelen te halen.
3. De inzet, impact en resultaten van het Huis van Herstel Twente jaarlijks te monitoren en te evalueren.
4. De raad te informeren middels een raadsbrief (D/25/750476).

Inleiding

De pilot Huis van Herstel Twente (hierna Huis van Herstel) is een van de trajecten die onder de paraplu van 'Koers en Kansen' vielen: een innovatieprogramma van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De looptijd van de pilot Huis van Herstel is in 2018 vastgesteld op vijf jaar, tot en met december 2023. In 2021 is de pilot operationeel geworden. Binnen de pilot Huis van Herstel stond de wens centraal om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van

de gedetineerde naar de samenleving. Het Huis van Herstel staat in Almelo en richt zich op Twentse mannen die in de laatste fase van hun detentie zitten, met een maximum van 18 maanden. Daarnaast kampen zij met problemen op meer dan één leefgebied. Hierbij valt te denken aan het niet hebben van onderdak; het ontbreken van werk; het hebben van schulden; middelengebruik of gedragsverslaving en psychosociaal functioneren; en verbroken familierelaties. Na detentie stromen zij uit in de regio Twente.

De ambitie van het Huis van Herstel is om partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vallen in de hulpverlening en er een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. De netwerkpartners zijn de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de Reclassering en de 14 Twentse gemeenten. Het is de gezamenlijke maatschappelijke opgave van deze partners om samen te werken aan een succesvolle re-integratie van ex-gedetineerden in de maatschappij. Het uiteindelijke doel van deze unieke pilot is dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft medio 2023 besloten om een verzoek van verlenging van de pilot niet te honoreren.[1] Naar aanleiding van een door de Tweede Kamer aangenomen motie en vervolggesprekken met onder andere bestuurders van de Twentse gemeenten, is in oktober 2023 overeenstemming gekomen over een verlenging van de pilot met nog twee jaar (2024 en 2025) met een bijdrage vanuit het ministerie.[2] Het ministerie heeft aangegeven dat vanaf 2026 geen bijdrage meer volgt. Het is dan aan de Twentse gemeenten of zij wel of niet door willen gaan met het Huis van Herstel en het Huis van Herstel willen financieren.

Het gaat hierbij om de financiering van de methode Huis van Herstel die bovenop de BBA-norm komt. Deze komt uit op een bedrag van € 356.960. De DJI blijft de gebouwgebondenkosten en personele- en beveiligingskosten à € 1.558.430 financieren. Zonder de aanvullende financiering vanuit de gemeenten zal het Huis van Herstel stoppen en zal de locatie een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA), met een geheel andere doelgroep, worden. Dit zal inhouden dat de enige voorziening in heel Nederland waar gedetineerden met complexe problematiek geholpen worden met hun re-integratie verdwijnt en dat er geen plek meer is voor de specifieke doelgroep van het Huis van Herstel. Na hun detentie zal deze doelgroep zonder zorg en begeleiding uitstromen vanuit een gesloten setting in de PI (penitentiare inrichtingen). Met als gevolg een grotere kostenpost voor de gemeenten. Het is aan de 14 Twentse gemeenten om te besluiten of zij het Huis van Herstel willen gaan voortzetten en financieren. Met het Rijk is afgesteld dat de Twentse gemeenten hier uiterlijk juli 2025 duidelijkheid over geven.

[1][Kamerbrief over pilot kleinschalige detentievoorziening Huis van Herstel PI Almelo | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

[2][Kamerbrief over uitvoering motie Kuik en Mutluer over de pilot Huis van Herstel | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Beoogd effect

Het Huis van Herstel Twente draagt bij aan effectieve re-integratie van ex-gedetineerden en aan een veilige samenleving. Daarbij draagt het bij aan het programma Zorg en Veiligheid.

Argumenten voor

1.1 Het Huis van Herstel Twente voorkomt problemen na detentie en vermindert de kans op recidive

Het Huis van Herstel helpt Twentse mannelijke gedetineerden met complexe problematiek bij hun re-integratie in de samenleving. De deelnemer krijgt hier zorg en begeleiding op maat. De deelnemer werkt met de methodiek Krachtwerk aan zelfherstel, herstel (van en) met het sociaal netwerk, herstel met het slachtoffer en herstel met de samenleving. Tussentijdse resultaten van het Actieonderzoek Huis van Herstel Twente laten zien dat deelnemers na uitstroom de volgende zaken op orde hebben:

- Het hebben van een ID
- Werk en/of dagbesteding
- Onderdak
- Inzicht in schulden(aanpak)
- Passende (psychische en/of verslavings-) zorg

Het op orde hebben van deze zaken voorkomt dat gedetineerden terugvallen in hun oude patroon. Dit voorkomt problemen en vermindert de kans op recidive.

1.2 Gemeenten kunnen hun wettelijke taak nazorg detentie eerder oppakken

De coördinatoren nazorg detentie hebben namens hun gemeente de regie op de periode na detentie. De coördinatoren zijn binnen het Huis van Herstel al actief betrokken bij de gedetineerde(n). Dit alles versoepelt de overgang van detentie naar het terugkeren in de samenleving.

1.3 De minimale baten voor de Twentse gemeenten zijn € 444.410 op jaarbasis

De gemeenten hebben in 2024 onderzoek laten uitvoeren naar de impact van het Huis van Herstel. Dit onderzoek laat zien dat een minimale bezetting van 20 deelnemers een te verwachten minimale besparing van € 444.410 op jaarbasis oplevert voor de 14 Twentse gemeenten. Dit is meer dan de gevraagde financiering van € 356.960. De baten komen voor 58% ten goede van de Wmo en voor 42% ten goede van de Participatiewet. Bij een hogere bezetting zal de besparing voor gemeenten toenemen. Er wordt actief op de bezetting gestuurd door onder andere het kernteam en de stuurgroep Huis van Herstel.

1.4 Bestuurlijk is er in de regio breed draagvlak voor de voortzetting van het Huis van Herstel

Voor voortzetting van het Huis van Herstel en financiering is er voorafgaand aan de lokale besluitvorming advies opgehaald op regionaal niveau. De volgende regionale bestuurlijke overleggen adviseren het Huis van Herstel voort te zetten en te financieren:

- Het Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente (DVO)
- De Stuurgroep Zorg, Veiligheid en Straf (Stuurgroep ZVS)
- Het Portefeuillehoudersoverleg arbeidsmarkt Twente (PHA)
- Het Bestuurlijk overleg BW/MO centrumgemeente Almelo
- Het Bestuurlijk overleg BW/MO centrumgemeente Enschede

2.1 De DJI, reclassering en gemeenten dragen gezamenlijk de kosten

Het is de gezamenlijke maatschappelijke opgave van de DJI, gemeenten en reclassering om samen te werken aan een succesvolle re-integratie van ex-gedetineerden in de maatschappij. Het Huis van Herstel is daarom een partnerschap van de PI Almelo, de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de 14 Twentse gemeenten. In 2021 hebben zij allen het 'convenant Project 'Huis van Herstel'' ondertekend waarin de samenwerkingsafspraken zijn opgenomen. Zowel DJI als de 3RO hebben aangegeven een financiële bijdrage te blijven leveren aan het Huis van Herstel na 2025: de DJI financiert de gebouwgebonden kosten en personele- en beveiligingskosten à €1.558.430 en de 3RO de inzet van de reclasseringsmedewerker. Door deze toezeggingen blijft er een bedrag van € 356.960 over voor de 14 Twentse gemeenten om jaarlijks te financieren.

2.2 Er is regionaal ingestemd met de financiering vanuit het beschermd wonen-budget en de arbeidsmarktmiddelen voor een periode van 2 jaar

Wanneer de 14 Twentse gemeenten het Huis van Herstel besluiten voort te zetten, kan hier regionale financiering voor worden ingezet. Het PHA, het BO BW/MO van centrumgemeente Almelo en het BO BW/MO van centrumgemeente Enschede hebben aangegeven het Huis van Herstel voor een periode van 2 jaar te kunnen en willen financieren vanuit hun budgetten. Zij hebben aangegeven dat hier ruimte voor is. Het gaat hierbij om een jaarlijks bedrag van €178.480 uit de regionale arbeidsmarktmiddelen en een bedrag van €178.480 uit het totale beschermd wonen-budget van centrumgemeenten Almelo en Enschede.

2.3 Inzet van lokale budgetten is op dit moment niet haalbaar met het oog op het ravijnjaar

Gemeenten hebben te maken met tekorten die naar verwachting steeds meer gaan oplopen. Zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau wordt het daarom op dit moment niet haalbaar geacht om het Huis van Herstel vanuit lokale middelen te financieren.

2.4 Deze periode geeft de mogelijkheid om andere - structurele - financieringsopties te onderzoeken

Naast de inzet van regionale middelen zijn in het rapport met financieringsscenario's ook andere financieringsmogelijkheden genoemd, zoals de inzet van de Van der Staaij gelden. Ook is door gemeenten een inkooptraject geopperd op basis van het aantal deelnemers vanuit een gemeente. Door eerst voor 2 jaar bestaande middelen in te zetten die passend zijn en waar ruimte is, blijft het Huis van Herstel voortbestaan. In 2026 en 2027 wordt vervolgens gedegen onderzoek gedaan naar de inzet van andere middelen en/of financieringswijze, waaronder de inzet van de Van der Staaij gelden en een inkooptraject op basis van inwoners- /deelnemeraantallen.

3.1 Afhankelijk van de resultaten kan het Huis van Herstel na 2027 structureel worden geborgd en gefinancierd of worden stopgezet

Door de inzet, impact en resultaten van het Huis van Herstel jaarlijks te monitoren en te evalueren kunnen we informatie over de realisatie van de maatschappelijke effecten, zoals deze geschetst zijn in het impactonderzoek, verzamelen en analyseren. Ook het Actieonderzoek Huis van Herstel Twente dat wordt uitgevoerd door de Hogeschool Rotterdam en in 2026 wordt opgeleverd zal hierbij worden betrokken. Op basis van deze informatie en vooraf vastgestelde evaluatiecriteria kunnen gemeenten afwegen het Huis van Herstel na 2027 structureel voor te zetten en te financieren. De afstemming hierover vindt plaats in de Stuurgroep Zorg, Veiligheid en Straf.

3.2 Op basis van de opgeleverde informatie kan het partnerschap worden uitgebreid

Op dit moment is het Huis van Herstel een partnerschap tussen de PI Almelo, de 14 Twentse gemeenten en de 3RO. Met een goede onderbouwing kunnen ook andere mogelijke partners die voordeel ervaren van het Huis van Herstel, zoals werkgevers, worden betrokken, met daarbij gepaard gaande financiering.

4.1 De raad wordt geïnformeerd over de voortzetting en de financiering van het Huis van Herstel

Kanttekeningen

1.1. De instroom en daarmee de impact van het Huis van Herstel is mogelijk niet naar wens

Door het Huis van Herstel jaarlijks te monitoren en evalueren kan hier tijdig op geanticipeerd worden. Wanneer de gemeenten het Huis van Herstel na 2025 gaan financieren, kunnen zij het Huis van Herstel ook gericht sturen. Bij de doorontwikkeling in 2024 is een instroomproces vastgelegd, waarbij Twentse gedetineerden voorrang hebben op plaatsing. Tevens is de afspraak dat er alleen gedetineerden in het Huis van Herstel komen met een binding met Twente. In de uitvoering werken gemeenten, DJI en de 3RO samen aan optimale instroom en bezetting van het Huis van Herstel. De verwachting is dat de instroom en daarmee de impact hierdoor zullen toenemen.

1.2. Als het Huis van Herstel stopt wordt het een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling

Hier kunnen gedetineerden zonder problematiek in de laatste fase van detentie geplaatst worden uit het hele land, zonder binding met Twente. Geplaatste gedetineerden in de BBA kunnen ook uitstromen naar Twentse gemeenten. De kwetsbare doelgroep van het Huis van Herstel komt vanwege hun complexe problematiek niet in aanmerking voor plaatsing in een BBA. Dit betekent dat zij dan rechtstreeks uitstromen vanuit een reguliere gevangenis. Hier krijgen zij niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben om goed te kunnen re-integreren in Twente en niet te vervallen in recidive.

Kosten, opbrengsten en dekking

Er is een jaarlijkse bijdrage van € 356.960 nodig van de 14 Twentse gemeenten. Deze bijdrage wordt voor een periode van 2 jaar gefinancierd vanuit de regionale arbeidsmarktmiddelen en het beschermd wonen budget van centrumgemeenten Almelo en Enschede. De komende 2 jaar wordt gezocht naar structurele borging en financiering van het Huis van Herstel.

Uitvoering

Bij het besluitvormingsproces zijn de portefeuillehouders veiligheid, zorg en arbeidsmarkt van de 14 gemeenten en hun beleidsadviseurs betrokken via de volgende overleggen:

- Het Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente (DVO)
- De Stuurgroep Zorg, Veiligheid en Straf (Stuurgroep ZVS)
- Het Portefeuillehoudersoverleg arbeidsmarkt Twente (PHA)
- Het Bestuurlijk overleg BW/MO centrumgemeente Almelo
- Het Bestuurlijk overleg BW/MO centrumgemeente Enschede

Daarbij is afgestemd met het Huis van Herstel, de DJI en de 3RO.

In de maand mei vindt in alle 14 colleges besluitvorming over de voortzetting van het Huis van Herstel plaats. Met zowel het Huis van Herstel als het ministerie van Justitie en Veiligheid is de afspraak gemaakt dat de uitkomst van deze besluitvorming uiterlijk eind juni met hen wordt gedeeld. Wanneer besluitvorming positief is, wordt een monitoringssysteem ingericht waarmee gemeenten het Huis van Herstel actief kunnen sturen en evalueren. Daarnaast wordt bij positieve besluitvorming een opdracht opgehaald om structurele borging en financiering na 2027 te onderzoeken. Wanneer de 14 Twentse gemeenten besluiten het Huis van Herstel niet voort te zetten, worden er per direct geen nieuwe deelnemers meer geplaatst. Lopende trajecten worden afgerond conform planning. De plekken in het Huis van Herstel zullen dan reguliere BBA-plekken worden.

Bijlage(n)

Bijlage(n)

Raadsbrief (D/25/750476)

Impactonderzoek (D/25750474)

Uitwerking scenario's financiering (D/25/750470)

Procesinformatie

- Intern overleg

Het voorstel is intern afgestemd

- Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met de portefeuillehouder

- Directie-advies

N.v.t.

Communicatie over het besluit

Embargo voor gelijktijdige communicatie: Na besluitvorming in de Twentse gemeenten communiceren de gemeenten Almelo en Enschede namens hen over het besluit naar het Huis van Herstel Twente, het ministerie van Justitie en Veiligheid en de media. Belangrijk is dat de

medewerkers van het Huis van Herstel als eerste het besluit vernemen. Daarna kunnen de gemeenteraden worden geïnformeerd.

Inzicht in mogelijkheden
14 Twentse gemeenten

Uitwerking scenario's financiering

Huis van Herstel Twente

NATUURLIJK
INCLUSIEF

Inhoud

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	7
2. Onderbouwing financiering Huis van Herstel Twente	9
2.1 Verward/onbegrepen gedrag	9
2.2 Preventie in de gezinnen/bij achterblijvers	10
2.3 Mogelijkheden aansluiten bij brede Twentse behoefte	12
2.4 Besparing kosten veiligheid	12
2.5 Waarom juist nú?	13
2.6 Wat kost het als we het niet doen?	13
3. Inleiding in de scenario's	15
3.1 Scenario 1 - 'Gebruik maken budget Beschermd Wonen'	15
3.1.1 Financiële haalbaarheid	16
3.1.2 Relevantie	16
3.1.3 Impact op de samenleving	17
3.2 Scenario 2 – Regionale middelen Arbeidsmarktregio	17
3.2.1 Financiële haalbaarheid	18
3.2.2 Relevantie	18
3.2.3 Impact op de samenleving	18
3.3 Scenario 3 - combinatie Regionale middelen	19
3.3.1 Financiële haalbaarheid	20
3.3.2 Relevantie	20
3.3.3 Impact op de samenleving	20
3.4 Aanvullende mogelijkheden	20
3.4.1 Scenario 4a - Inkoop	21
3.4.2 Scenario 4b - Re-integratie instrumenten	21
3.4.3 Scenario 4c - Veiligheid	22
3.4.4 Scenario 4d – Van der Staij gelden	22
3.4.5 Scenario 4e - Wederkerigheid	22
4. Conclusie en aanbeveling	23

Managementsamenvatting

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. **Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop de BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel.** Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn. Het gaat om de financiering van de methode Huis van Herstel, inclusief de randvoorwaarden om dit uit te kunnen voeren en bedraagt maximaal € 356.960,-. Zonder deze aanvullende financiering houdt het Huis van Herstel op te bestaan en wordt de locatie een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling.

Een aantal feiten op een rij:

- Anders dan het Huis van Herstel is er **geen aanpak die de overgang van detentie naar de samenleving** door (ex-)gedetineerden met complexe problematiek bevordert of zelfs maar ondersteunt. De BBA is voor gedetineerden zonder te veel problemen.
- Door tijdens de **laatste fase van detentie** aan de slag te gaan met gedetineerden met complexe problematiek (waarvan een groot deel met een licht verstandelijke beperking en/of psychiatrische problemen) wordt **voorkomen dat er grote problemen ontstaan** wanneer zij vrijkomen. Ook wordt de kans op recidive kleiner.
- De aanpak van het Huis van Herstel **ondersteunt de nazorg** van (ex-)gedetineerden en kleinere gemeenten kunnen hierdoor meer inzet op die nazorg plegen **zonder daar extra capaciteit** voor in te zetten.
- Het was **nooit een taak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid** om voor het Huis van Herstel te betalen. Ze verzorgden binnen het programma Koers en Kansen ruimte voor pilots. Het is daarom bijzonder dat het ministerie de pilot verlengde zodat de Twentse gemeenten tijd kregen om een beslissing te nemen.
- De **DJI betaalt al mee**. Zij betaalt de locatie, de facilitaire zaken, de beveiliging en de basis medewerkers die samengaan met een BBA. Dat is bijzonder, want ze kunnen, vanwege de gemaakte afspraken, maar heel weinig BBA'ers plaatsen.
- De **kosten voor gemeenten** zijn voor de specifiek benodigde medewerkers, de psycholoog en de **methode Huis van Herstel**.
- Er is een **proces voor de toeleiding** naar het Huis van Herstel waarbij in de eerste plaats **gedetineerden komen die al in Twente zouden uitstromen en ook uit Twente afkomstig zijn** – we noemen ze de Twentse gedetineerden. In de tweede plaats worden Twentse gedetineerden geplaatst met een BBA-indicatie en pas als er dan nog plek over is worden landelijke gedetineerden met een BBA-indicatie geplaatst. Omdat er maar vier BBA's in Nederland zijn, is deze Twentse voorrang bijzonder.
- De kosten voor het Huis van Herstel vanaf 2026 zijn **maximaal € 356.960,- per jaar**. De financiële baten voor gemeenten zijn **€ 444.410,-**; waarvan **€ 257.758,- per jaar** ten gunste van de **Wmo** en **€ 186.652,- per jaar** ten gunste van de **Participatiewet**.

Zoals in de rapportage van het Impactonderzoek (zie bijlage 1) te lezen is, laten deze resultaten zien dat het aannemelijk is dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot. **Ook de financiële impact is te meten: afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en € 1.115.617,- per jaar.** Specifiek voor gemeenten betekent dit, bij een deelnemersaantal van 20, een besparing van € 444.410,- per jaar; waarvan € 257.758,- per jaar ten gunste van de Wmo en € 186.652,- per jaar ten gunste van de Participatiewet.

Het Huis van Herstel is de schakel om gedetineerden met complexe problematiek na hun detentie goed te laten landen in de samenleving.

Ondanks de relatief korte operationele looptijd levert het Huis van Herstel nu al enige jaren besparingen op die meer dan kostendekkend zijn. In dit geval gaan de kosten dus niet voor de baten uit. **De Twentse gemeenten hebben al twee jaar bespaard, onder meer op de Wmo.** Dit zijn alleen nog maar de baten die we kunnen meten, er zijn ook besparingen die we aannemelijk kunnen maken. Verder kunnen we het Huis van Herstel benutten om meer grip te krijgen op aanvullende doelgroepen waardoor de besparingen Twente breed merkbaar zijn.

Stel dat de Twentse gemeenten beslissen het Huis van Herstel niet de financieren – wat gebeurt er dan? In de eerste plaats komt er direct een stop op de instroom en een plan gemaakt voor de uitstroom en afbouw van het Huis van Herstel. De locatie zal verder gaan als een reguliere BBA en hier is voor de doelgroep van het Huis van Herstel geen plek. Immers, **dit is de enige voorziening in heel Nederland waar gedetineerden met complexe problematiek worden geholpen met hun re-integratie in de samenleving** in plaats van met de blauwe zak op straat te worden gezet.

Zonder het Huis van Herstel:

- blijven ex-gedetineerden met onbegrepen gedrag uitstromen met de focus op overleven. Hierdoor vallen zij makkelijk terug in oude patronen en is de kans op overlast en recidive groot;
- **kost het de samenleving tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar meer¹;**
- **kost het de gemeenten minimaal € 444.410,- per jaar meer**, waarvan 58% voor de Wmo en 42% voor de Participatiewet;
- is er geen georganiseerde preventie in Twentse gezinnen waar een ouder in detentie zit;
- stopt de potentieel landelijke ontwikkeling hier.

Kortom: Stoppen met het Huis van Herstel zorgt voor meer problemen, meer kosten en minder perspectief.

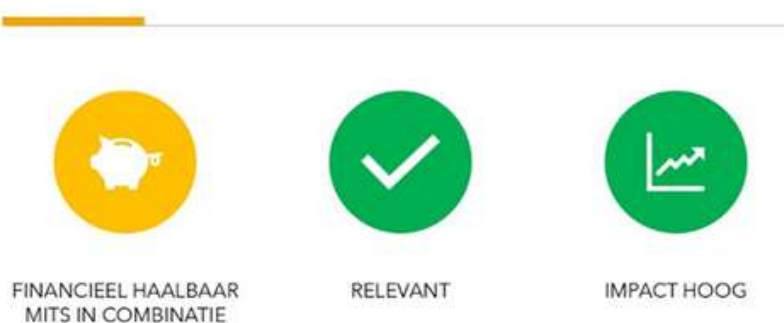
¹ Onderzoek rapportage Impactonderzoek Huis van Herstel

Tijdens een diner pensant op 27 november 2024 zijn de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en diverse mogelijkheden van financiering besproken. Uit de gesprekken die tijdens het diner pensant zijn gevoerd werden diverse opties aangedragen om te verkennen. In dit rapport zijn drie hoofdscenario's en drie aanvullende scenario's uitgewerkt. Elk scenario is getoetst op financiële haalbaarheid, relevantie op inhoud en impact op de samenleving.

Scenario 1 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen voor de financiering van het Huis van Herstel.

Van de maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de regio Enschede € 230.000,- per jaar worden betaald en door de regio Almelo € 126.960,- per jaar. Binnen deze twee regio's gebruikt elke afzonderlijke gemeente een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen voor de cofinanciering van het Huis van Herstel.

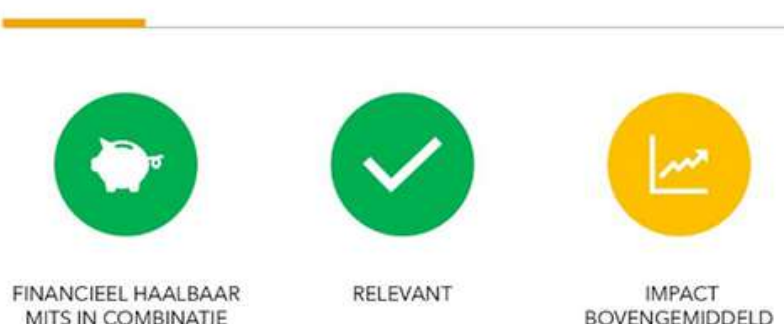
Scenario 1 - Regionale middelen Beschermd Wonen

Scenario 2 gaat uit van het jaarlijks gebruiken van een deel van het vrijgekomen bedrag uit de Regionale Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de Twentse gemeente gezamenlijk worden betaald, door een deel van de vrijgekomen regionale middelen Arbeidsmarkt voor de cofinanciering van het Huis van Herstel te gebruiken.

Scenario 2 - Regionale middelen Arbeidsmarkt

Scenario 3 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot **Beschermd Wonen** in combinatie met een deel van het vrijgekomen budget **Arbeidsmarktmiddelen** voor de financiering van het **Huis van Herstel**.

Scenario 3 - Combinatie van regionale middelen

FINANCIEEL
HAALBAAR

RELEVANT

IMPACT HOOG

De financiering van het Huis van Herstel is goed te realiseren door het benutten van deze regionale middelen. Toch kan het interessant zijn aanvullende mogelijkheden te verkennen. In dit rapport worden vermeld: inkoop, re-integratie, veiligheid, van der Staaij gelden en wederkerigheid.

Ook al gaat het om regionale middelen, advies is om de middelen eerst naar de individuele gemeenten (terug) te laten vloeien zodat de gezamenlijke gemeenten vanuit een gedeeld commitment bij kunnen dragen aan de financiering van het Huis van Herstel. Gezamenlijk eigenaarschap betekent ook gezamenlijk belang en daarom is het advies om, wanneer besloten wordt het Huis van Herstel te financieren, nogmaals een verkenning te laten plaatsvinden van de behoeften van de Twentse gemeenten en de mogelijkheden binnen het Huis van Herstel. Passend is om deze verkenning te beleggen bij de Themagroep Doorzorg (Ex)detentie.

Tot slot is het van belang afspraken te maken over deelname aan overleggen, een monitoring in te richten waarmee de Twentse gemeenten een sturingsinstrument in handen hebben en het delen van informatie.

1. Inleiding

Bijna 70% van de criminaliteit ontstaat doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg. Het terugdringen van recidive onder (ex-) gedetineerde inwoners is echter een complexe opdracht die niet uitvoerbaar is door één enkele partij. Dit was de aanleiding voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Twentse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden om in 2019 de handen ineen te slaan en een netwerkorganisatie op te zetten: het Huis van Herstel.

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. **Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel.** Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn.

Met die tijdlijn in het achterhoofd werd in 2024 werd een impactonderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten en baten van het Huis van Herstel. Specifiek was de onderzoeksvraag: In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact op voor de Twentse gemeenten? Aanvullend op het inzichtelijk maken van de maatschappelijke impact, is ook de financiële impact op recidive en bestaanszekerheid berekend. Deze werden in oktober aan beleidsmakers en in december aan bestuurders van de Twentse gemeenten gepresenteerd.

De 14 Twentse gemeenten staan voor de keuze om al dan niet vanaf 2026 de extra financiering van het Huis van Herstel op zich te nemen. **Het gaat om de financiering van de methode Huis van Herstel, inclusief de randvoorwaarden dit uit te kunnen voeren en bedraagt maximaal € 356.960,-².** Zonder deze aanvullende financiering stopt het Huis van Herstel te bestaan en wordt de locatie een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling. Om hierin een goede keuze te maken is Natuurlijk Inclusief® gevraagd scenario's voor financieringsmogelijkheden te beschrijven en onderbouwen voor wanneer de 14 Twentse gemeenten ervoor kiezen met het Huis van Herstel door te gaan én scenario's uit te werken voor als de gemeenten besluiten Huis van Herstel niet te financieren. En om de uitkomsten en vragen uit het diner pensant op 27 november 2024 hierin mee te nemen.

In dit rapport worden een aantal mogelijke financiële scenario's uitgewerkt die de Twentse gemeente kunnen ondersteunen in het gesprek over en de beslissing in de financiering van het Huis van Herstel vanaf 2026.

² Bron: Tweede doorkijk financiering Huis van Herstel Twente door Twentse gemeenten per 2026 dd. 21-01-2025

Omdat niet alle betrokkenen evenveel op de hoogte zijn van de voorwaarden die betrekking hebben op deze keuze, zetten we een aantal feiten op een rij.

Een aantal feiten op een rij:

- Anders dan het Huis van Herstel is er **geen aanpak die de overgang van detentie naar de samenleving** door (ex-)gedetineerden met complexe problematiek bevordert of zelfs maar ondersteunt. De BBA is voor gedetineerden zonder te veel problemen.
- Door tijdens de **laatste fase van detentie** aan de slag te gaan met gedetineerden met complexe problematiek (waarvan een groot deel met een licht verstandelijke beperking en/of psychiatrische problemen) wordt **voorkomen dat er grote problemen ontstaan** wanneer zij vrijkomen. Ook wordt de kans op recidive kleiner.
- De aanpak van het Huis van Herstel **ondersteunt de nazorg** van (ex-)gedetineerden en kleinere gemeenten kunnen hierdoor meer inzet op die nazorg plegen **zonder daar extra capaciteit** voor in te zetten.
- Het was **nooit een taak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid** om voor het Huis van Herstel te betalen. Ze verzorgden binnen het programma Koers en Kansen ruimte voor pilots. Het is daarom bijzonder dat het ministerie de pilot verlengde zodat de Twentse gemeenten tijd kregen om een beslissing te nemen.
- De **DJI betaalt al mee**. Zij betaalt de locatie, de facilitaire zaken, de beveiliging en de basis medewerkers die samengaan met een BBA. Dat is bijzonder, want ze kunnen maar heel weinig BBA'ers plaatsen.
- De **kosten voor gemeenten** zijn voor de specifiek benodigde medewerkers, de psycholoog en de **methode Huis van Herstel**.
- Er is een **proces voor de toeleiding** naar het Huis van Herstel waarbij in de eerste plaats **gedetineerden komen die al in Twente zouden uitstromen en uit Twente komen** – we noemen ze de Twentse gedetineerden. In de tweede plaats worden Twentse gedetineerden geplaatst met een BBA-indicatie en pas als er dan nog plek over is worden landelijke gedetineerden met een BBA-indicatie geplaatst. Omdat er maar vier BBA's in Nederland zijn, is deze Twentse voorrang bijzonder.
- De kosten voor het Huis van Herstel vanaf 2026 zijn **maximaal € 356.960,- per jaar**. De financiële baten voor gemeenten zijn **€ 444.410,-**; waarvan **€ 257.758,- per jaar** ten gunste van de **Wmo** en **€ 86.652,- per jaar** ten gunste van de **Participatiewet**.

2. Onderbouwing financiering Huis van Herstel Twente

Zoals in de rapportage van het Impactonderzoek (zie bijlage 1) te lezen is, laten deze resultaten zien dat het aannemelijk is dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot. **Ook de financiële impact is te meten: afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar.**

Specifiek voor gemeenten betekent dit, bij een deelnemersaantal van 20, een besparing van € 444.410,- per jaar; waarvan € 257.758 per jaar ten gunste van de Wmo en € 191.096,- per jaar ten gunste van de Participatiewet. Zoals terecht tijdens het diner pensant op 27 november 2024 door gemeenten wordt opgemerkt, is de besparing op de Wmo onvoldoende om, in tijden van bezuinigen, de kosten uit dit budget te verantwoorden.

Echter, er zijn twee primaire redenen die het interessant maken de mogelijkheden voor financiering toch te bespreken. Ten eerste hoeft de financiering van het Huis van Herstel niet alleen vanuit de Wmo bekostigd te worden en is dit zelfs onwenselijk vanwege de relevantie van deze voorziening voor andere terreinen zoals de Participatiewet en de kwetsbaarheid wanneer het op één budget rust. Ten tweede zijn dit enkel de financiële baten uit het impactonderzoek die we met redelijke zekerheid konden berekenen. Daarnaast zijn er aanvullende baten die misschien (nog) niet in cijfers uit te drukken zijn, maar wel aannemelijk te maken zijn.

Dat we niet alle maatschappelijke baten kunnen kapitaliseren komt enerzijds door de korte onderzoeksperiode, maar ook omdat van bepaalde maatschappelijke effecten door gemeenten geen aantallen worden bijgehouden. Wat ons rest is aannemelijk te maken dat die baten er zijn en wat hun relevantie en impact is.

2.1 Verward/ onbegrepen gedrag

In juli 2024 bracht de Tweede Kamer het eindrapport van de parlementaire verkenning naar verward/ onbegrepen gedrag en veiligheid³. Aanleiding was het feit dat er de afgelopen jaren een aantal ernstige incidenten plaatsvonden waar verwarde personen bij betrokken waren. Ook was er een toename van het aantal meldingen van overlast van personen met verward/ onbegrepen gedrag bij de politie. In tien jaar tijd zijn die meldingen van 80.000 naar 140.000 meldingen per jaar gegaan. Inmiddels is deze problematiek niet uit onze samenleving weg te denken. Extra problematisch is dat slechts 35% van deze groep bekend is bij de GGZ.

Onbegrepen gedrag raakt dus verschillende maatschappelijke- en systeemproblemen in de brede zin van het woord. De bestaanszekerheid staat voor veel groepen mensen onder druk. Ook neemt de ongelijkheid toe. Bijna alle betrokken organisaties zien deze problematiek als domein overstijgend.

³ Bron: https://www.eerstekamer.nl/overig/20240704/verward_onbegrepen_gedrag_en/meta

Ze geven aan dat het tekort aan geschikte woon- en verblijfplekken voor mensen met complexe problemen een belangrijke oorzaak is. Er wonen nu veel mensen met onbegrepen gedrag zelfstandig die dat eigenlijk niet kunnen. Verder zien we dat er in de samenleving weinig tolerantie en acceptatie is voor medemensen met onbegrepen gedrag of anderzijds complexe problematiek die samengaat met overlast.

Wanneer het Huis van Herstel stopt met bestaan, staan mensen met complexe problematiek na hun detentieperiode met een blauwe zak op straat – letterlijk. Een aantal zaken moeten vervolgens worden opgestart; waaronder ID-kaart, inkomen, zorg, armoede in kaart brengen en hulp. De gemeentelijk coördinatoren nazorg detentie ondersteunen hierin. Toch zijn een aantal zaken niet vanzelfsprekend:

- Huisvesting: Als ex-gedetineerden geen huisvesting hebben (al dan niet doordat ze het door detentie kwijtraakten), trekken ze in bij familie, het oude netwerk of leven ze op straat.
- Schulden: Als ex-gedetineerden vóór detentie onder bewindvoering stonden moet dit na detentie weer worden opgestart.
- Zorg: Als ex-gedetineerden vóór detentie hulp en begeleiding hadden, dan moet dat na detentie opnieuw worden opgestart.
- Zorg: Als ex-gedetineerden afhankelijk zijn van gedrag beïnvloedende medicatie om (passend) te kunnen functioneren, dan moeten ze eerst op zoek naar een huisarts die ze dit wil voorschrijven en komt het vaker voor dat dit niet lukt.

Dat opnieuw opstarten van zaken is dus heel belangrijk. Echter, het is niet het eerste waar de ex-gedetineerde zelf aan denkt. Hij moet overleven en daar hoort onderdak en inkomen bij. Voor ieder mens is het in tijden van overleven het gemakkelijkst en meest natuurlijke om terug te vallen in oude patronen. De oude patronen van ex-gedetineerden zorgen dikwijls voor overlast en onveiligheid.

Het Huis van Herstel is de schakel om gedetineerden met complexe problematiek na hun detentie goed te laten landen in de samenleving.

2.2 Preventie in de gezinnen/ bij achterblijvers

In 2016 bracht de Kinderombudsman, in samenwerking met Exodus, een rapport uit over kinderen met een ouder in detentie naar aanleiding van zijn kinderrechtentour⁴. Zes onderdelen worden omschreven vanaf de aanhouding tot aan het verlov of vrijkomen van de gedetineerde ouder. Kinderen geven bij de Kinderombudsman aan hoe zij deze onderdelen ervaren en wat ze graag zouden willen. In het kader van het Huis van Herstel zoomen we in op de onderdelen: 'Contact met je ouder tijdens detentie' en 'Verlov, vrijkomen en toekomst'.

⁴ Bron: <https://www.kinderombudsman.nl/nieuws/kinderen-met-ouder-in-detentie-willen-betere-informatie-zorg-en-ondersteuning>

Contact met je ouder tijdens detentie

De kinderen die deelnamen aan dit onderzoek geven aan dat het contact met hun ouder in detentie ingewikkeld is. Voor dit tussentijds contact hebben ze zich te houden aan de data en tijden die de PI aangeeft. Tegelijk hebben ze ook een leven dat doorgaat en dikwijls moeten ze kiezen tussen bellen met hun ouder of een activiteit met hun vrienden. Zelfs wanneer ze wel op het telefoontje wachten, kan een toiletbezoek betekenen dat ze net die mogelijkheid missen. Ook missen ze de afwezige ouder bij belangrijke gebeurtenissen zoals een voorstelling op school, een verjaardag of een tien-minutengesprek. De kinderen geven aan vaker telefonisch of appcontact met de ouder te willen hebben, betrokkenheid van de ouder in detentie bij belangrijke gebeurtenissen en meer communicatie over wat er met de ouder gebeurt.

Verlof, vrijkomen en toekomst

De kinderen leven toe naar het verlof, maar in de praktijk kan het tegenvallen. Zowel de ouder als de kinderen moeten wennen aan elkaar. Ook vergeet de gedetineerde ouder soms dat het leven zonder (in ons geval) hem door is gegaan. Het oppakken van de oude rollen en patronen is dan niet mogelijk of gaat schuren. Kinderen willen graag toewerken naar het vrijkomen van de ouder en er niet mee worden verrast."

In de aanbevelingen van het rapport staat vermeld dat de gemeente een rol kan spelen wanneer er sprake is van emotionele problemen bij de kinderen uit het gezin van een gedetineerde. Ook Twentse wijkteams geven aan dat zij regelmatig betrokken zijn bij een achterblijvend gezin. Beiden gaat uit van inspringen bij problemen (curatief). **Maar wat als we nu kunnen voorkomen dat (een deel van) die problemen ontstaan (preventief)?**

Precies dat zien we in het Huis van Herstel gebeuren. Binnen het Huis van Herstel wordt veel aandacht besteed aan het systeem rondom de gedetineerde, waaronder het gezin. Door professionals wordt aangegeven dat het herstellen van de relatie met familie en naasten tijd kost en fasering essentieel is. Ook de deelnemers zelf geven aan dat het langzaam opbouwen van het contact met familie en naasten belangrijk is: *"Alleen verlof werkt vaak helemaal niet. Je moet het opbouwen. Ik had nooit gedacht dat het een probleem zou zijn. (...) Personeel geeft me ook adviezen om hiermee om te gaan. We hebben het langzaam opgebouwd en nu ben ik thuis weer helemaal gewend."*

De systeemgerichte aanpak binnen het Huis van Herstel lijkt in sommige situaties ook nog verder door te werken bij naasten. Zo geeft een van de deelnemers aan dat niet alleen het contact met zijn dochter is hersteld, maar ook dat zijn dochter minder hulp en ondersteuning nodig heeft: *"Zonder het Huis van Herstel was het niet goed gekomen. Was ik mijn dochter kwijt geweest. In de PI kon ik alleen videobellen en heb je bepaalde bezoekenregelingen. Daar kon mijn kind niet mee overweg en zij kampte met veel stress. Bij het Huis van Herstel mag zij komen wanneer ze wil, heb ik direct contact met haar en ervaart ze veel minder stress."* ⁵

⁵ Bron: Tweede doorkijk financiering Huis van Herstel Twente door Twentse gemeenten per 2026 dd. 21-01-2025

Dit leidt tot het verstevigen van het achterblijvend gezin, het terugdringen van problemen bij jeugdigen en het verminderen van criminaliteit, waardoor een veiligere samenleving ontstaat. Het vraagt een langer en diepgaander onderzoek om de daadwerkelijke impact te meten en deze om te zetten in euro's. Voor nu kunnen we het aannemelijk maken dat de aanpak van het Huis van Herstel een positieve impact heeft op het verminderen van jeugdzorg en het terugdringen criminaliteit.

2.3 Mogelijkheden aansluiten bij brede Twentse behoefte

In 2022 is er een verkenning gedaan door Huis van Herstel onder de Twentse gemeenten, de 3RO en de DJI (zie bijlage 2). Hoofddoelstelling voor de verkenning was een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek door nog beter aan te sluiten bij de behoeften van de netwerkpartners naar voren. Uit de verkenning kwam toen al de behoefte van de netwerkpartners om de doelgroepen binnen het Huis van Herstel uit te breiden waardoor het Huis van Herstel regionaal een bredere functie heeft binnen het zorg- en veiligheidslandschap en hierdoor Twente breed bijdraagt aan de zorg- en veiligheidsagenda. Er werd onder meer gesproken over de doelgroep forensische zorg.

De indicaties voor Beschermd Wonen worden niet lager door tussenkomst van het Huis van Herstel, er worden zelfs meer indicaties afgegeven. Echter, deze betreffen vooral de landelijke Forensische Zorg indicaties. Enerzijds betekent dit dat de **tussenkomst van het Huis van Herstel de kosten voor Beschermd Wonen verlaagt**, daar de financieringsstroom via justitie loopt. Anderzijds geeft dit **gemeenten de kans op meer grip op de forensische zorg**. Gemeenten hebben hier wel belang bij omdat die cliënten in Twente uitstromen en dan vaak een beroep doen op Twentse Wmo-voorzieningen. Uit onderzoek dat onderzoeksbureau Significant heeft uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS (2024)⁶, blijkt dat de overgang tussen de forensische zorg naar de WMO-zorg vaak te groot is. Gemeenten geven in dit verband aan dat zij eerder betrokken willen worden bij de re-integratie om beter voorbereid te zijn op het moment van overdracht. De deelnemers van het Huis van Herstel zijn al inwoners van Twente (geweest) en krijgen op alle leefgebieden steun en behandeling waardoor ze na uitstroom de samenleving minder kosten.

Door het Ministerie van Justitie en Veiligheid is het voorstel (zie bijlage 2) n.a.v. de verkenning toentertijd om politieke redenen afgewezen. **'Wie betaalt, bepaalt'**, gaat hier zeker op. Grip op verschillende doelgroepen is één van de vele mogelijkheden die het Huis van Herstel biedt.

2.4 Besparing kosten veiligheid

Uit het impactonderzoek naar het Huis van Herstel is gebleken dat met overlast en recidive, naast door justitie, ook inzet wordt gepleegd door professionals in het zorg en veiligheidsdomein van gemeenten. Ook de bestuurders zijn regelmatig betrokken bij zaken als Damocles of bij (mediagevoelige) escalaties. Op dit moment is het niet mogelijk een exacte berekening te maken van deze kosten; immers de uren per jaar en de uurtarieven zijn van niet alle gemeenten bekend. We kunnen wel aannemelijk maken dat deze kosten er zijn, waardoor een besparing bij het voorkomen van deze kosten ook aannemelijk is.

⁶ Bron: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-05aa027115252f1211bc53cdeccf72a1c4f3b84b/pdf25>

2.5 Waarom juist nú?

Doordat er forse bezuinigingen aankomen, zijn gemeenten voorzichtig met het investeren in nieuwe projecten. Goed om op te merken dat het Huis van Herstel niet nieuw is, haar pilot periode al heeft gehad en de resultaten tot nu toe zijn onderzocht. Er is heel goed een businesscase te maken waarbij de baten met name interessant zijn.

Ondanks de relatief korte operationele looptijd levert het Huis van Herstel nu al enige jaren besparingen op die meer dan kostendekkend zijn. In dit geval gaan de kosten dus niet voor de baten uit. **De Twentse gemeenten hebben al twee jaar bespaard, onder meer op de Wmo.** Dit zijn alleen nog maar de baten die we kunnen meten, er zijn ook besparingen die we aannemelijk kunnen maken. Verder kunnen we het Huis van Herstel benutten om meer grip te krijgen op aanvullende doelgroepen waardoor de besparingen Twente breed merkbaar zijn.

Een andere reden die het investeren in tijden van bezuinigingen rechtvaardigt, is de **positieve impact op de samenleving**. Hiervoor verwijzen we naar de methode van Partners in Perspectief⁷. Zij stelt dat perspectief de basis is van alle groei en dat het heel logisch is dat gemeenten werken aan het perspectief van hun inwoners. Dat perspectief staat vaak onder druk wanneer inwoners te maken hebben met chronische stress. Die langdurige stress zorgt voor een overlevingsmodus in de hersenen waardoor de inwoners die dit betreft minder grip hebben op hun cognitieve vermogens, weerstand vertonen en onhandig gedrag laten zien.

Door een stress-sensitief beleid (en een stress-sensitieve benadering) is het mogelijk bij te dragen aan dat perspectief én de gemeentelijke doelen te behalen – de maatschappelijke doelen én de financiële doelen. Werken vanuit perspectief is goed voor de mens en de munt, aldus Partners in Perspectief. Die chronische stress treft heel veel verschillende inwoners, waaronder ex-gedetineerden, hun partners en hun kinderen. **Op gezinsniveau wegstijgen van het ontbreken van perspectief zorgt voor meer (en duurdere) problemen in de toekomst.** Met andere woorden; als we het niet voor de ex-gedetineerden doen, dan toch zeker voor de kinderen die met een ouder in detentie opgroeien?

2.6 Wat kost het als we het niet doen?

Stel dat de Twentse gemeenten beslissen het Huis van Herstel niet de financieren – wat gebeurt er dan? In de eerste plaats komt er direct een stop op de instroom en wordt een plan gemaakt voor de uitstroom en afbouw van het Huis van Herstel. De locatie zal verder gaan als een reguliere BBA en hier is voor de doelgroep van het Huis van Herstel geen plek. Immers, **dit is de enige voorziening in heel Nederland waar gedetineerden met complexe problematiek worden geholpen met hun re-integratie in de samenleving** in plaats van met de blauwe zak op straat te worden gezet.

⁷Perspectief! De noodzaak van stress-sensitief werken binnen gemeenten

Zonder het Huis van Herstel:

- blijven ex-gedetineerden met onbegrepen gedrag uitstromen met de focus op overleven. Hierdoor vallen zij makkelijk terug in oude patronen en is de kans op overlast en recidive groot;
- **kost het de samenleving tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar meer⁸;**
- **kost het de gemeenten minimaal € 444.410,- per jaar meer**, waarvan 58% voor de Wmo en 42% voor de Participatiewet;
- is er geen georganiseerde preventie in Twentse gezinnen waar een ouder in detentie zit;
- stopt de potentieel landelijke ontwikkeling hier.

Kortom: Stoppen met het Huis van Herstel zorgt voor meer problemen, meer kosten en minder perspectief.

⁸Onderzoek rapportage Impactonderzoek Huis van Herstel

3. Inleiding in de scenario's

Naar aanleiding van het Impactonderzoek naar het Huis van Herstel werd, tijdens een diner pensant op 27 november, een presentatie gegeven over de uitkomsten van het onderzoek. Ook werd er gesproken over mogelijke scenario's in de bekostiging van het Huis van Herstel, daar de gemeenten moeten beslissen of ze dit vanaf 2026 op zich willen nemen. De verdeelsleutels 'Kosten omslaan naar inwonersaantal', 'Inwonersaantal plus een correctie van aantal deelnemers' en 'Kosten omslaan naar gebruiker' werden om verschillende redenen als niet wenselijk gezien.

Het zou moeilijk zijn een eerlijke verdeling te maken die, met oog op het ravijnjaar, als haalbaar wordt gezien. Uit de gesprekken die tijdens het diner pensant zijn gevoerd werden diverse opties aangedragen om te verkennen. Natuurlijk Inclusief® werd gevraagd deze financieringsmogelijkheden te toetsen en uit te werken om zo tot een aantal scenario's te komen voor de financiering van het Huis van Herstel. In dit hoofdstuk staan drie hoofdscenario's en drie aanvullende scenario's beschreven. Elk scenario is getoetst op financiële haalbaarheid, relevantie op inhoud en impact op de samenleving.

3.1 Scenario 1 - 'Gebruik maken budget Beschermd Wonen'

Omdat de doelgroep van het Huis van Herstel veel kenmerken heeft die ook vaak bij cliënten met een beschermd wonen-indicatie spelen, is onder andere de suggestie gedaan om te kijken naar de inzet van Beschermd Wonen middelen. Veel deelnemers hebben namelijk GGZ-, verslavings- en/of LVB-problematiek. Dit betekent echter niet één op één dat een deelnemer na detentie een Beschermd Wonen-indicatie nodig heeft.

Wel is het zo dat zij zich na reguliere detentie (dus zonder tussenkomst van het Huis van Herstel) mogelijk bij de lokale gemeenten zouden melden voor een BW-indicatie. **Door tussenkomst van het Huis van Herstel worden zij echter voornamelijk aangemeld via forensische zorg**, indien beschermd wonen nodig is. Dat betekent dat niet centrumgemeenten Almelo of Enschede verantwoordelijk is voor de financiering van een BW-plek, maar dat deze **financiering via justitie loopt**.

De 14 Twentse gemeenten kennen wat betreft de regionale taak Beschermd Wonen twee regio's: regio Almelo en regio Enschede. Beide centrumgemeenten ontvangen voor 'hun' regio een decentralisatie uitkering voor de uitvoering van de gemeentelijke taak Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Al enige jaren houden de regio's een overschot over van dit budget dat, naar rato, weer naar de regiogemeenten terugvloeit. Voor 2025 gaat dit in de regio Almelo om de gemeenten Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden en Almelo. Bij de regio Enschede gaat dit om de gemeenten Hof van Twente, Oldenzaal, Hengelo, Losser, Borne, Haaksbergen, Dinkelland en Enschede.

Scenario 1 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen voor de financiering van het Huis van Herstel.

Van de maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de regio Enschede € 230.000,- per jaar worden betaald en door de regio Almelo € 126.960,- per jaar. Binnen deze twee regio's wordt een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen voor de cofinanciering van het Huis van Herstel gebruikt

.

Bij het volledig uit dit budget financieren van het Huis van Herstel is de verdeelsleutel:

- Almelo € 59.798,-
- Borne € 4.623,-
- Dinkelland € 1.656,-
- Enschede € 142.646,-
- Haaksbergen € 6.256,-
- Hellendoorn € 20.314,-
- Hengelo € 51.129,-
- Hof van Twente € 4.232,-
- Losser € 6.325,-
- Oldenzaal € 13.133,-
- Rijssen-Holten € 15.235,-
- Tubbergen € 8.252,-
- Twenterand € 13.458,-
- Wierden € 9.903,-

3.1.1 Financiële haalbaarheid

Er kan niet met zekerheid gezegd worden of en hoeveel budget er in 2026 en daarna wordt overgehouden van de regionale middelen Beschermd Wonen. Echter, het is op dit moment aannemelijk dat die overschotten er zullen zijn. Een deel van de overschotten zullen gebruikt worden om de bezuinigingen op te vangen, een deel is beschikbaar. Scenario 1 is financieel haalbaar, mits gecombineerd met een ander scenario. De financiële druk van het Huis van Herstel op enkel een dergelijk budget wordt als kwetsbaar gezien; mede in het licht van de mogelijke doordecentralisatie van Beschermd Wonen.

3.1.2 Relevantie

Het impactonderzoek naar het Huis van herstel toont aan dat er, dankzij de werkwijze van het Huis van Herstel, een besparing plaatsvindt op de Wmo. Die besparing is groter dan de kosten van het Huis van Herstel. Daarnaast is in deze rapportage aannemelijk gemaakt dat er nog meer besparingen op dit vlak zijn; zoals op het vlak van lokale Wmo, preventie op het gebied van jeugd- en gezinsproblematiek en de grip op forensische zorg wat een positief effect met zich meebrengt naar o.a. Beschermd Wonen. Hiermee is de relevantie van dit scenario aangetoond.

3.1.3 Impact op de samenleving

Doordat een groot deel van de baten die het Huis van Herstel oplevert ten gunste van de Wmo zijn, is de impact op de samenleving in financiële zin groot. Daarnaast wordt er bijgedragen aan het voorkomen en tegengaan van problemen bij mensen met complexe problematiek en/of onbegrepen gedrag en wordt de veiligheid in algemene zin in Twente vergroot.

Scenario 1 – Regionale middelen Beschermd Wonen

3.2 Scenario 2 – Regionale middelen Arbeidsmarktregio

Een ander scenario dat tijdens het diner pensant werd besproken, is het inzetten van de regionale arbeidsmarktmiddelen. Hier vindt een gelukkige samenloop van omstandigheden plaats. Op 18 december is tijdens het portefeuilleoverleg arbeidsmarktregio besloten om een aantal zaken waar gemeenten eerder een factuur voor ontvingen te financieren vanuit de regionale arbeidsmarktmiddelen.

Concreet gaat dit om de gezamenlijke inzet op SROI (€ 210.919,-), het grensinformatiepunt (€ 67.438,-) en de regionale coördinatie inburgering en werkbudget (€ 81.347,-). Het gevolg van deze beslissing is dat er € 365.000,- in de Twentse regio vrijkomt die, op basis van een verdeelsleutel n.a.v. inwonersaantal, terugvloeit naar de Twentse gemeenten. Het staat de gemeenten vrij hoe dit bedrag (in het kader van arbeidsmarkt) te oormerken.

Scenario 2 gaat uit van het jaarlijks gebruiken van een deel van het vrijgekomen bedrag uit de Regionale Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de Twentse gemeente gezamenlijk worden betaald. Elke afzonderlijke gemeente gebruikt dan een deel van de vrijgekomen regionale middelen Arbeidsmarkt voor de cofinanciering van het Huis van Herstel.

Bij het volledig uit dit budget financieren van het Huis van Herstel is de verdeelsleutel:

Almelo	€ 41.323,-
Borne	€ 13.374,-
Dinkelland	€ 15.033,-
Enschede	€ 90.256,-
Haaksbergen	€ 13.691,-
Hellendoorn	€ 20.303,-
Hengelo	€ 45.797,-
Hof van Twente	€ 19.799,-
Losser	€ 12.933,-
Oldenzaal	€ 17.913,-
Rijssen-Holten	€ 21.587,-
Tubbergen	€ 12.044,-
Twenterand	€ 19.041,-
Wierden	€ 13.865,-

3.2.1 Financiële haalbaarheid

Dit tweede scenario kent een grote mate van financiële haalbaarheid omdat het recent vrijgekomen middelen betreft die nog geen nieuwe bestemming hebben.

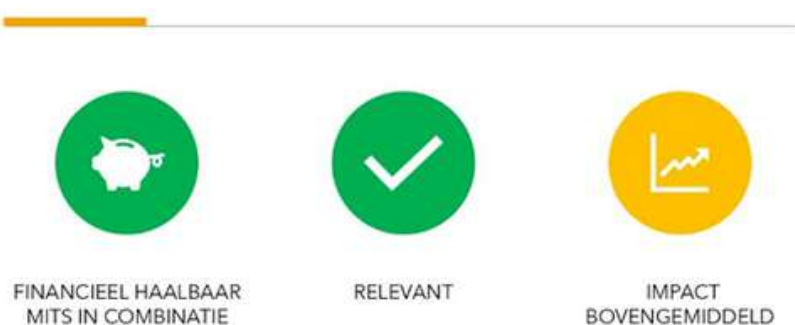
3.2.2 Relevantie

Doordat het Huis van Herstel een positieve maatschappelijke en financiële bijdrage levert in het begeleiden van (ex-)gedetineerden richting de arbeidsmarkt, kan hier door de gemeenten op worden bespaard.

3.2.3 Impact op de samenleving

In de periode 2023 t/m heden zijn 19 deelnemers van het Huis van Herstel uitgestroomd naar betaald werk, 1 deelnemer naar een leerwerktraject en 14 deelnemers naar (arbeidsmatige) dagbesteding omdat dit op dat moment het hoogst haalbare was. Hierdoor is tussen de € 18.480,- en € 40.040,- op uitkeringen bespaard. Maatschappelijk gezien zijn beiden even relevant omdat een zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding bijdraagt aan het voorkomen van recidive, overlast en andere problemen. Financieel is met name de uitstroom naar werk relevant.

Scenario 2 - Regionale middelen Arbeidsmarkt

3.3 Scenario 3 - combinatie Regionale middelen

Een scenario waar uitgegaan wordt van financiering vanuit één budget brengt natuurlijk kwetsbaarheden met zich mee. Daarom wordt in dit scenario de combinatie van de voorgaande scenario's uitgewerkt.

Scenario 3 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen in combinatie met een deel van het vrijgekomen budget Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De baten van het Huis van Herstel zitten zowel aan de kant van de Wmo als aan de kant van de Participatiewet en arbeidsmarkt. Beiden regionale budgetten zijn daarom legitiem om te gebruiken voor de financiering van het Huis van Herstel. Bovendien is in het impactonderzoek aangetoond dat de baten vooruitlopen op de kosten. Kiezen de Twentse gemeenten voor de financiering (en daarmee het eigenaarschap) van het Huis van Herstel, dan is dit scenario het meest stabiele scenario.

Er zal gesproken moeten worden over een juiste verdeelsleutel. In dit scenario gaan we uit van gebruik van een derde van het Beschermd Wonen overschot (€ 118.986,-) en twee derde van de Arbeidsmarktmiddelen (€ 237.973,-), waarbij het deel voor Beschermd Wonen wordt verdeeld in een derde door regio Almelo (€39.662) en twee derde door regio Enschede (€ 79.324,-). De reden voor de verhouding tussen de twee 'potjes' is dat het arbeidsmarkt budget financieel de meest stabiele factor is. De berekening van de kosten per gemeente komt op de volgende manier tot stand:

- De bijdrage uit de regionale middelen Beschermd Wonen wordt over de gemeenten verdeeld volgens de huidige verdeelsleutel die in de regio's Enschede en Almelo worden gehanteerd.
- De bijdrage uit de regionale Arbeidsmarktmiddelen worden verdeeld op basis van inwonersaantal (zoals bij die middelen nu ook gebeurt).

Bij het financieren van het Huis van Herstel uit een combinatie van middelen is dit de verdeling onder gemeenten:

Almelo	€ 47.038,-
Borne	€ 11.112,-
Dinkelland	€ 10.089,-
Enschede	€ 108.697,-
Haaksbergen	€ 11.675,-
Hellendoorn	€ 20.624,-
Hengelo	€ 48.569,-
Hof van Twente	€ 15.737,-
Losser	€ 11.699,-
Oldenzaal	€ 16.427,-
Rijssen-Holten	€ 19.037,-
Tubbergen	€ 9.717,-
Twenterand	€ 16.102,-
Wierden	€ 12.611,-

Wanneer sec gekeken wordt naar de verdeelsleutels bij de eerste twee scenario's, kan het overkomen alsof met name de kleinere gemeenten bij scenario 1 het beste af zijn. Toch heeft het de aanbeveling, met oog op de komende bezuinigingen én de mogelijke doordecentralisatie Beschermd Wonen, niet alleen van deze middelen afhankelijk te zijn bij de financiering van het Huis van Herstel. Bovendien is de bekostiging uit de vrijgekomen Arbeidsmarktmiddelen een exercitie die weinig 'pijn doet' aangezien er nog geen beslag op deze middelen is gelegd.

3.3.1 Financiële haalbaarheid

Een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen kan worden aangewend voor de financiering van het Huis van Herstel. Echter, vanwege de aankomende bezuinigingen brengt dit een kwetsbaarheid met zich mee. Van die kwetsbaarheid is bij het vrijgekomen bedrag uit de regionale Arbeidsmarktmiddelen geen sprake. Dit bedrag is recent vrijgekomen en heeft nog geen nieuwe bestemming. Een deel hiervan te gebruiken voor de financiering van het Huis van Herstel is qua financiële haalbaarheid goed te verdedigen, maar de impact maakt een combinatie ook wenselijk.

3.3.2 Relevantie

De resultaten van de aanpak van het Huis van Herstel sluit aan bij zowel de arbeidsmarkt als de Wmo en brengen bij allebei besparingen op, daarom zijn beide regionale 'potjes' passend.

3.3.3 Impact op de samenleving

Zoals in het impactonderzoek naar het Huis van Herstel is gebleken, draagt de werkwijze van het Huis van Herstel bij aan een brede impact op de samenleving. Vanwege de aansluiting op de Wmo en de Participatiewet en arbeidsmarkt is de impact op de samenleving groot.

Scenario 3 – Combinatie van regionale middelen

FINANCIEEL
HAALBAAR

RELEVANT

IMPACT HOOG

3.4 Aanvullende mogelijkheden

De financiering van het Huis van Herstel is goed te realiseren door het benutten van de in dit hoofdstuk genoemde regionale middelen. Toch kan het interessant zijn aanvullende mogelijkheden te verkennen. Zouden de gemeenten dit niet doen om financiële redenen, dan wel om de inhoudelijke aansluiting bij de aanpak van het Huis van Herstel en het betrekken van verschillende stakeholders.

3.4.1 Scenario 4a - Inkoop

Wanneer het Huis van Herstel beschikt over een keurmerk zoals Code Sociale Ondernemingen, Social Enterprise of PSO Nederland, kunnen leveranciers van gemeenten, als onderdeel van een Europese Aanbesteding, bij het Huis van Herstel sociaal inkopen. Mogelijk kan er onderzocht worden of een bijdrage aan de financiering van het Huis van Herstel als mogelijke invulling van een SROI-verplichting (Social Return on Investment) opgenomen kan worden in de bouwblokken die gehanteerd worden.

3.4.2 Scenario 4b - Re-integratie instrumenten

Uit onderzoek blijkt dat 45% van de gedetineerden in Nederland een licht verstandelijke beperking heeft. Ongeveer 25% heeft bij binnenkomst in detentie last van psychische klachten. Vaak gaat dit om depressie, angst en psychotische klachten. Ongeveer 60% van deze groep heeft een combinatie van psychische stoornissen en/of persoonlijkheidsstoornissen tegelijkertijd. Onder psychische kwetsbaarheid verstaan we alle psychische problematiek die een negatieve invloed heeft op het functioneren in het dagelijks leven. Niet altijd gaat dit samen met een diagnose vanuit de DSM (zoals een persoonlijkheidsstoornis), wel is er vaak betrokkenheid vanuit de GGZ, al dan niet voorafgaand aan detentie.

Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben op tal van leefgebieden uitdagingen, zo ook op het gebied van werk en inkomen. De psychische problemen hebben een negatieve invloed op de re-integratie van ex-gedetineerden en daarmee ook de kans op recidive. Voor deze groep is regulier werk, met volledige werkweek en het zelfstandig verdienen van het Wettelijk Minimum Loon (WML) niet altijd haalbaar, of alleen met de inzet van specifieke voorzieningen en begeleiding. Met andere woorden, de re-integratie van ex-gedetineerden met een psychische kwetsbaarheid vraagt een aanbod dat aansluit bij de (on)mogelijkheden van diens arbeidsbeperking.

Natuurlijk Inclusief® maakte voor de Themagroep Doorzorg (Ex)Detentie inzichtelijk dat wanneer we bovenstaande criteria vergelijken met de analyses van de aard, omvang, ernst en samenhang van de problematiek van gedetineerden in Nederland, het een redelijke aanname is dat gedetineerden en ex-gedetineerden met een licht verstandelijke beperking (lvb) en/of psychische kwetsbaarheid al in het Doelgroepregister zitten of voor een indicatie in aanmerking komen.

Re-integratie in het kader van de Wet Banenafpraak betekent dat er specifieke banen voor deze doelgroep worden gecreëerd en dat de werkgevers ontlast worden bij het aannemen van iemand met een arbeidsbeperking. Net als bij de re-integratie van ex-gedetineerden is de uitvoering van de Wet Banenafpraak bij gemeenten belegd. Echter, de re-integratie van ex-gedetineerden wordt in de regel belegd bij coördinatoren nazorg detentie, die naast re-integratie ook met de ex-gedetineerde werken aan andere leefgebieden zoals wonen en zorg. De re-integratie van kandidaten in het kader van de Wet Banenafpraak wordt meestal begeleid door gespecialiseerde werkcoaches en/of jobcoaches van gemeenten die nauw samenwerken met de Werkgevers Service Punten (WSP's) in de regio. De samenwerking tussen deze functionarissen is niet vanzelfsprekend gezien er vanuit verschillende wetten en budgetten wordt gewerkt. Daarom is het passend hier een verbinding te maken.

3.4.3 Scenario 4c - Veiligheid

Bij terugkerende overlast en recidive vraagt dit inzet van veiligheidsprofessionals binnen gemeenten. Het gaat dan om de inzet van coördinatoren nazorg detentie (schaal 9), procesmanagers (schaal 10), beleidsadviseurs veiligheid (schaal 11) en zelfs de inzet van de burgemeester. Om iets over de gemiddelde inzet te kunnen zeggen, maken we gebruik van één van de persona's als gebruikt in het impactonderzoek naar het Huis van Herstel: Patrick (zie bijlage 3). Als we de gemiddelde kosten van deze professionals en burgemeester nemen van wanneer een casus als 'Patrick' niet via het Huis van Herstel instroomt, dan komen we op een bedrag van om en de nabij € 2.200,- per casus. Deze kosten worden door de verzamelde gemeenten op veiligheid bespaard wanneer er wel sprake is van een Huis van Herstel. Zo zal er casuïstiek zijn die vergelijkbaar is met persona 'Patrick', maar ook casuïstiek die meer kosten met zich meebrengt (minder kosten is niet aannemelijk).

Een voorstel kan zijn om vanuit de afdeling of het team veiligheid binnen de 14 Twentse gemeenten een geste te doen richting de bekostiging van het Huis van Herstel in de vorm van gezamenlijke betrokkenheid bij de sturing op het Huis van Herstel. Denk hierbij aan wisselende deelname in de kerngroep (ambtelijk) en stuurgroep (bestuurlijk) Huis van Herstel en/of aanverwante overleggen (Themagroep Doorzorg (Ex-)detentie – Zorg, Veiligheid en Straf).

3.4.4 Scenario 4d – Van der Staaïj gelden

Door verschillende gemeenten is interesse getoond in het onderzoeken van de mogelijkheden van een bredere inzet van de zogeheten 'van der Staaïj gelden' (officieel de Bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken). Deze middelen worden door Enschede en Almelo apart aangevraagd. De gemeente Enschede vraagt deze gelden namens alle Twentse gemeenten aan, behalve Almelo, en bekostigt hiermee de Tactus nazorgmodule voor ex-gedetineerden met een afhankelijkheid van middelen, met een cofinanciering in de vorm van een coördinator nazorg detentie. Deze module is voor ex-gedetineerden uit heel Twente (behalve Almelo) beschikbaar, maar wordt in de praktijk vooral gebruikt door ex-gedetineerden in Enschede.

De gemeente Almelo gebruikt het bedrag voor de nazorg ex-gedetineerden in haar gemeente. De Themagroep Doorzorg (Ex-)detentie geeft studenten van de Hogeschool Saxion de opdracht het gebruik van deze gelden en de eventuele alternatieven te onderzoeken. Hierbij moet worden opgemerkt dat die gelden alleen onvoldoende zijn voor de financiering van het Huis van Herstel.

3.4.5 Scenario 4e - Wederkerigheid

Het laatste aanvullende scenario betreft een niet-financieel scenario. De Participatiewet gaat uit van een wederkerigheidsrelatie tussen de gemeente en haar inwoners. Van inwoners die een uitkering ontvangen wordt verwacht dat zij participeren naar vermogen. Het is daarom passend om, bij financiering van een speciale aanpak voor gedetineerden met complexe problematiek vanuit arbeidsmarktmiddelen, een wederkerigheid van die (ex-)gedetineerden te verlangen. Daarom is het voorstel als gemeenten de (ex-)gedetineerde (oud)deelnemers van het Huis van herstel te vragen hun ervaringsdeskundigheid in te zetten t.b.v. preventie en voorkomen van recidive in alle 14 Twentse gemeenten. Het Huis van Herstel wordt gevraagd hierin faciliterend en ondersteunend te zijn en met de gemeenten in gesprek te gaan over diens behoeften hieromtrent.

4. Conclusie en aanbeveling

Uit zowel het Impactonderzoek Huis van Herstel als de verkenning van mogelijke financieringsscenario's blijkt **de brede impact die het Huis van Herstel heeft op de samenleving**. Al enige jaren levert deze voorziening omvangrijke besparingen op en daarnaast is het aannemelijk dat er nog meer baten zijn die nu nog niet berekend kunnen worden. De maatschappelijke impact is zelfs nog groter en beslaat het brede sociaal domein als ook veiligheid en wonen. Verder draagt de aanpak van het Huis van Herstel bij aan landelijke ontwikkelingen (en wensen) op het gebied van personen met onbegrepen gedrag, forensische zorg en gezinnen waarbij een ouder in detentie zit.

De keuze om het Huis van Herstel niet te financieren brengt hoge kosten met zich mee die nu bespaard worden. Daarnaast verdwijnt dan de enige locatie in Nederland die een **brug slaat tussen detentie en de samenleving voor (ex-)gedetineerden met complexe problematiek**. Zowel vanuit financieel oogpunt als vanuit die van impact lijkt stoppen met het Huis van Herstel onwenselijk. Het advies is daarom dan ook om wel tot financiering over te gaan en dan wel met alle 14 Twentse gemeenten.

Indien de 14 Twentse gemeenten besluiten het Huis van Herstel vanaf 2026 te financieren, zijn er een aantal scenario's van bekostiging mogelijk. Zo kan het verwachte overschot op de regionale middelen Beschermd Wonen uit de regio's Almelo en Enschede voor een deel worden gebruikt voor de financiering (scenario 1). Ook kan een recent vrijgekomen budget uit de Arbeidsmarktregio Twente voor dit doel worden aangewend (scenario 2). Scenario 3 betreft een combinatie van deze twee middelen. De aanbeveling is hiervan uit te gaan. **De combinatie zorgt voor een betere spreiding van kosten en een sterke argumentatie op het gebied van relevantie en impact op de samenleving.**

In 2019 ondertekenden de 14 Twentse gemeenten het convenant Huis van Herstel. Het is dan ook niet meer dan passend dat ook alle 14 Twentse gemeenten hun **gezamenlijk commitment uitspreken** door ieder een bedrag te reserveren voor de gezamenlijke financiering van het Huis van Herstel. Gezamenlijk eigenaarschap betekent ook gezamenlijk belang en daarom is het advies, wanneer de gemeenten beslissen het Huis van Herstel vanaf 2026 te financieren, nogmaals een **verkenning te laten plaatsvinden** van de behoeften van de Twentse gemeenten en de mogelijkheden binnen het Huis van Herstel. Passend is om deze verkenning te beleggen bij de Themagroep Doorzorg (Ex)detentie.

Tot slot is het van belang, wanneer de Twentse gemeenten besluiten het Huis van Herstel te financieren, afspraken te maken over deelname aan overleggen, om een monitoring in te richten waarmee de Twentse gemeenten een sturingsinstrument in handen hebben en het delen van informatie. Het advies is een financiering af te spreken van twee jaar, met optie tot verlenging. Een dergelijke periode biedt voldoende zekerheid aan het gespecialiseerde personeel en genoeg tijd om de resultaten te beoordelen. Wat die resultaten moeten zijn worden, bovenop de huidige KPI's, opgenomen in de monitor.

Bijlage 1

Oktober 2024

Rapportage

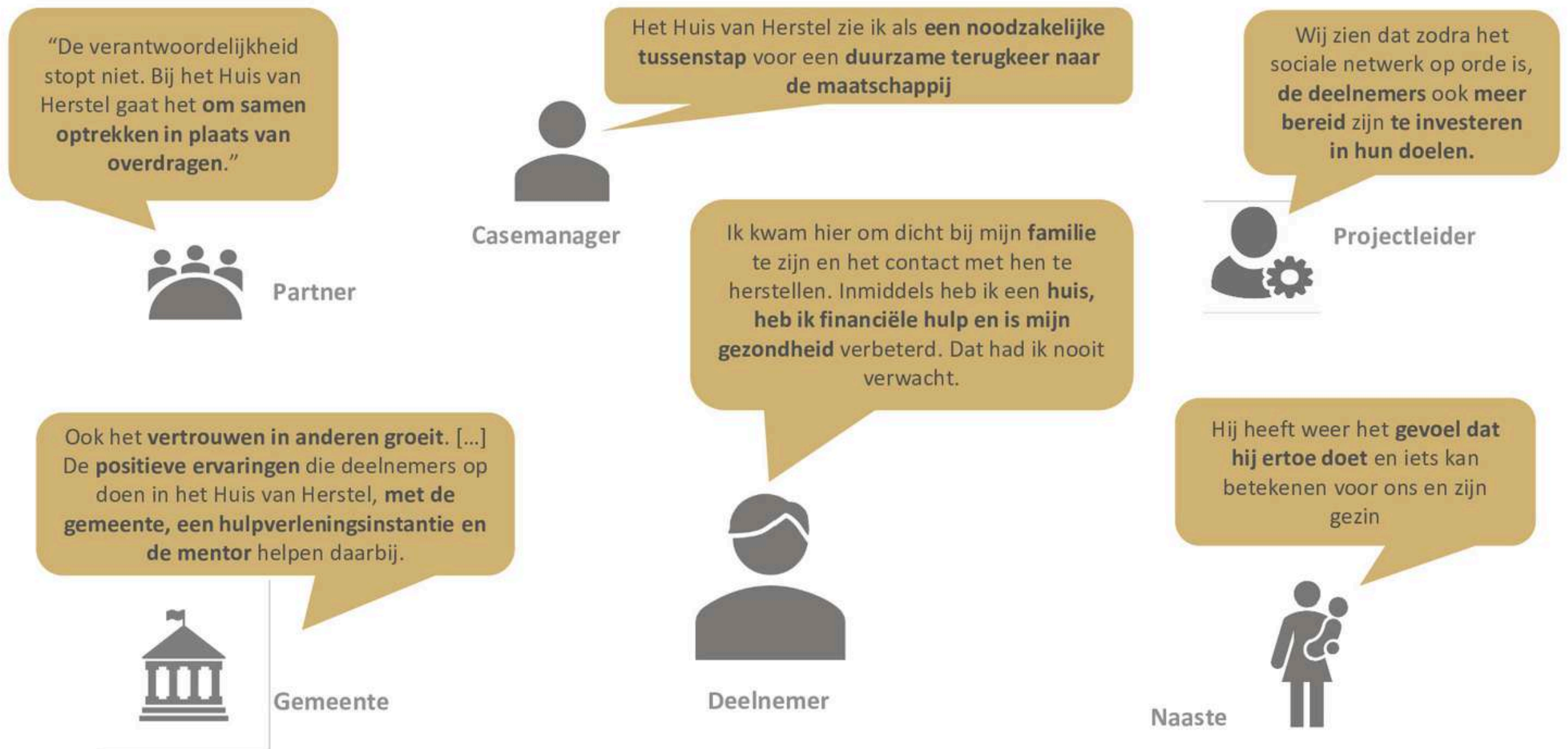
IMPACTONDERZOEK

Huis van Herstel

NATUURLIJK
INCLUSIEF

Impactonderzoek Huis van Herstel

Ervaren positieve effecten, gerelateerd aan...

Deelnemers

- Beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving.
- Kunnen beter hun behoeften en wensen uiten, beter om hulp kunnen vragen, beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag.
- Weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven.
- Zorgen uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Bestaanszekerheid

- De aanpak Huis van Herstel draagt bij aan:
- Meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht in financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding.
 - Groter bewustzijn over de negatieve en positieve invloed van het sociale netwerk.
 - Verbetering contact met naasten.
 - Een groter gevoel van zingeving.

Professioneel netwerk

- Meer vertrouwen vanuit deelnemers in professionals;
- Verbetering van de onderlinge samenwerking tussen direct betrokken professionals en partners;
- Verschillende partners zijn eerder en meer betrokken;
- Meer sprake van een integrale netwerkaanpak.

Mogelijke financiële impact

De financiële impact zal naar verwachting hoger uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten van maximaal €456.739,-. In het meest waarschijnlijke scenario zullen de maatschappelijke baten bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Voor gemeenten zullen de specifieke gemeentelijke baten naar verwachting ook boven deze investering uitkomen.

Heb aandacht voor:

- ☐ Communicatie en het creëren van draagvlak bij alle Twentse gemeenten;
- ☐ Continue monitoring en evaluatie en in beeld brengen van sturingsmechanismen;
- ☐ Projectmanagement vanuit gemeenten t.b.v. versterken relaties;
- ☐ Scenario's voor bekostiging: de verdeelsleutel om kosten te spreiden over Twentse gemeenten.

Managementrapportage

In 2019 is de Pilot Huis van Herstel in Twente gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen. Binnen deze pilot stond de wens centraal om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. 'Huis van Herstel' richt zich op mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Het Huis van Herstel moet anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte biedt aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking komt voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie laten zien.

De ambitie van het Huis van Herstel is om partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vallen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot is dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

De financiële bijdrage vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) voor de pilot zal eind 2025 stoppen. Indien de Twentse gemeenten wensen dat de specifieke aanpak wordt voortgezet, dan zullen zij zorg moeten dragen voor de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor deze aanpak. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de aanpak Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten dan ook om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijke financiële impact inzichtelijk te maken.

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke, gerealiseerde impact. Wel kan er middels een meer kwalitatieve en interactieve onderzoeksstrategie inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact. Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen staat daarbij centraal. Daarnaast is door gebruik te maken van persona's (gebaseerd op feitelijke casuïstiek) en het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke financiële impact van het Huis van Herstel is op langere termijn. Deze rapportage presenteert de bevindingen van het impactonderzoek.

Uit het impactonderzoek komt naar voren dat betrokkenen inhoudelijk zeer enthousiast zijn over de aanpak en de eerste effecten. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd; er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Deze vroegtijdige en meer integrale aanpak werpt volgens hen ook de vruchten af op het niveau van de deelnemers.

Betrokkenen ervaren dat (oud-)deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag, beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven. Daardoor zorgen ze uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Naast bovenstaande effecten zijn er ook positieve effecten te zien gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers. Zo heeft het merendeel van de betrokkenen de ervaring dat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. De specifieke aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens hen bij aan meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt, zo is bij de meeste (oud-)deelnemers het contact met hun naasten verbeterd en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk.

Hoewel het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positief maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Dat wil zeggen: in hoeverre staan de kosten voor de specifieke aanpak in verhouding met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Voor het berekenen van deze financiële impact is daarom gebruik gemaakt van drie persona's (Soufiane, Patrick en Joris). Dit zijn fictieve personen gebaseerd op feitelijke informatie en kennis over de doelgroep binnen het Huis van Herstel.

- Soufiane^[1] is in detentie geraakt vanwege de distributie van verdovende middelen, het plegen van inbraken en mishandeling. Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[2].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Soufiane ook bij een succesvolle aanpak € 87.770,- kosten per jaar. Van dit bedrag zal ruim dertigduizend euro (€ 30.024,-) door de gemeente worden betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.
- Indien een deelnemer zoals Soufiane niet recidiveert (geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie) én de aanpak vanuit het Huis van Herstel succesvol is waardoor schuldhelpverlening en maatschappelijke opvang niet nodig is, dan zijn de algemene baten na een jaar € 123.213,-. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Soufiane een besparing van € 38.000,- op.
- Patrick^[3] zit in detentie vanwege het bedrijfsmatig telen van cannabis. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[4].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Patrick ook bij een succesvolle aanpak € 96.425,- per jaar kosten. Hiervan komt bijna zestigduizend euro (€ 58.679,-) voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo (Beschermd Wonen, Dagbesteding Volwassenen).
- Indien de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is én een deelnemer zoals Patrick niet recidiveert dan vinden een aantal kosten niet plaats en levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Patrick een besparing van € 3.630,- op.
- Joris^[5] zit in detentie vanwege beroving met geweld en ernstige mishandeling. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Joris, na uitstroom detentie, per jaar € 20.592,- kosten. Hiervan komt bijna achttienduizend euro (€ 17.926,-) voor de rekening van de gemeente.
- Een jaar geen recidive van deelnemers zoals Joris zorgt voor een algemene besparing van € 84.143,- voor de samenleving. Gekeken naar de gemeentelijke baten besparen deelnemers zoals Joris de gemeenten € 17.996,- per jaar.

Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel is de gevraagde investering vanuit de Twentse gemeenten minimaal € 389.055,- en maximaal € 456.739^[6],-. Om te onderzoeken of de gevraagde investering in verhouding staat tot de baten is in dit onderzoek de populatie van mogelijke deelnemers aan het Huis van Herstel verdeeld over de drie type persona's. Daarbij is gekeken naar de percentages die gerelateerd zijn aan het delict én de persoonskenmerken (zoals LVB en psychische problematiek).

[1] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

[2] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019

[3] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

[4] Zie: <https://ap.lc/okCID>

[5] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

[6] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Hieruit kwam de volgende verdeling naar voren: Joris representeert 51 procent van de populatie van het Huis van Herstel, Soufiane 36 procent en Patrick 13 procent. Het percentage van de populatie is vervolgens vermenigvuldigd met de totale besparingen per persona waar zij representant van zijn.

Daarbij is het volgende in beeld gebracht:

1. De besparingen bij verschillende percentages aan recidive én
2. De totale besparingen en de gemeentelijke besparingen bij verschillende deelnemersaantallen (een worst-case scenario van 14 deelnemers, een realistisch scenario van 20 deelnemers en een ideaal scenario met een volledige bezetting van 29 deelnemers).

Hieruit komt naar voren dat:

- Afhankelijk van het aantal deelnemers, per jaar een algemene besparing kan worden bereikt tussen € 542.515,- en € 1.115.617,-.
- Wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen € 316.383,- en € 678.980,- per jaar.
- Wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, dan wordt er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt tussen € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- Bij 14 deelnemers van de doelgroep van het Huis van Herstel de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimaal gevraagde investering en bijna 70% van de maximale gevraagde investering van gemeenten.
- Bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- Bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Het impactonderzoek laat zien dat - ervanuit gaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - de maatschappelijke baten in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) bijna twee keer zo hoog zijn als de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Ook specifiek voor gemeenten zullen de baten naar verwachting iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uitkomen. De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel naast een positieve maatschappelijke impact ook een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger gaat uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg:

Ten tijde van het impactonderzoek kwamen ook punten naar voren die aandacht behoeven om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten, effecten en mogelijke sturingsmechanismen (zoals sturen op aantallen deelnemers).
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten.
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel: de verdeelsleutel om kosten voor de specifieke aanpak te spreiden over de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of, en zo ja hoe, het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Inhoudsopgave

- **1. Introductie** **8**
 - 1.1 Aanleiding 8
 - 1.2 Doel en scope van het impactonderzoek 8
 - 1.3 Leeswijzer 9
- **2. Onderzoeksopzet** **10**
 - 2.1 Onderzoeksstrategie 10
 - 2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak 11
 - 2.3 Dataverzameling 11
 - Documentanalyse 11
 - Semigestructureerde interviews en focusgroepen 11
- **3. Bevindingen** **14**
 - 3.1 Het verloop van de pilot 14
 - 3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact 15
 - 3.2.1 De ervaren toegevoegde waarde 17
 - 3.2.2 De ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf 17
 - 3.2.3 De ervaren effecten aan bestaanszekerheid van de deelnemers 19
 - 3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk 21
 - 3.3 Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst 23
 - 3.4 De mogelijke financiële impact 25
 - 3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane 27
 - 3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick 30
 - 3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris 33
 - 3.4.4 Prognose voor de toekomst 36
 - Het worst-case scenario 37
 - Het realistische scenario 38
 - Het ideale scenario 38
 - Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering 39
- **4. Conclusie** **40**
 - Aandachtspunten voor het vervolg 41
- Bijlage 1 42
- Bijlage 2 43
- Bijlage 3 45
- Bijlage 4 47
- Bijlage 5 50
- Bijlage 6 51
- Bijlage 7 52
- Bijlage 8 53

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Bijna 70% van de criminaliteit ontstaat doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg. Het terugdringen van recidive onder (ex-) gedetineerde inwoners is echter een complexe opdracht die niet uitvoerbaar is door één enkele partij. Dit was de aanleiding voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Twentse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand en Wierden om in 209 de handen ineen te slaan en een netwerkorganisatie op te zetten: het Huis van Herstel. Allen vanuit dezelfde ambitie; minder recidive en een veiligere samenleving met minder criminaliteit, minder slachtoffers en minder maatschappelijke overlast. Binnen het Huis van Herstel is de wens om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. Herstel, continuïteit van zorg en begeleiding op maat staan daarbij centraal, met als doel een delict vrije toekomst en daarmee minder maatschappelijke kosten.

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de voorziening Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijk financiële impact inzichtelijk te maken. Immers, de deelnemende gemeenten moeten in het eerste kwartaal van 2025 al hun voorstellen aanleveren voor de voorjaarsnota. Dit document bevat de uitkomsten van dit impactonderzoek.

1.2 Doelen en scope van het impactonderzoek

Het **doel** van dit impactonderzoek is tweeledig. Het eerste doel van dit onderzoek is om uitspraken te doen over de ervaren maatschappelijke impact van de werkwijze van het Huis van Herstel. Het tweede doel is om inzichtelijk te maken wat de mogelijke financiële impact is voor gemeenten, zodat zij – met het oog op de besluitvorming in 2025 – een gefundeerde beslissing kunnen nemen over het vervolg van het Huis van Herstel.

Dit onderzoek gaat alleen over de hulpverlening die wordt geboden aan de ‘Huis van Herstel’ doelgroep – zie criteria in figuur 1. Het evalueren van de werkwijze van het Huis van Herstel valt buiten de **scope** van dit onderzoek. Dit staat centraal binnen het actieonderzoek dat reeds gaande is en loopt tot en met 2026 vanuit de Hogeschool Rotterdam. Wel zijn binnen het impactonderzoek inzichten vanuit het actieonderzoek t.a.v. de ervaren maatschappelijke impact meegenomen in de analyse.

Doelgroepomschrijving

De doelgroep ‘Huis van Herstel’ bestaat uit mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Zij hebben meerdere lichte of zware problemen, die vaak met elkaar samenhangen, die worden gezien als crimogene factoren. De doelgroep heeft ondersteuning nodig bij het op orde krijgen van één of meer van deze gebieden:

- *Onderdak (ontbreken van huisvesting/onwenselijke woonsituatie)*
- *Financiën (schulden/geen inkomen/gebrek aan overzicht financiële situatie)*
- *Werk en inkomen (ontbreken van werk/opleiding/zinnvolle dagbesteding)*
- *Sociaal netwerk (verbroken familierelaties/contactherstel kinderen of (ex)partner wenselijk/ondersteunend sociaal netwerk opbouwen/contacten met een negatieve invloed op herstel verbreken)*
- *Middelengebruik (middelenmisbruik/verslavingsproblematiek/gokken)*
- *Psychosociaal functioneren (zorg voor emotioneel welzijn of voor psychische/psychiatrische problematiek wenselijk)*
- *(Vermoeden van) een Licht Verstandelijke Beperking*

Daarnaast heeft de deelnemer zichzelf aangemeld en is hij gemotiveerd om actief aan het herstel en zijn re-integratie te werken. Hij komt uit de regio Twente en stroomt hier ook uit, of heeft, voorafgaand aan het selectieproces, toestemming vanuit een Twentse gemeente om zich daar te vestigen.

Figuur 1: Doelgroepomschrijving

Binnen dit onderzoek is inzichtelijk gemaakt of met de aanpak van het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke effecten worden bereikt én of dit in verhouding staat tot de extra kosten die gemeenten betalen voor deze voorziening. Daarbij is – indien relevant – een vergelijking gemaakt met het nul alternatief (als er geen voorziening zoals Huis van Herstel is). Het nul alternatief is in dit geval de situatie waar gedetineerden met problemen op meerdere gebieden geen aparte en/of extra hulp ontvangen al dan niet op een aparte, fysieke (BBA) locatie en uitstromen uit de reguliere PI.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst de onderzoeksopzet uiteengezet (hoofdstuk 2). De bevindingen worden beschreven in hoofdstuk 3 waarbij achtereenvolgens wordt ingezoomd op het verloop van de pilot (3.1), de ervaren maatschappelijke impact (3.2), de uitdagingen wensen en behoeften voor de toekomst (3.3) en de mogelijke financiële impact (3.4). In hoofdstuk 4 wordt de conclusie gepresenteerd gevolgd door enkele concrete aandachtspunten voor het vervolg.

2. Onderzoeksopzet

2.1 Onderzoeksstrategie

Binnen dit impactonderzoek is een **kwantitatieve, interactieve onderzoeksstrategie** gehanteerd. **Kwalitatief onderzoek** zien wij als cruciaal om te komen tot uitspraken over hoe en waarom iets werkt. Deze vorm van onderzoek is sterk in het beschrijven van processen en het bieden van beredeneerde verklaringen (Silverman, 2001). Daarnaast is het geschikt om na te gaan hoe mensen zelf de sociale werkelijkheid interpreteren, beleven en verwoorden (Corbin & Strauss, 2008; Wester & Peters, 2004). Om tot uitspraken te komen over effecten is volgens ons enkel kwantitatief meten niet voldoende. Immers de meetbare gegevens zeggen niets over het waarom en de redenen voor gedrag/ beslissingen.

Het vragen naar ervaringen is daarom belangrijk om gerichtere input te krijgen over beleving, kennis en resultaten van acties. Dit impactonderzoek heeft dan ook een **interactieve opzet** gekend. Dit houdt in dat betrokkenen die direct belang hebben bij de pilot – zoals de professionals die werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel - intensief betrokken zijn bij het onderzoek (Owen, 2020). Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen stond daarbij op de voorgrond om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact (Taveccio & Gerrebrands, 2012; Omlo et.al., 2013). Daarnaast hebben we (een deel van) de effecten gekapitaliseerd.

2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak

Binnen dit impactonderzoek staat de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact op voor de Twentse gemeenten?

Voor het beantwoorden van deze centrale onderzoeksvraag is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren maatschappelijke impact en de mogelijke financiële impact op (lange) termijn. Het inzichtelijk maken van de **maatschappelijke impact** gaat over de waarde die de pilot bijdraagt aan de maatschappij. Om deze ervaren maatschappelijke impact inzichtelijk te maken is gekeken naar de direct beoogde effecten (de outcome) vanuit de pilot van het Huis van Herstel op verschillende gebieden (zie ook Figuur 2).

Maatschappelijke impact

- Beoogde effecten gerelateerd aan deelnemers zelf, zoals meer motivatie, regie, en vertrouwen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers, zoals huisvesting, werk/dagbesteding; zorg; inkomen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan professionele- en sociale netwerk, zoals samenwerking tussen deelnemers, professionals en partners en de relatie tussen deelnemers en naasten (sociaal netwerk).

Figuur 2: Maatschappelijke impact

Vervolgens zijn ervaringen omtrent deze beoogde effecten uitgevraagd bij verschillende actoren die zicht hebben op deze effecten. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen verschillende perspectieven: 1) Het perspectief van de gedetineerde en zijn naasten; 2) Het perspectief van uitvoerende professionals welke direct werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel, denk aan casemanagers, reclasseringswerkers, psychologen; 3) Het perspectief van partners welke meer indirect betrokken zijn bij de voorziening van het Huis van Herstel. Denk aan gemeenten, politie, woningbouwcorporaties, zorginstanties; en 4) Het perspectief van de samenleving. Dit perspectief is indirect uitgevraagd via de professionals en partners.

Een deel van de maatschappelijke effecten vanuit de pilot Huis van Herstel kan worden **gekapitaliseerd**. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de mate van recidive en hiermee het voorkomen van (de kosten gerelateerd aan) nieuw delict gedrag. Wanneer aannemelijk is gemaakt dat gedetineerden die uitstromen uit het Huis van Herstel minder snel recidiveren, kan dit effect worden vertaald naar een concrete financiële besparing t.o.v. het nul scenario. Zo zal er bijvoorbeeld geen politie inzet nodig zijn (€ 1.772,- per delict), is uithuiszetting (na bv. overtreding Wet Damocles) niet nodig (€ 1000,- - €1.500,-) en hierdoor kan verblijf in de maatschappelijk opvang worden voorkomen (€ 12.000,- per jaar). De besparing die ‘geen recidive’ oplevert wordt vergeleken met de financiering van de aanpak van het Huis van Herstel.

Bij het **berekenen van de financiële impact** van een voorziening als het Huis van Herstel is een overzicht met kostenplaatsen samengesteld. In dit overzicht staan relevante kosten; in dit geval maatschappelijke- en zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid. Om het begrip ‘maatschappelijke kosten’ te kaderen volgen we in dit onderzoek de definitie die in de Verkenning Maatschappelijke Prijslijst van het Verwey-Jonker Instituut (2022) wordt gehanteerd: *“De prijs die een gemeente betaalt voor professionele inzet (tarief).”* Deze prijs wordt namelijk, via de gemeente, door de maatschappij betaald en van hieruit is het mogelijk de (gemiddelde) kosten van een interventie per huishouden, de (gemiddelde) kosten van alle hulpverlening in een gezin in een bepaalde periode en de kosten van een ‘gebeurtenis’ die zorg, ondersteuning of maatregelen tot gevolg kan hebben (zoals een uithuisplaatsing, huisuitzetting, het plegen van een delict). Niet alle maatschappelijk-, zorg- en veiligheidskosten worden door de gemeente betaald. Daarom is de maatschappelijke prijslijst aangevuld met overige, relevante zorgkosten en kosten die gemaakt worden in het kader van veiligheid en detentie.^[7]

Dit impactonderzoek maakt niet alleen inzichtelijk wat de mogelijke kosten gerelateerd aan de financiering voor de voorziening van het Huis van Herstel zijn, maar maakt ook inzichtelijk wat de mogelijke baten zijn. Met andere woorden: wat is de invloed van de detentievorm (in dit geval Huis van Herstel) op de kosten die na terugkeer in de samenleving worden gemaakt?

Bij het inzichtelijk maken van de financiële impact van het Huis van Herstel zijn verschillende stappen gevolgd. In de eerste plaats zijn de relevante kostenplaatsen geïdentificeerd. De kostenplaatsen hebben betrekking op alle kosten (of baten) die worden gemaakt (of bespaard) in het kader van gemeentelijke wetgeving, zorg of justitie en veiligheid. Voor deze kostenraming is gebruik gemaakt van de leidraad voor maatschappelijke kostenbatenanalyse (Romijn, G. & Renes, G., 2013). De maatschappelijke- en zorgkosten alsmede de kosten voor justitie en veiligheid zijn in samenwerking met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) vergeleken met de gemiddelde cijfers die bekend zijn (zie bijlagen 4 en 5). Hierbij kan gedacht worden aan maatschappelijke kosten zoals een uitkering, aan zorgkosten zoals beschermd wonen en kosten voor justitie en veiligheid zoals die voortkomen vanuit recidive.

Vervolgens is gebruik gemaakt van persona’s om de baten op algemeen en gemeentelijk niveau inzichtelijk te maken. Persona’s zijn fictieve personen die gebaseerd zijn op feitelijke informatie en kennis over een bepaalde doelgroep en helpend om gevolgen – waaronder financiële gevolgen - van bepaalde beleidskeuzes en/of aanbod te doordenken. Op basis van kenmerken van de doelgroep en de huidige populatie van deelnemers zijn een drietal fictieve persona’s gecreëerd.

Deze persona’s zijn daarna vergeleken met de (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel (start pilot 2019 tot juni 2024) waarbij een inschatting is gemaakt van het jaarlijkse aantal (percentage) deelnemers per type persona. Per persona is gekeken naar de kosten die na detentie voor deze inwoner worden gemaakt, ongeacht of de uitstroom vanuit de PI plaatsvindt of het Huis van Herstel. Per persona is ook gekeken naar de baten die het gevolg zijn van de aanpak van het Huis van Herstel. Deze baten zijn opgesplitst in baten gerelateerd aan recidive en baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel. Tot slot zijn de persona's gebruikt om een prognose voor de toekomst te geven. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, is gekeken naar de delicten en de overige specifieke kenmerken van de persona’s. Met deze percentages zijn drie scenario's uitgewerkt met ieder een verschillend aantal deelnemers (zie bijlagen 6 t/m 8). Per scenario is de totale besparing en die voor gemeenten berekend, gerelateerd aan verschillende percentages recidive. De baten uit de drie scenario’s zijn vergeleken met de verwachte investering vanaf 2026.

Financiële impact

- *Verzamelde kosten en baten op algemeen niveau: zoals maatschappelijk kosten, zorgkosten, kosten voor justitie en veiligheid.*
- *Specifieke kosten en baten op niveau van de gemeenten: hier worden de kostenposten onderverdeeld in Wmo, Wlz, ZVW en Participatiewet zodat inzichtelijk wordt welke kosten en baten voor de gemeenten zijn.*
- *Prognose voor de toekomst: de (oud)deelnemers van het Huis van Herstel zijn onderverdeeld bij de persona die het beste bij hun casuïstiek past. Op basis van de drie uitgeschreven persona's wordt inzichtelijk gemaakt welke kosten en baten er grofweg in de toekomst verwacht kunnen worden met de inzet van het Huis van Herstel. Deze kosten en baten worden vergeleken met wat het de gemeenten minimaal kost om het Huis van Herstel te behouden.*

Figuur 3: Financiële Impact

[7] Het overzicht met de totale kostenplaatsen is te vinden in Bijlage 4

2.3 Dataverzameling

Binnen dit onderzoek is op verschillende manieren data verzameld. Hierdoor is niet alleen de validiteit – de geldigheid van het onderzoek – vergroot, maar zijn ook rijkere inzichten ontstaan, hetgeen meer kansen biedt tot leren en verbeteren. Onderstaand worden de verschillende manieren nader toegelicht.

- Documentanalyse

Om zicht te krijgen in de context van de pilot, de werkwijze en de gemaakte keuzes gedurende de pilotperiode zijn verschillende documenten bestudeerd. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de geanalyseerde documenten en het doel in het onderzoek weer:

TYPE DOCUMENTEN	DOCUMENTEN	DOEL IN ONDERZOEK
Landelijke documentatie	Landelijke overzichten van cijfers en kosten.	- Input voor kosten- batenanalyse. - Verdiepend inzicht in mogelijke maatschappelijke effecten van kleinschalige detentievoorzieningen.
Documenten met betrekking tot start van de pilot	- Plan van aanpak Huis van Herstel. - Convenant Huis van Herstel. - Onderzoek en leertraject Huis van Herstel.	Inzicht in beoogde doelen en maatschappelijke effecten van de pilot.
Documenten met betrekking tot de voortgang van- en lobby voor de pilot	- Diverse voortgangsrapportages. - Kamerbrief Huis van Herstel. - Whitepaper Huis van Herstel.	Inzicht in belangrijke voortgang en belangrijke momenten gedurende de pilot.
Specifieke documenten op deelnemersniveau	- Overzichten deelnemers en doelen Huis van Herstel. - Casusbeschrijvingen Huis van Herstel. - Ervaringsverhalen en evaluaties van deelnemers Huis van Herstel.	- Verdiepend inzicht in doelgroep Huis van Herstel. - Destilleren van kenmerken om drietal persona’s te creëren. - Verrijken perspectief van gedetineerden en naasten.

- Semigestructureerde interviews en focusgroepen

Naast de documentanalyse zijn acht semigestructureerde interviews (waarvan vier duo-interviews) en vijf focusgroepen gehouden. De interviews hadden tot doel om vanuit verschillende perspectieven de ervaren maatschappelijke impact verder te belichten en te verdiepen. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de beoogde interviews weer.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1 (Duo-interview)	Programmamanager en operationeel manager Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
2 (Duo-interview)	Gemeente: Bestuurlijke ambassadeur(s) Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten.
3	DJI: Bestuurder	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het bestuurlijke perspectief van DJI.
4	DJI: Tactisch medewerker	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit tactisch betrokkene van DJI.
5 (Duo-interview)	Ministerie van Justitie en Veiligheid: Afdelingshoofd en beleidsmedewerker	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokkenen vanuit het Rijk.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF GEDETINEERDEN EN NAASTEN				
6 (Duo-interview)	Deelnemers Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de gedetineerde.
7	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.
8	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.

Naast de interviews zijn vijf focusgroepen gehouden. Deze focusgroepen hadden tot doel om het perspectief van de professional en het perspectief van de partners nader te verdiepen.

FOCUSGROEP	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; reclasseringswerker Tactus	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau
2	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; verpleegkundige	5 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau.
PERSPECTIEF PARTNERS				
3	Gemeente: nazorg coördinatoren en betrokken beleidsmedewerkers	8 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.
4	SVG, Tactus, DJI (2)	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit strafrechtelijke domein. Speciale aandacht voor beoogde doelgroep & recidiverisico's + perspectief samenleving.
5	Tactus, Transfore (2); Zorgaanbieder	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit zorgdomein. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk worden de bevindingen beschreven. Allereerst wordt kort stil gestaan bij het verloop van de pilot en de aantallen deelnemers. In 3.2 wordt daarna stilgestaan bij de ervaren toegevoegde waarde en vervolgens ingezoomd op de ervaren maatschappelijke impact. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers en effecten gerelateerd aan het professionele- en sociale netwerk rondom deelnemers. Daarna volgt in 3.3 een overzicht van de uitdagingen en wensen en behoeften voor de toekomst. Het hoofdstuk sluit af met een uiteenzetting van de mogelijke financiële impact (3.4). Hierbij wordt aan de hand van drie persona's stil gestaan bij de mogelijke kosten en baten op algemeen niveau en op het niveau van de gemeenten. Ook wordt er een prognose gegeven voor de toekomst.

3.1 *Het verloop van de pilot*

De pilot van het Huis van Herstel begon in 2019 als onderdeel van het programma Koers en Kansen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit landelijke programma financierde diverse pilots binnen het gevangeniswezen buiten de reguliere bekostiging en aansturing van de DJI om met als doel het aanjagen van innovatie in het domein van justitie en veiligheid. Het Huis van Herstel zou anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte bood aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking kwam voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie lieten zien. De pilot was ook anders vanwege de connectie met de partners, zoals gemeenten en woningcorporaties. De ambitie was om deze partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vielen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstond voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot was dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

Al kort na de start kwam het Huis van Herstel voor een aantal uitdagingen te staan. Zo zorgden de lockdowns ten tijde van de coronacrisis ervoor dat geen nieuwe deelnemers konden instromen. Ook de invoering van de Wet straffen en beschermen maakte de keuze voor het Huis van Herstel voor gedetineerden in de laatste fase van hun detentie minder toegankelijk. Mede hierdoor had het Huis van Herstel te kampen met een lager aantal deelnemers dan verwacht en werden de plekken opgevuld met deelnemers aan het reguliere BBA (Beperkt Beveiligde Afdeling) programma. Deze deelnemers staan apart van het Huis van Herstelprogramma en blijven vaak langer dan de specifieke Huis van Herstel doelgroep. Hierdoor waren er uiteindelijk ook minder plaatsen voor het Huis van Herstel beschikbaar dan beoogd. Naast het achterblijven van het deelnemersaantal kende de pilot ook andere uitdagingen. Zo gaven verschillende geïnterviewden aan dat de uitzonderlijke financieringsconstructie een scheiding aanbracht in het opdrachtgeverschap vanuit het ministerie en de reguliere aansturing vanuit de DJI. Waar het projectmanagement veel energie stak in de samenwerking met gemeenten, werd DJI op een zijspoor gezet, hetgeen – volgens diverse geïnterviewden – de relatie geregeld onder druk zette.

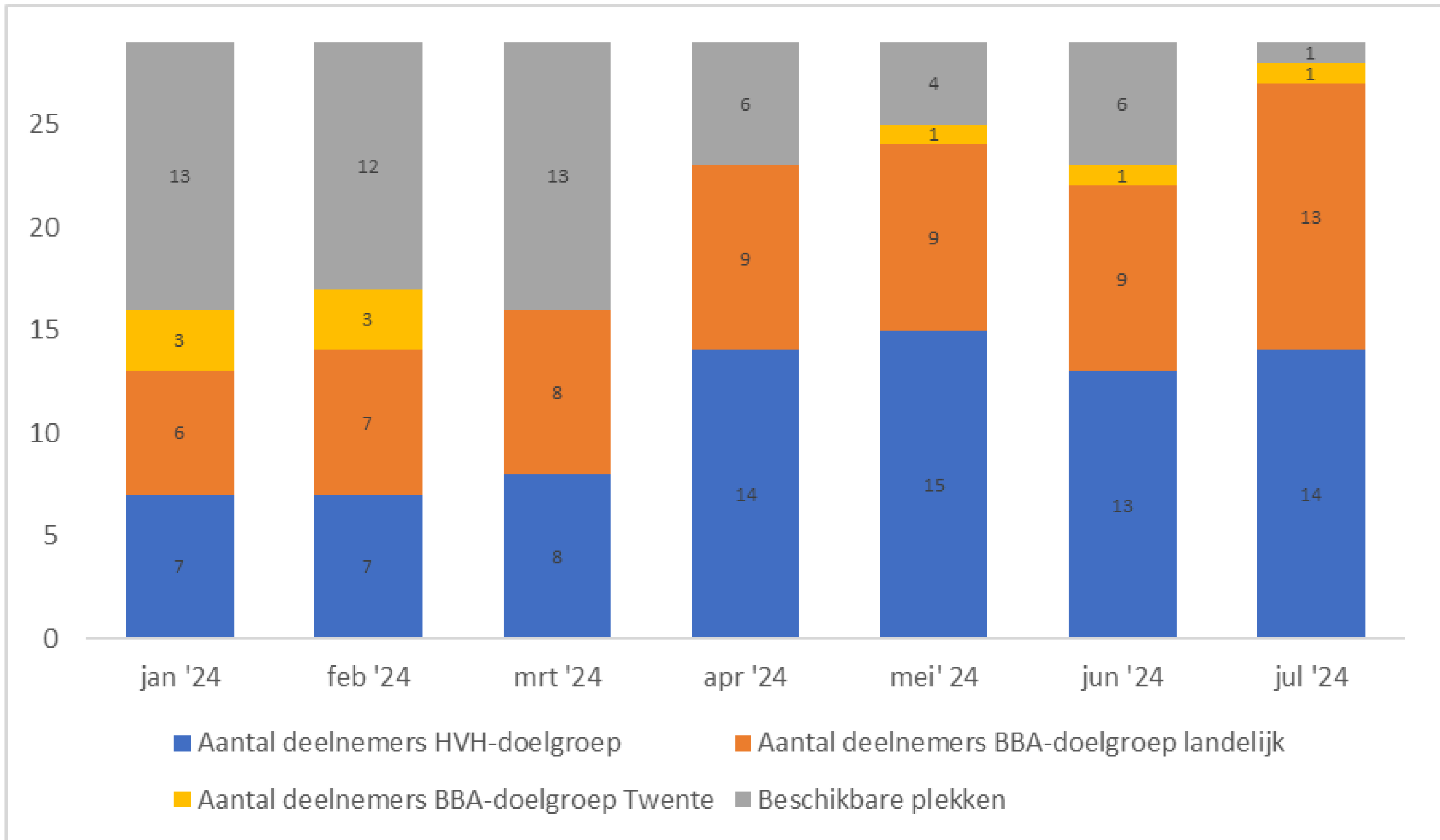
Mede doordat de instroom van deelnemers binnen het Huis van Herstel een lange tijd achterbleef én doordat er steeds meer sprake was van een tekort aan plekken, besloot het ministerie van JenV de oorspronkelijke looptijd van de pilot aan te houden en in de zomer van 2023 met de pilot te stoppen. Als reactie op dit nieuws besloten de gemeenten Enschede en Almelo een lobby te starten voor behoud van het Huis van Herstel. Dit resulteerde in een eenmalige verlenging van de pilot door het ministerie van JenV met een aantal voorwaarden. Zo werd de financiële bijdrage van het ministerie voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2024 teruggebracht naar een maximum van €600.000 per jaar en moeten de Twentse gemeenten uiterlijk medio 2025 beslissen of zij de financiering van het Huis van Herstel vanaf 2026 over zouden nemen. Na akkoord over de verlenging werd samen met de gemeenten Almelo en Enschede een plan van aanpak en begroting voor de periode 2024-2026 geschreven. Ook werden KPI's opgesteld onder andere met betrekking tot de instroom en werd er nog actiever ingezet op de communicatie over het Huis van Herstel naar potentiële deelnemers en het opbouwen of versterken van relaties met partners binnen het netwerk.

Onderstaande tabel laat de in- en uitstroom van deelnemers in het tweede kwartaal van 2024 binnen het Huis van Herstel zien.

Aantal ingestroomde deelnemers:	4
Aantal uitgestroomde deelnemers:	4
Aantal potentiële deelnemers in selectieprocedure:	2
Aantal teruggeplaatste deelnemers:	1

Tabel 1: In- en uitstroom kwartaal 2 2024 [8]

Zoals te zien in tabel 1 zijn verschillende deelnemers uitgestroomd vanuit het Huis van Herstel. Deze plekken zijn ook weer direct gevuld met nieuwe deelnemers voor het Huis van Herstel. Waardoor de bezetting van deelnemers van het Huis van Herstel de laatste maanden stabiel lijkt te blijven. Dit komt ook terug in de algemene bezettingscijfers (zie figuur 4).

Figuur 4: Bezettingscijfers eerste helft 2024

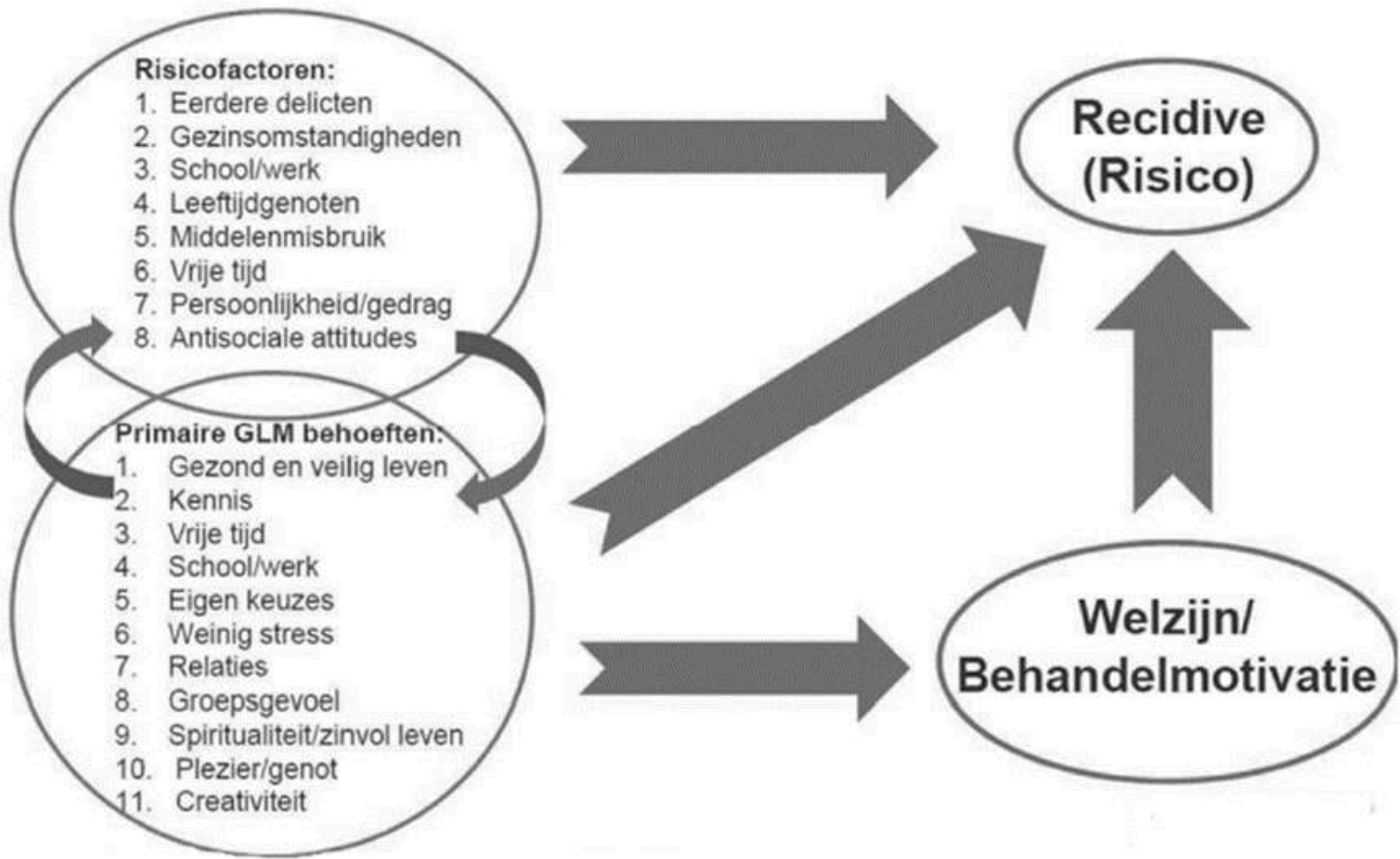
Zoals te zien in bovenstaande grafiek zijn de plekken zo goed als volledig bezet met zowel BBA als Huis van Herstel deelnemers. Aan het eind van het tweede kwartaal 2024 waren 28 van de 29 plekken in het huis bezet, waarvan 14 door Huis van Herstel deelnemers.

3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact

Bijna 70% van de criminele feiten wordt gepleegd door mensen die recidiveren. In Nederland recidiveert 47% binnen twee jaar na vrijlating en 27,1% belandt binnen twee jaar weer in de cel. Binnen zes jaar na vrijlating is ruim 70% van de ex-gedetineerden opnieuw veroordeeld en bijna 50% opnieuw opgesloten (Valenkamp et al., 2023). Bij de meeste (ex-)gedetineerden spelen meerdere problemen (zoals: psychiatrische problematiek, LVB, verslaving) naast elkaar. Als er sprake is van meer risico's dan stijgt ook de kans op recidive. De periode in detentie biedt aanknopingspunten om gedetineerden te ondersteunen bij het verminderen van hun risicofactoren voor recidive en bij het vergroten van beschermende factoren en hiermee dus aan het vergroten van hun kansen op succesvolle terugkeer naar de maatschappij.

[8] Vanaf het tweede kwartaal 2024 worden de in- en uitstroomcijfers op deze manier gespecificeerd.

Binnen het Huis van Herstel worden dan ook activiteiten ingezet die zich enerzijds richten op het verkleinen van de risico's en anderzijds richten op het vergroten van krachten en beschermende factoren. Het Hybride RNR-M^[9] model ligt ten grondslag onder de aanpak van het Huis van Herstel (zie ook voortgangsrapportage actieonderzoek Huis van Herstel april 2023).

Figuur 5: Hybride RNR-M model (De Grubbe, 2022)

Bij het onderzoeken van de ervaren maatschappelijke impact is het daarom niet alleen relevant om puur te kijken naar de recidivecijfers. Deze cijfers zijn ook – mede vanwege de looptijd van de pilot – niet beschikbaar. Hiertoe is meer longitudinaal onderzoek nodig. Daarnaast vertellen recidivecijfers slechts een deel van het verhaal. Bij het beoordelen van de maatschappelijke impact gaat het immers niet alleen over de vraag of iemand wel/niet recidiveert, maar kan ook gaan over de vraag – indien iemand toch recidiveert – of de frequentie(duur) en de zwaarte van het delict wijzigt. Ook dit is lastig in cijfers uit te drukken.

Binnen dit impactonderzoek is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd (zie ook Hoofdstuk 2), waarbij het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen op de voorgrond staat om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact van het Huis van Herstel. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals, partners) is gekeken of deelnemers toegevoegde waarde ervaren en of het aannemelijk is dat middels het Huis van Herstel een positieve beweging wordt ingezet. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, de ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers en de ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk van deelnemers.

[9] RNR staat voor Risk-Need-Responsivity en de M verwijst naar het motivationele component die vanuit het Good Lives Model (GLM) wordt ingebracht.

Volgens de geïnterviewden is het hebben van een doel van cruciaal belang: *“Ik vind het goed dat potentiële deelnemers moeten motiveren en beargumenteren waarom ze willen meedoen. (...) Motivatie is de sleutel voor succes”,* aldus een van de partners.

Deelnemers geven dan ook aan dat **de motivatie tijdens het verblijf steeds meer wordt vergroot**: door het behalen van eerste eigen successen: *“In vier maanden tijd ben ik door alle hulp helemaal opgebloeid. Ik kom vanuit de rolstoel en nu wandelen we weer samen”,* door het zien en horen van successen van andere (oud-)deelnemers, en door de integrale aanpak vanuit de betrokken professionals: *“die kijken echt naar wat je nodig hebt.”* Daarbij wordt door naasten en deelnemers aangegeven dat zij bij aanvang van het Huis van Herstel niet hadden kunnen overzien wat het Huis van Herstel voor hen zou betekenen: *“Ik had niet verwacht dat mijn zoon zoveel hulp aangeboden kreeg”* en: *“Ik kwam hier om dicht bij mijn familie te zijn en het contact met hen te herstellen. Inmiddels heb ik een huis, heb ik financiële hulp en is mijn gezondheid verbeterd. Dat had ik nooit verwacht.”*

Ook het **zelfvertrouwen van deelnemers neemt toe**. Meerdere geïnterviewden geven aan dat deelnemers door hun verblijf bij het Huis van Herstel meer zelfvertrouwen krijgen en inzien wat zij (in positieve zin) kunnen betekenen voor hun naasten en de maatschappij. Zo geeft een naaste aan: *“Hij heeft weer het gevoel dat hij ertoe doet en iets kan betekenen voor ons en zijn gezin”*. De ondersteuning en begeleiding, oftewel *“het wegwijs maken in de maatschappij”* is van cruciaal belang volgens deelnemers en professionals. Denk hierbij aan hulp bij (het zoeken naar) passende woonruimte en werk, maar ook aan ogenschijnlijk ‘simpele’ dingen, zoals gebruik van de OV-chipkaart, boodschappen doen, sporten en gezond koken. Door hieraan gezamenlijk te werken en waar nodig te ondersteunen neemt ook de stress gerelateerd aan de overgang naar buiten bij de deelnemers af en het vertrouwen in zichzelf en **het vertrouwen in de terugkeer in de samenleving** toe. Zo geeft een moeder van een oud-deelnemer (die vaker in detentie heeft gezeten) aan: *“De overgang van binnen naar buiten gaat gepaard met heel veel stress. Eerder was het lopen naar buiten vanuit het idee zie maar hoe je het redt en kijk maar hoe je het doet. Dat was bij het Huis van Herstel niet zo.”*

Deelnemers durven daarbij ook steeds meer **te vertrouwen op instanties** en **hulp te vragen**. Zo geeft een van de nazorgcoördinatoren van een Twentse gemeente aan: *“Het gaat niet alleen om het zelfvertrouwen, maar ook het vertrouwen in anderen groeit. Dat anderen van betekenis kunnen zijn. De positieve ervaringen die deelnemers op doen in het Huis van Herstel, met de gemeente, een hulpverleningsinstantie en de mentor helpen daarbij.”* Dit wordt beaamd door een andere nazorg coördinator: *“Veel deelnemers hebben een geschaad vertrouwen of hebben een niet correct beeld van wat een hulpverleningsinstantie voor hen zou kunnen doen. Ik heb wel het idee dat het Huis van Herstel helpt om dat vertrouwen weer te krijgen richting elkaar. Daardoor wordt het vragen om hulp ook weer makkelijker.”* Door de direct betrokken professionals wordt beaamd dat dit een proces is en dat deelnemers moeten leren om hun **behoeften en wensen te uiten** en ook de deelnemers onderstrepen deze positieve effecten: *“Ik wou altijd onafhankelijk blijven. Hier hebben ze geleerd dat praten belangrijk is en dat je wel hulp nodig hebt”* en een andere deelnemer vult aan: *“Nu durf ik beter mijn behoeften te uiten en hulp te vragen, maar in het begin durfde ik niks. Ik had veel argwaan.”*

Het merendeel van de geïnterviewden benadrukt daarnaast dat de deelnemers **beter leren te reflecteren op hun gedrag en gevolgen**. Zo werd door een van de professionals een voorbeeld aangehaald van een deelnemer met LVB-problematiek die in het verleden voor veel overlast had gezorgd in de buurt. Zijn starre gedrag zorgde ook tijdens het traject binnen het Huis van Herstel voor spanningen wat op een gegeven moment escaleerde tijdens een training. *“Maar hij is vervolgens wel teruggekomen en heeft zijn excuses aangeboden. Dit was een hele grote stap in de manier van denken. Dat iemand die zo star en vastgeroest was, heeft geleerd om te reflecteren.”*

Niet alleen het reflectievermogen van de deelnemers neemt toe, maar ook **het realiteitsbesef** van deelnemers **wordt vergroot**. Zo geeft een moeder aan over haar zoon: *“Hij ziet nu in hoe het leven in werkelijkheid hoort te zijn en wat daarvoor nodig is.”* Een groot deel van de geïnterviewden geeft dan ook aan dat deelnemers **beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**. Een verklaring hiervoor zit in het samenspel en de gefaseerde aanpak. *“Bij het Huis van Herstel krijgen gedetineerden een gezonde kans. Het is een heel onnatuurlijke, niet normale verwachting dat iemand die een paar jaar in de bajes heeft gezeten het normale leven kan oppakken. Ik denk dat heel veel gedetineerde mannen heel graag een normaal leven willen leiden zonder dat zij een delict nodig hebben om overeind te blijven. Maar dan moet je hen wel ondersteunen en een gezonde kans bieden.”*

Bij enkele oud-deelnemers is ook daadwerkelijk sprake van minder overlast en onrust in de omgeving. Zo geeft een van de naasten aan: *“Hij is een stuk rustiger geworden. Hij heeft geleerd om met zijn emoties om te gaan. Er is veel minder agressie.”* En ook een van de betrokkenen vanuit de gemeente ziet dat bij een eerdere zware casus *“nu geen bijzonderheden meer zijn te zien.”* Dat wil niet zeggen dat het bij elke casus lukt. Maar, geeft een van de professionals aan: *“Elke inbraak minder, elk slachtoffer minder, heeft een impact op de maatschappij. Elk delict dat minder plaatsvindt – daar wordt vaak niet naar gekeken. Dat zou zwaarder moeten mogen wegen.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN DE DEELNEMERS ZELF

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve impact op het niveau van de deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Deelnemers hebben meer motivatie**
- **Deelnemers hebben meer zelfvertrouwen**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in instanties**
- **Deelnemers kunnen beter hun behoeften en wensen uiten**
- **Deelnemers kunnen en durven meer hulp te vragen**
- **Deelnemers kunnen beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag**
- **Deelnemers hebben meer realiteitsbesef**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving**
- **Deelnemers weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**
- **Oud-deelnemers zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij**

3.2.3 De ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van de deelnemers

Naast effecten op het niveau van de deelnemers, ervaren geïnterviewden ook dat de bestaanszekerheid van deelnemers wordt verbeterd. Onder bestaanszekerheid wordt verstaan de zekerheid dat men de beschikking heeft over de middelen om zijn levensonderhoud en levenspatroon te waarborgen volgens de geldende normen van welvaart en welzijn (Oosthoek Encyclopedie). Landelijk is afgesproken dat het hier (bij de nazorg detentie) gaat om vijf cruciale leefgebieden waaronder inkomen, dagbesteding of werk, aandacht voor schulden, aandacht voor hulpvragen en huisvesting. De geïnterviewden ervaren dat er binnen het Huis van Herstel o.a. oog is voor passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers.

Volgens de verschillende geïnterviewden wordt het grootste effect gesorteerd in **het opstarten en het kunnen continueren van passende zorg en ondersteuning**. Tijdens de deelname aan het Huis van Herstel wordt de gelegenheid gegeven om al vormen van zorg en ondersteuning op te starten. Niet alleen worden deelnemers hiermee eerder geholpen, maar ook kunnen zij al relaties opbouwen met de desbetreffende professionals die hen na hun deelname aan het Huis van Herstel kunnen begeleiden. Zo gaf een van de betrokken professionals aan: *“In detentie stagneert de zorg in het kader van een behandeling. Dat wordt vaak vergeten. Hier wordt het direct opgepakt op locatie zodat iemand in toezicht klaar is om te starten in de maatschappij en in het gezin. Normaal moet hij naderhand starten en doet dat dan niet. Mensen staan dan in de stand overleven.”* Het leggen van het eerste contact binnen is daarbij cruciaal: *“Je kunt werken aan de relatie en de overgang naar buiten is dan ook soepeler.”*

Het opstarten en kunnen continueren van zorg blijkt daarbij niet alleen om de overgang van binnen naar buiten te gaan, maar ook andersom: *“Het is minder zwart wit. De deelnemers komen ook makkelijker snel terug, omdat er al een vertrouwensband is, bijvoorbeeld voor een gesprek met de psycholoog.”* Ook het opstarten van ambulante begeleiding tijdens het traject wordt als een meerwaarde ervaren: *“Ambulante begeleiding vroegtijdig starten kan een succesfactor zijn”*, aldus een van de betrokkenen uit de gemeente.

Binnen het Huis van Herstel zijn daarnaast ook standaard professionals aanwezig vanuit de ambulante verslavingspolikliniek. Deze medewerkers komen op locatie voor behandeltrajecten en deze trajecten kunnen ook naderhand worden voortgezet.

Volgens hen is het wel belangrijk dat de deelnemers niet meer kampen met een actieve verslaving: *“We kunnen ondersteunen bij het abtinent blijven, maar niet bij het abtinent raken.”* en: *“Als iemand al enige tijd abtinent is en bereid is hier met ondersteuning een behandelingstraject te volgen dan kan dat. Dan houden we er ook rekening mee met werk en dagbesteding. Als iemand een verslaving heeft laten we hem niet werken in een restaurant.”* De begeleiding wordt als zeer waardevol ervaren door (oud-)deelnemers en naasten. Deelnemers ervaren dat zij **meer grip hebben op hun gebruik**: *“Ik heb geleerd om niet de verleiding in drank en drugs te zoeken en heb nu meer grip op mijn gebruik.”* En ook een van de naasten gaf aan dat haar zoon door de behandeling bij het Huis van Herstel meer grip heeft gekregen op zijn verslavingsproblematiek: *“Hij is nu vijf jaar clean. Voor hem was het normaal dat als je dronk je er ook coke bij gebruikte. Nu houdt hij het [drankgebruik] binnen de perken en ziet hij de consequenties. Ze [behandelaren binnen het Huis van Herstel] hebben ontzettend veel gedaan voor hem. En het mooiste is dat hij nog altijd even terug kan komen.”*

Ten aanzien van de effecten op **huisvesting** zijn de geïnterviewden meer verdeeld. Door allen wordt aangegeven dat huisvesting een breder probleem is waar het Huis van Herstel niet direct invloed op heeft. Het Huis van Herstel kan niet direct voorzien in passende huisvesting. Wel ervaren de betrokkenen dat er veel aandacht is voor de randvoorwaarden om te komen tot een passende vorm van huisvesting, onder andere door:

- met deelnemers het gesprek aan te gaan over een passende woonomgeving en onderliggende behoeften en wensen;
- woningcorporaties of woonzorgaanbieders waar nodig al te betrekken gedurende het traject;
- deelnemers de gelegenheid te geven om zich in te schrijven, te reageren én de woning te bezichtigen;
- waar nodig en in samenwerking met de gemeente bijzondere bijstand aan te vragen ter overbrugging.

Uiteindelijk ervaren de meeste geïnterviewden wel dat **de kans op meer passende huisvesting voor deelnemers toeneemt**. Zo geeft een van de professionals aan: *“Vanuit het Huis van Herstel durven de deelnemers beter aan te geven wat ze nodig hebben en hebben ze meer kansen om een woning te krijgen. De relaties met de partners worden hierdoor ook beter. Zoals een woningcorporatie – die heeft de volgende keer meer vertrouwen omdat het goed is gegaan.”*

Ook ervaren de geïnterviewden dat deelnemers de kans krijgen om **meer grip te krijgen op hun financiële situatie**. Hoewel aangegeven wordt dat gedetineerden ook in de reguliere PI de mogelijkheid krijgen om zicht te krijgen op hun financiële situatie, ervaren de betrokkenen dat de deelnemers binnen het Huis van Herstel meer begeleid worden. Zo benoemen zij dat het voor deelnemers mogelijk is om:

- samen met de professionals (o.a. mentor) inzicht en overzicht te krijgen in hun financiële situatie;
- te werken aan vaardigheden: het leren budgetteren, met geld omgaan, sparen. En daarbij ondersteuning vanuit de gemeente, zoals budgethulp, vroegtijdig in te zetten;
- de samenwerking met partners, zoals de gemeenten en – waar nodig – de belastingdienst op te starten;
- schuldsanering – waar nodig - al vroegtijdig te starten;
- al te beginnen met werk om eerder te kunnen beginnen met het aflossen van schulden.

Bij enkele oud-deelnemers zijn daarbij successen waarneembaar. Zo heeft een van de oud-deelnemers tijdens het Huis van Herstel zicht gekregen op zijn financiële situatie en kon hij al starten met het aflossen van schulden tijdens zijn verblijf. Volgens zijn moeder heeft de aanpak binnen het Huis van Herstel bijgedragen aan zijn sterke motivatie om zijn schulden à 17.000 euro af te lossen. Zij is dan ook zeer trots dat haar zoon na het verkrijgen van een baan binnen een jaar schuldenvrij is verklaard.

Een belangrijk onderdeel van het vergroten van de bestaanszekerheid van deelnemers is het krijgen van werk. Ook hierbij geldt – net als bij het vinden van passende huisvesting - dat het Huis van Herstel hier geen garantie op kan geven. Wel worden volgens de betrokkenen **de kansen op passend werk en inkomen van deelnemers vergroot**, onder andere door:

- deelnemers actief te helpen bij het zoeken naar werk: het opstellen van sollicitatiebrieven en een CV, het voorbereiden op- en oefenen van sollicitatiegesprekken;
- deelnemers de mogelijkheid te geven om – tijdens het traject binnen het HvH – een opleiding te starten;
- actief te werken aan vaardigheden van deelnemers: het omgaan met uitdagingen, zoals hiërarchie en regels;

- te focussen op duurzaamheid: kijken wat deelnemers goed kunnen en waar zij plezier uit halen;
- actief het gesprek met uitzendbureaus en werkgevers te voeren en te zoeken naar creatieve mogelijkheden, zoals starten met een werkstage;
- waar nodig actief contact te zoeken met (nieuwe) werkgevers en eerste gesprekken te voeren.

Niet voor elke deelnemer is het krijgen van een betaalde baan een mogelijkheid. Dat wil echter niet zeggen dat er geen aandacht aan wordt besteed. Professionals binnen het Huis van Herstel geven aan dat het belangrijk is om ook bij hen **te focussen op zingeving en het creëren van een zinvolle dagbesteding**. Het gaat er volgens hen om dat deelnemers zich *“weer van waarde voelen in de maatschappij.”* Zo gaat een van de deelnemers straks nadat hij is uitgestroomd vrijwilligerswerk oppakken binnen het Huis van Herstel. Volgens een van de bestuurders zit hierin dan ook de kern: *“Het gaat niet alleen over minder overlast, maar ook dat zij [de deelnemers] weer een mooie bijdrage kunnen leveren aan onze samenleving. Dat men zich gewoon een burger kan voelen die mag meedoen in de samenleving.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN BESTAANSZEKERHEID VAN DE DEELNEMERS

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op de bestaanszekerheid van deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Meer continuïteit van hulp en zorg. Soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa.**
- **Meer grip op verslavingsproblematiek**
- **Meer kans op een passende huisvesting**
- **Meer inzicht in financiële situatie**
- **Meer kans op passend werk/zinvolle dagbesteding**
- **Meer zingeving**

3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk

• **Het professionele netwerk**

Het vooropstellen van gelijkwaardigheid en het benaderen van vragen van deelnemers vanuit een positieve grondhouding is een belangrijk element van de aanpak die binnen het Huis van Herstel wordt gehanteerd (Krachtwerk en CTI). Dit lijkt bij te dragen aan een **grotere vertrouwensband tussen deelnemers en professionals**. Zo geeft een van de betrokken professionals aan: *“In de PI is het heel vaak wij en zij, en dat proberen we hier om te zetten. (...) Ze laten [hierdoor] veel meer van zichzelf zien als in een PI en daar zit eigenlijk de grootste winst.”*

En een van de deelnemers benadrukt wat dit voor hem betekent: *“Ik heb ook wel eens momenten dat ik niet goed in mijn vel zit: dan letten ze [personeel] echt op je. Ze zitten met de lunch en koffie ook gewoon aan tafel en eten en praten mee. Echt persoonlijk contact. Hier word je niet alleen als mens gezien. Je wordt weer mens!”* Dit wordt ook onderschreven door naasten. Zo geeft een van de naasten aan: *“Er was sprake van een groot wantrouwen naar professionals. Het Huis van Herstel is erin geslaagd om wel een vertrouwensband te creëren. Hij gaat ook nog steeds terug voor een kopje koffie.”*

Deze vertrouwensband blijft ook aanwezig na uitstroom van de deelnemers. Met veel oud-deelnemers is nog contact en ook komen regelmatig oud-deelnemers nog terug naar het Huis van Herstel. Niet alleen voor een kop koffie, maar soms ook als vangnet. Zo geeft een van de professionals aan: *“Mensen komen ook vaak nog terug, omdat ze zeker willen zijn dat alles goed gaat. Iemand die een half jaar geleden is uitgestroomd, is eigenlijk weer gaan afglijden. Normaal gaat zo iemand naar de huisarts, maar hij zocht contact met de psycholoog op locatie omdat dat vertrouwd is. Na een paar gesprekken staat hij weer op de rails. We zijn dan nog een vangnet.”*

Naast dat de relatie tussen de professionals en deelnemers (en naasten) wordt versterkt, blijkt uit de interviews en focusgroepen ook dat **de relatie tussen de professionals onderling wordt versterkt**. Verklaringen hiervoor zijn:

- De kleinschalige setting en team;
- Het onderlinge enthousiasme over en geloof in de aanpak;
- Veilige cultuur en aanspreekbaarheid;
- Gezamenlijke reflectie: evalueren van casuïstiek en verbeteren van de aanpak.

Niet alleen de relaties tussen de direct betrokken professionals wordt versterkt, maar ook **de relatie met de partners in de uitvoering** is verbeterd. Zo is het mogelijk, mede door de kleinschalige en regionale setting, om partners vroegtijdig en vaker te betrekken. Niet alleen de geëigende partners, zoals de gemeente en de reclassering, maar ook breder, denk aan zorgverleners, werkgevers en woningbouwcorporaties. Door de betrokken professionals bij het Huis van Herstel wordt daarbij aangegeven dat zij elke keer, samen met de deelnemer, bekijken wie nodig is om te betrekken: *“Typerend voor de samenwerking is dat wij relaties aan gaan vanuit de inhoud. Wat heeft deze deelnemer nu nodig om verder te komen? Wij (...) creëren een netwerk van betrokken professionals en partners. Waarbij steeds de vraag is: wordt mijn inzet nu gevraagd?”* Ook de gesproken partners ervaren deze netwerkaanpak als zeer positief, zo geeft een van hen aan: *“De verantwoordelijkheid stopt niet. Bij het Huis van Herstel gaat het om samen optrekken in plaats van overdragen.”*

• **Het sociale netwerk**

Een ander belangrijk aspect in de aanpak van het Huis van Herstel is **het betrekken van naasten bij de begeleiding van deelnemers**, indien dit ook uit het oogpunt van veiligheid verantwoord is. Zo geeft een van de projectleiders aan: *“De krachtwerkmethodiek brengt sterke punten naar boven en ook beschermende factoren, zoals het sociale netwerk. Wij zien dat zodra het sociale netwerk op orde is, de deelnemers ook meer bereid zijn te investeren in hun doelen.”*

Het betrekken van het sociale netwerk is echter niet vanzelfsprekend: *“De meeste [deelnemers] hebben vaker gezeten. Daardoor is de relatie met de familie vaak broos. Binnen de PI wordt die afstand vergroot en is het contact oppervlakkig”,* aldus een van de casemanagers. Dit wordt ook geïllustreerd door naasten: *“Het was wel afwachten. Wij hebben hiervoor vijf jaar geen contact gehad. Het was heel spannend.”* Professionals geven dan ook aan dat zij werken vanuit de wetenschap dat de omgeving ook beschadigd is en dat het belangrijk is om ook daarop te investeren en **oog** te hebben **voor de situatie en behoeften van de betrokken naasten**: *“Vaak vanuit de PI weet je wat de gedetineerden nodig hebben, maar de andere kant ken je niet. Er zit vaak best veel hulp op een gezin, zoals een wijkcoach. Daar gaan we mee in gesprek en maken een gezamenlijk plan”,* aldus een van de professionals.

Wel wordt door professionals aangegeven dat het herstellen van de relatie met familie en naasten tijd kost en fasering essentieel is: *“Dan heb je het over een vader die na drie jaar in een keer weer buiten is. (...) Fasering is [dan] belangrijk voor een gezonde terugkeer. Als er [tijdens verlof] conflicten ontstaan dan komen ze eerst weer hier terug. Dan hebben ze de tijd om na te denken, het uit te spreken en met een gezonde opbouw verder te gaan.”*

Ook de deelnemers geven aan dat het langzaam opbouwen van het contact met familie en naasten belangrijk is: *“Alleen verlof werkt vaak helemaal niet. Je moet het opbouwen. Ik had nooit gedacht dat het een probleem zou zijn. Hier kan je, je verstoppen als het te druk is. En thuis heb je niks. Personeel geeft me ook adviezen om hiermee om te gaan. We hebben het langzaam opgebouwd en nu ben ik thuis weer helemaal gewend.”*

De **systeemgerichte aanpak binnen het Huis van Herstel lijkt in sommige situaties ook nog verder door te werken bij naasten**. Zo geeft een van de deelnemers aan dat niet alleen het contact met zijn dochter is hersteld, maar ook dat zijn dochter minder hulp en ondersteuning nodig heeft: *“Zonder het Huis van Herstel was het niet goed gekomen. Was ik mijn dochter kwijt geweest. In de PI kon ik alleen videobellen en heb je bepaalde bezoeken geregeld. Daar kon mijn kind niet mee overweg en zij kampte met veel stress. Bij het Huis van Herstel mag zij komen wanneer ze wil, heb ik direct contact met haar en ervaart ze veel minder stress.”* Ook een van de naasten geeft aan dat zij – mede door het Huis van Herstel – gemotiveerd werd om haar ervaringen breder in te zetten: *“In de tijd dat mijn zoon bij het Huis van Herstel zat, ben ik ook zelf gaan verdiepen en een opleiding tot ervaringsdeskundige gaan volgen. Nu help ik ouders op weg met kinderen die verslaafd zijn.”*

Het sociale netwerk kan echter ook een risicofactor vormen. Ook daar is oog voor tijdens het traject bij het Huis van Herstel. Zo geven deelnemers aan dat de professionals hierover actief het gesprek aan gaan: “Ik wilde naar een kennis, maar ze houden ook hier je netwerk in de gaten. Hij bleek ook een (ex) gedetineerde te zijn. Dan wordt het gesprek gevoerd: *“Je mag wel even weg, maar niet daarheen. Achteraf gezien is dat ook wel goed.”* Ook een van de naasten geeft aan dat haar zoon – mede door de aanpak binnen het Huis van Herstel – inzag dat zijn oude vriendengroep een risico vormde: *“De verkeerde vrienden zijn nu verleden tijd. Er is nog wel één jongen waar hij contact mee heeft, maar hij [mijn zoon] heeft nu wel het vermogen om niet meegezogen te worden in negatief gedrag.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN HET PROFESSIONELE EN SOCIALE NETWERK

Door alle participanten wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op het professionele en sociale netwerk. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Professioneel netwerk versterkt:**
 - Groter vertrouwen van deelnemers in professionals
 - Verbetering van onderlinge samenwerking tussen professionals
 - Meer partners, vroegtijdig aan tafel
 - Meer integrale, netwerkaanpak
- **Sociale netwerk versterkt:**
 - Verbetering contact deelnemers - naasten
 - Meer oog voor behoeften naasten
 - Meer betrekken van naasten tijdens behandeling
 - Verbetering bij naasten zelf: minder hulp en begeleiding nodig

3.3. Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst

Hoewel de geïnterviewden zeer positief waren over de inhoudelijke effecten van de aanpak binnen het Huis van Herstel, kwamen er ook verschillende punten naar voren die mogelijk voor uitdagingen kunnen zorgen in de toekomst. Dit zijn:

- **De betrokkenheid van alle Twentse gemeenten.** Door verschillende geïnterviewden werd aangegeven dat nog niet alle Twentse gemeenten evenveel kennis over - en ervaring hebben met het Huis van Herstel. Er zijn dan ook zorgen met betrekking tot de voortgang en financiering van de aanpak. Zeker met het oog op het naderende ‘ravijnjaar’ waardoor veel gemeenten zullen moeten gaan snijden in hun budgetten voor het Sociaal Domein. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“We krijgen straks minder geld als gemeente en dan hou ik wel een beetje mijn hart vast. Ik denk dat alles staat of valt met het financiële plaatje.”* En een andere beleidsmedewerker van een kleinere gemeente voegt daaraan toe: *“We hebben dadelijk te maken met grote bezuinigingen. En als we hier dan geen deelnemers hebben, dan wordt het wel heel moeilijk uitlegbaar. Wil ik hier een nieuw geld voor geregeld krijgen.”* Desondanks is er bij de gesproken betrokkenen wel een grote wens om de aanpak binnen het Huis van Herstel te continueren: *“Ik hoop wel heel erg dat het straks gewoon structureel ingebed wordt en dat het echt een Twentse locatie is waar alle gemeenten zich verbonden mee voelen en waar we met zijn allen de voordelen van zien. Dat het daarmee ook echt bestaansrecht heeft.”*
- **De bredere context en de onderlinge relaties.** Toen de pilot van het Huis van Herstel begon was er nog sprake van leegstand. Inmiddels is er DJI-breed sprake van krapte en capaciteitstekorten. Voor DJI is het belangrijk om de locatie van het Huis van Herstel continu gevuld te hebben: *“Ik accepteer geen leegstand. Dat doe ik ook niet voor andere ‘aajibare’ initiatieven in het land. Als het water ons aan de lippen staat dan moeten we keuzes maken en frictie leegstand accepteer ik niet.”* De tegenvallende aantallen en leegstand gedurende de pilot bij het Huis van Herstel was dan ook een van de redenen vanuit het ministerie van JenV om ondanks de uitdagingen met betrekking tot de start de originele duur van de pilot tot eind 2023 aan te houden. In reactie hierop werkten de gemeenten Enschede en Almelo samen met externe partners en Tweede Kamerleden om deze beslissing terug te draaien en werd besloten de pilot door te zetten met maximaal twee jaar.

- Hoewel deze lobby ervoor heeft gezorgd dat de pilot nog zijn doorgang kon vinden, lijken de onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, de DJI en de betrokken gemeenten wel op spanning te zijn gezet. De Twentse gemeenten zijn volgens DJI en het ministerie van JenV nu eerst aan zet. Zo benadrukt een van hen: *“Het is afhankelijk van de lokale bestuurders of zij het waarmaken. Alles wat extra kost is voor hen. De basis BBA is al een flink bedrag”* en: *“Het gaat niet alleen om commitment in woorden, maar ook in geld. [...] Met name bij gemeenten is het zo dat zij budget vrij moeten maken voor een organisatie die voor hen gevoelsmatig bij de DJI ligt. De kracht zit juist in de gezamenlijke verantwoordelijkheid, ook financieel.”*
- **Tijd voor besluitvorming versus zicht op daadwerkelijke impact en effectiviteit.** Door meerdere partners en bestuurders is aangegeven dat het moeilijk is om de daadwerkelijke impact van de aanpak van het Huis van Herstel inzichtelijk te maken, mede door de tegenvallende bezettingsgraad. Inmiddels is de bezetting wel toegenomen, maar zijn er nog relatief weinig mensen uitgestroomd. Zicht op de effecten op lange termijn is daardoor moeilijk en vergt longitudinaal onderzoek. Tegelijkertijd wordt hier wel een grote waarde aan gehecht ten behoeve van de besluitvorming. Zo geeft een van de bestuurders aan: *“Als je iets baseert op een vrij kleine doelgroep dan kan de recidive 0 zijn. Stel dat dit is gebaseerd op 3 mensen, terwijl daar plek is voor 29. Wat zegt dat dan werkelijk?”* En een andere bestuurder vult daarop aan: *“Het is heel belangrijk dat we voldoende aantallen hebben om dat [effect] te kunnen valideren en te kunnen staven. Het gaat toch ook om een flink bedrag dat er mee gemoeid is.”* Tegelijkertijd wordt er door alle betrokkenen een groot belang gehecht aan tijdige besluitvorming over de voortgang van het Huis van Herstel. Vanuit gemeenten, zodat zij rekening kunnen houden met hun begroting voor 2026. Vanuit DJI om zicht te krijgen op de capaciteit die beschikbaar is voor de BBA én het kunnen bieden van perspectief aan haar medewerkers. En tot slot vanuit de professionals vanuit het oogpunt van het wel of niet behouden van hun baan en verdere investering in de doorontwikkeling van de aanpak. De communicatie over de al wel behaalde resultaten van het Huis van Herstel lijkt dan ook met oog op de besluitvorming van cruciaal belang. Opvallend is dan ook dat er bij meerdere betrokkenen onduidelijkheid bestaat over de tot nu toe behaalde resultaten en de daadwerkelijke bezettingsgraad. Zo geeft een van de betrokkenen aan: *“Ze [programmamanagers HvH] willen wel plaatsen beschikbaar hebben voor deelnemers, maar niet de resultaten inzichtelijk maken. Daar heb ik moeite mee.”* Ook de betrokken gemeenten ervaren dat zij niet altijd de informatie tot zich krijgen over de daadwerkelijke aantallen: *“Wat ik me af vraag is, is er ook een overzicht van de aantallen? Om hoeveel mensen gaat het nu werkelijk? Hoeveel mensen stromen daadwerkelijk uit? En vanuit welke gemeenten komen deze mensen? Zijn daar kwantitatieve gegevens over?”*

Naast deze uitdagingen zijn er ook expliciete wensen en behoeften benoemd ten aanzien van een mogelijk vervolg voor het Huis van Herstel. Deze zijn:

- **Continue monitoring en evaluatie.** Volgens een groot deel van de betrokkenen is het wenselijk om de resultaten van de pilot inzichtelijk te blijven maken en de effecten te blijven volgen. Zo geeft een van de partners aan: *“Ik hoop echt dat deze aanpak een kans krijgt zijn effect aan te tonen ondanks dat het nu een investering is en niet direct zichtbaar is.”* Het belang van het inzichtelijk maken van de resultaten en effecten wordt ook door anderen onderstreept: *“Als de gemeenten zich laten overtuigen om voor een x aantal jaar verder te gaan, leg er dan ook een dik onderzoek onder en een effectevaluatie. Dat zou ik aanbevelen”,* aldus een van de andere partners.
- **Mogelijke financiële scenario's t.b.v. de bekostiging.** Vanuit verschillende gemeenten is de wens geuit om een nadere uitwerking te krijgen van de mogelijke financiële scenario's. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“Voor mij is het ook belangrijk om zicht te krijgen op hoe die verdeelsleutel over de 14 gemeentes zal zijn.”*
- **Versterk communicatie over de aanpak.** Door meerdere betrokkenen wordt aangegeven dat de communicatie over de aanpak (en de resultaten) verder versterkt kan worden. Daarbij wordt aangegeven dat het goed is om goed na te denken over de framing en de ontwikkelstrategie en *“de aanpak los te trekken van de fysieke locatie.”* Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is om het verhaal vanuit verschillende perspectieven te laten vertellen. Zo geeft een van de bestuurders van de gemeenten aan: *“Het helpt als anderen voor ons het verhaal vertellen, bijvoorbeeld een directeur van de PI of deelnemers of andere partners, zoals de reclassering. Dat zij de meerwaarde die ze zien kunnen benadrukken.”* Ook oud-deelnemers worden gezien als een belangrijke ambassadeur om het verhaal over de ervaren meerwaarde van de aanpak verder te brengen.

- **Benutten regionale functie.** Vanuit de focusgroep met gemeenten kwam de wens naar voren om te zorgen dat het Huis van Herstel standaard een melding krijgt van Twentse inwoners die in detentie raken. Volgens hen is het Huis van Herstel nog te afhankelijk van de casemanagers in de verschillende PI's en de bekendheid bij de nazorg coördinatoren van de Twentse gemeenten. Naast deze wens is er ook een bredere wens waarneembaar, om als gemeente, meer gebruik te maken van de aanwezige expertise, inzichten bij en netwerk van het Huis van Herstel. Aangegeven wordt dat niet alle gemeenten deze expertise in huis hebben t.b.v. nazorg- en doorzorg van ex-gedeteneerden.
- **Inhoudelijke doorontwikkeling van de aanpak.** Direct betrokkenen hebben ook verschillende wensen met betrekking tot de doorontwikkeling van de inhoudelijke aanpak. Zo wordt door meerdere professionals geuit dat zij de relaties met partners verder willen versterken. Daarbij wordt gedacht aan de kleinere gemeenten, woningbouwcorporaties, werkgevers en ook slachtofferorganisaties. Daarnaast is er een expliciete wens om meer, structureel gebruik te gaan maken van ervaringsdeskundigen: tijdens de behandeling van deelnemers, maar ook voor begeleiding van naasten. En tot slot is er een wens om ook de aanpak beschikbaar te maken voor vrouwen.
- **Landelijke uitrol van de aanpak.** Bijna alle direct betrokken professionals, deelnemers en naasten pleiten voor een landelijke uitrol van de aanpak. Zo geeft een van de professionals aan: *“Laten we beginnen met het Huis van Herstel permanent te maken, dan zorgen voor een tweede in het land en dan over een aantal jaar een landelijke uitrol.”* Deze wens wordt ook gedragen door meerdere partners. Zo geeft een van de partners aan: *“Mijn wens is dat in iedere BBA een aantal bedden beschikbaar komt voor persoonlijk brede aanpak, zoals geboden in het Huis van Herstel.”* Daarbij wordt door professionals wel gepleit voor één regime: *“Het zou eigenlijk allemaal Huis van Herstel moeten zijn. Ook voor de BBA. Nu hebben we twee regimes op één locatie en dat maakt het soms uitdagend.”*

3.4. De mogelijke financiële impact

Vanwege de korte doorlooptijd van zowel de pilot als dit onderzoek, alsmede het lang uitblijven van een volledige bezetting, is er onvoldoende data beschikbaar om de werkelijke financiële impact weer te geven. Wel kan aannemelijk worden gemaakt welke kosten mogelijk bespaard worden door de aanpak binnen het Huis van Herstel.

Deze besparingen komen voort uit het kapitaliseren van de ervaren effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van de deelnemers (opstarten en continueren van zorg, grip op verslaving, kans op passende huisvesting vergroten, kans op passend werk en inkomen vergroten), en de vermoedelijke vermindering van de mate van recidive. Om de besparingen inzichtelijk te maken is gebruik gemaakt van een prijslijst met de relevante kosten, zoals maatschappelijke-, zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid.^[10]

Tijdens de voorbereidingen voor de verlenging van de pilot van het Huis van Herstel (2024-2026) zijn de interne kosten inzichtelijk gemaakt. De begroting van het Huis van Herstel kent twee primaire inkomstenbronnen: de financiering vanuit de DJI die samengaat met de BBA-norm (€ 1.371.690,^[11]-) en de tijdelijke financiering waar het ministerie van JenV nu, in het kader van de verlengde pilot, voor zorgdraagt. De financiering vanuit DJI is gerelateerd aan de locatie waar de pilot van het Huis van Herstel plaatsvindt.

Deze locatie is onderdeel van PI de Karelskamp in Almelo en vanuit DJI wordt voorzien in de financiering voor de huur van de locatie, het onderhoud, de locatiemanager en overige BBA-personeel, beveiliging, etc. Hier bovenop komt de financiering specifiek voor de aanpak Huis van Herstel. Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel gaat het om een bedrag tussen de € 389.055,- en € 456.739,^[12] afhankelijk van of de reclasseringswerker op een andere wijze dan nu kan worden gefinancierd.

[10] <https://maatschappelijkeprijslijst.nl/> <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/toeslagen/toeslagen>
 Maatschappelijke prijslijst - Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (dus-i.nl)
 [11] Eerste doorkijk financiering HvHT door Twentse gemeenten per 2026
 [12] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Kostenpost aanpak huis van Herstel	Bijdrage Twentse Gemeenten
Meerkosten inzet 10 Zorg- en behandelinrichtingswerker	€ 104.071,-
Meerkosten inzet afdelingshoofd hogere inschaling	€ 43.901,-
GZ-psycholoog	€ 112.642,-
Sociaal Verpleegkundige	€ 48.974,-
Communicatiemedewerker (gedeelde inzet met PI Almelo)	€ 10.035,-
Senior medewerker arbeid	€ 69.432,-
Reclasseringswerker Tactus	€ 67.684,-
Totaal	€ 456.739,-

Tabel 2: Kosten aanpak Huis van Herstel

Binnen dit onderzoek staat de tweede stroom van financiering centraal en is inzicht gegeven in de vraag in hoeverre de kosten (gerelateerd aan deze tweede stroom van financiering) in verhouding staan met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Om de mogelijke financiële impact te illustreren, is gebruik gemaakt van drie persona’s: Soufiane, Patrick en Joris.

- Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, drugs, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[13]
- Patrick is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, drugs, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[14]
- Joris is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.

In dit hoofdstuk zullen wij nu per persona inzichtelijk maken welke financiële baten ontstaan door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel; enerzijds door het uitblijven van recidive en anderzijds als gevolg van de aanpak. Zoals genoemd wordt in dit onderzoek uitgegaan van de kosten die gemeenten maken wanneer zij besluiten het Huis van Herstel te financieren. De vraag is of de baten die voortkomen vanuit de aanpak van het Huis van Herstel opwegen tegen deze investering van maximaal € 456.739,-.

[13] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019
[14] <https://ap.lc/okCID>

3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane^[15]

PERSONA 1: SOUFIANE		
Man van 28 jaar Arabische achtergrond, derde generatie Licht Verstandelijke Beperking Woont voorafgaand aan delict bij ouders thuis		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Geen startkwalificatie	Distributie van drugs	Passende woonplek
Lvb zonder begeleiding	Inbraak	Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden	Mishandeling	Wajong/ werk/ dagbesteding
Afhankelijkheid van harddrugs		Psychische behandeling
Risicovol netwerk		Leefstijltraining i.k.v. verslaving
		Herstel relatie ouders
		Opbouwen positief netwerk

Soufiane is een jongeman van 28 jaar met een licht verstandelijke beperking. De ouders van Soufiane wilden niet dat hij naar speciaal onderwijs ging. Toen hij bij school uitviel was het voor zijn ouders geen optie een beschermde werkplek te regelen. Soufiane kwam in de bouw terecht. Na een ontslag begint Soufiane rond te hangen. Hij wordt verleid methamfetamine te gebruiken en raakt al snel afhankelijk. Om zijn gebruik te bekostigen raakt Soufiane betrokken bij drugshandel en uiteindelijk inbraak. Bij zijn laatste inbraak in een woning slaat hij per ongeluk de bewoner bewusteloos. Soufiane wordt aan verschillende delicten verbonden en krijgt een straf opgelegd van zes jaar en ondertoezichtstelling van reclassering. Met nog achttien maanden te gaan krijgt Soufiane te horen over het Huis van Herstel. Hij is bereid aan zichzelf te werken, al heeft hij nog niet scherp wat dat betekent. Deelname aan het Huis van Herstel vraagt dat er doelen worden opgesteld die aansluiten bij de kwetsbare factoren en hulpvraag van de deelnemer. Voor Soufiane betekent dit dat er gezocht wordt naar een woning, daar hij niet langer bij zijn ouders kan wonen. Hiervoor wordt huurtoeslag aangevraagd en ambulante begeleiding voor volwassenen om de kans op succesvol zelfstandig wonen te vergroten.

Omdat Soufiane niet (volledig) kan werken, wordt er dagbesteding voor hem gezocht. Voor het onderhouden van abstinentie schakelt het Huis van Herstel Tactus verslavingszorg in. Binnen het Huis van Herstel worden zijn financiën in beeld gebracht zodat bewindvoering na uitstroom kan starten. Soufiane is tijdens detentie van zijn verslaving afgekomen, waardoor er geen verblijf in een instelling nodig is. Het programma van het Huis van Herstel draagt eraan bij dat Soufiane leert met zijn verslavingstriggers om te gaan waardoor herhaling van de eerdere situatie voorkomen wordt. Ook wordt binnen het Huis van Herstel al gewerkt aan het aflossen van zijn schulden en wordt vanwege zijn lvb-problematiek tijdig bewindvoering ingezet. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening. Daarnaast wordt tijdens de deelname aan het Huis van Herstel ook actief gezocht naar een woning voor Soufiane. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane na uitstroom een beroep moet doen op maatschappelijke opvang of zelfs (tijdelijk) op straat komt.

[15] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

De kosten

Om betekenis te geven aan mogelijke besparingen die een aanpak van het Huis van Herstel kunnen volgen, is eerst inzichtelijk gemaakt wat een mogelijke deelnemer als inwoner kost na uitstroom van detentie, ongeacht of dit vanuit de reguliere PI is of vanuit het Huis van Herstel. Want inwoners met problemen op meerdere leefgebieden kosten de samenleving vaak meer dan inwoners met wie het goed gaat. Na uitstroom van inwoners zoals Soufiane dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Soufiane is het aannemelijk dat, ook bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, in ieder geval de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering en maximale huurgrens	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur/6 uur per week (ZZP3)	€ 21.840,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Verslavingszorg	€ 20.000,- per jaar	€ 20.000,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 87.770,-

Tabel 3: Kosten na uitstroom ‘Soufiane’

Een deel van de kosten bij mensen zoals Soufiane kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau; welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek in dit scenario gaat het over de Wmo en de Participatiewet. In bijlage 5 staat een compleet overzicht van de gebruikte kostenplaatsen gerangschikt op basis van wetgeving of regeling.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Ambulante begeleiding volwassenen	€ 21.840,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN		€ 30.024,-

Tabel 4: Gemeentelijke kosten ‘Soufiane’

Van de € 87.770,- aan kosten die samenhangen met de problematiek van inwoners zoals Soufiane, wordt ruim dertigduizend door de gemeente betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.

De baten

Zoals eerder in dit hoofdstuk te lezen was de maatschappelijke impact van het Huis van Herstel dusdanig dat aannemelijk kan worden gemaakt dat recidive bij haar deelnemers minder is of op zijn minst pas later plaatsvindt. Als inwoners zoals Soufiane niet recidiveren dan vinden ook een aantal kosten niet plaats. In het geval van Soufiane betekent geen recidive: geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Daarnaast is het aannemelijk dat de aanpak van het Huis van Herstel, ongeacht recidive, bijdraagt aan een besparing op schuldhulpverlening en maatschappelijke opvang.

BATEN SOUFIANE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen inbraak	€ 1.400,- per delict	€ 1.400,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen bedreiging	€ 2.700,- per delict	€ 2.700,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
Geen maatschappelijke opvang	€ 100,- per dag, inclusief zorg en begeleiding	€ 36.500,-
TOTAAL PER JAAR		€ 123.213,-

Tabel 5: Baten ‘Soufiane’

Als inwoners zoals Soufiane in het Huis van Herstel verblijven, dan is er volgens geïnterviewden een grotere kans dat zij niet recidiveren. Immers de aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens de hen bij aan het verminderen van risicofactoren en het vergroten van beschermende factoren wat de kans op recidive verkleint. Een jaar geen recidive van **deelnemers zoals Soufiane levert een algemene besparing op van € 123.213,-**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Soufiane € 38.000,- op**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 36.500,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
TOTAAL BATEN		€ 38.000,-

Tabel 6: Gemeentelijke baten ‘Soufiane’

Tabel 6 illustreert dat ook de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voor het grootste deel ten goede komt van de Wmo. De totale gemeentelijke baten (bij een succesvolle aanpak door het Huis van Herstel bij deelnemers zoals Soufiane) komt uit op een totaal van € 38.000,- per jaar ten gunste van de gemeente.

3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick

PERSONA 2: Patrick		
[16]		
Man van 36 jaar Autisme Woont voorafgaand aan delict zelfstandig Klachten woningbouw i.v.m. versmering		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Moeite met zelfzorg	Bedrijfsmatig telen van cannabis (Damocles)	Indicatie Beschermd Wonen
Licht gebruik alcohol en cannabis		Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden		Wajong tijdig opstarten. Vrijwilligerswerk of dagbesteding.
Geen sociaal netwerk		Psychische behandeling
Familie op afstand		Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen.
Weinig zelfinzicht		Herstel relatie broer en van daaruit herstel relatie ouders.
		Sociale vaardigheidstraining

Patrick is een man van 36 jaar. Patrick heeft net als veel van de gedetineerden in Nederland een psychische kwetsbaarheid of psychische- of ontwikkelingsstoornis. In Patrick zijn geval is dat autisme wat al vroeg in zijn leven werd vastgesteld en waardoor hij in de oude Wajong terechtkwam. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan waardoor de relatie met zijn ouders verder verslechterde. Alleen zijn jongere broer kwam sporadisch op bezoek. Patrick kan echter niet zo goed voor zichzelf zorgen. Dit levert dan ook problemen op. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Met zijn gamegedrag en aankopen van onderdelen voor zijn pc heeft hij behoorlijke schulden opgebouwd.

Verder drinkt hij structureel één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis welke hij op een gegeven moment zelf is gaan kweken en gaan verkopen. Dit kwam echter aan het licht waardoor hij uit zijn woning werd gezet en werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Dit was een grote schok voor zijn ouders en broer. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd. Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Ook zijn broer is enthousiast. Omdat Patrick vermoed dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Ook voor Patrick worden bij deelname aan het Huis van Herstel doelen opgesteld. In eerste instantie heeft Patrick hier weerstand tegen, volgens hem is er namelijk niet zoveel aan de hand. Dit is o.a. de reden dat met een psychische behandeling wordt gestart. Ook zal Patrick leren omgaan met spanning en overprikkeling – dit onder meer om zijn gebruik van alcohol en cannabis te begrenzen.

[16] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

Omdat Patrick op dit moment niet in staat is zelfstandig te wonen, wordt er een indicatie Beschermd Wonen aangevraagd. Ook wordt ingezet op herstel van de relatie met zijn broer. Hij is bij aanvang de enige in het netwerk van Patrick die hem wil ondersteunen. De volgende stap kan zijn de relatie met zijn ouders herstellen die door het delict is verstoord. Verder wordt de Wajong tijdig opnieuw opgestart en wordt er gezocht naar, in de eerste plaats, vrijwilligerswerk of dagbesteding. Tot slot ontvangt Patrick een sociale vaardigheidstraining, wordt een start gemaakt met het aflossen van zijn schulden en een financieel overzicht gemaakt. Mogelijk zal Patricks broer in de toekomst voor hem bewindvoerder of curator zijn.

De kosten

De kosten van de hulp die na de detentieperiode voor Patrick wordt ingezet zijn niet te voorkomen. Deze kosten worden hoe dan ook gemaakt en hier betaalt de samenleving voor. Ook in het geval van Patrick is het aannemelijk dat de maatschappelijke- en zorgkosten in onderstaand overzicht ook gemaakt worden wanneer hij uit een reguliere PI zou zijn uitgestroomd (zie tabel 7).

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR) ^[17]		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Beschermd Wonen	€ 140-€ 255 per dag	€ 51.100,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering + wanneer het gebouw is ‘aangewezen’ voor huurtoeslag	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Bewindvoering/Curator uit eigen netwerk	€ 715,- - € 1.290,- per jaar	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 96.425,-

Tabel 7: Kosten na uitstroom ‘Patrick’

Ook bij Patrick is gekeken naar welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving (zie bijlage 5). Specifiek gaat het over de Wmo en de Participatiewet.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRICK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Beschermd Wonen	€ 51.100,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN		€ 58.679,-

Tabel 8: Gemeentelijke kosten ‘Patrick’

[17] We hebben bij de kostenplaatsen steeds gekozen voor het laagst mogelijke bedrag.

Van de € 96.425,- aan kosten (zie tabel 7) die bij persona Patrick volgen na detentie komt bijna zestigduizend euro voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo.

De baten

Wanneer de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is en deelnemers zoals Patrick niet recidiveren dan vinden ook een aantal andere kosten niet plaats. In het geval van Patrick betekent geen recidive: geen overtreding van de Opiumwet, geen politie inzet, geen betrokkenheid van de burgemeester (in geval van Damocles), geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Maar ook: geen uitzetting van een woning, geen mutatie van een woning, want in Patricks geval had zijn delict direct gevolgen voor zijn verblijfplaats. Met Patrick was voorafgaand aan zijn delict meer aan de hand.

Ondanks het feit dat hij zelfstandig woonde, was hij niet in staat voor zichzelf en zijn huurflat te zorgen. Door het inzetten van Beschermd Wonen in plaats van zelfstandig wonen wordt voorkomen dat de volgende kosten worden gemaakt: klachten bij de woningcorporatie, ontruiming van huis (vanwege versmering), inzet maatschappelijk werk, inzet GGZ. Doordat er binnen het Huis van Herstel al gewerkt wordt aan het aflossen van zijn schulden en zijn broer als curator optreedt, wordt voorkomen dat Patrick grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening.

BESPARINGEN PATRICK BIJ 1 JAAR GEEN RECIDIVE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 670,- per delict	€ 670,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid BGM	€ 170,- per uur/4 uur	€ 680,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen uitzetting van huurwoning	€ 6.000,- per keer	€ 6.000,-
Geen mutatie van een woning	€ 1.200,- per keer	€ 1.200,-
Geen klacht bij Woningcorporatie	€ 300,- per keer	€ 300,-
Geen ontruiming van huis	€ 600,- - € 1.500,- per keer	€ 600,-
Geen inzet maatschappelijk werk	€ 65,- per uur/10 uur	€ 650,-
Geen inzet GGZ	€ 80,- per uur/10 uur	€ 800,-
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 88.813,-

Tabel 9: Baten ‘Patrick’

Als deelnemers zoals Patrick een jaar niet recidiveren dan **levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar**. De gemeentelijke baten vallen een stuk lager uit. Tabel 10 illustreert dat de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voornamelijk uit personele en bestuurlijke inzet vanuit de gemeente komt: **een besparing van € 3.630,-**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRICK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 650,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid BGM	€ 680,-
	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 3.630,-

Tabel 10: Gemeentelijke baten ‘Patrick’

3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris^[18]

PERSONA 3: Joris		
Man van 54 jaar Getrouwd, 3 kinderen Werkzoekend Problemen met agressie		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Risicovol netwerk	Beroving met geweld	Passende woonplek
Na lichamelijke klachten langdurig werkzoekend	Ernstige mishandeling	Aanvragen bijstand en opnieuw opstarten bewindvoering
Financiële problemen		Hulp bij solliciteren en vinden van een baan
Agressie problematiek		Herstelgesprek gemeente Herstelgesprek slachtoffer
		Coping strategieën aanleren. Sociale vaardigheidstraining.
		Herstel relatie vrouw en kinderen
		Opbouwen positief netwerk

Joris is een getrouwde man van 54 jaar met drie kinderen. Zijn delict is op het nippertje geen doodslag (zie bijlage 3) en daar is Joris dankbaar voor. Hij wil zich inzetten voor de nieuwe kans die begint bij deelname aan het Huis van Herstel. De doelen die worden opgesteld zijn gevarieerd. Er zal gezocht moeten worden naar huisvesting, daar zijn vrouw hem niet meer wil zien. Voor dat huis zal huurtoeslag worden aangevraagd. Ook zal er gericht worden op herstel van de relatie met zijn vrouw en kinderen. Voordat Joris gedetineerd raakte, zat hij in de bijstand. Deze bijstandsuitkering moet tijdig weer worden opgestart, evenals de bewindvoering vanuit de bijzondere bijstand en de zorgtoeslag.

[18] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

Daarnaast zal hij alvast op zoek gaan naar werk en daar binnen het Huis van Herstel ondersteuning in krijgen. Naast de herstelgesprekken met zijn gezin, worden ook gesprekken ingezet met de gemeente (waar hij zich jegens zijn consulent agressief gedroeg) en het slachtoffer, die daar gelukkig voor openstaat. Ook wordt er met de psycholoog gewerkt aan gevoelens van onmacht en worden betere coping strategieën aangeleerd en met paramedici wordt aan zijn lichamelijke klachten gewerkt. Wanneer hij vrij is, zal Joris een nieuw netwerk moeten gaan opbouwen. Hij neemt binnen het Huis van Herstel deel aan de sociale vaardigheidstraining.

De kosten

Na uitstroom van inwoners zoals Joris dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Joris is het aannemelijk dat de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Bijstandsuitkering	€ 1.308,- per maand	€ 15.696,-
Huurtoeslag	€ 2.100,- per huishouden per jaar	€ 2.100,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 20.592,-

Tabel 11: Kosten na uitstroom ‘Joris’

Een deel van de kosten bij inwoners zoals Joris kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau. Daarom wordt inzichtelijk gemaakt welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek gaat het hier over de Wlz en de Participatiewet (zie bijlage 5).

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
WLZ	Behandeling paramedisch	€ 910,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
	Bijstandsuitkering alleenstaande	€ 15.696,-
TOTAAL		€ 17.926,-

Tabel 12: Gemeentelijke kosten ‘Joris’

Van de € 20.592,- aan kosten (zie tabel 11) die bij persona Joris volgen na detentie (ongeacht waar hij uitstroomt) komt bijna achttienduizend euro voor rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt vanuit de Participatiewet.

De baten

Als deelnemers zoals Joris niet recidiveren dan zijn er ook baten. In het geval van Joris betekent geen recidive: geen vernieling, geen mishandeling, geen politie inzet, geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. De aanpak van het Huis van Herstel draagt er verder toe bij dat er geen schuldhelpverlening hoeft worden ingezet.

BATEN JORIS		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 730,- per delict	€ 730,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 84.143,-

Tabel 13: Baten ‘Joris’

Een jaar geen recidive van inwoners zoals Joris levert de samenleving **een algemene besparing op van € 84.143,- op jaarbasis**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Joris de gemeenten een besparing van € 17.996,- per jaar op**. Tabel 14 illustreert dat de baten voor het grootste deel ten goede komt van de Participatiewet.

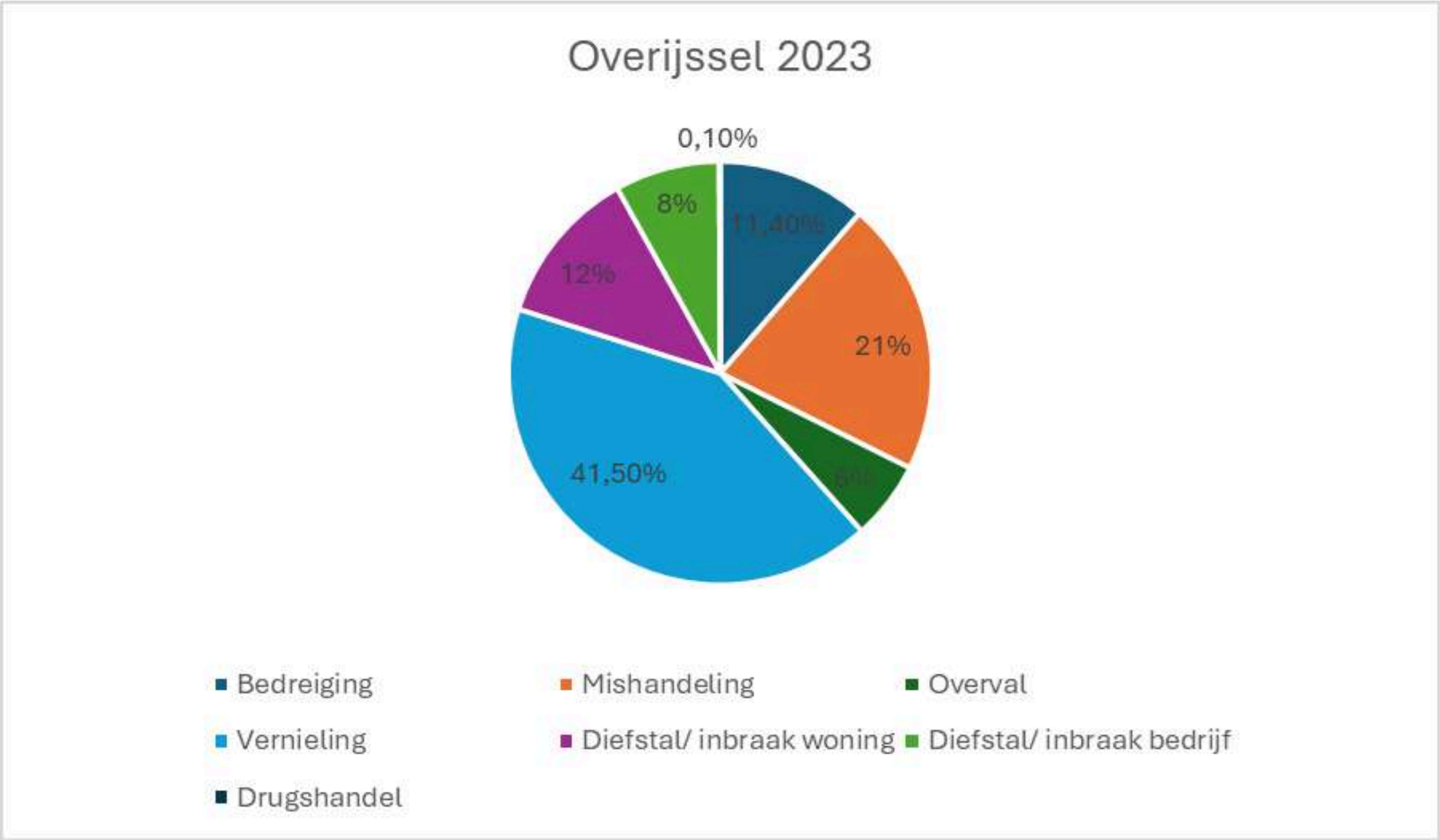
GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Participatiewet	Geen bijstandsuitkering	€ 15.696,-
	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 17.996,-

Tabel 14: Gemeentelijke baten ‘Joris’

3.4.4 Prognose voor de toekomst

Tot nu toe hebben we gekeken naar individuele persona's die, hoewel representatief voor de populatie van het Huis van Herstel, geen inzicht bieden in de verhouding tussen de investering in deze aanpak en de besparingen die het oplevert. Om de kosten en baten op jaarbasis te berekenen, hebben we de kosten voor het behoud van het Huis van Herstel vergeleken met de besparingen die dankzij de aanpak van het Huis van Herstel worden gemaakt. Ook dit doen we aan de hand van de persona's.

De drie persona's zijn samengesteld uit een combinatie van kenmerken die voorkomen bij de deelnemers van het Huis van Herstel. Om een prognose te maken voor de toekomst en te bepalen of en zo ja, hoeveel de Twentse gemeenten mogelijk gezamenlijk besparen door te investeren in de aanpak van het Huis van Herstel hebben we allereerst de huidige deelnemers binnen het Huis van Herstel verdeeld over de drie persona's. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, hebben we naar twee type gegevens gekeken. In de eerste plaats naar de delicten die zijn gepleegd. De drie persona's hebben gezamenlijk de volgende delicten gepleegd: bedreiging, mishandeling, overval, vernieling, diefstal/ inbraak van een woning, diefstal/ inbraak van een bedrijf en drugshandel. Van de zeven delicten heeft Joris er vijf gepleegd (55%), Soufiane drie (43%) en Patrick één (14%). In onderstaand diagram is te zien hoe vaak deze delicten in 2023 in Overijssel werden gepleegd. Met uitzondering van het delict 'vernieling' komt deze verdeling overeen met die van de uitgewerkte persona's.

Figuur 6: Delicten in Overijssel 2023[19]

Toch zijn niet alleen de delicten van de persona's van belang. Zo weten we dat 45% van de gedetineerden een licht verstandelijke beperking heeft. Een kwart (25%) van de gedetineerden heeft psychische problemen, al dan niet in de vorm van een gediagnostiseerde stoornis. Als we het type delict samenvakken met deze andere kenmerken komen we op de volgende verdeling per persona: Persona Joris representeert 51% van de populatie van Huis van Herstel, Soufiane representeert 36% van de populatie en 13% van de deelnemers van het Huis van Herstel heeft een vergelijkbaar profiel als Patrick.

De kosten voor de aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2026 bedragen volgens de berekeningen van het Huis van Herstel tussen de € 389.055,- en € 456.739,-. We gaan in dit onderzoek uit van het hoogste bedrag. Voor het berekenen van de baten nemen we de totale besparingen per persona en vermenigvuldigen we deze met het percentage van de populatie waar zij representant van zijn. Dit doen we op twee manieren: we brengen de totale besparingen en de gemeentelijke besparingen in beeld bij verschillende aantallen deelnemers én we maken inzichtelijk wat de besparingen zijn in verhouding met verschillende percentages aan recidive.

[19] <https://allecijfers.nl/misdaad> geraadpleegd op 19 augustus 2024

Daarnaast laten we zien welke besparing het Huis van Herstel oplevert wanneer we de baten gerelateerd aan recidive weglaten. Met andere woorden: wat levert de aanpak van het Huis van Herstel de samenleving en de gemeenten sowieso op ongeacht of een deelnemer wel of niet (binnen een jaar) recidiveert.

Omdat de locatie gedurende de pilotperiode tot nu toe niet volledig bezet was met de Huis van Herstel doelgroep, gaan we uit van drie mogelijke scenario's: 1) het aantal deelnemers blijft op 14 staan (het worst-case scenario), 2) het aantal deelnemers gaat omhoog naar 20 (het realistische scenario), 3) de volledige capaciteit (29) wordt benut door deelnemers van het Huis van Herstel (het ideale scenario).

Het worst-case scenario

Aan het eind van het tweede kwartaal van 2024 waren van de 29 plekken er 28 bezet. Van die 28 deelnemers voldeed de helft aan het profiel voor het Huis van Herstel (de rest was BBA). Daarom beginnen we met het worst-case scenario wanneer de aantallen niet omhooggaan.

Bij 14 deelnemers hebben er 5 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 2 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 7 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de totale jaarlijkse besparing bij 14 deelnemers die niet recidiveren €1.382.692,- zijn. Voor gemeenten komt dat neer op een besparing van €323.232,- per jaar.

De vraag is of geen recidive realistisch is. Landelijk recidiveert 47% van de ex-gedetineerden binnen twee jaar. In 2023 lag het recidiveaantal van het Huis van Herstel 30% onder dit landelijke gemiddelde. Omdat er (nog) geen goede voorspelling kan worden gedaan van de mate recidive nadat deelnemers uitstromen bij het Huis van Herstel, maken we inzichtelijk wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.^[20]

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.382.692,-	€ 323.232,-
20% recidive	€ 1.172.647,-	€ 321.519,-
40% recidive	€ 962.603,-	€ 319.807,-
60% recidive	€ 752.559,-	€ 318.095,-
80% recidive	€ 542.515,-	€ 316.383,-

Tabel 15: Besparingen 'Worst-case scenario'

Dit betekent dat in het scenario dat het deelnemersaantal van het Huis van Herstel niet stijgt ten opzichte van het tweede kwartaal van dit jaar en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 542.515,- is en voor gemeenten € 316.383,- per jaar.**

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,-**. Bij een volledige bezetting kunnen die baten **oplopen tot € 643.940,-**. De baten komen voor 58% ten goede van de Wmo en voor 42% ten goede van de Participatiewet.

[20] In 3.3 wordt benoemd wat nodig is om een goede voorspelling van de mate van recidive in de toekomst te kunnen maken.

Het realistische scenario

Het programmamanagement van het Huis van Herstel heeft recentelijk in de kwartaalrapportage van het tweede kwartaal van dit jaar laten weten de door de gemeenten opgestelde KPI '20 plaatsen zijn gevuld met HvH deelnemers' realistisch lijkt en dat zij verwacht dit uiterlijk in het laatste kwartaal van 2024 te kunnen behalen. In het volgende overzicht laten we daarom zien hoeveel gemeenten jaarlijks besparen op 20 deelnemers van het Huis van Herstel.

Bij 20 deelnemers hebben er 7 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 3 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 10 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal **de totale jaarlijkse besparing bij 20 deelnemers die niet recidiveren € 1.970.360,-** zijn en voor gemeenten komt dat op een **besparing van € 467.740,- per jaar**.

Net als in het vorige scenario is het de vraag of nul recidive realistisch is. Hieronder hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.970.360,-	€ 467.740,-
20% recidive	€ 1.670.510,-	€ 463.074,-
40% recidive	€ 1.370.660,-	€ 458.408,-
60% recidive	€ 1.070.810,-	€ 453.742,-
80% recidive	€ 770.960,-	€ 449.076,-

Tabel 16: Besparingen 'Realistisch scenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als het deelnemersaantal van het Huis van Herstel dit jaar nog groeit naar 20 deelnemers waarvan 80% wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 770.960,- zal zijn. Voor de gemeenten is dit € 449.076,- per jaar**. Hoewel het als realistisch wordt geacht dat dit deelnemersaantal eind dit jaar behaald wordt, zal (gezien de resultaten tot nu toe) het percentage recidivisten vele malen lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,-**. De baten komen voor 58 % ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Het ideale scenario

In een ideaal toekomstscenario zijn alle 29 plekken opgevuld met Huis van Herstel deelnemers. Van die 29 deelnemers hebben er 10 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 4 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 15 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de **totale jaarlijkse besparing bij 29 deelnemers die niet recidiveren € 2.849.527,- zijn**. Voor gemeenten komt dat neer **op een besparing van € 678.980,- per jaar**.

Ook hierbij geldt dat nul recidive niet realistisch is. In tabel 17 hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zullen zijn bij de verschillende recidivepercentages.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 2.849.527,-	€ 678.980,-
20% recidive	€ 2.416.049,-	€ 672.492,-
40% recidive	€ 1.982.572,-	€ 666.004,-
60% recidive	€ 1.549.094,-	€ 659.516,-
80% recidive	€ 1.115.617,-	€ 653.028,-

Tabel 17: Besparingen 'Ideaal scenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als in het ideale scenario de volledige capaciteit van de locatie door deelnemers van het Huis van Herstel wordt benut en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 1.115.617,- zal zijn. Voor gemeenten is dit € 653.028,- per jaar.** Zoals bij het eerdere scenario benoemd, zal de mate van recidive in alle waarschijnlijkheid veel lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 29 deelnemers en 80% recidive) € 646.540,-**. De baten komen voor 57 % ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering

- De minimale baten voor gemeenten zijn in scenario 1 (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,- per jaar. Dit is lager dan de minimale investering door gemeenten van € 398.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 2 (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 3 (bij een bezetting van 29 deelnemers) € 646.540,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,-. Dit is hoger dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.

Hieruit kunnen we concluderen dat, in het geval dat de gemeenten minder dan 4 ton investeren er vanaf 20 deelnemers, uitgaande van een vergelijkbare samenstelling van deelnemers als bij dit onderzoek, een positieve financiële impact voor gemeenten kan worden bereikt. In het geval dat de investering het maximum van € 456.739,- bedraagt, zal bij 20 deelnemers het recidivepercentage op 40% of lager moeten zitten om een positieve financiële impact te behalen, wat gezien de laatste cijfers van het Huis van Herstel een haalbaar scenario lijkt.

4. CONCLUSIE

Binnen dit impactonderzoek stond de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact voor de Twentse gemeenten op?

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke maatschappelijke en financiële impact. Toch kan er wel inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact, wanneer deelname aan het Huis van Herstel daadwerkelijk leidt tot meer bestaanszekerheid en/of minder of geen recidive. Om de hoofdvraag te beantwoorden is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd. Hierbij lag de nadruk op het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals en partners) is daarbij gekeken naar de ervaren maatschappelijke impact van het Huis van Herstel. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt, middels het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, wat de mogelijke financiële impact is van het Huis van Herstel op termijn.

Om de ervaren maatschappelijke impact in beeld te brengen zijn verschillende focusgroepen en interviews gehouden met alle betrokken partijen rondom het Huis van Herstel. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de aanpak en de eerste effecten. Betrokkenen ervaren daarbij dat (oud-) deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag en beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven en zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij. Naast effecten op het niveau van de deelnemers, wordt ook de bestaanszekerheid van deelnemers verbeterd volgens het merendeel van de betrokkenen o.a. doordat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. Volgens de direct betrokken professionals, (oud-)deelnemers en naasten zien zij daar ook eerste positieve effecten van terug.

Zo ervaren zij dat er sprake is van meer continuïteit van hulp en zorg, meer grip op verslavingsproblematiek, een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa, meer kans op passende huisvesting, meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie, meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Ook kan geconcludeerd worden dat betrokkenen zeer positief zijn over de effecten gerelateerd aan het professionele netwerk en het sociale netwerk van deelnemers. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd, er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Daarnaast blijkt ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt; zo is er bij de meeste (oud-)deelnemers sprake van een grote verbetering van het contact met hun naasten en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk. Tevens worden naasten meer betrokken bij de behandeling en is er ook meer oog voor de behoeften van hen. Dit heeft zelfs in enkele gevallen geleid tot een verbeterde situatie bij de naaste zelf, waardoor minder hulp en begeleiding nodig was.

De eerste resultaten en de ervaringen van betrokkenen maken het aannemelijk dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot.

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positieve maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Voor het berekenen van de financiële impact is gebruik gemaakt van persona's gebaseerd op casuïstiek uit het Huis van Herstel.

Hoewel de berekeningen schattingen zijn, kan uit de berekeningen en de verschillende scenario's opgemaakt worden dat:

- afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar.
- wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen de € 316.383,- en de € 678.980,- per jaar.
- wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt wordt van tussen de € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- bij 14 deelnemers van de Huis van Herstelgroep de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimale investering die gemeenten doen en bijna 70% van de maximale investering.
- bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Hieruit blijkt - ervan uitgaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - dat in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) de maatschappelijke baten die voortkomen uit de interventies die binnen het Huis van Herstel zijn ingezet bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering die het Huis van Herstel vraagt. Specifiek voor gemeenten komen de baten iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uit, waarvan bijna 58% ten gunste van de Wmo.

De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel een positieve maatschappelijke en een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger uitvalt dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn zal zorgen voor een positieve maatschappelijke en financiële impact, kwamen er ten tijde van dit onderzoek ook punten naar boven die mogelijk de continuering van de aanpak in de weg kunnen staan. Deze punten zitten niet zozeer op de inhoud van de aanpak, maar meer op de context: commitment van alle Twentse gemeenten en het herstellen van onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, DJI en de betrokken gemeenten.

Uit dit onderzoek blijkt dat een groot deel van de geïnterviewden twijfelt over het commitment van gemeenten die tot nu toe minder betrokken zijn geweest. Dit commitment gaat over de financiering van de voorziening en ook over de gezamenlijk ervaren verantwoordelijkheid voor zorg en veiligheid binnen de regio Twente. Daarnaast gaven verschillende geïnterviewden aan dat de verhoudingen tussen het Huis van Herstel en de DJI en het ministerie van JenV door de pilot zijn verhard. Daar de detentievoorziening onderdeel is van de PI Karelkamp en daarmee de DJI en voor een groot deel door de eigen organisatie gefinancierd wordt, is herstel van de interne relaties essentieel.

De aanbeveling is om een aantal zaken snel op te pakken om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten en effecten van de pilot;
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten;
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel. Werk uit wat een mogelijke verdeelsleutel kan zijn om de kosten voor de specifieke aanpak te spreiden onder de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of en zo ja, hoe het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Bijlage 2

**NATUURLIJK
INCLUSIEF**

Stuurgroep Huis van Herstel

Penitentiaire Inrichting

Almelo

Locatie Karelkamp

Bornsestraat 333

7601 PB Almelo

Postbus 489

7600 AL Almelo

www.dji.nl

Contactpersoon

T 088 07 22400

memo

Duurzaam vervolg Huis van Herstel

Datum

17 november 2022

Projectnaam

Huis van Herstel

Geachte heer/mevrouw,

Inleiding

Het Huis van Herstel kent een unieke samenwerking van de veertien Twentse gemeenten, drie reclasseringsorganisaties (3RO) en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) in de vorm van een regionale netwerkorganisatie ten behoeve van de re-integratie van (ex-) gedetineerden met (meervoudige) problematiek die uitstromen in de regio Twente. Het betreft vooralsnog enkel gedetineerden in detentie.

In een semi-intramurale detentiesetting wordt gezamenlijk gewerkt aan tien leefgebieden: wonen - geld en inkomen - werken en leren - vrije tijd - familie, vrienden en kennissen - partner - kinderen en opvoeding - zingeving - gezondheid en zelfzorg - veiligheid.

Vanuit Krachtwerk, een brede methodiek, richt de begeleiding zich op het versterken van de eigen kracht van de deelnemers (zelfsturing) en de hulpbronnen in hun omgeving, om deze vervolgens optimaal te benutten. Daarbij wordt gewerkt aan het versterken van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de deelnemers. Het uitgangspunt is dat de grenzen aan de ontwikkeling van deelnemers (en hun omgeving) vooraf niet bekend zijn of vastliggen. Er wordt vanuit meerdere dimensies gekeken naar het functioneren van de deelnemers (handelen, systeem, ontwikkeling) en hun inbedding in diverse systemen (gezin, familie, vrienden en kennissen, scholing en opleiding enzovoorts). De maatschappij wordt hierbij gezien als rijk aan hulpbronnen en mogelijkheden tot herstel. De focus ligt op het persoonlijke steunsysteem van deelnemers, om deze maximaal te benutten en het professionele systeem minimaal in te schakelen, maar wel zoveel als nodig is. Op deze wijze nemen deelnemers verantwoordelijkheid voor hun handelen, wordt maatschappelijke overlast en recidive verminderd en (het gevoel van) veiligheid vergroot. Tevens worden de maatschappelijke kosten verminderd.

De (programma) financiering vanuit het ministerie voor het Huis van Herstel loopt eind 2025 af. Concreet betekent dit dat het Huis van Herstel vanaf 2026 financieel gedragen dient te worden door de netwerkpartners, hetgeen vraagt om in het hier en nu na te denken over het borgen van regionale netwerkorganisatie in de toekomst. Re-integratie van (ex-) gedetineerden blijft, ook in de toekomst, een complexe maatschappelijke opgave, waarbij de partners in de regionale

netwerkorganisatie Huis van Herstel onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Redenerend vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven is de regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel een unieke kans, alsmede een logische keuze om in te investeren. De regionale netwerkorganisatie biedt voor alle partijen een meerwaarde met een integrale werkwijze gericht op gezamenlijke maatschappelijke opgaven, die vanuit de samenwerking met ieders expertise en met behulp van actie-onderzoek wordt doorontwikkeld. Ook de doelstellingen van het Huis van Herstel zijn gezamenlijk met onze netwerkpartners opgesteld. Deze regionale netwerkorganisatie is daarmee bij uitstek een voorbeeld van het Bestuurlijk Akkoord Re-integratie (ex-) justitiabelen 'Kansen bieden voor re-integratie' (2019), in uitvoering.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

De duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel draagt verder dan de huidige doelgroep, aangezien de regionale netwerkorganisatie zowel breder als efficiënter ingezet kan worden om vorm te geven aan de gezamenlijke maatschappelijke opgaven. Bijvoorbeeld maatwerk binnen de domeinen sociaal en veiligheid voor een grotere effectiviteit. Een inclusieve samenleving waar mensen die het niet alleen af kunnen worden bijgestaan. Regie (en grip) op het totale proces van zorg en ondersteuning, wat om horizontaal en regionaal werken vraagt. Vanuit dit perspectief komen, naast de groep gedetineerden met meervoudige problematiek die begeleiding en/of zorg nodig hebben, ook de groepen ex-gedetineerden en justitiabelen die zorg nodig hebben in beeld, met of zonder justitiële zorgtitel.

Om duurzaamheid te bewerkstelligen zijn meerdere stappen nodig. Als eerste een behoeftepeiling onder de partners; de Twentse gemeenten, de 3RO en de DJI. Enkel wanneer de regionale netwerkorganisatie voor de partners voorziet in hun (prangende) lange termijn behoeften kan draagvlak en commitment voor een duurzame regionale netwerkorganisatie worden geborgd.

In 2022 hebben diverse regionale netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. Eerder was niet haalbaar, gezien de Corona maatregelen die in de eerdere jaren van kracht waren. Tijdens deze bijeenkomsten met bestuurders, burgemeesters, wethouders, beleidsmakers, operationele managers en uitvoerders kwam naar voren dat er al geruime tijd urgentie wordt gevoeld betreffende een integrale regionale samenwerking gericht op de re-integratie van (ex)-gedetineerde burgers. Het Huis van Herstel wordt gezien als een organisatie die met de huidige doelgroep voorziet in een maatschappelijke opgave, specifiek die van re-integratie en resocialisatie van (ex-) gedetineerden. Daarbij wordt het Huis van Herstel gezien als een unieke kans om extra waarde toe te voegen in de aanpak van gezamenlijke maatschappelijke opgaven, door met meerdere doelgroepen te gaan werken. Dit vanuit aanwezige expertise, de integrale werkwijze en het individuele maatwerk. Het draagvlak in de regio hiervoor is groot.

De onderhavige behoeftepeiling is dan ook gezamenlijk opgesteld, passend in de visie van het Huis van Herstel als duurzame regionale netwerkorganisatie.

Behoeftepeiling

Behoeften vanuit de Twentse gemeenten

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex)-gedetineerden.
- Grip op nazorg (veiligheid en sociaal domein).
- Beperken van overlast.
- Beperken van maatschappelijke kosten.
- Beperken van detentieschade.
- Meer perspectief voor de re-integrerende burger met een (forensische) zorgtitel.
- Meer perspectief voor de (niet gedetineerde) justitiabele met een zorgtitel.
- Meer inzicht verwerven in doelgroepen voor preventieve aanpak.
- Meer betrokkenheid bij (justitiële) zorgtrajecten.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-)gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie.
- Aandacht voor de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak, een adequate indicatiestelling, plaatsing bij de juiste zorgaanbieder en meer sturing op de uitvoering van trajecten bij de zorgaanbieder.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

Behoeften vanuit de 3RO

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex)-gedetineerden.
- Vanuit de toezichttaak meer grip op trajecten van zorgaanbieders.
- Aanvullende informatie vanuit professionals ten behoeve een adequate indicatiestelling.
- Een (consistent) kwalitatief zorgaanbod.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie voor ex-gedetineerden in toezicht met een zorgtitel.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-) gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie.

- Aandacht voor de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak, een adequate indicatiestelling, plaatsing bij de juiste zorgaanbieder en meer sturing op de uitvoering van trajecten bij de zorgaanbieder.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelscamp

Datum
17 november 2022

Behoeften vanuit de DJJ

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex-)gedetineerden.
- Beperken van detentieschade.
- Kostenbesparing door middel van adequate indicatiestelling.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie voor ex-gedetineerden met een zorgtitel.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-)gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie. Deze is onder meer gericht op de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

Vanuit bovenstaande behoeftepeiling valt duidelijk af te leiden dat er een behoefte bestaat om te onderzoeken of het aanbod van Huis van Herstel toegepast kan worden op een bredere doelgroep justitiabelen gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven, verantwoordelijkheden en expertise van de partners in de regionale netwerkorganisatie. Het bestaande uitgangspunt, dat (ex-) gedetineerden weer terugkeren in de samenleving als burger en het daarom belangrijk is om de re-integratie en resocialisatie zo goed mogelijk te begeleiden, kan breder worden vormgegeven dan nu het geval is. In het opgestelde plan van Aanpak Huis van Herstel (versie 3.0 augustus 2020) is aangegeven dat experimenteerruimte belangrijk is. Ook is het idee benoemd om gemeenten trajecten in te laten kopen. Nu het Huis van Herstel een kleine twee jaar operationeel is, is het moment daar om de toekomstvisie voor een duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel verder uit te werken.

Duurzame voortzetting regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel

De bovenstaande behoeftepeiling is breed, maar sluit volledig aan bij de bestaande doelstellingen van het Huis van Herstel.

Hoofddoelstelling:

Een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Uitvoeringsdoelen hierbij zijn:

- De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal (levensloop centraal).
- Een integrale aanpak van de PI Almelo, de 3RO, de Twentse gemeenten en zorgpartners (vakmanschap centraal).
- Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers (veilig dichtbij).

Datum
17 november 2022

Om tot een toekomstvisie voor een duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel te komen, dienen de in de behoeftepeiling benoemde doelgroepen (justitiabelen verder te worden uitgewerkt tot scenario's; dit in de vorm van een overzicht met kansen en risico's (incl. de maatschappelijke baten in relatie tot de kosten, de aantallen en verdeling van kosten) gezien vanuit de regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel.

Uitbreiding doelgroepen

De behoeftepeiling heeft concreet betrekking op de volgende doelgroepen¹:

1. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie - met forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit niet de divisie Gevangeniswezen en Vreemdelingenbewaring (GW/VB), maar de divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugd Inrichtingen (Forzo/ JJI).
2. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie- zonder forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. De verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroepen liggen bij de 3RO en de Twentse gemeenten.
3. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- met detentie - met forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit zowel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie) als ook Forzo/JJI.

¹ De beschreven justitiabelen zijn afkomstig uit of woonachtig in Twente en/of zij stromen na detentie uit in Twente

4. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht - met detentie - zonder forensische zorgtitel;*

Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit enkel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie).

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

5. *Justitiabelen zonder reclasseringstoezicht- met detentie -zonder forensische zorgtitel, onder te verdelen in*

a. *Verblijf in huis van herstel*

b. *Verblijf in reguliere detentiesetting*

De Twentse gemeenten en DJI hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit enkel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie). Indien de justitiabele al in het Huis van Herstel verblijft, betreft het dus een verlengde inzet op de bestaande doelgroep.

De verbreding van de doelgroep dient de gezamenlijke maatschappelijke opgaven te weerspiegelen. Vanuit de duurzame netwerkorganisatie Huis van Herstel heeft het de voorkeur om enkel de gezamenlijke doelgroepen verder uit te werken. Waarbij de mogelijkheden tot handhaving blijven bestaan, zodat ten alle tijden zorg en veiligheid geboden kan worden.

De verder uit te werken doelgroepen in willekeurige volgorde zijn:

- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie - met forensische zorgtitel*
- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- met detentie - met forensische zorgtitel*
- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht - met detentie - zonder forensische zorgtitel*

Vraagstelling:

De regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel wil verdere invulling te kunnen geven aan de doorontwikkeling naar een duurzame regionale netwerkorganisatie met de Twentse gemeenten, 3RO en DJI. Dit vanuit het perspectief dat deze regionale netwerkorganisatie vanuit haar mogelijkheden optimaal voorziet in maatschappelijke opgaven, verantwoordelijkheden en expertise.

Het verzoek aan de stuurgroep is om akkoord te gaan met de verdere uitwerking in scenario's van de bovengenoemde doelgroepen.

Met vriendelijke groet,

Erwin Derksen (strategisch adviseur gemeente Almelo)

Martine Wissink (unitmanager Tactus verslavingsreclassering GGZ)

Crystal Ziel (beleidsadviseur Zorg & Veiligheid/ Nazorg Detentie gemeente Enschede)

Anousjka Talen (programmamanager Huis van Herstel)

Bijlage 3

**NATUURLIJK
INCLUSIEF**

Persona 2: Patrick

Patrick is een man van 36 jaar. Al vroeg in zijn leven werd de diagnose Autisme gesteld en kwam hij in de oude Wajong terecht. In eerste instantie werd hij voor 80-100% afgekeurd. Omdat hij nooit aan het werk is gegaan, is dit predicaat gebleven. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan. Hiermee wil hij voorkomen dat zijn ouders te pas en te onpas langskomen. Dit plan is gelukt, want hij ziet zijn ouders inmiddels maar drie keer per jaar op verjaardagen. Kerst en Oud en Nieuw slaat hij over, daar vond hij nooit wat aan. Zijn ouders vinden het jammer dat ze hun zoon weinig zien en maken zich ook wel zorgen, maar ze respecteren zijn beslissing. Patrick heeft ook een oudere broer: William. William was al een tijdje het huis uit toen Patrick daar nog woonde en kreeg daardoor de omstandigheden waardoor Patrick alleen ging wonen niet mee. William gaat af en toe langs bij zijn jongere broer en neemt dan altijd wat lekkers mee omdat hij weet dat Patrick niet heel veel geld heeft.

In de loop van de jaren is Patrick steeds slechter voor zichzelf gaan zorgen. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Patrick wordt dan doorverwezen naar instanties als Mediant en dat gaat een tijdje goed totdat hij de behandeling eigenhandig beëindigt. Hij slijt zijn dagen met gamen en contact maken met mensen over de hele wereld via internet. Contacten met mensen in zijn werkelijke omgeving heeft hij niet. Patrick vindt het lastig sociale cues te lezen en vindt neuro typische mensen lastig om mee om te gaan. Het lukt hem daarom niet goed de contacten in zijn woonplaats te onderhouden. Het gamen levert hem voldoende contacten op om tevreden te zijn en is ook tegelijk een hobby. Patrick geeft veel geld uit aan onderdelen voor zijn pc, nieuwe games en andere apparatuur. Op een gegeven moment kocht hij zelf een telescoop terwijl hij vanuit zijn overbelichte huurflat geen ster aan de hemel kan ontwaren. Toch geven de spullen die hij verzamelt hem een goed gevoel. Dat hij hierdoor schulden opbouwt, vindt hij niet belangrijk. Zelfs niet wanneer hij een huurachterstand heeft én een achterstand bij de zorgverzekeraar. Aan die laatste heeft hij toch niks, vindt Patrick, hij regelt wel zijn eigen medicijn – zonder eigen bijdrage!

Om tot rust te komen na een zware dag, drinkt Patrick één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis. In eerste instantie haalde hij dit altijd bij de lokale coffeeshop, ook al voelde hij zich daar niet zo thuis. Omdat de prijzen daar steeds hoger werden, besloot hij zelf te gaan kweken. Hij startte met drie planten op het balkon en gaandeweg werden het er steeds meer. Na een paar natte zomers besloot Patrick binnen te gaan kweken omdat hij steeds schimmel in de toppen kreeg en de planten kon weggooien. Met ledlampen en afgeplakte ramen kon hij voorkomen dat hij werd ontdekt. Zijn familie wist van niks. Broer William was zelfs onder de indruk dat het beter met Patrick ging omdat het huis steeds zo opgeruimd was. Dat Patrick dit deed om een nieuw bezoekje van een instantie te voorkomen, wist hij natuurlijk niet. Op een dag zit Patrick op zijn balkon een jointje te roken en een mannelijke voorbijganger spreekt hem aan. Of Patrick kweekt, hoeveel zijn planten opbrengen en of hij geïnteresseerd is in het verkopen van zijn kweek. Patrick laat de man binnen die, na het testen van het product, Patrick een voorstel doet. Het enige wat Patrick hoeft te doen is doorgaan met het kweken van cannabis, misschien iets meer planten toevoegen, de geknipte toppen in zakjes doen en dan zorgt deze buurtbewoner voor de 'distributie'. Patrick zal bij afgeven van de zakjes meteen betaald krijgen. Patrick is blij met de extra inkomsten en de deal gaat ook een hele tijd goed. Hij kweekt de planten, knipt na het drogen de blaadjes weg, weegt de toppen en stopt ze per vijf gram in zakjes en wordt betaald wanneer de zakjes worden opgehaald.

Helaas denkt Patrick er niet aan zijn extra inkomsten te gebruiken om zijn schulden af te lossen en al snel staat er een ambtenaar en een vrijwilliger op de stoep in het kader van vroegsignalering n.a.v. meldingen van de woningcorporatie en zorgverzekeraar. Patrick ziet zich genoodzaakt de mensen binnen te laten. Zij willen helpen inzicht te krijgen in de schulden en Patrick helpen hier iets aan te doen voordat het uit de hand loopt. Tijdens het gesprek valt het de oplettende ambtenaar op dat er zakjes, groene kruimels en een weegschaal op de eettafel liggen. Wat Patrick niet weet is dat sinds 2019 burgemeesters vanuit de Wet Damocles maatregelen kunnen opleggen aan particulieren bij wie voorwerpen of stoffen in de woning aanwezig zijn waarvan de betrokkene weet of behoort te weten dat zij worden gebruikt voor onder meer de verkoop van drugs. Wat hij wel had kunnen weten is dat in zijn huurcontract expliciet vermeld staat dat hij geen cannabis mag kweken. In elk geval wordt Patrick uit zijn huis gezet en komt hij op de zwarte lijst te staan van de woningcorporatie.

Omdat aangetoond wordt dat Patrick bedrijfsmatig met de vervaardiging van softdrugs bezig was en er een grote hoeveelheid cannabis in zijn woning wordt aangetroffen, wordt hij veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Een grote schok, niet alleen voor Patrick, maar ook voor zijn ouders en broer William. Vooral zijn ouders hebben moeite met de situatie om te gaan. Zijn broer komt regelmatig op bezoek wanneer Patrick na een poos in detentie zit. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd.

Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Wanneer Patrick zijn broer hier over vertelt, is die meteen enthousiast. Hij weet Patrick te overtuigen hier de kansen in te zien en geeft aan dat hij Patrick wil helpen mits hij bereid is om te veranderen. Omdat Patrick vermoedt dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Eenmaal in het Huis van Herstel merkt hij dat het niet alleen maar meer vrijheid is, hij zal ook echt aan zijn problemen moeten werken. Ook geeft zijn broer aan hem te willen ondersteunen, maar niet op financieel vlak, zoals Patrick had gehoopt.

Doelen:

- Huisvesting: Met wijkteam onderzoeken of indicatie voor Beschermd Wonen mogelijk is.
- Financiën: In beeld brengen van zijn schulden en wat hij nodig heeft om zijn financiën in de toekomst op orde te houden.
- Opleiding/werk: Wajonguitkering weer tijdig opstarten. In gesprek met casemanager over dagbesteding of vrijwilligerswerk om Patrick te helpen een gezond ritme vast te houden.
- Psychosociaal: Begeleiding van de psycholoog in leren omgaan met autisme. Oefenen met sociale situaties. Aan de slag met mindset en externe locus of control.
- Middelengebruik en verslaving: Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen en wat te doen wanneer het toch gebeurt.
- Sociaal netwerk/familiebanden: Herstel relatie met broer. Van daaruit werken aan herstel relatie met ouders. Sociale vaardigheidstraining.

Oktober 2024

Rapportage

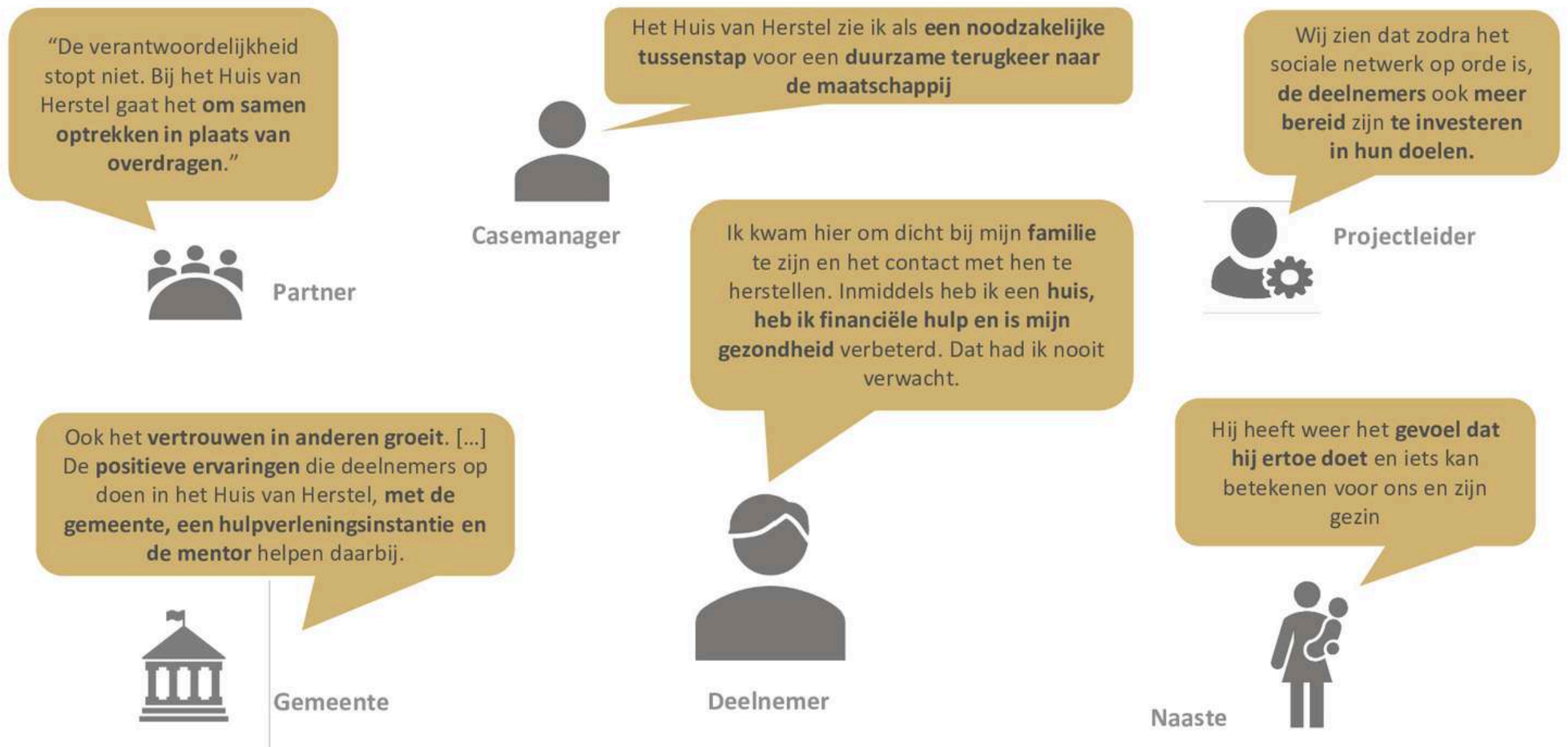
IMPACTONDERZOEK

Huis van Herstel

NATUURLIJK
INCLUSIEF

Impactonderzoek Huis van Herstel

Ervaren positieve effecten, gerelateerd aan...

Deelnemers

- Beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving.
- Kunnen beter hun behoeften en wensen uiten, beter om hulp kunnen vragen, beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag.
- Weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven.
- Zorgen uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Bestaanszekerheid

- De aanpak Huis van Herstel draagt bij aan:
- Meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht in financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding.
 - Groter bewustzijn over de negatieve en positieve invloed van het sociale netwerk.
 - Verbetering contact met naasten.
 - Een groter gevoel van zingeving.

Professioneel netwerk

- Meer vertrouwen vanuit deelnemers in professionals;
- Verbetering van de onderlinge samenwerking tussen direct betrokken professionals en partners;
- Verschillende partners zijn eerder en meer betrokken;
- Meer sprake van een integrale netwerkaanpak.

Mogelijke financiële impact

De financiële impact zal naar verwachting hoger uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten van maximaal €456.739,-. In het meest waarschijnlijke scenario zullen de maatschappelijke baten bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Voor gemeenten zullen de specifieke gemeentelijke baten naar verwachting ook boven deze investering uitkomen.

Heb aandacht voor:

- ☐ Communicatie en het creëren van draagvlak bij alle Twentse gemeenten;
- ☐ Continue monitoring en evaluatie en in beeld brengen van sturingsmechanismen;
- ☐ Projectmanagement vanuit gemeenten t.b.v. versterken relaties;
- ☐ Scenario's voor bekostiging: de verdeelsleutel om kosten te spreiden over Twentse gemeenten.

Managementrapportage

In 2019 is de Pilot Huis van Herstel in Twente gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen. Binnen deze pilot stond de wens centraal om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. 'Huis van Herstel' richt zich op mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Het Huis van Herstel moet anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte biedt aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking komt voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie laten zien.

De ambitie van het Huis van Herstel is om partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vallen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot is dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

De financiële bijdrage vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) voor de pilot zal eind 2025 stoppen. Indien de Twentse gemeenten wensen dat de specifieke aanpak wordt voortgezet, dan zullen zij zorg moeten dragen voor de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor deze aanpak. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de aanpak Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten dan ook om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijke financiële impact inzichtelijk te maken.

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke, gerealiseerde impact. Wel kan er middels een meer kwalitatieve en interactieve onderzoeksstrategie inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact. Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen staat daarbij centraal. Daarnaast is door gebruik te maken van persona's (gebaseerd op feitelijke casuïstiek) en het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke financiële impact van het Huis van Herstel is op langere termijn. Deze rapportage presenteert de bevindingen van het impactonderzoek.

Uit het impactonderzoek komt naar voren dat betrokkenen inhoudelijk zeer enthousiast zijn over de aanpak en de eerste effecten. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd; er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Deze vroegtijdige en meer integrale aanpak werpt volgens hen ook de vruchten af op het niveau van de deelnemers.

Betrokkenen ervaren dat (oud-)deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag, beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven. Daardoor zorgen ze uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Naast bovenstaande effecten zijn er ook positieve effecten te zien gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers. Zo heeft het merendeel van de betrokkenen de ervaring dat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. De specifieke aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens hen bij aan meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt, zo is bij de meeste (oud-)deelnemers het contact met hun naasten verbeterd en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk.

Hoewel het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positief maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Dat wil zeggen: in hoeverre staan de kosten voor de specifieke aanpak in verhouding met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Voor het berekenen van deze financiële impact is daarom gebruik gemaakt van drie persona's (Soufiane, Patrick en Joris). Dit zijn fictieve personen gebaseerd op feitelijke informatie en kennis over de doelgroep binnen het Huis van Herstel.

- Soufiane^[1] is in detentie geraakt vanwege de distributie van verdovende middelen, het plegen van inbraken en mishandeling. Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[2].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Soufiane ook bij een succesvolle aanpak € 87.770,- kosten per jaar. Van dit bedrag zal ruim dertigduizend euro (€ 30.024,-) door de gemeente worden betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.
- Indien een deelnemer zoals Soufiane niet recidiveert (geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie) én de aanpak vanuit het Huis van Herstel succesvol is waardoor schuldhelpverlening en maatschappelijke opvang niet nodig is, dan zijn de algemene baten na een jaar € 123.213,-. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Soufiane een besparing van € 38.000,- op.
- Patrick^[3] zit in detentie vanwege het bedrijfsmatig telen van cannabis. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[4].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Patrick ook bij een succesvolle aanpak € 96.425,- per jaar kosten. Hiervan komt bijna zestigduizend euro (€ 58.679,-) voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo (Beschermd Wonen, Dagbesteding Volwassenen).
- Indien de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is én een deelnemer zoals Patrick niet recidiveert dan vinden een aantal kosten niet plaats en levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Patrick een besparing van € 3.630,- op.
- Joris^[5] zit in detentie vanwege beroving met geweld en ernstige mishandeling. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Joris, na uitstroom detentie, per jaar € 20.592,- kosten. Hiervan komt bijna achttienduizend euro (€ 17.926,-) voor de rekening van de gemeente.
- Een jaar geen recidive van deelnemers zoals Joris zorgt voor een algemene besparing van € 84.143,- voor de samenleving. Gekeken naar de gemeentelijke baten besparen deelnemers zoals Joris de gemeenten € 17.996,- per jaar.

Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel is de gevraagde investering vanuit de Twentse gemeenten minimaal € 389.055,- en maximaal € 456.739^[6],-. Om te onderzoeken of de gevraagde investering in verhouding staat tot de baten is in dit onderzoek de populatie van mogelijke deelnemers aan het Huis van Herstel verdeeld over de drie type persona's. Daarbij is gekeken naar de percentages die gerelateerd zijn aan het delict én de persoonskenmerken (zoals LVB en psychische problematiek).

[1] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

[2] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019

[3] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

[4] Zie: <https://ap.lc/okCID>

[5] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

[6] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Hieruit kwam de volgende verdeling naar voren: Joris representeert 51 procent van de populatie van het Huis van Herstel, Soufiane 36 procent en Patrick 13 procent. Het percentage van de populatie is vervolgens vermenigvuldigd met de totale besparingen per persona waar zij representant van zijn.

Daarbij is het volgende in beeld gebracht:

1. De besparingen bij verschillende percentages aan recidive én
2. De totale besparingen en de gemeentelijke besparingen bij verschillende deelnemersaantallen (een worst-case scenario van 14 deelnemers, een realistisch scenario van 20 deelnemers en een ideaal scenario met een volledige bezetting van 29 deelnemers).

Hieruit komt naar voren dat:

- Afhankelijk van het aantal deelnemers, per jaar een algemene besparing kan worden bereikt tussen € 542.515,- en € 1.115.617,-.
- Wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen € 316.383,- en € 678.980,- per jaar.
- Wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, dan wordt er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt tussen € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- Bij 14 deelnemers van de doelgroep van het Huis van Herstel de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimaal gevraagde investering en bijna 70% van de maximale gevraagde investering van gemeenten.
- Bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- Bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Het impactonderzoek laat zien dat - ervanuit gaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - de maatschappelijke baten in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) bijna twee keer zo hoog zijn als de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Ook specifiek voor gemeenten zullen de baten naar verwachting iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uitkomen. De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel naast een positieve maatschappelijke impact ook een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger gaat uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg:

Ten tijde van het impactonderzoek kwamen ook punten naar voren die aandacht behoeven om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten, effecten en mogelijke sturingsmechanismen (zoals sturen op aantallen deelnemers).
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten.
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel: de verdeelsleutel om kosten voor de specifieke aanpak te spreiden over de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of, en zo ja hoe, het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Inhoudsopgave

- **1. Introductie** **8**
 - 1.1 Aanleiding 8
 - 1.2 Doel en scope van het impactonderzoek 8
 - 1.3 Leeswijzer 9

- **2. Onderzoeksopzet** **10**
 - 2.1 Onderzoeksstrategie 10
 - 2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak 11
 - 2.3 Dataverzameling 11
 - Documentanalyse 11
 - Semigestructureerde interviews en focusgroepen 11

- **3. Bevindingen** **14**
 - 3.1 Het verloop van de pilot 14
 - 3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact 15
 - 3.2.1 De ervaren toegevoegde waarde 17
 - 3.2.2 De ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf 17
 - 3.2.3 De ervaren effecten aan bestaanszekerheid van de deelnemers 19
 - 3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk 21
 - 3.3 Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst 23
 - 3.4 De mogelijke financiële impact 25
 - 3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane 27
 - 3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick 30
 - 3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris 33
 - 3.4.4 Prognose voor de toekomst 36
 - Het worst-case scenario 37
 - Het realistische scenario 38
 - Het ideale scenario 38
 - Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering 39

- **4. Conclusie** **40**
 - Aandachtspunten voor het vervolg 41

- Bijlage 1 42
- Bijlage 2 43
- Bijlage 3 45
- Bijlage 4 47
- Bijlage 5 50
- Bijlage 6 51
- Bijlage 7 52
- Bijlage 8 53

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Bijna 70% van de criminaliteit ontstaat doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg. Het terugdringen van recidive onder (ex-) gedetineerde inwoners is echter een complexe opdracht die niet uitvoerbaar is door één enkele partij. Dit was de aanleiding voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Twentse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand en Wierden om in 209 de handen ineen te slaan en een netwerkorganisatie op te zetten: het Huis van Herstel. Allen vanuit dezelfde ambitie; minder recidive en een veiligere samenleving met minder criminaliteit, minder slachtoffers en minder maatschappelijke overlast. Binnen het Huis van Herstel is de wens om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. Herstel, continuïteit van zorg en begeleiding op maat staan daarbij centraal, met als doel een delict vrije toekomst en daarmee minder maatschappelijke kosten.

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de voorziening Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijk financiële impact inzichtelijk te maken. Immers, de deelnemende gemeenten moeten in het eerste kwartaal van 2025 al hun voorstellen aanleveren voor de voorjaarsnota. Dit document bevat de uitkomsten van dit impactonderzoek.

1.2 Doelen en scope van het impactonderzoek

Het **doel** van dit impactonderzoek is tweeledig. Het eerste doel van dit onderzoek is om uitspraken te doen over de ervaren maatschappelijke impact van de werkwijze van het Huis van Herstel. Het tweede doel is om inzichtelijk te maken wat de mogelijke financiële impact is voor gemeenten, zodat zij – met het oog op de besluitvorming in 2025 – een gefundeerde beslissing kunnen nemen over het vervolg van het Huis van Herstel.

Dit onderzoek gaat alleen over de hulpverlening die wordt geboden aan de ‘Huis van Herstel’ doelgroep – zie criteria in figuur 1. Het evalueren van de werkwijze van het Huis van Herstel valt buiten de **scope** van dit onderzoek. Dit staat centraal binnen het actieonderzoek dat reeds gaande is en loopt tot en met 2026 vanuit de Hogeschool Rotterdam. Wel zijn binnen het impactonderzoek inzichten vanuit het actieonderzoek t.a.v. de ervaren maatschappelijke impact meegenomen in de analyse.

Doelgroepomschrijving

De doelgroep ‘Huis van Herstel’ bestaat uit mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Zij hebben meerdere lichte of zware problemen, die vaak met elkaar samenhangen, die worden gezien als crimogene factoren. De doelgroep heeft ondersteuning nodig bij het op orde krijgen van één of meer van deze gebieden:

- *Onderdak (ontbreken van huisvesting/onwenselijke woonsituatie)*
- *Financiën (schulden/geen inkomen/gebrek aan overzicht financiële situatie)*
- *Werk en inkomen (ontbreken van werk/opleiding/zinnvolle dagbesteding)*
- *Sociaal netwerk (verbroken familierelaties/contactherstel kinderen of (ex)partner wenselijk/ondersteunend sociaal netwerk opbouwen/contacten met een negatieve invloed op herstel verbreken)*
- *Middelengebruik (middelenmisbruik/verslavingsproblematiek/gokken)*
- *Psychosociaal functioneren (zorg voor emotioneel welzijn of voor psychische/psychiatrische problematiek wenselijk)*
- *(Vermoeden van) een Licht Verstandelijke Beperking*

Daarnaast heeft de deelnemer zichzelf aangemeld en is hij gemotiveerd om actief aan het herstel en zijn re-integratie te werken. Hij komt uit de regio Twente en stroomt hier ook uit, of heeft, voorafgaand aan het selectieproces, toestemming vanuit een Twentse gemeente om zich daar te vestigen.

Figuur 1: Doelgroepomschrijving

Binnen dit onderzoek is inzichtelijk gemaakt of met de aanpak van het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke effecten worden bereikt én of dit in verhouding staat tot de extra kosten die gemeenten betalen voor deze voorziening. Daarbij is – indien relevant – een vergelijking gemaakt met het nul alternatief (als er geen voorziening zoals Huis van Herstel is). Het nul alternatief is in dit geval de situatie waar gedetineerden met problemen op meerdere gebieden geen aparte en/of extra hulp ontvangen al dan niet op een aparte, fysieke (BBA) locatie en uitstromen uit de reguliere PI.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst de onderzoeksopzet uiteengezet (hoofdstuk 2). De bevindingen worden beschreven in hoofdstuk 3 waarbij achtereenvolgens wordt ingezoomd op het verloop van de pilot (3.1), de ervaren maatschappelijke impact (3.2), de uitdagingen wensen en behoeften voor de toekomst (3.3) en de mogelijke financiële impact (3.4). In hoofdstuk 4 wordt de conclusie gepresenteerd gevolgd door enkele concrete aandachtspunten voor het vervolg.

2. Onderzoeksopzet

2.1 Onderzoeksstrategie

Binnen dit impactonderzoek is een **kwantitatieve, interactieve onderzoeksstrategie** gehanteerd. **Kwalitatief onderzoek** zien wij als cruciaal om te komen tot uitspraken over hoe en waarom iets werkt. Deze vorm van onderzoek is sterk in het beschrijven van processen en het bieden van beredeneerde verklaringen (Silverman, 2001). Daarnaast is het geschikt om na te gaan hoe mensen zelf de sociale werkelijkheid interpreteren, beleven en verwoorden (Corbin & Strauss, 2008; Wester & Peters, 2004). Om tot uitspraken te komen over effecten is volgens ons enkel kwantitatief meten niet voldoende. Immers de meetbare gegevens zeggen niets over het waarom en de redenen voor gedrag/beslissingen.

Het vragen naar ervaringen is daarom belangrijk om gerichtere input te krijgen over beleving, kennis en resultaten van acties. Dit impactonderzoek heeft dan ook een **interactieve opzet** gekend. Dit houdt in dat betrokkenen die direct belang hebben bij de pilot – zoals de professionals die werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel – intensief betrokken zijn bij het onderzoek (Owen, 2020). Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen stond daarbij op de voorgrond om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact (Taveccio & Gerrebrands, 2012; Omlo et.al., 2013). Daarnaast hebben we (een deel van) de effecten gekapitaliseerd.

2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak

Binnen dit impactonderzoek staat de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact op voor de Twentse gemeenten?

Voor het beantwoorden van deze centrale onderzoeksvraag is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren maatschappelijke impact en de mogelijke financiële impact op (lange) termijn. Het inzichtelijk maken van de **maatschappelijke impact** gaat over de waarde die de pilot bijdraagt aan de maatschappij. Om deze ervaren maatschappelijke impact inzichtelijk te maken is gekeken naar de direct beoogde effecten (de outcome) vanuit de pilot van het Huis van Herstel op verschillende gebieden (zie ook Figuur 2).

Maatschappelijke impact

- Beoogde effecten gerelateerd aan deelnemers zelf, zoals meer motivatie, regie, en vertrouwen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers, zoals huisvesting, werk/dagbesteding; zorg; inkomen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan professionele- en sociale netwerk, zoals samenwerking tussen deelnemers, professionals en partners en de relatie tussen deelnemers en naasten (sociaal netwerk).

Figuur 2: Maatschappelijke impact

Vervolgens zijn ervaringen omtrent deze beoogde effecten uitgevraagd bij verschillende actoren die zicht hebben op deze effecten. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen verschillende perspectieven: 1) Het perspectief van de gedetineerde en zijn naasten; 2) Het perspectief van uitvoerende professionals welke direct werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel, denk aan casemanagers, reclasseringswerkers, psychologen; 3) Het perspectief van partners welke meer indirect betrokken zijn bij de voorziening van het Huis van Herstel. Denk aan gemeenten, politie, woningbouwcorporaties, zorginstanties; en 4) Het perspectief van de samenleving. Dit perspectief is indirect uitgevraagd via de professionals en partners.

Een deel van de maatschappelijke effecten vanuit de pilot Huis van Herstel kan worden **gekapitaliseerd**. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de mate van recidive en hiermee het voorkomen van (de kosten gerelateerd aan) nieuw delict gedrag. Wanneer aannemelijk is gemaakt dat gedetineerden die uitstromen uit het Huis van Herstel minder snel recidiveren, kan dit effect worden vertaald naar een concrete financiële besparing t.o.v. het nul scenario. Zo zal er bijvoorbeeld geen politie inzet nodig zijn (€ 1.772,- per delict), is uithuiszetting (na bv. overtreding Wet Damocles) niet nodig (€ 1000,- - €1.500,-) en hierdoor kan verblijf in de maatschappelijk opvang worden voorkomen (€ 12.000,- per jaar). De besparing die 'geen recidive' oplevert wordt vergeleken met de financiering van de aanpak van het Huis van Herstel.

Bij het **berekenen van de financiële impact** van een voorziening als het Huis van Herstel is een overzicht met kostenplaatsen samengesteld. In dit overzicht staan relevante kosten; in dit geval maatschappelijke- en zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid. Om het begrip ‘maatschappelijke kosten’ te kaderen volgen we in dit onderzoek de definitie die in de Verkenning Maatschappelijke Prijslijst van het Verwey-Jonker Instituut (2022) wordt gehanteerd: *“De prijs die een gemeente betaalt voor professionele inzet (tarief).”* Deze prijs wordt namelijk, via de gemeente, door de maatschappij betaald en van hieruit is het mogelijk de (gemiddelde) kosten van een interventie per huishouden, de (gemiddelde) kosten van alle hulpverlening in een gezin in een bepaalde periode en de kosten van een ‘gebeurtenis’ die zorg, ondersteuning of maatregelen tot gevolg kan hebben (zoals een uithuisplaatsing, huisuitzetting, het plegen van een delict). Niet alle maatschappelijk-, zorg- en veiligheidskosten worden door de gemeente betaald. Daarom is de maatschappelijke prijslijst aangevuld met overige, relevante zorgkosten en kosten die gemaakt worden in het kader van veiligheid en detentie.^[7]

Dit impactonderzoek maakt niet alleen inzichtelijk wat de mogelijke kosten gerelateerd aan de financiering voor de voorziening van het Huis van Herstel zijn, maar maakt ook inzichtelijk wat de mogelijke baten zijn. Met andere woorden: wat is de invloed van de detentievorm (in dit geval Huis van Herstel) op de kosten die na terugkeer in de samenleving worden gemaakt?

Bij het inzichtelijk maken van de financiële impact van het Huis van Herstel zijn verschillende stappen gevolgd. In de eerste plaats zijn de relevante kostenplaatsen geïdentificeerd. De kostenplaatsen hebben betrekking op alle kosten (of baten) die worden gemaakt (of bespaard) in het kader van gemeentelijke wetgeving, zorg of justitie en veiligheid. Voor deze kostenraming is gebruik gemaakt van de leidraad voor maatschappelijke kostenbatenanalyse (Romijn, G. & Renes, G., 2013). De maatschappelijke- en zorgkosten alsmede de kosten voor justitie en veiligheid zijn in samenwerking met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) vergeleken met de gemiddelde cijfers die bekend zijn (zie bijlagen 4 en 5). Hierbij kan gedacht worden aan maatschappelijke kosten zoals een uitkering, aan zorgkosten zoals beschermd wonen en kosten voor justitie en veiligheid zoals die voortkomen vanuit recidive.

Vervolgens is gebruik gemaakt van persona’s om de baten op algemeen en gemeentelijk niveau inzichtelijk te maken. Persona’s zijn fictieve personen die gebaseerd zijn op feitelijke informatie en kennis over een bepaalde doelgroep en helpend om gevolgen – waaronder financiële gevolgen - van bepaalde beleidskeuzes en/of aanbod te doordenken. Op basis van kenmerken van de doelgroep en de huidige populatie van deelnemers zijn een drietal fictieve persona’s gecreëerd.

Deze persona’s zijn daarna vergeleken met de (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel (start pilot 2019 tot juni 2024) waarbij een inschatting is gemaakt van het jaarlijkse aantal (percentage) deelnemers per type persona. Per persona is gekeken naar de kosten die na detentie voor deze inwoner worden gemaakt, ongeacht of de uitstroom vanuit de PI plaatsvindt of het Huis van Herstel. Per persona is ook gekeken naar de baten die het gevolg zijn van de aanpak van het Huis van Herstel. Deze baten zijn opgesplitst in baten gerelateerd aan recidive en baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel. Tot slot zijn de persona's gebruikt om een prognose voor de toekomst te geven. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, is gekeken naar de delicten en de overige specifieke kenmerken van de persona’s. Met deze percentages zijn drie scenario's uitgewerkt met ieder een verschillend aantal deelnemers (zie bijlagen 6 t/m 8). Per scenario is de totale besparing en die voor gemeenten berekend, gerelateerd aan verschillende percentages recidive. De baten uit de drie scenario’s zijn vergeleken met de verwachte investering vanaf 2026.

Financiële impact

- *Verzamelde kosten en baten op algemeen niveau: zoals maatschappelijk kosten, zorgkosten, kosten voor justitie en veiligheid.*
- *Specifieke kosten en baten op niveau van de gemeenten: hier worden de kostenposten onderverdeeld in Wmo, WLz, ZVW en Participatiewet zodat inzichtelijk wordt welke kosten en baten voor de gemeenten zijn.*
- *Prognose voor de toekomst: de (oud)deelnemers van het Huis van Herstel zijn onderverdeeld bij de persona die het beste bij hun casuïstiek past. Op basis van de drie uitgeschreven persona's wordt inzichtelijk gemaakt welke kosten en baten er grofweg in de toekomst verwacht kunnen worden met de inzet van het Huis van Herstel. Deze kosten en baten worden vergeleken met wat het de gemeenten minimaal kost om het Huis van Herstel te behouden.*

Figuur 3: Financiële Impact

[7] Het overzicht met de totale kostenplaatsen is te vinden in Bijlage 4

2.3 Dataverzameling

Binnen dit onderzoek is op verschillende manieren data verzameld. Hierdoor is niet alleen de validiteit – de geldigheid van het onderzoek – vergroot, maar zijn ook rijkere inzichten ontstaan, hetgeen meer kansen biedt tot leren en verbeteren. Onderstaand worden de verschillende manieren nader toegelicht.

- Documentanalyse

Om zicht te krijgen in de context van de pilot, de werkwijze en de gemaakte keuzes gedurende de pilotperiode zijn verschillende documenten bestudeerd. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de geanalyseerde documenten en het doel in het onderzoek weer:

TYPE DOCUMENTEN	DOCUMENTEN	DOEL IN ONDERZOEK
Landelijke documentatie	Landelijke overzichten van cijfers en kosten.	- Input voor kosten- batenanalyse. - Verdiepend inzicht in mogelijke maatschappelijke effecten van kleinschalige detentievoorzieningen.
Documenten met betrekking tot start van de pilot	- Plan van aanpak Huis van Herstel. - Convenant Huis van Herstel. - Onderzoek en leertraject Huis van Herstel.	Inzicht in beoogde doelen en maatschappelijke effecten van de pilot.
Documenten met betrekking tot de voortgang van- en lobby voor de pilot	- Diverse voortgangsrapportages. - Kamerbrief Huis van Herstel. - Whitepaper Huis van Herstel.	Inzicht in belangrijke voortgang en belangrijke momenten gedurende de pilot.
Specifieke documenten op deelnemersniveau	- Overzichten deelnemers en doelen Huis van Herstel. - Casusbeschrijvingen Huis van Herstel. - Ervaringsverhalen en evaluaties van deelnemers Huis van Herstel.	- Verdiepend inzicht in doelgroep Huis van Herstel. - Destilleren van kenmerken om drietal persona’s te creëren. - Verrijken perspectief van gedetineerden en naasten.

- Semigestructureerde interviews en focusgroepen

Naast de documentanalyse zijn acht semigestructureerde interviews (waarvan vier duo-interviews) en vijf focusgroepen gehouden. De interviews hadden tot doel om vanuit verschillende perspectieven de ervaren maatschappelijke impact verder te belichten en te verdiepen. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de beoogde interviews weer.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1 (Duo-interview)	Programmamanager en operationeel manager Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
2 (Duo-interview)	Gemeente: Bestuurlijke ambassadeur(s) Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten.
3	DJI: Bestuurder	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het bestuurlijke perspectief van DJI.
4	DJI: Tactisch medewerker	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit tactisch betrokkene van DJI.
5 (Duo-interview)	Ministerie van Justitie en Veiligheid: Afdelingshoofd en beleidsmedewerker	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokkenen vanuit het Rijk.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF GEDETINEERDEN EN NAASTEN				
6 (Duo-interview)	Deelnemers Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de gedetineerde.
7	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.
8	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.

Naast de interviews zijn vijf focusgroepen gehouden. Deze focusgroepen hadden tot doel om het perspectief van de professional en het perspectief van de partners nader te verdiepen.

FOCUSGROEP	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; reclasseringswerker Tactus	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau
2	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; verpleegkundige	5 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau.
PERSPECTIEF PARTNERS				
3	Gemeente: nazorg coördinatoren en betrokken beleidsmedewerkers	8 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.
4	SVG, Tactus, DJI (2)	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit strafrechtelijke domein. Speciale aandacht voor beoogde doelgroep & recidiverisico's + perspectief samenleving.
5	Tactus, Transfore (2); Zorgaanbieder	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit zorgdomein. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk worden de bevindingen beschreven. Allereerst wordt kort stil gestaan bij het verloop van de pilot en de aantallen deelnemers. In 3.2 wordt daarna stilgestaan bij de ervaren toegevoegde waarde en vervolgens ingezoomd op de ervaren maatschappelijke impact. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers en effecten gerelateerd aan het professionele- en sociale netwerk rondom deelnemers. Daarna volgt in 3.3 een overzicht van de uitdagingen en wensen en behoeften voor de toekomst. Het hoofdstuk sluit af met een uiteenzetting van de mogelijke financiële impact (3.4). Hierbij wordt aan de hand van drie persona's stil gestaan bij de mogelijke kosten en baten op algemeen niveau en op het niveau van de gemeenten. Ook wordt er een prognose gegeven voor de toekomst.

3.1 *Het verloop van de pilot*

De pilot van het Huis van Herstel begon in 2019 als onderdeel van het programma Koers en Kansen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit landelijke programma financierde diverse pilots binnen het gevangeniswezen buiten de reguliere bekostiging en aansturing van de DJI om met als doel het aanjagen van innovatie in het domein van justitie en veiligheid. Het Huis van Herstel zou anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte bood aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking kwam voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie lieten zien. De pilot was ook anders vanwege de connectie met de partners, zoals gemeenten en woningcorporaties. De ambitie was om deze partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vielen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstond voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot was dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

Al kort na de start kwam het Huis van Herstel voor een aantal uitdagingen te staan. Zo zorgden de lockdowns ten tijde van de coronacrisis ervoor dat geen nieuwe deelnemers konden instromen. Ook de invoering van de Wet straffen en beschermen maakte de keuze voor het Huis van Herstel voor gedetineerden in de laatste fase van hun detentie minder toegankelijk. Mede hierdoor had het Huis van Herstel te kampen met een lager aantal deelnemers dan verwacht en werden de plekken opgevuld met deelnemers aan het reguliere BBA (Beperkt Beveiligde Afdeling) programma. Deze deelnemers staan apart van het Huis van Herstelprogramma en blijven vaak langer dan de specifieke Huis van Herstel doelgroep. Hierdoor waren er uiteindelijk ook minder plaatsen voor het Huis van Herstel beschikbaar dan beoogd. Naast het achterblijven van het deelnemersaantal kende de pilot ook andere uitdagingen. Zo gaven verschillende geïnterviewden aan dat de uitzonderlijke financieringsconstructie een scheiding aanbracht in het opdrachtgeverschap vanuit het ministerie en de reguliere aansturing vanuit de DJI. Waar het projectmanagement veel energie stak in de samenwerking met gemeenten, werd DJI op een zijspoor gezet, hetgeen – volgens diverse geïnterviewden – de relatie geregeld onder druk zette.

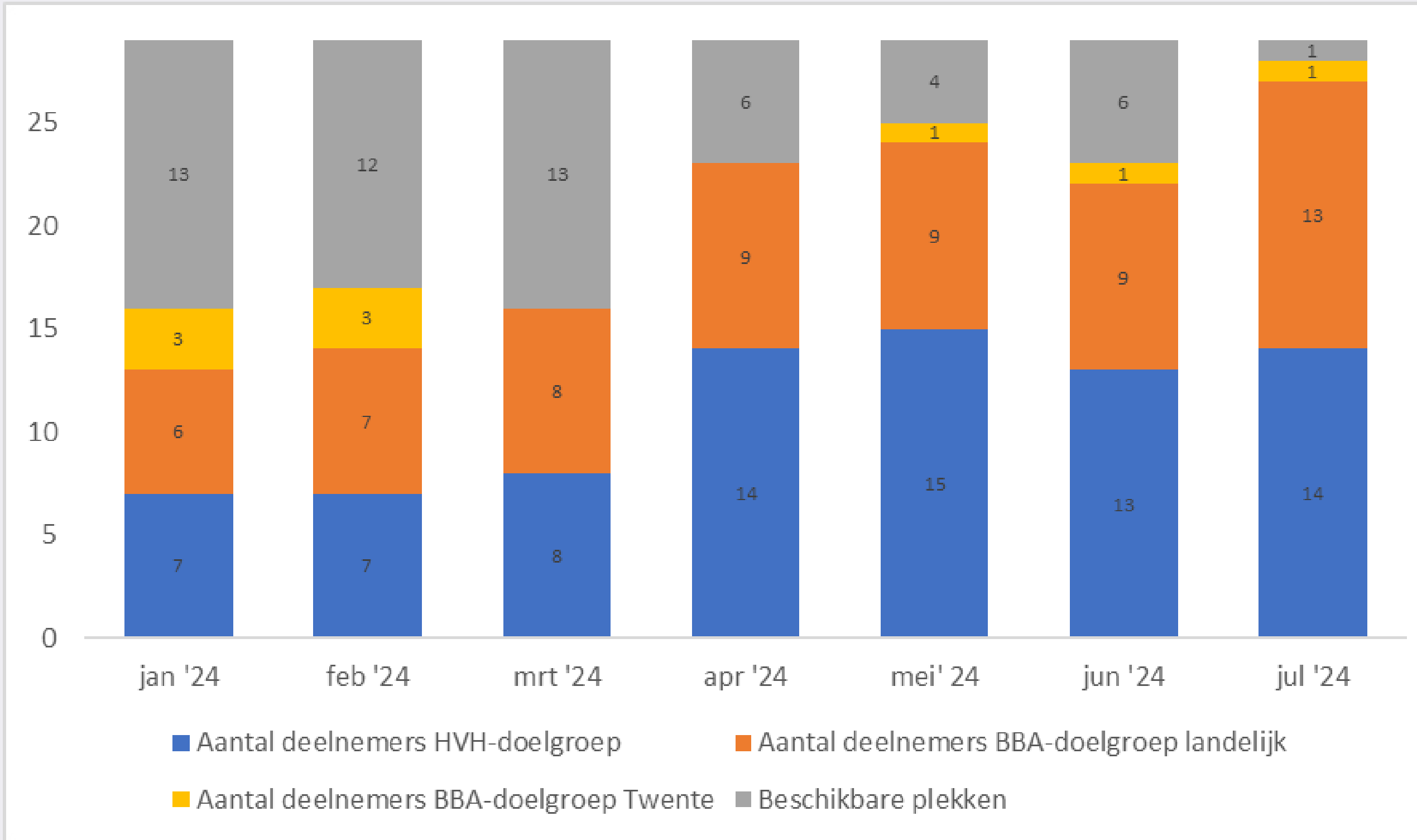
Mede doordat de instroom van deelnemers binnen het Huis van Herstel een lange tijd achterbleef én doordat er steeds meer sprake was van een tekort aan plekken, besloot het ministerie van JenV de oorspronkelijke looptijd van de pilot aan te houden en in de zomer van 2023 met de pilot te stoppen. Als reactie op dit nieuws besloten de gemeenten Enschede en Almelo een lobby te starten voor behoud van het Huis van Herstel. Dit resulteerde in een eenmalige verlenging van de pilot door het ministerie van JenV met een aantal voorwaarden. Zo werd de financiële bijdrage van het ministerie voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2024 teruggebracht naar een maximum van €600.000 per jaar en moeten de Twentse gemeenten uiterlijk medio 2025 beslissen of zij de financiering van het Huis van Herstel vanaf 2026 over zouden nemen. Na akkoord over de verlenging werd samen met de gemeenten Almelo en Enschede een plan van aanpak en begroting voor de periode 2024-2026 geschreven. Ook werden KPs opgesteld onder andere met betrekking tot de instroom en werd er nog actiever ingezet op de communicatie over het Huis van Herstel naar potentiële deelnemers en het opbouwen of versterken van relaties met partners binnen het netwerk.

Onderstaande tabel laat de in- en uitstroom van deelnemers in het tweede kwartaal van 2024 binnen het Huis van Herstel zien.

Aantal ingestroomde deelnemers:	4
Aantal uitgestroomde deelnemers:	4
Aantal potentiële deelnemers in selectieprocedure:	2
Aantal teruggeplaatste deelnemers:	1

Tabel 1: In- en uitstroom kwartaal 2 2024 [8]

Zoals te zien in tabel 1 zijn verschillende deelnemers uitgestroomd vanuit het Huis van Herstel. Deze plekken zijn ook weer direct gevuld met nieuwe deelnemers voor het Huis van Herstel. Waardoor de bezetting van deelnemers van het Huis van Herstel de laatste maanden stabiel lijkt te blijven. Dit komt ook terug in de algemene bezettingscijfers (zie figuur 4).

Figuur 4: Bezettingscijfers eerste helft 2024

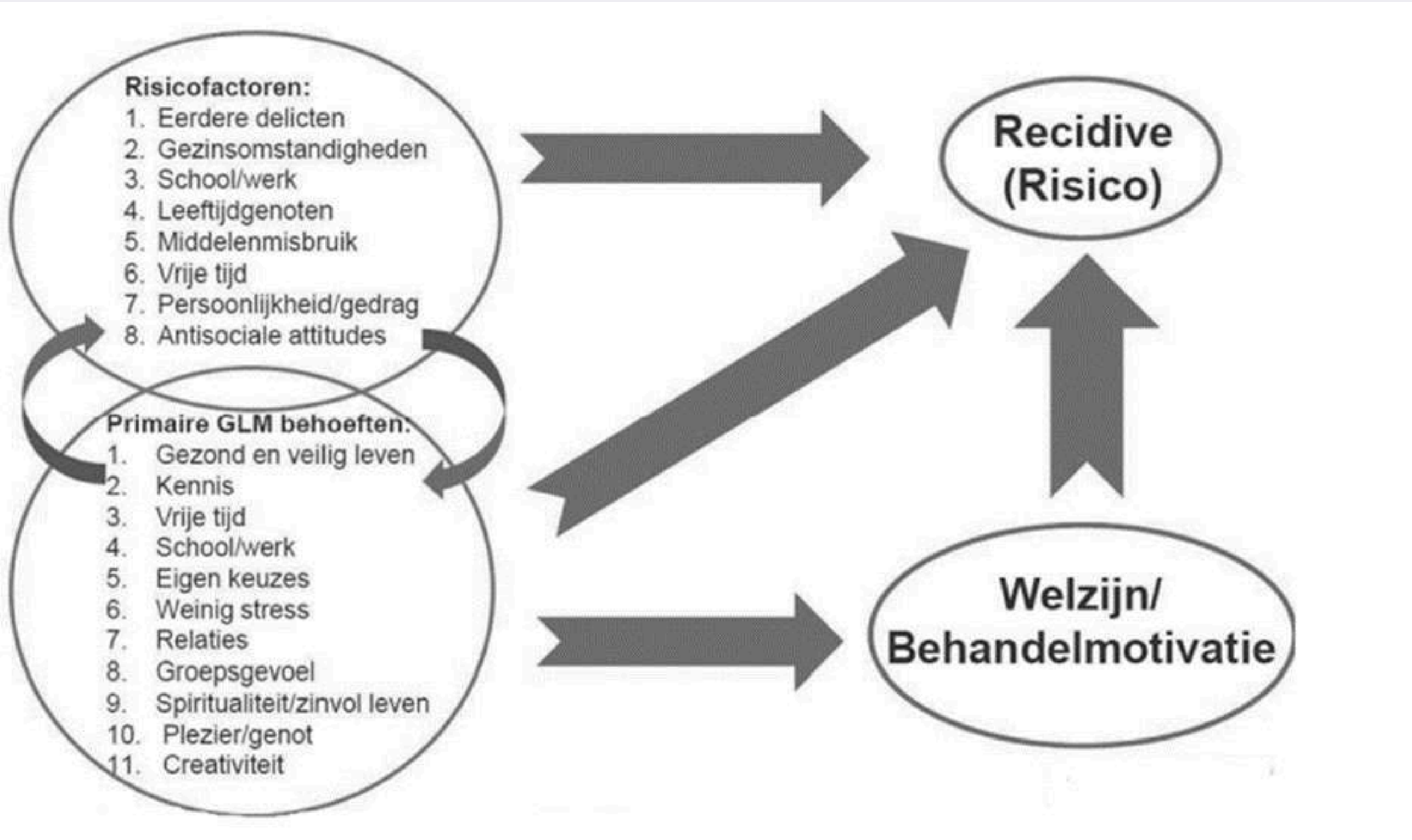
Zoals te zien in bovenstaande grafiek zijn de plekken zo goed als volledig bezet met zowel BBA als Huis van Herstel deelnemers. Aan het eind van het tweede kwartaal 2024 waren 28 van de 29 plekken in het huis bezet, waarvan 14 door Huis van Herstel deelnemers.

3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact

Bijna 70% van de criminele feiten wordt gepleegd door mensen die recidiveren. In Nederland recidiveert 47% binnen twee jaar na vrijlating en 27,1% belandt binnen twee jaar weer in de cel. Binnen zes jaar na vrijlating is ruim 70% van de ex-gedetineerden opnieuw veroordeeld en bijna 50% opnieuw opgesloten (Valenkamp et al., 2023). Bij de meeste (ex-)gedetineerden spelen meerdere problemen (zoals: psychiatrische problematiek, LVB, verslaving) naast elkaar. Als er sprake is van meer risico’s dan stijgt ook de kans op recidive. De periode in detentie biedt aanknopingspunten om gedetineerden te ondersteunen bij het verminderen van hun risicofactoren voor recidive en bij het vergroten van beschermende factoren en hiermee dus aan het vergroten van hun kansen op succesvolle terugkeer naar de maatschappij.

[8] Vanaf het tweede kwartaal 2024 worden de in- en uitstroomcijfers op deze manier gespecificeerd.

Binnen het Huis van Herstel worden dan ook activiteiten ingezet die zich enerzijds richten op het verkleinen van de risico's en anderzijds richten op het vergroten van krachten en beschermende factoren. Het Hybride RNR-M^[9] model ligt ten grondslag onder de aanpak van het Huis van Herstel (zie ook voortgangsrapportage actieonderzoek Huis van Herstel april 2023).

Figuur 5: Hybride RNR-M model (De Grubbe, 2022)

Bij het onderzoeken van de ervaren maatschappelijke impact is het daarom niet alleen relevant om puur te kijken naar de recidivecijfers. Deze cijfers zijn ook – mede vanwege de looptijd van de pilot – niet beschikbaar. Hiertoe is meer longitudinaal onderzoek nodig. Daarnaast vertellen recidivecijfers slechts een deel van het verhaal. Bij het beoordelen van de maatschappelijke impact gaat het immers niet alleen over de vraag of iemand wel/niet recidiveert, maar kan ook gaan over de vraag – indien iemand toch recidiveert – of de frequentie(duur) en de zwaarte van het delict wijzigt. Ook dit is lastig in cijfers uit te drukken.

Binnen dit impactonderzoek is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd (zie ook Hoofdstuk 2), waarbij het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen op de voorgrond staat om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact van het Huis van Herstel. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals, partners) is gekeken of deelnemers toegevoegde waarde ervaren en of het aannemelijk is dat middels het Huis van Herstel een positieve beweging wordt ingezet. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, de ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers en de ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk van deelnemers.

[9] RNR staat voor Risk-Need-Responsivity en de M verwijst naar het motivationele component die vanuit het Good Lives Model (GLM) wordt ingebracht.

3.2.1 De ervaren toegevoegde waarde

Uit de focusgroepen en interviews komt naar voren dat inhoudelijk men zeer positief is over de aanpak binnen het Huis van Herstel en hier ook toegevoegde waarde in ziet. De ervaren toegevoegde waarde van het Huis van Herstel zit volgens geïnterviewden voornamelijk in de werkwijze en de fasering.

Door meerdere geïnterviewden wordt aangegeven dat de werkwijze “meer menselijk” is dan in de reguliere PI, doordat er meer rust en meer aandacht voor de deelnemers is wat leidt tot een grotere vertrouwensband tussen deelnemers en professionals en meer motivatie bij deelnemers om aan hun doelen te werken. Dit wordt geïllustreerd door een quote van een van de professionals werkzaam bij het Huis van Herstel:

“Ik merk echt dat als wij de mannen in detentie spreken, zeg maar voor de intake [voor het Huis van Herstel], dat er een soort van sluier over deze mannen heen hangt. En dan zie je na verloop van tijd bij het Huis van Herstel dat er weer mens in hun gezicht komt, doordat er een andere manier van contact mogelijk is. Dat zie ik heel erg en dat hoor ik ook van hen terug.”

Naast de menselijke aanpak wordt ook door meerdere geïnterviewden aangegeven dat de fasering van terugkeer in de samenleving die door het Huis van Herstel ontstaat van cruciaal belang is. Een groot deel van de geïnterviewden benadrukt dat het Huis van Herstel een belangrijke tussenstap is wat bijdraagt aan een soepelere uitstroom:

“Ik zie het Huis van Herstel als een noodzakelijke tussenstap voor een duurzame terugkeer naar de maatschappij. Wij bouwen hier stapsgewijs dingen op en leren ze weer om met vrijheden om te gaan, en dan nog is zelfs vanuit hier de stap vaak nog groot”, aldus een van de professionals werkzaam bij het Huis van Herstel.

3.2.2 De ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf

Binnen het Huis van Herstel wordt onder andere gewerkt met inzichten vanuit de methode Krachtwerk en de Critical Time Intervention (CTI-aanpak). Krachtwerk is een basismethodiek om mensen die tijdelijk of langdurig de greep op hun bestaan kwijt zijn, te ondersteunen in hun herstel, zodat ze weer meedoen, erbij horen, ertoe doen en kunnen zijn wie ze willen zijn. De methodiek gaat uit van het versterken van de eigen kracht van mensen, zodat mensen meer regie krijgen en met kleine stapjes werken aan wat voor hen belangrijk is. Ook de CTI-aanpak gaat uit van de eigen kracht van de deelnemer en zijn of haar omgeving.

De methode 'Krachtwerk' is opgenomen in de databank "Effectieve Sociale Interventies" van Movisie en beoordeeld als 'goed onderbouwd'. Dat wil zeggen: de interventie is 1) goed beschreven: de aanleiding, doelgroep, doelen, aanpak, randvoorwaarden, overdraagbaarheid en onderzoek naar praktijkervaringen zijn beschreven én het verband tussen aanleiding, doelen, doelgroep en aanpak is duidelijk beschreven; 2) de interventie is goed onderbouwd: de werkzaamheid van de interventie is onderbouwd met modellen, theorie en/of literatuur.

Met de gecombineerde aanpak binnen het Huis van Herstel worden verschillende effecten op het niveau van de deelnemers beoogd. Denk aan het beter bepalen van doelen en beter kunnen aangeven van behoeften en wensen, zodat deelnemers uiteindelijk beter voorbereid zijn op de terugkeer in de samenleving en hier meer vertrouwen in hebben. Uit de interviews en de focusgroepen blijkt dat de (oud-)deelnemers, de naasten, de professionals en partners zeer positief zijn over deze effecten op deelnemersniveau en hier ook al eerste resultaten van zien. Het grootste effect zien zij terug in de motivatie van deelnemers. Om toegelaten te worden binnen het Huis van Herstel moet er al sprake zijn van een bepaalde mate van motivatie bij de deelnemers om te werken aan voor hen belangrijke doelen, zoals het herstellen van het contact met naasten.

Volgens de geïnterviewden is het hebben van een doel van cruciaal belang: *“Ik vind het goed dat potentiële deelnemers moeten motiveren en beargumenteren waarom ze willen meedoen. (...) Motivatie is de sleutel voor succes”,* aldus een van de partners.

Deelnemers geven dan ook aan dat **de motivatie tijdens het verblijf steeds meer wordt vergroot**: door het behalen van eerste eigen successen: *“In vier maanden tijd ben ik door alle hulp helemaal opgebloeid. Ik kom vanuit de rolstoel en nu wandelen we weer samen”,* door het zien en horen van successen van andere (oud-)deelnemers, en door de integrale aanpak vanuit de betrokken professionals: *“die kijken echt naar wat je nodig hebt.”* Daarbij wordt door naasten en deelnemers aangegeven dat zij bij aanvang van het Huis van Herstel niet hadden kunnen overzien wat het Huis van Herstel voor hen zou betekenen: *“Ik had niet verwacht dat mijn zoon zoveel hulp aangeboden kreeg”* en: *“Ik kwam hier om dicht bij mijn familie te zijn en het contact met hen te herstellen. Inmiddels heb ik een huis, heb ik financiële hulp en is mijn gezondheid verbeterd. Dat had ik nooit verwacht.”*

Ook het **zelfvertrouwen van deelnemers neemt toe**. Meerdere geïnterviewden geven aan dat deelnemers door hun verblijf bij het Huis van Herstel meer zelfvertrouwen krijgen en inzien wat zij (in positieve zin) kunnen betekenen voor hun naasten en de maatschappij. Zo geeft een naaste aan: *“Hij heeft weer het gevoel dat hij ertoe doet en iets kan betekenen voor ons en zijn gezin”*. De ondersteuning en begeleiding, oftewel *“het wegwijs maken in de maatschappij”* is van cruciaal belang volgens deelnemers en professionals. Denk hierbij aan hulp bij (het zoeken naar) passende woonruimte en werk, maar ook aan ogenschijnlijk ‘simpele’ dingen, zoals gebruik van de OV-chipkaart, boodschappen doen, sporten en gezond koken. Door hieraan gezamenlijk te werken en waar nodig te ondersteunen neemt ook de stress gerelateerd aan de overgang naar buiten bij de deelnemers af en het vertrouwen in zichzelf en **het vertrouwen in de terugkeer in de samenleving** toe. Zo geeft een moeder van een oud-deelnemer (die vaker in detentie heeft gezeten) aan: *“De overgang van binnen naar buiten gaat gepaard met heel veel stress. Eerder was het lopen naar buiten vanuit het idee zie maar hoe je het redt en kijk maar hoe je het doet. Dat was bij het Huis van Herstel niet zo.”*

Deelnemers durven daarbij ook steeds meer **te vertrouwen op instanties** en **hulp te vragen**. Zo geeft een van de nazorgcoördinatoren van een Twentse gemeente aan: *“Het gaat niet alleen om het zelfvertrouwen, maar ook het vertrouwen in anderen groeit. Dat anderen van betekenis kunnen zijn. De positieve ervaringen die deelnemers op doen in het Huis van Herstel, met de gemeente, een hulpverleningsinstantie en de mentor helpen daarbij.”* Dit wordt beaamd door een andere nazorg coördinator: *“Veel deelnemers hebben een geschaad vertrouwen of hebben een niet correct beeld van wat een hulpverleningsinstantie voor hen zou kunnen doen. Ik heb wel het idee dat het Huis van Herstel helpt om dat vertrouwen weer te krijgen richting elkaar. Daardoor wordt het vragen om hulp ook weer makkelijker.”* Door de direct betrokken professionals wordt beaamd dat dit een proces is en dat deelnemers moeten leren om hun **behoeften en wensen te uiten** en ook de deelnemers onderstrepen deze positieve effecten: *“Ik wou altijd onafhankelijk blijven. Hier hebben ze geleerd dat praten belangrijk is en dat je wel hulp nodig hebt”* en een andere deelnemer vult aan: *“Nu durf ik beter mijn behoeften te uiten en hulp te vragen, maar in het begin durfde ik niks. Ik had veel argwaan.”*

Het merendeel van de geïnterviewden benadrukt daarnaast dat de deelnemers **beter leren te reflecteren op hun gedrag en gevolgen**. Zo werd door een van de professionals een voorbeeld aangehaald van een deelnemer met LVB-problematiek die in het verleden voor veel overlast had gezorgd in de buurt. Zijn starre gedrag zorgde ook tijdens het traject binnen het Huis van Herstel voor spanningen wat op een gegeven moment escaleerde tijdens een training. *“Maar hij is vervolgens wel teruggekomen en heeft zijn excuses aangeboden. Dit was een hele grote stap in de manier van denken. Dat iemand die zo star en vastgeroest was, heeft geleerd om te reflecteren.”*

Niet alleen het reflectievermogen van de deelnemers neemt toe, maar ook **het realiteitsbesef** van deelnemers **wordt vergroot**. Zo geeft een moeder aan over haar zoon: *“Hij ziet nu in hoe het leven in werkelijkheid hoort te zijn en wat daarvoor nodig is.”* Een groot deel van de geïnterviewden geeft dan ook aan dat deelnemers **beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**. Een verklaring hiervoor zit in het samenspel en de gefaseerde aanpak. *“Bij het Huis van Herstel krijgen gedetineerden een gezonde kans. Het is een heel onnatuurlijke, niet normale verwachting dat iemand die een paar jaar in de bajes heeft gezeten het normale leven kan oppakken. Ik denk dat heel veel gedetineerde mannen heel graag een normaal leven willen leiden zonder dat zij een delict nodig hebben om overeind te blijven. Maar dan moet je hen wel ondersteunen en een gezonde kans bieden.”*

Bij enkele oud-deelnemers is ook daadwerkelijk sprake van minder overlast en onrust in de omgeving. Zo geeft een van de naasten aan: *“Hij is een stuk rustiger geworden. Hij heeft geleerd om met zijn emoties om te gaan. Er is veel minder agressie.”* En ook een van de betrokkenen vanuit de gemeente ziet dat bij een eerdere zware casus *“nu geen bijzonderheden meer zijn te zien.”* Dat wil niet zeggen dat het bij elke casus lukt. Maar, geeft een van de professionals aan: *“Elke inbraak minder, elk slachtoffer minder, heeft een impact op de maatschappij. Elk delict dat minder plaatsvindt – daar wordt vaak niet naar gekeken. Dat zou zwaarder moeten mogen wegen.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN DE DEELNEMERS ZELF

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve impact op het niveau van de deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Deelnemers hebben meer motivatie**
- **Deelnemers hebben meer zelfvertrouwen**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in instanties**
- **Deelnemers kunnen beter hun behoeften en wensen uiten**
- **Deelnemers kunnen en durven meer hulp te vragen**
- **Deelnemers kunnen beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag**
- **Deelnemers hebben meer realiteitsbesef**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving**
- **Deelnemers weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**
- **Oud-deelnemers zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij**

3.2.3 De ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van de deelnemers

Naast effecten op het niveau van de deelnemers, ervaren geïnterviewden ook dat de bestaanszekerheid van deelnemers wordt verbeterd. Onder bestaanszekerheid wordt verstaan de zekerheid dat men de beschikking heeft over de middelen om zijn levensonderhoud en levenspatroon te waarborgen volgens de geldende normen van welvaart en welzijn (Oosthoek Encyclopedie). Landelijk is afgesproken dat het hier (bij de nazorg detentie) gaat om vijf cruciale leefgebieden waaronder inkomen, dagbesteding of werk, aandacht voor schulden, aandacht voor hulpvragen en huisvesting. De geïnterviewden ervaren dat er binnen het Huis van Herstel o.a. oog is voor passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers.

Volgens de verschillende geïnterviewden wordt het grootste effect gesorteerd in **het opstarten en het kunnen continueren van passende zorg en ondersteuning**. Tijdens de deelname aan het Huis van Herstel wordt de gelegenheid gegeven om al vormen van zorg en ondersteuning op te starten. Niet alleen worden deelnemers hiermee eerder geholpen, maar ook kunnen zij al relaties opbouwen met de desbetreffende professionals die hen na hun deelname aan het Huis van Herstel kunnen begeleiden. Zo gaf een van de betrokken professionals aan: *“In detentie stagneert de zorg in het kader van een behandeling. Dat wordt vaak vergeten. Hier wordt het direct opgepakt op locatie zodat iemand in toezicht klaar is om te starten in de maatschappij en in het gezin. Normaal moet hij naderhand starten en doet dat dan niet. Mensen staan dan in de stand overleven.”* Het leggen van het eerste contact binnen is daarbij cruciaal: *“Je kunt werken aan de relatie en de overgang naar buiten is dan ook soepeler.”*

Het opstarten en kunnen continueren van zorg blijkt daarbij niet alleen om de overgang van binnen naar buiten te gaan, maar ook andersom: *“Het is minder zwart wit. De deelnemers komen ook makkelijker snel terug, omdat er al een vertrouwensband is, bijvoorbeeld voor een gesprek met de psycholoog.”* Ook het opstarten van ambulante begeleiding tijdens het traject wordt als een meerwaarde ervaren: *“Ambulante begeleiding vroegtijdig starten kan een succesfactor zijn”*, aldus een van de betrokkenen uit de gemeente.

Binnen het Huis van Herstel zijn daarnaast ook standaard professionals aanwezig vanuit de ambulante verslavingspolikliniek. Deze medewerkers komen op locatie voor behandeltrajecten en deze trajecten kunnen ook naderhand worden voortgezet.

Volgens hen is het wel belangrijk dat de deelnemers niet meer kampen met een actieve verslaving: *“We kunnen ondersteunen bij het abtinent blijven, maar niet bij het abtinent raken.”* en: *“Als iemand al enige tijd abtinent is en bereid is hier met ondersteuning een behandelingstraject te volgen dan kan dat. Dan houden we er ook rekening mee met werk en dagbesteding. Als iemand een verslaving heeft laten we hem niet werken in een restaurant.”* De begeleiding wordt als zeer waardevol ervaren door (oud-)deelnemers en naasten. Deelnemers ervaren dat zij **meer grip hebben op hun gebruik**: *“Ik heb geleerd om niet de verleiding in drank en drugs te zoeken en heb nu meer grip op mijn gebruik.”* En ook een van de naasten gaf aan dat haar zoon door de behandeling bij het Huis van Herstel meer grip heeft gekregen op zijn verslavingsproblematiek: *“Hij is nu vijf jaar clean. Voor hem was het normaal dat als je dronk je er ook coke bij gebruikte. Nu houdt hij het [drankgebruik] binnen de perken en ziet hij de consequenties. Ze [behandelaren binnen het Huis van Herstel] hebben ontzettend veel gedaan voor hem. En het mooiste is dat hij nog altijd even terug kan komen.”*

Ten aanzien van de effecten op **huisvesting** zijn de geïnterviewden meer verdeeld. Door allen wordt aangegeven dat huisvesting een breder probleem is waar het Huis van Herstel niet direct invloed op heeft. Het Huis van Herstel kan niet direct voorzien in passende huisvesting. Wel ervaren de betrokkenen dat er veel aandacht is voor de randvoorwaarden om te komen tot een passende vorm van huisvesting, onder andere door:

- met deelnemers het gesprek aan te gaan over een passende woonomgeving en onderliggende behoeften en wensen;
- woningcorporaties of woonzorgaanbieders waar nodig al te betrekken gedurende het traject;
- deelnemers de gelegenheid te geven om zich in te schrijven, te reageren én de woning te bezichtigen;
- waar nodig en in samenwerking met de gemeente bijzondere bijstand aan te vragen ter overbrugging.

Uiteindelijk ervaren de meeste geïnterviewden wel dat **de kans op meer passende huisvesting voor deelnemers toeneemt**. Zo geeft een van de professionals aan: *“Vanuit het Huis van Herstel durven de deelnemers beter aan te geven wat ze nodig hebben en hebben ze meer kansen om een woning te krijgen. De relaties met de partners worden hierdoor ook beter. Zoals een woningcorporatie – die heeft de volgende keer meer vertrouwen omdat het goed is gegaan.”*

Ook ervaren de geïnterviewden dat deelnemers de kans krijgen om **meer grip te krijgen op hun financiële situatie**. Hoewel aangegeven wordt dat gedetineerden ook in de reguliere PI de mogelijkheid krijgen om zicht te krijgen op hun financiële situatie, ervaren de betrokkenen dat de deelnemers binnen het Huis van Herstel meer begeleid worden. Zo benoemen zij dat het voor deelnemers mogelijk is om:

- samen met de professionals (o.a. mentor) inzicht en overzicht te krijgen in hun financiële situatie;
- te werken aan vaardigheden: het leren budgetteren, met geld omgaan, sparen. En daarbij ondersteuning vanuit de gemeente, zoals budgethulp, vroegtijdig in te zetten;
- de samenwerking met partners, zoals de gemeenten en – waar nodig – de belastingdienst op te starten;
- schuldsanering – waar nodig – al vroegtijdig te starten;
- al te beginnen met werk om eerder te kunnen beginnen met het aflossen van schulden.

Bij enkele oud-deelnemers zijn daarbij successen waarneembaar. Zo heeft een van de oud-deelnemers tijdens het Huis van Herstel zicht gekregen op zijn financiële situatie en kon hij al starten met het aflossen van schulden tijdens zijn verblijf. Volgens zijn moeder heeft de aanpak binnen het Huis van Herstel bijgedragen aan zijn sterke motivatie om zijn schulden à 17.000 euro af te lossen. Zij is dan ook zeer trots dat haar zoon na het verkrijgen van een baan binnen een jaar schuldenvrij is verklaard.

Een belangrijk onderdeel van het vergroten van de bestaanszekerheid van deelnemers is het krijgen van werk. Ook hierbij geldt – net als bij het vinden van passende huisvesting – dat het Huis van Herstel hier geen garantie op kan geven. Wel worden volgens de betrokkenen **de kansen op passend werk en inkomen van deelnemers vergroot**, onder andere door:

- deelnemers actief te helpen bij het zoeken naar werk: het opstellen van sollicitatiebrieven en een CV, het voorbereiden op- en oefenen van sollicitatiegesprekken;
- deelnemers de mogelijkheid te geven om – tijdens het traject binnen het HvH – een opleiding te starten;
- actief te werken aan vaardigheden van deelnemers: het omgaan met uitdagingen, zoals hiërarchie en regels;

- te focussen op duurzaamheid: kijken wat deelnemers goed kunnen en waar zij plezier uit halen;
- actief het gesprek met uitzendbureaus en werkgevers te voeren en te zoeken naar creatieve mogelijkheden, zoals starten met een werkstage;
- waar nodig actief contact te zoeken met (nieuwe) werkgevers en eerste gesprekken te voeren.

Niet voor elke deelnemer is het krijgen van een betaalde baan een mogelijkheid. Dat wil echter niet zeggen dat er geen aandacht aan wordt besteed. Professionals binnen het Huis van Herstel geven aan dat het belangrijk is om ook bij hen **te focussen op zingeving en het creëren van een zinvolle dagbesteding**. Het gaat er volgens hen om dat deelnemers zich *“weer van waarde voelen in de maatschappij.”* Zo gaat een van de deelnemers straks nadat hij is uitgestroomd vrijwilligerswerk oppakken binnen het Huis van Herstel. Volgens een van de bestuurders zit hierin dan ook de kern: *“Het gaat niet alleen over minder overlast, maar ook dat zij [de deelnemers] weer een mooie bijdrage kunnen leveren aan onze samenleving. Dat men zich gewoon een burger kan voelen die mag meedoen in de samenleving.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN BESTAANSZEKERHEID VAN DE DEELNEMERS

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op de bestaanszekerheid van deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Meer continuïteit van hulp en zorg. Soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa.**
- **Meer grip op verslavingsproblematiek**
- **Meer kans op een passende huisvesting**
- **Meer inzicht in financiële situatie**
- **Meer kans op passend werk/zinvolle dagbesteding**
- **Meer zingeving**

3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk

• **Het professionele netwerk**

Het vooropstellen van gelijkwaardigheid en het benaderen van vragen van deelnemers vanuit een positieve grondhouding is een belangrijk element van de aanpak die binnen het Huis van Herstel wordt gehanteerd (Krachtwerk en CTI). Dit lijkt bij te dragen aan een **grotere vertrouwensband tussen deelnemers en professionals**. Zo geeft een van de betrokken professionals aan: *“In de PI is het heel vaak wij en zij, en dat proberen we hier om te zetten. (...) Ze laten [hierdoor] veel meer van zichzelf zien als in een PI en daar zit eigenlijk de grootste winst.”*

En een van de deelnemers benadrukt wat dit voor hem betekent: *“Ik heb ook wel eens momenten dat ik niet goed in mijn vel zit: dan letten ze [personeel] echt op je. Ze zitten met de lunch en koffie ook gewoon aan tafel en eten en praten mee. Echt persoonlijk contact. Hier word je niet alleen als mens gezien. Je wordt weer mens!”* Dit wordt ook onderschreven door naasten. Zo geeft een van de naasten aan: *“Er was sprake van een groot wantrouwen naar professionals. Het Huis van Herstel is erin geslaagd om wel een vertrouwensband te creëren. Hij gaat ook nog steeds terug voor een kopje koffie.”*

Deze vertrouwensband blijft ook aanwezig na uitstroom van de deelnemers. Met veel oud-deelnemers is nog contact en ook komen regelmatig oud-deelnemers nog terug naar het Huis van Herstel. Niet alleen voor een kop koffie, maar soms ook als vangnet. Zo geeft een van de professionals aan: *“Mensen komen ook vaak nog terug, omdat ze zeker willen zijn dat alles goed gaat. Iemand die een half jaar geleden is uitgestroomd, is eigenlijk weer gaan afglijden. Normaal gaat zo iemand naar de huisarts, maar hij zocht contact met de psycholoog op locatie omdat dat vertrouwd is. Na een paar gesprekken staat hij weer op de rails. We zijn dan nog een vangnet.”*

Naast dat de relatie tussen de professionals en deelnemers (en naasten) wordt versterkt, blijkt uit de interviews en focusgroepen ook dat **de relatie tussen de professionals onderling wordt versterkt**. Verklaringen hiervoor zijn:

- De kleinschalige setting en team;
- Het onderlinge enthousiasme over en geloof in de aanpak;
- Veilige cultuur en aanspreekbaarheid;
- Gezamenlijke reflectie: evalueren van casuïstiek en verbeteren van de aanpak.

Niet alleen de relaties tussen de direct betrokken professionals wordt versterkt, maar ook **de relatie met de partners in de uitvoering** is verbeterd. Zo is het mogelijk, mede door de kleinschalige en regionale setting, om partners vroegtijdig en vaker te betrekken. Niet alleen de geëigende partners, zoals de gemeente en de reclassering, maar ook breder, denk aan zorgverleners, werkgevers en woningbouwcorporaties. Door de betrokken professionals bij het Huis van Herstel wordt daarbij aangegeven dat zij elke keer, samen met de deelnemer, bekijken wie nodig is om te betrekken: *“Typerend voor de samenwerking is dat wij relaties aan gaan vanuit de inhoud. Wat heeft deze deelnemer nu nodig om verder te komen? Wij (...) creëren een netwerk van betrokken professionals en partners. Waarbij steeds de vraag is: wordt mijn inzet nu gevraagd?”* Ook de gesproken partners ervaren deze netwerkaanpak als zeer positief, zo geeft een van hen aan: *“De verantwoordelijkheid stopt niet. Bij het Huis van Herstel gaat het om samen optrekken in plaats van overdragen.”*

- **Het sociale netwerk**

Een ander belangrijk aspect in de aanpak van het Huis van Herstel is **het betrekken van naasten bij de begeleiding van deelnemers**, indien dit ook uit het oogpunt van veiligheid verantwoord is. Zo geeft een van de projectleiders aan: *“De krachtwerkmethodiek brengt sterke punten naar boven en ook beschermende factoren, zoals het sociale netwerk. Wij zien dat zodra het sociale netwerk op orde is, de deelnemers ook meer bereid zijn te investeren in hun doelen.”*

Het betrekken van het sociale netwerk is echter niet vanzelfsprekend: *“De meeste [deelnemers] hebben vaker gezeten. Daardoor is de relatie met de familie vaak broos. Binnen de PI wordt die afstand vergroot en is het contact oppervlakkig”,* aldus een van de casemanagers. Dit wordt ook geïllustreerd door naasten: *“Het was wel afwachten. Wij hebben hiervoor vijf jaar geen contact gehad. Het was heel spannend.”* Professionals geven dan ook aan dat zij werken vanuit de wetenschap dat de omgeving ook beschadigd is en dat het belangrijk is om ook daarop te investeren en **oog** te hebben **voor de situatie en behoeften van de betrokken naasten**: *“Vaak vanuit de PI weet je wat de gedetineerden nodig hebben, maar de andere kant ken je niet. Er zit vaak best veel hulp op een gezin, zoals een wijkcoach. Daar gaan we mee in gesprek en maken een gezamenlijk plan”,* aldus een van de professionals.

Wel wordt door professionals aangegeven dat het herstellen van de relatie met familie en naasten tijd kost en fasering essentieel is: *“Dan heb je het over een vader die na drie jaar in een keer weer buiten is. (...) āsering is [dan] belangrijk voor een gezonde terugkeer. Als er [tijdens verlof] conflicten ontstaan dan komen ze eerst weer hier terug. Dan hebben ze de tijd om na te denken, het uit te spreken en met een gezonde opbouw verder te gaan.”*

Ook de deelnemers geven aan dat het langzaam opbouwen van het contact met familie en naasten belangrijk is: *“Alleen verlof werkt vaak helemaal niet. Je moet het opbouwen. Ik had nooit gedacht dat het een probleem zou zijn. Hier kan je, je verstoppen als het te druk is. En thuis heb je niks. Personeel geeft me ook adviezen om hiermee om te gaan. We hebben het langzaam opgebouwd en nu ben ik thuis weer helemaal gewend.”*

De **systeemgerichte aanpak binnen het Huis van Herstel lijkt in sommige situaties ook nog verder door te werken bij naasten**. Zo geeft een van de deelnemers aan dat niet alleen het contact met zijn dochter is hersteld, maar ook dat zijn dochter minder hulp en ondersteuning nodig heeft: *“Zonder het Huis van Herstel was het niet goed gekomen. Was ik mijn dochter kwijt geweest. In de PI kon ik alleen videobellen en heb je bepaalde bezoekenregelingen. Daar kon mijn kind niet mee overweg en zij kampte met veel stress. Bij het Huis van Herstel mag zij komen wanneer ze wil, heb ik direct contact met haar en ervaart ze veel minder stress.”* Ook een van de naasten geeft aan dat zij – mede door het Huis van Herstel – gemotiveerd werd om haar ervaringen breder in te zetten: *“In de tijd dat mijn zoon bij het Huis van Herstel zat, ben ik ook zelf gaan verdiepen en een opleiding tot ervaringsdeskundige gaan volgen. Nu help ik ouders op weg met kinderen die verslaafd zijn.”*

Het sociale netwerk kan echter ook een risicofactor vormen. Ook daar is oog voor tijdens het traject bij het Huis van Herstel. Zo geven deelnemers aan dat de professionals hierover actief het gesprek aan gaan: “Ik wilde naar een kennis, maar ze houden ook hier je netwerk in de gaten. Hij bleek ook een (ex) gedetineerde te zijn. Dan wordt het gesprek gevoerd: *“Je mag wel even weg, maar niet daarheen. Achteraf gezien is dat ook wel goed.”* Ook een van de naasten geeft aan dat haar zoon – mede door de aanpak binnen het Huis van Herstel – inzag dat zijn oude vriendengroep een risico vormde: *“De verkeerde vrienden zijn nu verleden tijd. Er is nog wel één jongen waar hij contact mee heeft, maar hij [mijn zoon] heeft nu wel het vermogen om niet meegezogen te worden in negatief gedrag.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN HET PROFESSIONELE EN SOCIALE NETWERK

Door alle participanten wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op het professionele en sociale netwerk. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Professioneel netwerk versterkt:**
 - Groter vertrouwen van deelnemers in professionals
 - Verbetering van onderlinge samenwerking tussen professionals
 - Meer partners, vroegtijdig aan tafel
 - Meer integrale, netwerkaanpak
- **Sociale netwerk versterkt:**
 - Verbetering contact deelnemers - naasten
 - Meer oog voor behoeften naasten
 - Meer betrekken van naasten tijdens behandeling
 - Verbetering bij naasten zelf: minder hulp en begeleiding nodig

3.3. Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst

Hoewel de geïnterviewden zeer positief waren over de inhoudelijke effecten van de aanpak binnen het Huis van Herstel, kwamen er ook verschillende punten naar voren die mogelijk voor uitdagingen kunnen zorgen in de toekomst. Dit zijn:

- **De betrokkenheid van alle Twentse gemeenten.** Door verschillende geïnterviewden werd aangegeven dat nog niet alle Twentse gemeenten evenveel kennis over - en ervaring hebben met het Huis van Herstel. Er zijn dan ook zorgen met betrekking tot de voortgang en financiering van de aanpak. Zeker met het oog op het naderende ‘ravijnjaar’ waardoor veel gemeenten zullen moeten gaan snijden in hun budgetten voor het Sociaal Domein. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“We krijgen straks minder geld als gemeente en dan hou ik wel een beetje mijn hart vast. Ik denk dat alles staat of valt met het financiële plaatje.”* En een andere beleidsmedewerker van een kleinere gemeente voegt daaraan toe: *“We hebben dadelijk te maken met grote bezuinigingen. En als we hier dan geen deelnemers hebben, dan wordt het wel heel moeilijk uitlegbaar. Wil ik hier een nieuw geld voor geregeld krijgen.”* Desondanks is er bij de gesproken betrokkenen wel een grote wens om de aanpak binnen het Huis van Herstel te continueren: *“Ik hoop wel heel erg dat het straks gewoon structureel ingebed wordt en dat het echt een Twentse locatie is waar alle gemeenten zich verbonden mee voelen en waar we met zijn allen de voordelen van zien. Dat het daarmee ook echt bestaansrecht heeft.”*
- **De bredere context en de onderlinge relaties.** Toen de pilot van het Huis van Herstel begon was er nog sprake van leegstand. Inmiddels is er DJI-breed sprake van krapte en capaciteitstekorten. Voor DJI is het belangrijk om de locatie van het Huis van Herstel continu gevuld te hebben: *“Ik accepteer geen leegstand. Dat doe ik ook niet voor andere ‘aajibare’ initiatieven in het land. Als het water ons aan de lippen staat dan moeten we keuzes maken en frictie leegstand accepteer ik niet.”* De tegenvallende aantallen en leegstand gedurende de pilot bij het Huis van Herstel was dan ook een van de redenen vanuit het ministerie van JenV om ondanks de uitdagingen met betrekking tot de start de originele duur van de pilot tot eind 2023 aan te houden. In reactie hierop werkten de gemeenten Enschede en Almelo samen met externe partners en Tweede Kamerleden om deze beslissing terug te draaien en werd besloten de pilot door te zetten met maximaal twee jaar.

- Hoewel deze lobby ervoor heeft gezorgd dat de pilot nog zijn doorgang kon vinden, lijken de onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, de DJI en de betrokken gemeenten wel op spanning te zijn gezet. De Twentse gemeenten zijn volgens DJI en het ministerie van JenV nu eerst aan zet. Zo benadrukt een van hen: *“Het is afhankelijk van de lokale bestuurders of zij het waarmaken. Alles wat extra kost is voor hen. De basis BBA is al een flink bedrag”* en: *“Het gaat niet alleen om commitment in woorden, maar ook in geld. [...] Met name bij gemeenten is het zo dat zij budget vrij moeten maken voor een organisatie die voor hen gevoelsmatig bij de DJI ligt. De kracht zit juist in de gezamenlijke verantwoordelijkheid, ook financieel.”*
- **Tijd voor besluitvorming versus zicht op daadwerkelijke impact en effectiviteit.** Door meerdere partners en bestuurders is aangegeven dat het moeilijk is om de daadwerkelijke impact van de aanpak van het Huis van Herstel inzichtelijk te maken, mede door de tegenvallende bezettingsgraad. Inmiddels is de bezetting wel toegenomen, maar zijn er nog relatief weinig mensen uitgestroomd. Zicht op de effecten op lange termijn is daardoor moeilijk en vergt longitudinaal onderzoek. Tegelijkertijd wordt hier wel een grote waarde aan gehecht ten behoeve van de besluitvorming. Zo geeft een van de bestuurders aan: *“Als je iets baseert op een vrij kleine doelgroep dan kan de recidive 0 zijn. Stel dat dit is gebaseerd op 3 mensen, terwijl daar plek is voor 29. Wat zegt dat dan werkelijk?”* En een andere bestuurder vult daarop aan: *“Het is heel belangrijk dat we voldoende aantallen hebben om dat [effect] te kunnen valideren en te kunnen staven. Het gaat toch ook om een flink bedrag dat er mee gemoeid is.”* Tegelijkertijd wordt er door alle betrokkenen een groot belang gehecht aan tijdige besluitvorming over de voortgang van het Huis van Herstel. Vanuit gemeenten, zodat zij rekening kunnen houden met hun begroting voor 2026. Vanuit DJI om zicht te krijgen op de capaciteit die beschikbaar is voor de BBA én het kunnen bieden van perspectief aan haar medewerkers. En tot slot vanuit de professionals vanuit het oogpunt van het wel of niet behouden van hun baan en verdere investering in de doorontwikkeling van de aanpak. De communicatie over de al wel behaalde resultaten van het Huis van Herstel lijkt dan ook met oog op de besluitvorming van cruciaal belang. Opvallend is dan ook dat er bij meerdere betrokkenen onduidelijkheid bestaat over de tot nu toe behaalde resultaten en de daadwerkelijke bezettingsgraad. Zo geeft een van de betrokkenen aan: *“Ze [programmamanagers HvH] willen wel plaatsen beschikbaar hebben voor deelnemers, maar niet de resultaten inzichtelijk maken. Daar heb ik moeite mee.”* Ook de betrokken gemeenten ervaren dat zij niet altijd de informatie tot zich krijgen over de daadwerkelijke aantallen: *“Wat ik me af vraag is, is er ook een overzicht van de aantallen? Om hoeveel mensen gaat het nu werkelijk? Hoeveel mensen stromen daadwerkelijk uit? En vanuit welke gemeenten komen deze mensen? Zijn daar kwantitatieve gegevens over?”*

Naast deze uitdagingen zijn er ook expliciete wensen en behoeften benoemd ten aanzien van een mogelijk vervolg voor het Huis van Herstel. Deze zijn:

- **Continue monitoring en evaluatie.** Volgens een groot deel van de betrokkenen is het wenselijk om de resultaten van de pilot inzichtelijk te blijven maken en de effecten te blijven volgen. Zo geeft een van de partners aan: *“Ik hoop echt dat deze aanpak een kans krijgt zijn effect aan te tonen ondanks dat het nu een investering is en niet direct zichtbaar is.”* Het belang van het inzichtelijk maken van de resultaten en effecten wordt ook door anderen onderstreept: *“Als de gemeenten zich laten overtuigen om voor een x aantal jaar verder te gaan, leg er dan ook een dik onderzoek onder en een effectevaluatie. Dat zou ik aanbevelen”,* aldus een van de andere partners.
- **Mogelijke financiële scenario's t.b.v. de bekostiging.** Vanuit verschillende gemeenten is de wens geuit om een nadere uitwerking te krijgen van de mogelijke financiële scenario's. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“Voor mij is het ook belangrijk om zicht te krijgen op hoe die verdeelsleutel over de 14 gemeentes zal zijn.”*
- **Versterk communicatie over de aanpak.** Door meerdere betrokkenen wordt aangegeven dat de communicatie over de aanpak (en de resultaten) verder versterkt kan worden. Daarbij wordt aangegeven dat het goed is om goed na te denken over de framing en de ontwikkelstrategie en *“de aanpak los te trekken van de fysieke locatie.”* Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is om het verhaal vanuit verschillende perspectieven te laten vertellen. Zo geeft een van de bestuurders van de gemeenten aan: *“Het helpt als anderen voor ons het verhaal vertellen, bijvoorbeeld een directeur van de PI of deelnemers of andere partners, zoals de reclassering. Dat zij de meerwaarde die ze zien kunnen benadrukken.”* Ook oud-deelnemers worden gezien als een belangrijke ambassadeur om het verhaal over de ervaren meerwaarde van de aanpak verder te brengen.

- **Benutten regionale functie.** Vanuit de focusgroep met gemeenten kwam de wens naar voren om te zorgen dat het Huis van Herstel standaard een melding krijgt van Twentse inwoners die in detentie raken. Volgens hen is het Huis van Herstel nog te afhankelijk van de casemanagers in de verschillende PI's en de bekendheid bij de nazorg coördinatoren van de Twentse gemeenten. Naast deze wens is er ook een bredere wens waarneembaar, om als gemeente, meer gebruik te maken van de aanwezige expertise, inzichten bij en netwerk van het Huis van Herstel. Aangegeven wordt dat niet alle gemeenten deze expertise in huis hebben t.b.v. nazorg- en doorzorg van ex-gedeteneerden.
- **Inhoudelijke doorontwikkeling van de aanpak.** Direct betrokkenen hebben ook verschillende wensen met betrekking tot de doorontwikkeling van de inhoudelijke aanpak. Zo wordt door meerdere professionals geuit dat zij de relaties met partners verder willen versterken. Daarbij wordt gedacht aan de kleinere gemeenten, woningbouwcorporaties, werkgevers en ook slachtofferorganisaties. Daarnaast is er een expliciete wens om meer, structureel gebruik te gaan maken van ervaringsdeskundigen: tijdens de behandeling van deelnemers, maar ook voor begeleiding van naasten. En tot slot is er een wens om ook de aanpak beschikbaar te maken voor vrouwen.
- **Landelijke uitrol van de aanpak.** Bijna alle direct betrokken professionals, deelnemers en naasten pleiten voor een landelijke uitrol van de aanpak. Zo geeft een van de professionals aan: *“Laten we beginnen met het Huis van Herstel permanent te maken, dan zorgen voor een tweede in het land en dan over een aantal jaar een landelijke uitrol.”* Deze wens wordt ook gedragen door meerdere partners. Zo geeft een van de partners aan: *“Mijn wens is dat in iedere BBA een aantal bedden beschikbaar komt voor persoonlijk brede aanpak, zoals geboden in het Huis van Herstel.”* Daarbij wordt door professionals wel gepleit voor één regime: *“Het zou eigenlijk allemaal Huis van Herstel moeten zijn. Ook voor de BBA. Nu hebben we twee regimes op één locatie en dat maakt het soms uitdagend.”*

3.4. De mogelijke financiële impact

Vanwege de korte doorlooptijd van zowel de pilot als dit onderzoek, alsmede het lang uitblijven van een volledige bezetting, is er onvoldoende data beschikbaar om de werkelijke financiële impact weer te geven. Wel kan aannemelijk worden gemaakt welke kosten mogelijk bespaard worden door de aanpak binnen het Huis van Herstel.

Deze besparingen komen voort uit het kapitaliseren van de ervaren effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van de deelnemers (opstarten en continueren van zorg, grip op verslaving, kans op passende huisvesting vergroten, kans op passend werk en inkomen vergroten), en de vermoedelijke vermindering van de mate van recidive. Om de besparingen inzichtelijk te maken is gebruik gemaakt van een prijslijst met de relevante kosten, zoals maatschappelijke-, zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid.^[10]

Tijdens de voorbereidingen voor de verlenging van de pilot van het Huis van Herstel (2024-2026) zijn de interne kosten inzichtelijk gemaakt. De begroting van het Huis van Herstel kent twee primaire inkomstenbronnen: de financiering vanuit de DJI die samengaat met de BBA-norm (€ 1.371.690,^[11]-) en de tijdelijke financiering waar het ministerie van JenV nu, in het kader van de verlengde pilot, voor zorgdraagt. De financiering vanuit DJI is gerelateerd aan de locatie waar de pilot van het Huis van Herstel plaatsvindt.

Deze locatie is onderdeel van PI de Karelskamp in Almelo en vanuit DJI wordt voorzien in de financiering voor de huur van de locatie, het onderhoud, de locatiemanager en overige BBA-personeel, beveiliging, etc. Hier bovenop komt de financiering specifiek voor de aanpak Huis van Herstel. Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel gaat het om een bedrag tussen de € 389.055,- en € 456.739,^[12] afhankelijk van of de reclasseringswerker op een andere wijze dan nu kan worden gefinancierd.

[10] <https://maatschappelijkeprijslijst.nl/> <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/toeslagen/toeslagen>
 Maatschappelijke prijslijst - Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (dus-i.nl)
 [11] Eerste doorkijk financiering HvHT door Twentse gemeenten per 2026
 [12] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Kostenpost aanpak huis van Herstel	Bijdrage Twentse Gemeenten
Meerkosten inzet 10 Zorg- en behandelinrichtingswerker	€ 104.071,-
Meerkosten inzet afdelingshoofd hogere inschaling	€ 43.901,-
GZ-psycholoog	€ 112.642,-
Sociaal Verpleegkundige	€ 48.974,-
Communicatiemedewerker (gedeelde inzet met PI Almelo)	€ 10.035,-
Senior medewerker arbeid	€ 69.432,-
Reclasseringswerker Tactus	€ 67.684,-
Totaal	€ 456.739,-

Tabel 2: Kosten aanpak Huis van Herstel

Binnen dit onderzoek staat de tweede stroom van financiering centraal en is inzicht gegeven in de vraag in hoeverre de kosten (gerelateerd aan deze tweede stroom van financiering) in verhouding staan met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Om de mogelijke financiële impact te illustreren, is gebruik gemaakt van drie persona’s: Soufiane, Patrick en Joris.

- Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, drugs, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[13]
- Patrick is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, drugs, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[14]
- Joris is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.

In dit hoofdstuk zullen wij nu per persona inzichtelijk maken welke financiële baten ontstaan door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel; enerzijds door het uitblijven van recidive en anderzijds als gevolg van de aanpak. Zoals genoemd wordt in dit onderzoek uitgegaan van de kosten die gemeenten maken wanneer zij besluiten het Huis van Herstel te financieren. De vraag is of de baten die voortkomen vanuit de aanpak van het Huis van Herstel opwegen tegen deze investering van maximaal € 456.739,-.

[13] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019
[14] <https://ap.lc/okCID>

3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane^[15]

PERSONA 1: SOUFIANE		
Man van 28 jaar Arabische achtergrond, derde generatie Licht Verstandelijke Beperking Woont voorafgaand aan delict bij ouders thuis		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Geen startkwalificatie	Distributie van drugs	Passende woonplek
Lvb zonder begeleiding	Inbraak	Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden	Mishandeling	Wajong/ werk/ dagbesteding
Afhankelijkheid van harddrugs		Psychische behandeling
Risicovol netwerk		Leefstijltraining i.k.v. verslaving
		Herstel relatie ouders
		Opbouwen positief netwerk

Soufiane is een jongeman van 28 jaar met een licht verstandelijke beperking. De ouders van Soufiane wilden niet dat hij naar speciaal onderwijs ging. Toen hij bij school uitviel was het voor zijn ouders geen optie een beschermde werkplek te regelen. Soufiane kwam in de bouw terecht. Na een ontslag begint Soufiane rond te hangen. Hij wordt verleid methamfetamine te gebruiken en raakt al snel afhankelijk. Om zijn gebruik te bekostigen raakt Soufiane betrokken bij drugshandel en uiteindelijk inbraak. Bij zijn laatste inbraak in een woning slaat hij per ongeluk de bewoner bewusteloos. Soufiane wordt aan verschillende delicten verbonden en krijgt een straf opgelegd van zes jaar en ondertoezichtstelling van reclassering. Met nog achttien maanden te gaan krijgt Soufiane te horen over het Huis van Herstel. Hij is bereid aan zichzelf te werken, al heeft hij nog niet scherp wat dat betekent. Deelname aan het Huis van Herstel vraagt dat er doelen worden opgesteld die aansluiten bij de kwetsbare factoren en hulpvraag van de deelnemer. Voor Soufiane betekent dit dat er gezocht wordt naar een woning, daar hij niet langer bij zijn ouders kan wonen. Hiervoor wordt huurtoeslag aangevraagd en ambulante begeleiding voor volwassenen om de kans op succesvol zelfstandig wonen te vergroten.

Omdat Soufiane niet (volledig) kan werken, wordt er dagbesteding voor hem gezocht. Voor het onderhouden van abstinentie schakelt het Huis van Herstel Tactus verslavingszorg in. Binnen het Huis van Herstel worden zijn financiën in beeld gebracht zodat bewindvoering na uitstroom kan starten. Soufiane is tijdens detentie van zijn verslaving afgekomen, waardoor er geen verblijf in een instelling nodig is. Het programma van het Huis van Herstel draagt eraan bij dat Soufiane leert met zijn verslavingstriggers om te gaan waardoor herhaling van de eerdere situatie voorkomen wordt. Ook wordt binnen het Huis van Herstel al gewerkt aan het aflossen van zijn schulden en wordt vanwege zijn lvb-problematiek tijdig bewindvoering ingezet. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening. Daarnaast wordt tijdens de deelname aan het Huis van Herstel ook actief gezocht naar een woning voor Soufiane. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane na uitstroom een beroep moet doen op maatschappelijke opvang of zelfs (tijdelijk) op straat komt.

[15] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

De kosten

Om betekenis te geven aan mogelijke besparingen die een aanpak van het Huis van Herstel kunnen volgen, is eerst inzichtelijk gemaakt wat een mogelijke deelnemer als inwoner kost na uitstroom van detentie, ongeacht of dit vanuit de reguliere PI is of vanuit het Huis van Herstel. Want inwoners met problemen op meerdere leefgebieden kosten de samenleving vaak meer dan inwoners met wie het goed gaat. Na uitstroom van inwoners zoals Soufiane dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Soufiane is het aannemelijk dat, ook bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, in ieder geval de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering en maximale huurgrens	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur/6 uur per week (ZZP3)	€ 21.840,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Verslavingszorg	€ 20.000,- per jaar	€ 20.000,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 87.770,-

Tabel 3: Kosten na uitstroom ‘Soufiane’

Een deel van de kosten bij mensen zoals Soufiane kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau; welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek in dit scenario gaat het over de Wmo en de Participatiewet. In bijlage 5 staat een compleet overzicht van de gebruikte kostenplaatsen gerangschikt op basis van wetgeving of regeling.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Ambulante begeleiding volwassenen	€ 21.840,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN		€ 30.024,-

Tabel 4: Gemeentelijke kosten ‘Soufiane’

Van de € 87.770,- aan kosten die samenhangen met de problematiek van inwoners zoals Soufiane, wordt ruim dertigduizend door de gemeente betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.

De baten

Zoals eerder in dit hoofdstuk te lezen was de maatschappelijke impact van het Huis van Herstel dusdanig dat aannemelijk kan worden gemaakt dat recidive bij haar deelnemers minder is of op zijn minst pas later plaatsvindt. Als inwoners zoals Soufiane niet recidiveren dan vinden ook een aantal kosten niet plaats. In het geval van Soufiane betekent geen recidive: geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Daarnaast is het aannemelijk dat de aanpak van het Huis van Herstel, ongeacht recidive, bijdraagt aan een besparing op schuldhulpverlening en maatschappelijke opvang.

BATEN SOUFIANE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen inbraak	€ 1.400,- per delict	€ 1.400,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen bedreiging	€ 2.700,- per delict	€ 2.700,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
Geen maatschappelijke opvang	€ 100,- per dag, inclusief zorg en begeleiding	€ 36.500,-
TOTAAL PER JAAR		€ 123.213,-

Tabel 5: Baten ‘Soufiane’

Als inwoners zoals Soufiane in het Huis van Herstel verblijven, dan is er volgens geïnterviewden een grotere kans dat zij niet recidiveren. Immers de aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens de hen bij aan het verminderen van risicofactoren en het vergroten van beschermende factoren wat de kans op recidive verkleint. Een jaar geen recidive van **deelnemers zoals Soufiane levert een algemene besparing op van € 123.213,-**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Soufiane € 38.000,- op**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 36.500,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
TOTAAL BATEN		€ 38.000,-

Tabel 6: Gemeentelijke baten ‘Soufiane’

Tabel 6 illustreert dat ook de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voor het grootste deel ten goede komt van de Wmo. De totale gemeentelijke baten (bij een succesvolle aanpak door het Huis van Herstel bij deelnemers zoals Soufiane) komt uit op een totaal van € 38.000,- per jaar ten gunste van de gemeente.

3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick

PERSONA 2: Patrick		
[16]		
Man van 36 jaar Autisme Woont voorafgaand aan delict zelfstandig Klachten woningbouw i.v.m. versmering		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Moeite met zelfzorg	Bedrijfsmatig telen van cannabis (Damocles)	Indicatie Beschermd Wonen
Licht gebruik alcohol en cannabis		Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden		Wajong tijdig opstarten. Vrijwilligerswerk of dagbesteding.
Geen sociaal netwerk		Psychische behandeling
Familie op afstand		Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen.
Weinig zelfinzicht		Herstel relatie broer en van daaruit herstel relatie ouders.
		Sociale vaardigheidstraining

Patrick is een man van 36 jaar. Patrick heeft net als veel van de gedetineerden in Nederland een psychische kwetsbaarheid of psychische- of ontwikkelingsstoornis. In Patrick zijn geval is dat autisme wat al vroeg in zijn leven werd vastgesteld en waardoor hij in de oude Wajong terechtkwam. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan waardoor de relatie met zijn ouders verder verslechterde. Alleen zijn jongere broer kwam sporadisch op bezoek. Patrick kan echter niet zo goed voor zichzelf zorgen. Dit levert dan ook problemen op. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Met zijn gamegedrag en aankopen van onderdelen voor zijn pc heeft hij behoorlijke schulden opgebouwd.

Verder drinkt hij structureel één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis welke hij op een gegeven moment zelf is gaan kweken en gaan verkopen. Dit kwam echter aan het licht waardoor hij uit zijn woning werd gezet en werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Dit was een grote schok voor zijn ouders en broer. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd. Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Ook zijn broer is enthousiast. Omdat Patrick vermoed dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Ook voor Patrick worden bij deelname aan het Huis van Herstel doelen opgesteld. In eerste instantie heeft Patrick hier weerstand tegen, volgens hem is er namelijk niet zoveel aan de hand. Dit is o.a. de reden dat met een psychische behandeling wordt gestart. Ook zal Patrick leren omgaan met spanning en overprikkeling – dit onder meer om zijn gebruik van alcohol en cannabis te begrenzen.

[16] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

Omdat Patrick op dit moment niet in staat is zelfstandig te wonen, wordt er een indicatie Beschermd Wonen aangevraagd. Ook wordt ingezet op herstel van de relatie met zijn broer. Hij is bij aanvang de enige in het netwerk van Patrick die hem wil ondersteunen. De volgende stap kan zijn de relatie met zijn ouders herstellen die door het delict is verstoord. Verder wordt de Wajong tijdig opnieuw opgestart en wordt er gezocht naar, in de eerste plaats, vrijwilligerswerk of dagbesteding. Tot slot ontvangt Patrick een sociale vaardigheidstraining, wordt een start gemaakt met het aflossen van zijn schulden en een financieel overzicht gemaakt. Mogelijk zal Patricks broer in de toekomst voor hem bewindvoerder of curator zijn.

De kosten

De kosten van de hulp die na de detentieperiode voor Patrick wordt ingezet zijn niet te voorkomen. Deze kosten worden hoe dan ook gemaakt en hier betaalt de samenleving voor. Ook in het geval van Patrick is het aannemelijk dat de maatschappelijke- en zorgkosten in onderstaand overzicht ook gemaakt worden wanneer hij uit een reguliere PI zou zijn uitgestroomd (zie tabel 7).

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR) ^[17]		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Beschermd Wonen	€ 140-€ 255 per dag	€ 51.100,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering + wanneer het gebouw is ‘aangewezen’ voor huurtoeslag	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Bewindvoering/Curator uit eigen netwerk	€ 715,- - € 1.290,- per jaar	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 96.425,-

Tabel 7: Kosten na uitstroom ‘Patrick’

Ook bij Patrick is gekeken naar welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving (zie bijlage 5). Specifiek gaat het over de Wmo en de Participatiewet.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRIK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Beschermd Wonen	€ 51.100,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN		€ 58.679,-

Tabel 8: Gemeentelijke kosten ‘Patrick’

[17] We hebben bij de kostenplaatsen steeds gekozen voor het laagst mogelijke bedrag.

En de € 96.425,- aan kosten (zie tabel 7) die bij persona Patrick volgen na detentie komt bijna zestigduizend euro voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo.

De baten

Wanneer de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is en deelnemers zoals Patrick niet recidiveren dan vinden ook een aantal andere kosten niet plaats. In het geval van Patrick betekent geen recidive: geen overtreding van de Opiumwet, geen politie inzet, geen betrokkenheid van de burgemeester (in geval van Damocles), geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Maar ook: geen uitzetting van een woning, geen mutatie van een woning, want in Patricks geval had zijn delict direct gevolgen voor zijn verblijfplaats. Met Patrick was voorafgaand aan zijn delict meer aan de hand.

Ondanks het feit dat hij zelfstandig woonde, was hij niet in staat voor zichzelf en zijn huurflat te zorgen. Door het inzetten van Beschermd Wonen in plaats van zelfstandig wonen wordt voorkomen dat de volgende kosten worden gemaakt: klachten bij de woningcorporatie, ontruiming van huis (vanwege versmering), inzet maatschappelijk werk, inzet GGZ. Doordat er binnen het Huis van Herstel al gewerkt wordt aan het aflossen van zijn schulden en zijn broer als curator optreedt, wordt voorkomen dat Patrick grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening.

BESPARINGEN PATRICK BIJ 1 JAAR GEEN RECIDIVE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 670,- per delict	€ 670,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid BGM	€ 170,- per uur/4 uur	€ 680,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen uitzetting van huurwoning	€ 6.000,- per keer	€ 6.000,-
Geen mutatie van een woning	€ 1.200,- per keer	€ 1.200,-
Geen klacht bij Woningcorporatie	€ 300,- per keer	€ 300,-
Geen ontruiming van huis	€ 600,- - € 1.500,- per keer	€ 600,-
Geen inzet maatschappelijk werk	€ 65,- per uur/10 uur	€ 650,-
Geen inzet GGZ	€ 80,- per uur/10 uur	€ 800,-
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 88.813,-

Tabel 9: Baten ‘Patrick’

Als deelnemers zoals Patrick een jaar niet recidiveren dan **levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar**. De gemeentelijke baten vallen een stuk lager uit. Tabel 10 illustreert dat de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voornamelijk uit personele en bestuurlijke inzet vanuit de gemeente komt: **een besparing van € 3.630,-**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRICK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 650,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid BGM	€ 680,-
	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 3.630,-

Tabel 10: Gemeentelijke baten ‘Patrick’

3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris^[18]

PERSONA 3: Joris		
Man van 54 jaar Getrouwd, 3 kinderen Werkzoekend Problemen met agressie		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Risicovol netwerk	Beroving met geweld	Passende woonplek
Na lichamelijke klachten langdurig werkzoekend	Ernstige mishandeling	Aanvragen bijstand en opnieuw opstarten bewindvoering
Financiële problemen		Hulp bij solliciteren en vinden van een baan
Agressie problematiek		Herstelgesprek gemeente Herstelgesprek slachtoffer
		Coping strategieën aanleren. Sociale vaardigheidstraining.
		Herstel relatie vrouw en kinderen
		Opbouwen positief netwerk

Joris is een getrouwde man van 54 jaar met drie kinderen. Zijn delict is op het nippertje geen doodslag (zie bijlage 3) en daar is Joris dankbaar voor. Hij wil zich inzetten voor de nieuwe kans die begint bij deelname aan het Huis van Herstel. De doelen die worden opgesteld zijn gevarieerd. Er zal gezocht moeten worden naar huisvesting, daar zijn vrouw hem niet meer wil zien. Voor dat huis zal huurtoeslag worden aangevraagd. Ook zal er gericht worden op herstel van de relatie met zijn vrouw en kinderen. Voordat Joris gedetineerd raakte, zat hij in de bijstand. Deze bijstandsuitkering moet tijdig weer worden opgestart, evenals de bewindvoering vanuit de bijzondere bijstand en de zorgtoeslag.

[18] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

Daarnaast zal hij alvast op zoek gaan naar werk en daar binnen het Huis van Herstel ondersteuning in krijgen. Naast de herstelgesprekken met zijn gezin, worden ook gesprekken ingezet met de gemeente (waar hij zich jegens zijn consulent agressief gedroeg) en het slachtoffer, die daar gelukkig voor openstaat. Ook wordt er met de psycholoog gewerkt aan gevoelens van onmacht en worden betere coping strategieën aangeleerd en met paramedici wordt aan zijn lichamelijke klachten gewerkt. Wanneer hij vrij is, zal Joris een nieuw netwerk moeten gaan opbouwen. Hij neemt binnen het Huis van Herstel deel aan de sociale vaardigheidstraining.

De kosten

Na uitstroom van inwoners zoals Joris dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Joris is het aannemelijk dat de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Bijstandsuitkering	€ 1.308,- per maand	€ 15.696,-
Huurtoeslag	€ 2.100,- per huishouden per jaar	€ 2.100,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 20.592,-

Tabel 11: Kosten na uitstroom ‘Joris’

Een deel van de kosten bij inwoners zoals Joris kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau. Daarom wordt inzichtelijk gemaakt welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek gaat het hier over de Wlz en de Participatiewet (zie bijlage 5).

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
WLZ	Behandeling paramedisch	€ 910,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
	Bijstandsuitkering alleenstaande	€ 15.696,-
TOTAAL		€ 17.926,-

Tabel 12: Gemeentelijke kosten ‘Joris’

Van de € 20.592,- aan kosten (zie tabel 11) die bij persona Joris volgen na detentie (ongeacht waar hij uitstroomt) komt bijna achttienduizend euro voor rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt vanuit de Participatiewet.

De baten

Als deelnemers zoals Joris niet recidiveren dan zijn er ook baten. In het geval van Joris betekent geen recidive: geen vernieling, geen mishandeling, geen politie inzet, geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. De aanpak van het Huis van Herstel draagt er verder toe bij dat er geen schuldhelpverlening hoeft worden ingezet.

BATEN JORIS		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 730,- per delict	€ 730,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhelpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 84.143,-

Tabel 13: Baten ‘Joris’

Een jaar geen recidive van inwoners zoals Joris levert de samenleving **een algemene besparing op van € 84.143,- op jaarbasis**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Joris de gemeenten een besparing van € 17.996,- per jaar op**. Tabel 14 illustreert dat de baten voor het grootste deel ten goede komt van de Participatiewet.

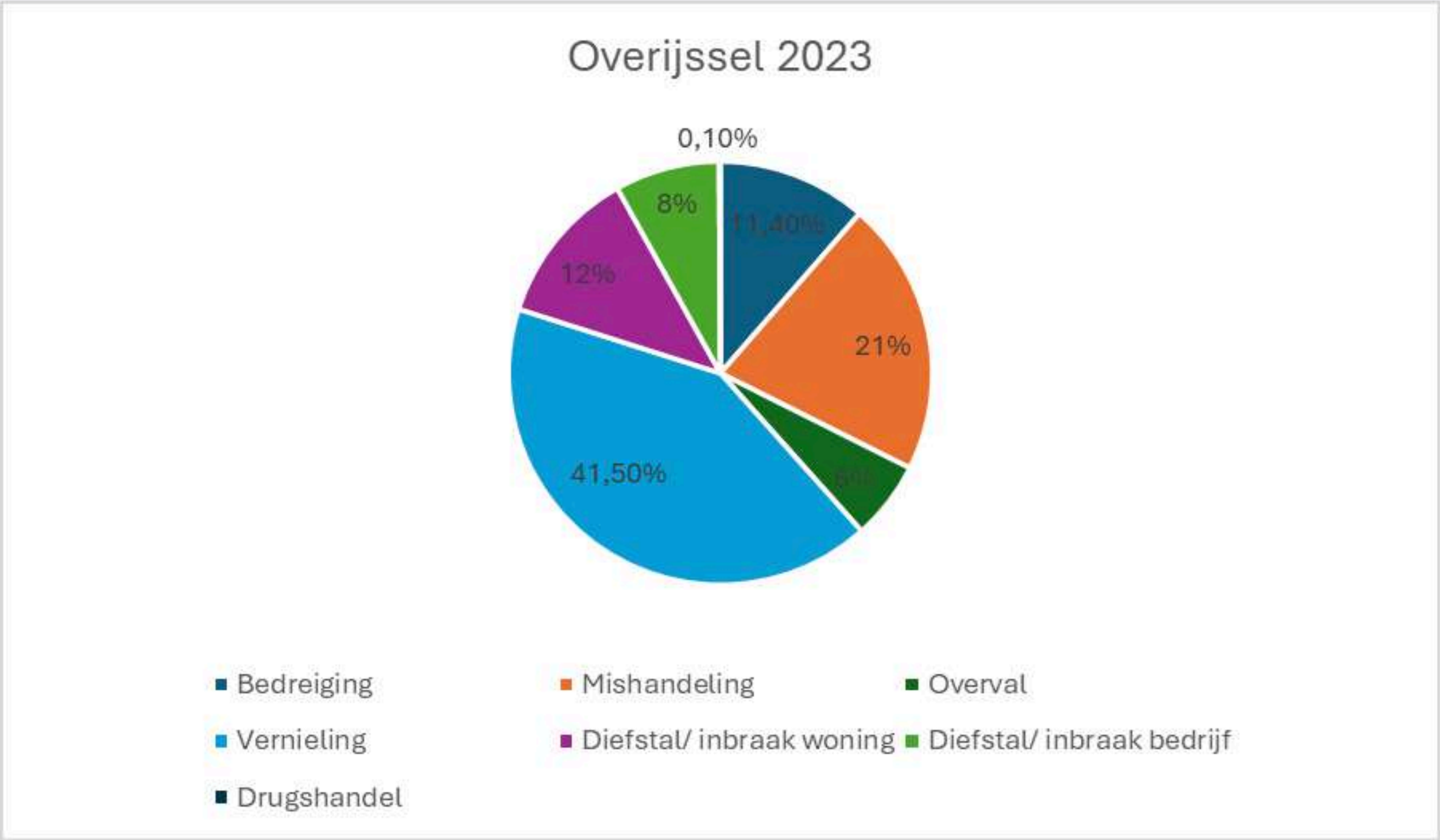
GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Participatiewet	Geen bijstandsuitkering	€ 15.696,-
	Geen schuldhelpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 17.996,-

Tabel 14: Gemeentelijke baten ‘Joris’

3.4.4 Prognose voor de toekomst

Tot nu toe hebben we gekeken naar individuele persona's die, hoewel representatief voor de populatie van het Huis van Herstel, geen inzicht bieden in de verhouding tussen de investering in deze aanpak en de besparingen die het oplevert. Om de kosten en baten op jaarbasis te berekenen, hebben we de kosten voor het behoud van het Huis van Herstel vergeleken met de besparingen die dankzij de aanpak van het Huis van Herstel worden gemaakt. Ook dit doen we aan de hand van de persona's.

De drie persona's zijn samengesteld uit een combinatie van kenmerken die voorkomen bij de deelnemers van het Huis van Herstel. Om een prognose te maken voor de toekomst en te bepalen of en zo ja, hoeveel de Twentse gemeenten mogelijk gezamenlijk besparen door te investeren in de aanpak van het Huis van Herstel hebben we allereerst de huidige deelnemers binnen het Huis van Herstel verdeeld over de drie persona's. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, hebben we naar twee type gegevens gekeken. In de eerste plaats naar de delicten die zijn gepleegd. De drie persona's hebben gezamenlijk de volgende delicten gepleegd: bedreiging, mishandeling, overval, vernieling, diefstal/ inbraak van een woning, diefstal/ inbraak van een bedrijf en drugshandel. Van de zeven delicten heeft Joris er vijf gepleegd (55%), Soufiane drie (43%) en Patrick één (14%). In onderstaand diagram is te zien hoe vaak deze delicten in 2023 in Overijssel werden gepleegd. Met uitzondering van het delict 'vernieling' komt deze verdeling overeen met die van de uitgewerkte persona's.

Figa 6: Delicten in Overijssel 2023 [19]

Toch zijn niet alleen de delicten van de persona's van belang. Zo weten we dat 45% van de gedetineerden een licht verstandelijke beperking heeft. Een kwart (25%) van de gedetineerden heeft psychische problemen, al dan niet in de vorm van een gediagnostiseerde stoornis. Als we het type delict samenvakken met deze andere kenmerken komen we op de volgende verdeling per persona: Persona Joris representeert 51% van de populatie van Huis van Herstel, Soufiane representeert 36% van de populatie en 13% van de deelnemers van het Huis van Herstel heeft een vergelijkbaar profiel als Patrick.

De kosten voor de aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2026 bedragen volgens de berekeningen van het Huis van Herstel tussen de € 389.055,- en € 456.739,-. We gaan in dit onderzoek uit van het hoogste bedrag. Voor het berekenen van de baten nemen we de totale besparingen per persona en vermenigvuldigen we deze met het percentage van de populatie waar zij representant van zijn. Dit doen we op twee manieren: we brengen de totale besparingen en de gemeentelijke besparingen in beeld bij verschillende aantallen deelnemers én we maken inzichtelijk wat de besparingen zijn in verhouding met verschillende percentages aan recidive.

[19] <http://allecijfers.nl/misdaad-geraadpleegd-op-19-agustus-2024>

Daarnaast laten we zien welke besparing het Huis van Herstel oplevert wanneer we de baten gerelateerd aan recidive weglaten. Met andere woorden: wat levert de aanpak van het Huis van Herstel de samenleving en de gemeenten sowieso op ongeacht of een deelnemer wel of niet (binnen een jaar) recidiveert.

Omdat de locatie gedurende de pilotperiode tot nu toe niet volledig bezet was met de Huis van Herstel doelgroep, gaan we uit van drie mogelijke scenario's: 1) het aantal deelnemers blijft op 14 staan (het worst-case scenario), 2) het aantal deelnemers gaat omhoog naar 20 (het realistische scenario), 3) de volledige capaciteit (29) wordt benut door deelnemers van het Huis van Herstel (het ideale scenario).

Het worst-case scenario

Aan het eind van het tweede kwartaal van 2024 waren van de 29 plekken er 28 bezet. Van die 28 deelnemers voldeed de helft aan het profiel voor het Huis van Herstel (de rest was BBA). Daarom beginnen we met het worst-case scenario wanneer de aantallen niet omhooggaan.

Bij 14 deelnemers hebben er 5 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 2 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 7 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de totale jaarlijkse besparing bij 14 deelnemers die niet recidiveren €1.382.692,- zijn. Voor gemeenten komt dat neer op een besparing van €323.232,- per jaar.

De vraag is of geen recidive realistisch is. Landelijk recidiveert 47% van de ex-gedetineerden binnen twee jaar. In 2023 lag het recidiveaantal van het Huis van Herstel 30% onder dit landelijke gemiddelde. Omdat er (nog) geen goede voorspelling kan worden gedaan van de mate recidive nadat deelnemers uitstromen bij het Huis van Herstel, maken we inzichtelijk wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.^[20]

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.382.692,-	€ 323.232,-
20% recidive	€ 1.172.647,-	€ 321.519,-
40% recidive	€ 962.603,-	€ 319.807,-
60% recidive	€ 752.559,-	€ 318.095,-
80% recidive	€ 542.515,-	€ 316.383,-

Tabel 15: Besparingen 'Worst-case scenario'

Dit betekent dat in het scenario dat het deelnemersaantal van het Huis van Herstel niet stijgt ten opzichte van het tweede kwartaal van dit jaar en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 542.515,- is en voor gemeenten € 316.383,- per jaar.**

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,-**. Bij een volledige bezetting kunnen die baten **oplopen tot € 643.940,-**. De baten komen voor 58% ten goede van de Wmo en voor 42% ten goede van de Participatiewet.

[20] In 3.3 wordt benoemd wat nodig is om een goede voorspelling van de mate van recidive in de toekomst te kunnen maken.

Het realistische scenario

Het programmamanagement van het Huis van Herstel heeft recentelijk in de kwartaalrapportage van het tweede kwartaal van dit jaar laten weten de door de gemeenten opgestelde KPI '20 plaatsen zijn gevuld met HvH deelnemers' realistisch lijkt en dat zij verwacht dit uiterlijk in het laatste kwartaal van 2024 te kunnen behalen. In het volgende overzicht laten we daarom zien hoeveel gemeenten jaarlijks besparen op 20 deelnemers van het Huis van Herstel.

Bij 20 deelnemers hebben er 7 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (35%), 3 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (15%) en lijken 10 deelnemers (50%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal **de totale jaarlijkse besparing bij 20 deelnemers die niet recidiveren € 1.970.360,-** zijn en voor gemeenten komt dat op een **besparing van € 467.740,- per jaar**.

Net als in het vorige scenario is het de vraag of nul recidive realistisch is. Hieronder hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.970.360,-	€ 467.740,-
20% recidive	€ 1.670.510,-	€ 463.074,-
40% recidive	€ 1.370.660,-	€ 458.408,-
60% recidive	€ 1.070.810,-	€ 453.742,-
80% recidive	€ 770.960,-	€ 449.076,-

Tabel 16: Besparingen 'Realistischscenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als het deelnemersaantal van het Huis van Herstel dit jaar nog groeit naar 20 deelnemers waarvan 80% wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 770.960,- zal zijn. Voor de gemeenten is dit € 449.076,- per jaar**. Hoewel het als realistisch wordt geacht dat dit deelnemersaantal eind dit jaar behaald wordt, zal (gezien de resultaten tot nu toe) het percentage recidivisten vele malen lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,-**. De baten komen voor 58% ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Het ideale scenario

In een ideaal toekomstscenario zijn alle 29 plekken opgevuld met Huis van Herstel deelnemers. Van die 29 deelnemers hebben er 10 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (34%), 4 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (14%) en lijken 15 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de **totale jaarlijkse besparing bij 29 deelnemers die niet recidiveren € 2.849.527,- zijn**. Voor gemeenten komt dat neer **op een besparing van € 678.980,- per jaar**.

Ook hierbij geldt dat nul recidive niet realistisch is. In tabel 17 hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zullen zijn bij de verschillende recidivepercentages.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 2.849.527,-	€ 678.980,-
20% recidive	€ 2.416.049,-	€ 672.492,-
40% recidive	€ 1.982.572,-	€ 666.004,-
60% recidive	€ 1.549.094,-	€ 659.516,-
80% recidive	€ 1.115.617,-	€ 653.028,-

Tabel 17: Besparingen 'Idaal scenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als in het ideale scenario de volledige capaciteit van de locatie door deelnemers van het Huis van Herstel wordt benut en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 1.115.617,- zal zijn. Voor gemeenten is dit € 653.028,- per jaar.** Zoals bij het eerdere scenario benoemd, zal de mate van recidive in alle waarschijnlijkheid veel lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 29 deelnemers en 80% recidive) € 646.540,-**. De baten komen voor 57 % ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering

- De minimale baten voor gemeenten zijn in scenario 1 (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,- per jaar. Dit is lager dan de minimale investering door gemeenten van € 398.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 2 (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 3 (bij een bezetting van 29 deelnemers) € 646.540,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,-. Dit is hoger dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.

Hieruit kunnen we concluderen dat, in het geval dat de gemeenten minder dan 4 ton investeren er vanaf 20 deelnemers, uitgaande van een vergelijkbare samenstelling van deelnemers als bij dit onderzoek, een positieve financiële impact voor gemeenten kan worden bereikt. In het geval dat de investering het maximum van € 456.739,- bedraagt, zal bij 20 deelnemers het recidivepercentage op 40% of lager moeten zitten om een positieve financiële impact te behalen, wat gezien de laatste cijfers van het Huis van Herstel een haalbaar scenario lijkt.

4. CONCLUSIE

Binnen dit impactonderzoek stond de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact voor de Twentse gemeenten op?

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke maatschappelijke en financiële impact. Toch kan er wel inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact, wanneer deelname aan het Huis van Herstel daadwerkelijk leidt tot meer bestaanszekerheid en/of minder of geen recidive. Om de hoofdvraag te beantwoorden is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd. Hierbij lag de nadruk op het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals en partners) is daarbij gekeken naar de ervaren maatschappelijke impact van het Huis van Herstel. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt, middels het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, wat de mogelijke financiële impact is van het Huis van Herstel op termijn.

Om de ervaren maatschappelijke impact in beeld te brengen zijn verschillende focusgroepen en interviews gehouden met alle betrokken partijen rondom het Huis van Herstel. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de aanpak en de eerste effecten. Betrokkenen ervaren daarbij dat (oud-) deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag en beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven en zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij. Naast effecten op het niveau van de deelnemers, wordt ook de bestaanszekerheid van deelnemers verbeterd volgens het merendeel van de betrokkenen o.a. doordat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. Volgens de direct betrokken professionals, (oud-)deelnemers en naasten zien zij daar ook eerste positieve effecten van terug.

Zo ervaren zij dat er sprake is van meer continuïteit van hulp en zorg, meer grip op verslavingsproblematiek, een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa, meer kans op passende huisvesting, meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie, meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Ook kan geconcludeerd worden dat betrokkenen zeer positief zijn over de effecten gerelateerd aan het professionele netwerk en het sociale netwerk van deelnemers. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd, er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Daarnaast blijkt ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt; zo is er bij de meeste (oud-)deelnemers sprake van een grote verbetering van het contact met hun naasten en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk. Tevens worden naasten meer betrokken bij de behandeling en is er ook meer oog voor de behoeften van hen. Dit heeft zelfs in enkele gevallen geleid tot een verbeterde situatie bij de naaste zelf, waardoor minder hulp en begeleiding nodig was.

De eerste resultaten en de ervaringen van betrokkenen maken het aannemelijk dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot.

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positieve maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Voor het berekenen van de financiële impact is gebruik gemaakt van persona's gebaseerd op casuïstiek uit het Huis van Herstel.

Hoewel de berekeningen schattingen zijn, kan uit de berekeningen en de verschillende scenario's opgemaakt worden dat:

- afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar.
- wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen de € 316.383,- en de € 678.980,- per jaar.
- wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt wordt van tussen de € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- bij 14 deelnemers van de Huis van Herstelgroep de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimale investering die gemeenten doen en bijna 70% van de maximale investering.
- bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Hieruit blijkt - ervan uitgaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - dat in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) de maatschappelijke baten die voortkomen uit de interventies die binnen het Huis van Herstel zijn ingezet bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering die het Huis van Herstel vraagt. Specifiek voor gemeenten komen de baten iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uit, waarvan bijna 58% ten gunste van de Wmo.

De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel een positieve maatschappelijke en een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger uitvalt dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn zal zorgen voor een positieve maatschappelijke en financiële impact, kwamen er ten tijde van dit onderzoek ook punten naar boven die mogelijk de continuering van de aanpak in de weg kunnen staan. Deze punten zitten niet zozeer op de inhoud van de aanpak, maar meer op de context: commitment van alle Twentse gemeenten en het herstellen van onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, DJI en de betrokken gemeenten.

Uit dit onderzoek blijkt dat een groot deel van de geïnterviewden twijfelt over het commitment van gemeenten die tot nu toe minder betrokken zijn geweest. Dit commitment gaat over de financiering van de voorziening en ook over de gezamenlijk ervaren verantwoordelijkheid voor zorg en veiligheid binnen de regio Twente. Daarnaast gaven verschillende geïnterviewden aan dat de verhoudingen tussen het Huis van Herstel en de DJI en het ministerie van JenV door de pilot zijn verhard. Daar de detentievoorziening onderdeel is van de PI Karelkamp en daarmee de DJI en voor een groot deel door de eigen organisatie gefinancierd wordt, is herstel van de interne relaties essentieel.

De aanbeveling is om een aantal zaken snel op te pakken om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten en effecten van de pilot;
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten;
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel. Werk uit wat een mogelijke verdeelsleutel kan zijn om de kosten voor de specifieke aanpak te spreiden onder de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of en zo ja, hoe het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Bijlage 1: Persona 1: Soufiane

Soufiane is een man van 28 jaar met een Arabische achtergrond. Zijn ouders zijn al tweede generatie, toch staat cultuur bij hen hoog in het vaandel. Onderdeel daarvan is een gecompliceerde verhouding met de Westerse artsen in Nederland. Soufiane heeft een licht verstandelijke beperking. Deze is in zijn jonge jaren vastgesteld toen hij in zijn ontwikkeling achterbleef. Betrokkenen gaven aan dat het goed zou zijn voor Soufiane om in een beschermde omgeving te werken. Zij ouders wilden hier echter niks van weten. Soufiane is gewoon normaal en kan een reguliere baan best aan. Nadat Soufiane bij school is uitgevallen, komt hij in de bouw terecht. In eerste instantie lijkt het alsof Soufiane zijn draai heeft gevonden, maar helaas sluiten de werkzaamheden toch niet goed bij hem aan. Hij werkt te langzaam, vinden de voorman en zijn collega's, hij maakt slordige fouten en komt vaak te laat. Uiteindelijk wordt Soufiane ontslagen en hij meld zich bij de gemeente. Omdat hij dan nog jonger is dan 27 jaar heeft hij geen recht op een uitkering. Gelukkig woont hij dan nog bij zijn ouders zodat hij onderdak heeft. Maar deze beginnen steeds meer druk op Soufiane te leggen om een nieuwe baan te vinden en zeggen te stoppen met de financiële ondersteuning die ze tot dan toe boden.

Om maar het huis uit te zijn – weg van zijn zeurende ouders – hangt Soufiane steeds vaker hele dagen op straat rond. Hij ontdekt een groepje jongens van zijn leeftijd die elke dag op een pleintje samen komen om te drinken, te blowen en soms drugs te gebruiken. De jongens vinden het prima dat Soufiane aansluit en hij vindt hier een fijne plek om elke dag te zijn. Hij heeft echter niet door dat de jongens hem vaak voor gek zetten of gebruiken. Zelf denk hij dat iedereen hem aardig vindt en dat hij zijn plek heeft gevonden. In het begin drink hij mee wat hem een heerlijk gevoel geeft van los te zijn van al zijn problemen. Wanneer hem op een dag methamfetamine wordt aangeboden, gaat hij hier in mee. Al snel merkt hij dat hij niet zonder kan, maar zijn 'vrienden' geven aan dat hij niet altijd op hun zak kan blijven teren. Omdat Soufiane nog steeds geen inkomen heeft, bieden ze hem aan klusjes te doen in ruil voor de felbegeerde drugs.

Soufiane gaat akkoord en in eerste instantie gaat het om het wegbrengen van pakketjes of iets bij hem thuis verstopten totdat de eigenaar er weer om vraagt. Geleidelijk aan gaat het stapjes verder. Op een dag wordt Soufiane gevraagd ergens in te breken om waardevolle spullen te stelen. Dit gaat een aantal keer goed tot het moment dat de bewoners een keer thuis zijn. Voordat hij er erg in heeft wordt hij benaderd door de man des huizes. Van schrik slaat hij van zich af. Omdat hij op dat moment toevallig een stuk gereedschap in handen heeft, krijgt de man een enorme klap en valt bewusteloos tegen de grond. Soufiane vlucht het huis uit om te zien dat zijn vrienden, die normaal gesproken staan te wachten, al weg zijn. Als hij politiesirenes hoort weet hij het eigenlijk al.

Soufiane wordt verbonden aan verschillende delicten waar hij inderdaad onderdeel van was en krijgt een straf van 6 jaar opgelegd en het onder toezicht staan van de reclassering na zijn detentie. Zijn ouders laten hem direct weten dat hij niet meer bij hen welkom is. Het blijkt dat hij inmiddels flinke schulden heeft opgebouwd bij de zorgverzekering, de telefoonmaatschappij, diverse webshops en andere verzekeringen. Al zijn geld ging immers naar het bekostigen van zijn verslaving. Soufiane begrijpt niet dat zijn ouders hem zo laten vallen. Die schulden hadden ze toch wel voor hem kunnen betalen? Hij heeft het ook zwaar in detentie. Niet alleen moet hij afkicken van de drugs die hij gebruikte, regelmatig worden er nare streken bij hem uitgehaald. Hij is dan ook helemaal niet zo populair als hij van te voren had verwacht. Ook komen geen van zijn vrienden hem in detentie opzoeken, iets wat Soufiane erg teleurstelt.

Met nog 18 maanden te gaan krijgt Soufiane van zijn casemanager te horen over het Huis van Herstel. In eerste instantie wil hij er niks van horen. Hij ziet zichzelf niet als iemand met forse problematiek. Maar dan realiseert hij zich dat het een uitweg is uit de benaderde situatie waar hij zich nu in bevindt. Hij geeft aan bereid te zijn aan zichzelf te werken, al heeft hij nog niet scherp wat dat precies betekent. Na een maand verhuist Soufiane van de PI naar het Huis van Herstel.

Doelen:

- Huisvesting: zoeken naar een passende woonplek.
- Financiën: verder aflossen van zijn schulden en in beeld brengen wat hij nodig heeft om zijn financiën in de toekomst op orde te houden.
- Opleiding/werk: Onderzoeken mogelijkheden Wajonguitkering. Kijken naar passend werk/dagbesteding. Dit eventueel aangevuld met een gedeelte uitkering indien betrokkene onvoldoende in staat is te werken.
- Psychosociaal: Aanbieden van steunend-structurerende gesprekken met een psycholoog.
- Middelengebruik en verslaving: Aangemeld voor leefstijltraining en voert gesprekken met casemanager.
- Sociaal netwerk/familiebanden: Herstel relatie met ouders. Opbouwen van een positief netwerk.

Bijlage 2: Persona 2: Patrick

Patrick is een man van 36 jaar. Al vroeg in zijn leven werd de diagnose Autisme gesteld en kwam hij in de oude Wajong terecht. In eerste instantie werd hij voor 80-100% afgekeurd. Omdat hij nooit aan het werk is gegaan, is dit predicaat gebleven. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan. Hiermee wil hij voorkomen dat zijn ouders te pas en te onpas langskomen. Dit plan is gelukt, want hij ziet zijn ouders inmiddels maar drie keer per jaar op verjaardagen. Kerst en Oud en Nieuw slaat hij over, daar vond hij nooit wat aan. Zijn ouders vinden het jammer dat ze hun zoon weinig zien en maken zich ook wel zorgen, maar ze respecteren zijn beslissing. Patrick heeft ook een oudere broer: William. William was al een tijdje het huis uit toen Patrick daar nog woonde en kreeg daardoor de omstandigheden waardoor Patrick alleen ging wonen niet mee. William gaat af en toe langs bij zijn jongere broer en neemt dan altijd wat lekkers mee omdat hij weet dat Patrick niet heel veel geld heeft.

In de loop van de jaren is Patrick steeds slechter voor zichzelf gaan zorgen. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Patrick wordt dan doorverwezen naar instanties als Mediant en dat gaat een tijdje goed totdat hij de behandeling eigenhandig beëindigt. Hij slijt zijn dagen met gamen en contact maken met mensen over de hele wereld via internet. Contacten met mensen in zijn werkelijke omgeving heeft hij niet. Patrick vindt het lastig sociale cues te lezen en vindt neuro typische mensen lastig om mee om te gaan. Het lukt hem daarom niet goed de contacten in zijn woonplaats te onderhouden. Het gamen levert hem voldoende contacten op om tevreden te zijn en is ook tegelijk een hobby. Patrick geeft veel geld uit aan onderdelen voor zijn pc, nieuwe games en andere apparatuur. Op een gegeven moment kocht hij zelf een telescoop terwijl hij vanuit zijn overbelichte huurflat geen ster aan de hemel kan ontwaren. Toch geven de spullen die hij verzamelt hem een goed gevoel. Dat hij hierdoor schulden opbouwt, vindt hij niet belangrijk. Zelfs niet wanneer hij een huurachterstand heeft én een achterstand bij de zorgverzekeraar. Aan die laatste heeft hij toch niks, vindt Patrick, hij regelt wel zijn eigen medicijn – zonder eigen bijdrage!

Om tot rust te komen na een zware dag, drinkt Patrick één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis. In eerste instantie haalde hij dit altijd bij de lokale coffeeshop, ook al voelde hij zich daar niet zo thuis. Omdat de prijzen daar steeds hoger werden, besloot hij zelf te gaan kweken. Hij startte met drie planten op het balkon en gaandeweg werden het er steeds meer. Na een paar natte zomers besloot Patrick binnen te gaan kweken omdat hij steeds schimmel in de toppen kreeg en de planten kon weggooien. Met ledlampen en afgeplakte ramen kon hij voorkomen dat hij werd ontdekt. Zijn familie wist van niks. Broer William was zelfs onder de indruk dat het beter met Patrick ging omdat het huis steeds zo opgeruimd was. Dat Patrick dit deed om een nieuw bezoekje van een instantie te voorkomen, wist hij natuurlijk niet. Op een dag zit Patrick op zijn balkon een jointje te roken en een mannelijke voorbijganger spreekt hem aan. Of Patrick kweekt, hoeveel zijn planten opbrengen en of hij geïnteresseerd is in het verkopen van zijn kweek. Patrick laat de man binnen die, na het testen van het product, Patrick een voorstel doet. Het enige wat Patrick hoeft te doen is doorgaan met het kweken van cannabis, misschien iets meer planten toevoegen, de geknipte toppen in zakjes doen en dan zorgt deze buurtbewoner voor de 'distributie'. Patrick zal bij afgeven van de zakjes meteen betaald krijgen. Patrick is blij met de extra inkomsten en de deal gaat ook een hele tijd goed. Hij kweekt de planten, knipt na het drogen de blaadjes weg, weegt de toppen en stopt ze per vijf gram in zakjes en wordt betaald wanneer de zakjes worden opgehaald.

Helaas denkt Patrick er niet aan zijn extra inkomsten te gebruiken om zijn schulden af te lossen en al snel staat er een ambtenaar en een vrijwilliger op de stoep in het kader van vroegsignalering n.a.v. meldingen van de woningcorporatie en zorgverzekeraar. Patrick ziet zich genoodzaakt de mensen binnen te laten. Zij willen helpen inzicht te krijgen in de schulden en Patrick helpen hier iets aan te doen voordat het uit de hand loopt. Tijdens het gesprek valt het de oplettende ambtenaar op dat er zakjes, groene kruimels en een weegschaal op de eettafel liggen. Wat Patrick niet weet is dat sinds 2019 burgemeesters vanuit de Wet Damocles maatregelen kunnen opleggen aan particulieren bij wie voorwerpen of stoffen in de woning aanwezig zijn waarvan de betrokkene weet of behoort te weten dat zij worden gebruikt voor onder meer de verkoop van drugs. Wat hij wel had kunnen weten is dat in zijn huurcontract expliciet vermeld staat dat hij geen cannabis mag kweken. In elk geval wordt Patrick uit zijn huis gezet en komt hij op de zwarte lijst te staan van de woningcorporatie.

Omdat aangetoond wordt dat Patrick bedrijfsmatig met de vervaardiging van softdrugs bezig was en er een grote hoeveelheid cannabis in zijn woning wordt aangetroffen, wordt hij veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Een grote schok, niet alleen voor Patrick, maar ook voor zijn ouders en broer William. Vooral zijn ouders hebben moeite met de situatie om te gaan. Zijn broer komt regelmatig op bezoek wanneer Patrick na een poos in detentie zit. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd.

Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Wanneer Patrick zijn broer hier over vertelt, is die meteen enthousiast. Hij weet Patrick te overtuigen hier de kansen in te zien en geeft aan dat hij Patrick wil helpen mits hij bereid is om te veranderen. Omdat Patrick vermoedt dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Eenmaal in het Huis van Herstel merkt hij dat het niet alleen maar meer vrijheid is, hij zal ook echt aan zijn problemen moeten werken. Ook geeft zijn broer aan hem te willen ondersteunen, maar niet op financieel vlak, zoals Patrick had gehoopt.

Doelen:

- Huisvesting: Met wijkteam onderzoeken of indicatie voor Beschermd Wonen mogelijk is.
- Financiën: In beeld brengen van zijn schulden en wat hij nodig heeft om zijn financiën in de toekomst op orde te houden.
- Opleiding/werk: Wajonguitkering weer tijdig opstarten. In gesprek met casemanager over dagbesteding of vrijwilligerswerk om Patrick te helpen een gezond ritme vast te houden.
- Psychosociaal: Begeleiding van de psycholoog in leren omgaan met autisme. Oefenen met sociale situaties. Aan de slag met mindset en externe locus of control.
- Middelengebruik en verslaving: Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen en wat te doen wanneer het toch gebeurt.
- Sociaal netwerk/familiebanden: Herstel relatie met broer. Van daaruit werken aan herstel relatie met ouders. Sociale vaardigheidstraining.

Bijlage 3: Persona 3: Joris

Joris is een man van 54 jaar. Hij is getrouwd met Marja en heeft drie kinderen – allemaal meisjes. Toen Joris en Marja elkaar leerden kennen, was hij actief lid binnen een motorclub. Binnen de club genoot hij enige vorm van aanzien en hij was nauw betrokken bij belangrijke beslissingen die de club aangingen. Regelmatig werden er BBQ's organiseerd voor clubleden en hun partners en kort na hun huwelijk nam Joris zijn nieuwe bruid Marja mee. Marja was niet te spreken over zijn vrienden en kennissen daar. De club had een 'crimineel sfeertje' vond zij en het ergste was dat iedereen er best open over was. Ze had tijdens de BBQ met verschillende vrouwen gesproken en allemaal hadden ze opgescheept over de gewelddadige acties van hun mannen. Joris gaf toe zich af en toe aan een vergrijp te hebben schuldig gemaakt, maar sprak er luchtig over, alsof het niks voorstelde. In het dagelijks leven werkte Joris in de bouw. Het werk was lichamelijk erg zwaar en met geen van zijn collega's had hij een klik. De club bood hem het soort kameraadschap waar hij altijd al naar op zoek was geweest en een heerlijke plek om te zijn na een zware werkdag. Maar Marja drong aan en nog voor hun eerste kind geboren was, nam Joris afscheid van de motorclub, zijn motor en zijn vrienden.

De jaren die volgden werkte Joris hard voor zijn gezin. Inmiddels had hij drie dochters die allemaal het een en ander nodig hadden. Tijden waren veranderd sinds hij zelf opgroeide. Kinderen hadden tegenwoordig allemaal een mobiel nodig en een computer, anders konden ze niet mee op school. Het was af en toe best lastig rond te komen, maar ze deden hun uiterste best. Joris op de bouw en Marja als administratief medewerkster op een kantoor. Op een dag gaat Joris, tijdens het werken, door zijn rug en het lukt hem niet zelfstandig overeind te komen. Een ambulance brengt Joris naar het ziekenhuis en verschillende onderzoeken later wordt duidelijk dat Joris zijn rug en knieën zodanig zijn versleten dat hij direct moet stoppen met werken. Joris meld zich ziek, maar ziet de bui al hangen. Omdat hij sinds een jaar bij een nieuwe werkgever werkt en zijn contract binnenkort afloopt, is de kans groot dat deze niet verlengd wordt. Zijn angst wordt werkelijkheid en Joris komt in de WW terecht.

Voor Marja en Joris is deze situatie een behoorlijke omslag. Niet alleen komt er minder inkomen binnen, Joris heeft thuis niks te doen en daar wordt hij niet gezelliger op. Zelf voelt hij zich een enorme mislukkeling. Hij probeert mee te helpen met het huishouden, ondanks dat dit vrouwenwerk is, maar hij krijgt van Marja niks dan commentaar. Ze begrijpt niet hoeveel pijn hij heeft vanwege zijn klachten en dat het huishouden eigenlijk teveel voor hem is. Helaas blijft het hier niet bij. Omdat Marja en Joris hun uitgavenpatroon niet tijdig aanpassen, ontstaan er schulden. Steeds weer hopen ze dat Joris snel weer werk vindt, maar hoe vaak hij ook solliciteert, Joris wordt steeds weer afgewezen. Alsof de situatie al niet genoeg bijdroeg aan zijn gevoel mislukt te zijn, lopen zijn WW-rechten af en komt Joris in de bijstand terecht. Vanwege de flink oplopende schulden, wordt een bewindvoerder aangesteld. Deze wordt betaald vanuit de bijzondere bijstand. Op een dag heeft Joris een gesprek met zijn werkconsulent. Deze zit hem op de huid over de financiële situatie en de sollicitaties. Als deze bemoeienis en aanvallen op zijn mannelijkheid worden Joris teveel. Hij schiet uit de slof en bedreigt de vrouwelijke werkconsulent op zo'n manier dat ze de bewaking inschakelt. Vanwege zijn gedrag wordt een korting op zijn uitkering aangekondigd.

Joris verlaat het Stadskantoor, maar gaat niet naar huis. Hoe zal Marja wel niet tegen hem aanvaren als hij vertelt dat ze de komende maand nóg minder te besteden hebben. Iedereen, inclusief Marja, probeert hem klein te houden. Vroeger was hij een stoere man waar iedereen bang voor was, wat is er van hem geworden? Bijna in een automatisme loopt Joris naar zijn oude club toe waar hij meteen hartelijk wordt onthaald. Joris vertelt hoe het hem de afgelopen tijd vergaan is. Zijn oude vrienden luisteren geduldig en zijn al snel van mening dat Joris het heft in eigen handen moet nemen. Geldproblemen? Daar zijn toch oplossingen voor? Zijn maat Gerard weet van een nieuwe toko die in het centrum is geopend. 'Met zo'n vieze zwarte' die de winkel bijna 24 uur per dag open heeft. De toko is een enorm succes gebleken waardoor die 'zwartjakker' ongetwijfeld bulkt van het geld. Gerard is van mening dat 'dat soort gasten' alleen naar Nederland komt om te profiteren. Het klopt toch van geen kanten dat Joris in een dergelijke situatie zit terwijl die buitenlander er warmpjes bijzit? Die dag besluiten Gerard, Joris en een derde clublid, de toko te beroven. Een week later is het zover. Inmiddels is Marja achter de korting op de uitkering gekomen en is ze elke dag woedend op Joris. Temeer omdat hij hele dagen wegblijft. Ze weet nog niet dat Joris weer naar de motorclub gaat. De avond van de beroving is Joris daarom extra opgefokt. Gewapend met een honkbalknuppel volgt hij zijn maten de toko in. Eigenlijk was de knuppel alleen voor de dreiging en Joris staat er al vervaarlijk mee te zwaaien. Wanneer de eigenaar van de toko weerstand vertoond en probeert te ontsnappen, slaat Joris hem neer. Ineens komt alle frustratie van het afgelopen jaar eruit en hij blijft doorslaan totdat één van zijn vrienden hem van de eigenaar wegtrekt.

Het geld hebben ze te pakken, maar de buitencamera hen ook. Kort na de daad worden ze opgepakt waarbij Joris van geluk mag spreken dat de eigenaar van de toko het heeft overleefd.

In afwachting op de straf gooit Marja Joris het huis uit en geeft ze aan dat hij zijn kinderen niet meer mag zien. Ze is bang voor Joris en schaamt zich ten opzichte van de burens. Joris wordt veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf. Doordat Joris' uitkering wegvalt en daarmee ook de vergoeding van de bewindvoering wordt de financiële situatie van Marja en de kinderen nijpend. Ze neemt contact op met het wijkteam. Joris probeert tijdens het uitzitten van zijn straf met Marja contact op te nemen om haar te laten zien hoe hij verandert is. Hij werkt hard aan zichzelf en is gemotiveerd het beter te gaan doen. Tijdens een gesprek met een coördinator nazorg detentie van de gemeente wordt hij op de mogelijkheid van het Huis van Herstel gewezen. Hij grijpt dit met beide handen aan.

Doelen:

- Huisvesting: Het vinden van een woning daar terug naar het gezin nu geen optie is.
- Financiën: Het aanvragen van een bijstandsuitkering en het opnieuw opstarten van bewindvoering.
- Opleiding/ werk: Hulp bij het solliciteren en het vinden van een baan.
- Psychosociaal: Herstelgesprek met de gemeente. Werken aan gevoelens van onmacht – betere coping strategieën aanleren. Herstelgesprek met slachtoffer.
- Middelengebruik en verslaving: Niet van toepassing.
- Sociaal netwerk/familiebanden: Herstel relatie vrouw en kinderen. Sociale vaardigheidstraining.

Bijlage 4: Overzicht kostenplaatsen totaal

Op alfabetische volgorde

Kostensoort	Gemiddeld bedrag	Wet of regeling
Advocaat	€ 180,- per uur	Gesubsidieerde rechtsbijstand
Afsluiten elektriciteit	€ 790,- per keer	Energieleverancier
Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur	Wmo/Wlz
Bedreiging	€ 2.700,- per delict	Justitie en Veiligheid
Behandeling paramedisch	€ 106,- per uur	Wlz
Beschermd Wonen	€ 140,- - € 255,- per dag	Wmo
Beschermd Wonen met intensieve zorg en verpleging	€ 275,- per dag	Wmo
Beschut wonen	€ 90,- per 24 uur	Wmo
Betalingsregeling wonen	€ 45,- per keer	Woningcorporatie
Bewindvoering	€ 1.320,- voor basis per jaar € 1.707,- bij problematische schulden per jaar	Participatiewet
Bijstandsuitkering 21+, alleenstaand, geen AOW	€ 600,- per maand	Participatiewet
Bijstandsuitkering 21+, alleenstaande ouder, geen AOW	€ 900,- per maand	Participatiewet
Bijstandsuitkering 21+, gehuwd/samenwonend, geen AOW	€ 1.300,- per maand	Participatiewet
Budgetcoach Budgethulp Budgetbeheer	€ 94,- € 72,- € 54,- per maand	Participatiewet
Curator	€ 2.375,- voor basis per jaar € 2.722,- bij problematische schulden per jaar	Participatiewet
Dagbesteding volwassenen	€ 45,- - € 65,- per dagdeel (4 uur)	Wmo
Dagbesteding volwassenen	€ 46,- - € 66,- per dagdeel (4 uur)	Wlz
Dagvaarding	€ 80,- per keer	Justitie en Veiligheid
Detentie	€ 230,- per gedetineerde per dag	Justitie en Veiligheid
Economisch delict	€ 550,- per delict	Wet op Economische Delicten
Eerste lijns psycholoog	€ 80,- per uur	Zorgverzekeringswet
Forensische zorg	€ 280,- per dag	Ministerie van Justitie en Veiligheid
Huisarts	€ 6,- voor 5 minuten € 12,- voor 10-15 minuten € 24,- voor >20 minuten	Zorgverzekeringswet
Huishoudelijke hulp	€ 37,- - €77,- per uur	Wlz

Kostensoort	Gemiddeld bedrag	Wet of regeling
Huurtoeslag	Afhankelijk van toetsingsinkomen	Wet op de huurtoeslag/Belastingdienst
Intramurale (crisis)opname GGZ	€ 275,- per dag	Zorgverzekeringswet
Inzet reclassering	€ 750,- per jaar	Justitie en Veiligheid
Inzet UWV	€ 3.000,- per jaar gemiddeld	UWV
Jobcoach	€ 3.278,- per jaar	Participatiewet
Klacht bij Woningcorporatie	€ 300,- per keer	Autoriteit Woningcorporaties (AW)
Kosten begeleid wonen na woning uitzetting	€ 50.000,- per keer	Wmo
Kosten psychiatrisch patiënt voor gemeente	€ 1.7000,- per patiënt	Wmo (hierna WLZ)
Maatschappelijke opvang	€ 80,- per dag, exclusief zorg en begeleiding € 100,- per dag, inclusief zorg en begeleiding Gemiddeld verblijf € 12.000,- per jaar	Wmo
Maatschappelijk werker	€ 65,- per uur	Zorgverzekeringswet
Mishandeling	€ 600,- per maand	Participatiewet
Mutatie van een woning	€ 1.200,- per keer	Wet- en Regelgeving Volkshuisvesting
Ontruiming van een huis	€ 600,- - € 1.500,- (200)	Wet- en Regelgeving Volkshuisvesting
Opiumdelict	€ 670,- per delict	Opiumwet
Paramedische zorg	€ 35,- per sessie	WLZ
Persoonlijke verzorging	€ 64,- - € 83,- per uur	WLZ
Persoonlijke verzorging	€ 65,- - € 70,- per uur	Zorgverzekeringswet
Plaats in Detentiecentrum	€ 347,- per dag	Justitie en Veiligheid
Plaats in Forensisch Psychiatrisch Centrum	€ 666,- per dag	Justitie en Veiligheid
Plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag	Justitie en Veiligheid
Politie inzet	€ 1.772,- per delict/€ 45,- per uur	Justitie en Veiligheid
PPC- zorgplaats in gevangenis	€ 583,- per dag	Justitie en Veiligheid
Psychiater	€ 95,- per uur	Zorgverzekeringswet
Schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening
Sociale activering	€ 3.750,- per keer	Participatiewet/Wmo
Taakstraf met een gemiddelde duur van 62 uur	€ 29,- per uur	Justitie en Veiligheid
TBS	€ 480,- per dag	Ministerie van Jusitie
Toezicht regulier/volledig	€ 15,-/€ 25,- per 24 uur	Wmo
Uitvoering reïntegratiediensten	€ 90,- per uur	Participatiewet
Uitzetting van een woning (huur)	€ 6.000,- per keer	Wet- en Regelgeving Volkshuisvesting

Kostensoort	Gemiddeld bedrag	Wet of regeling
Verklaring WSNP	€ 270,- per keer	WSNP
Vermogensdelict	€ 1.400,- per delict	Wet Economische Delicten
Vernieling openbare ruimte	€ 730,- per delict	Openbare ruimte
Wajong uitkering 21+, 80-100% afgekeurd	€ 98,- per dag	UWV
Zedendelict	€ 2.600,- per delict	Zedenwet (sinds 1 juli)
Zorgtoeslag	Afhankelijk van toetsingsinkomen	Wet op de Zorgtoeslag/Belastingdienst

Bronnen:

<https://maatschappelijkeprijslijst.nl/>
<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/toeslagen/toeslagen>
[Maatschappelijke prijslijst - Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen \(dus-i.nl\)](#)

Bijlage 5: Berekening scenario 1 (worst-case scenario)

De minimale baten voor gemeenten uit scenario 1 zijn op volgende wijze tot stand gekomen:

- Persona Soufiane heeft € 38.000,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 36.500,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Soufiane maken 36% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 1 (14 deelnemers) betekent dit dat er 5 deelnemers als Soufiane zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500,- aan baten met 5 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 7.500,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Soufiane.
 - We vermenigvuldigen de € 36.500,- aan baten met 5 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 182.500,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Soufiane.
- Persona Patrick heeft € 2.150,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 650,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Patrick maken 13% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 1 (14 deelnemers) betekent dit dat er 2 deelnemers als Patrick zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500 aan baten met 2 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 3.000,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Patrick.
 - We vermenigvuldigen de € 650,- aan baten met 2 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 1.300,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Patrick.
- Persona Joris heeft € 17.196,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan helemaal uit baten uit de Participatiewet.
 - Deelnemers als Joris maken 51% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 1 (14 deelnemers) betekent dit dat er 7 deelnemers als Joris zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 17.196,- aan baten met 7 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 120.372,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Joris.
- **De totale bedragen van alle persona's opgeteld staat voor de gemeentelijke baten van scenario 1: € 314.672,-**
 - **Het totaal aan baten voor de Participatiewet is € 130.872,- en daarmee komt 42% van de gemeentelijke baten in scenario 1 ten gunste van de Participatiewet.**
 - **Het totaal aan baten voor de Wmo is € 183.800,- en daarmee komt 58% van de gemeentelijke baten in scenario 1 ten gunste van de Wmo.**

Bijlage 6: Berekening scenario 2 (realistisch scenario)

De minimale baten voor gemeenten uit scenario 2 zijn op volgende wijze tot stand gekomen:

- Persona Soufiane heeft € 38.000,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 36.500,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Soufiane maken 36% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 2 (20 deelnemers) betekent dit dat er 7 deelnemers als Soufiane zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500,- aan baten met 7 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 10.500,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Soufiane.
 - We vermenigvuldigen de € 36.500,- aan baten met 7 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 255.500,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Soufiane.
- Persona Patrick heeft € 2.150,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 650,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Patrick maken 13% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 2 (20 deelnemers) betekent dit dat er 3 deelnemers als Patrick zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500,- aan baten met 3 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 4.500,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Patrick.
 - We vermenigvuldigen de € 650,- aan baten met 3 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 1.950,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Patrick.
- Persona Joris heeft € 17.196,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan helemaal uit baten uit de Participatiewet.
 - Deelnemers als Joris maken 51% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 2 (20 deelnemers) betekent dit dat er 10 deelnemers als Joris zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 17.196,- aan baten met 10 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 171.960,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Joris.
- **De totale bedragen van alle persona's opgeteld staat voor de gemeentelijke baten van scenario 2: € 444.410,-**
 - **Het totaal aan baten voor de Participatiewet is € 186.960,- en daarmee komt 42% van de gemeentelijke baten in scenario 2 ten gunste van de Participatiewet.**
 - **Het totaal aan baten voor de Wmo is € 257.450,- en daarmee komt 58% van de gemeentelijke baten in scenario 2 ten gunste van de Wmo.**

Bijlage 7: Berekening scenario 2 (ideaal scenario)

De minimale baten voor gemeenten uit scenario 3 zijn op volgende wijze tot stand gekomen:

- Persona Soufiane heeft € 38.000,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 36.500,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Soufiane maken 36% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 3 (29 deelnemers) betekent dit dat er 10 deelnemers als Soufiane zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500,- aan baten met 10 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 15.000,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Soufiane.
 - We vermenigvuldigen de € 36.500,- aan baten met 10 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 365.000,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Soufiane.
- Persona Patrick heeft € 2.150,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan uit € 1.500,- aan baten uit de Participatiewet en € 650,- aan baten uit de Wmo.
 - Deelnemers als Patrick maken 13% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 3 (29 deelnemers) betekent dit dat er 4 deelnemers als Patrick zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 1.500,- aan baten met 4 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 6.000,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Patrick.
 - We vermenigvuldigen de € 650,- aan baten met 4 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 2.600,- ten gunste van de Wmo voor deelnemers als Patrick.
- Persona Joris heeft € 17.196,- aan gemeentelijke baten. Deze bestaan helemaal uit baten uit de Participatiewet.
 - Deelnemers als Joris maken 51% uit van de populatie van het Huis van Herstel. In scenario 3 (29 deelnemers) betekent dit dat er 15 deelnemers als Joris zijn.
 - We vermenigvuldigen de € 17.196,- aan baten met 15 deelnemers en komen dan op een totaal bedrag van € 257.940,- ten gunste van de Participatiewet voor deelnemers als Joris.
- **De totale bedragen van alle persona's opgeteld staat voor de gemeentelijke baten van scenario 3: € 646.540,-**
 - **Het totaal aan baten voor de Participatiewet is € 281.540,- en daarmee komt 43% van de gemeentelijke baten in scenario 3 ten gunste van de Participatiewet.**
 - **Het totaal aan baten voor de Wmo is € 367.600,- en daarmee komt 57% van de gemeentelijke baten in scenario 3 ten gunste van de Wmo.**

Bijlage 8: Overzicht kostenplaatsen gemeenten

Per categorie op alfabetische volgorde

Wet of regeling	Kostensoort	Gemiddeld bedrag
Wmo		
	Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur
	Beschermd Wonen	€ 140,- - € 255,- per dag
	Beschermd Wonen met intensieve zorg en verpleging	€ 275,- per dag
	Beschut wonen	€ 90,- per 24 uur
	Dagbesteding volwassenen	€ 45,- - €65,- per dagdeel (4 uur)
	Kosten begeleid wonen na woning uitzetting	€ 50.000,- per keer
	Kosten psychiatrische patiënt voor gemeente	€ 17.000,- per patiënt
	Maatschappelijke Opvang	€ 80,- per dag, exclusief zorg en begeleiding € 100,- per dag, inclusief zorg en begeleiding Gemiddeld verblijf € 12.000,- per jaar
	Sociale activering	€ 3.750,- per keer
	Toezicht regulier/ volledig	€ 15,-/€ 25,- per 24 uur
Wlz		
	Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur
	Behandeling paramedisch	€ 106,- per uur
	Dagbesteding volwassenen	€ 46,- - € 66,- per dagdeel (4 uur)
	Huishoudelijke hulp	€ 37,- - € 77,- per uur
	Paramedische zorg	€ 35,- per sessie
	Persoonlijke verzorging	€ 64,- - € 83,- per uur
Participatiewet		
	Bewindvoering	€ 1.320,- voor basis per jaar € 1.707,- bij problematische schulden per jaar
	Bijstandsuitkering 21+, alleenstaand, geen AOW	€ 600,- per maand
	Bijstandsuitkering 21+, alleenstaande ouder, geen AOW	€ 900,- per maand
	Budgetcoach Budgethulp Budgetbeheer	€ 94,- € 72,- € 54,- per maand

Wet of regeling	Kostensoort	Gemiddeld bedrag
	Curator	€ 2.375,- voor basis per jaar € 2.722,- bij problematische schulden per jaar
	Jobcoach	€ 3.278,- per jaar
	Schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar
	Sociale activering	€ 3.750,- per keer
	Uitvoering reïntegratiediensten	€ 90,- per uur

Bronnen:

<https://maatschappelijkeprijslijst.nl/>
<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/toeslagen/toeslagen>
[Maatschappelijke prijslijst - Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen \(dus-i.nl\)](#)

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
geen	13 mei 2025

Onderwerp
Voortzetting Huis van Herstel Twente door de 14 Twentse gemeenten na 2025

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de voortzetting van het Huis van Herstel Twente door de Twentse gemeenten na 2025 voor een periode van twee jaar.

Over het Huis van Herstel Twente

In Almelo staat het Huis van Herstel Twente (hierna Huis van Herstel). Hierin werken de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de Reclassering (3RO) en de 14 Twentse gemeenten samen. In het Huis van Herstel kunnen Twentse mannen met complexe problematiek in de laatste fase van hun detentie toewerken naar een succesvolle terugkeer in de samenleving. Zij hebben een binding met Twente. Na detentie stromen zij uit in onze regio. De deelnemers in het Huis van Herstel kampen met problemen op meer dan één leefgebied. Hierbij valt te denken aan het niet hebben van onderdak; het ontbreken van werk; het hebben van schulden; middelengebruik of gedragsverslaving en psychosociaal functioneren; en verbroken familierelaties. In het Huis van Herstel krijgen zij zorg en begeleiding op maat; zorg en begeleiding die zij niet krijgen in een reguliere penitentiaire inrichting.

De inzet van het Huis van Herstel voorkomt dat gedetineerden met complexe problematiek na hun detentie terugvallen in hun oude patroon. Dit voorkomt problemen en vermindert de kans op recidive. Succesvolle re-integratie van de doelgroep bespaart de samenleving en gemeenten daarmee ook maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten.

Pilotfase tot eind 2025

Het Huis van Herstel is een pilot die onder de paraplu van 'Koers en Kansen' viel. Dit was een innovatieprogramma van het ministerie van Justitie en Veiligheid om de sanctie-uitvoering te verbeteren en recidive te verminderen. De looptijd van de pilot Huis van Herstel Twente is in 2018 vastgesteld op vijf jaar, tot en met december 2023. In 2021 is de pilot operationeel geworden en in 2023 heeft het ministerie de pilot eenmalig verlengd tot eind 2025. Na dit jaar volgt geen additionele bijdrage meer vanuit het Rijk en is het aan de Twentse gemeenten om door te gaan met het Huis van Herstel of niet.

Als het Huis van Herstel niet wordt voortgezet, gaat de locatie over in een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA). In de BBA kunnen gedetineerden zonder problematiek in de laatste fase

van detentie geplaatst worden uit het hele land. Ook als zij geen binding hebben met Twente. Geplaatste gedetineerden in de BBA kunnen ook uitstromen naar Twentse gemeenten. De kwetsbare doelgroep van het Huis van Herstel komt vanwege hun complexe problematiek niet in aanmerking voor plaatsing in een BBA. Dit betekent dat zij zonder het Huis van Herstel rechtstreeks uitstromen vanuit een reguliere gevangenis. Hier krijgen zij niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben om goed te kunnen re-integreren in de Twentse samenleving.

Voortzetting en financiering in 2026 en 2027

Het Huis van Herstel Twente draagt bij aan een effectieve re-integratie van ex-gedetineerden en aan een veilige samenleving. Daarom heeft gemeente Almelo samen met de andere Twentse gemeenten gezamenlijk besloten om het Huis van Herstel Twente na 2025 voor een periode van twee jaar (2026 en 2027) voort te zetten en te financieren. Het gaat hierbij om een bedrag van € 356.960 op jaarbasis. Omdat het een gezamenlijke financiering van de Twentse gemeenten betreft, wordt het Huis van Herstel Twente uit regionale middelen gefinancierd. Het gaat hierbij om de regionale arbeidsmarktmiddelen en het beschermd wonen-budget. Beide budgetten zijn voor de financiering relevant en haalbaar geacht. Alle Twentse gemeenten hebben met deze financiering ingestemd.

Monitoring en evaluatie

Nu we als Twentse gemeenten samen met de DJI en 3RO een financiële bijdrage gaan leveren aan het Huis van Herstel, is het belangrijk de inzet, impact en resultaten goed te blijven monitoren en evalueren. Dit doen we in elk geval voor de komende twee jaar. Ook onderzoeken we deze periode de inzet van mogelijke andere financieringsmiddelen of -wijzen. Op basis hiervan beoordelen de Twentse gemeenten gezamenlijk of het wenselijk is het Huis van Herstel Twente na 2027 structureel voort te zetten. Hierin blijven wij samenwerken met DJI, de 3RO en mogelijke andere partners.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J. H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Almelo, 17 juni 2025

PERSBERICHT

Kleinschalige detentiefaciliteit succesvol in voorbereiding op terugkeer in de maatschappij **Twentse gemeenten gaan door met Huis van Herstel**

Twentse gemeenten hebben besloten het Huis van Herstel na 2025 voort te zetten voor een periode van twee jaar. Gedetineerden met complexe problematiek werken hier tijdens de laatste fase van hun detentie toe naar een succesvolle terugkeer in de samenleving. Binnen het Huis van Herstel Twente werken de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de Reclassering en de 14 Twentse gemeenten samen. Het project heeft tijdens de proefperiode bewezen (ex-)gedetineerden uit Twente veilig en beter voorbereid terug te laten keren in de samenleving.

"Een geslaagde re-integratie voorkomt herhaling én verlaagt de druk op zorg, veiligheid en gemeentelijke budgetten", stelt de Almelse wethouder Eugène van Mierlo. Hij maakt zich samen met wethouder Arjan Kampman van Enschede hard voor een vervolg van dit voor Nederland unieke project, dat landelijk aandacht kreeg. De Twentse deelnemers in het Huis van Herstel, gevestigd aan de Drienemansweg in Almelo, hebben meerdere problemen. Van dakloosheid tot schulden, verslavings-, psychische- en/of relationele problemen. De inzet is er op gericht dat gedetineerden na hun gevangenisstraf niet terugvallen in oude patronen.

Effectieve re-integratie

Zonder het Huis van Herstel Twente zouden de gedetineerden na het uitzitten van hun straf rechtstreeks terugkeren in de samenleving, met alle risico's van dien. Vanwege hun problematiek komen ze niet in aanmerking voor een plek in de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA). Het Huis van Herstel biedt deelnemers aan het eind van hun detentie maximaal 18 maanden hulp terwijl ze in een open omgeving oefenen in het leren omgaan met mensen, het wennen aan werk en bijvoorbeeld het naleven van regels in de samenleving. Waarbij ze extra hulp of zorg krijgen. Daarmee draagt het Huis van Herstel direct bij aan een effectieve re-integratie van ex-gedetineerden en aan een veiliger samenleving.

Kosten

Het Huis van Herstel Twente startte in 2021 als proefproject binnen een innovatieprogramma van het ministerie van Justitie en Veiligheid. In 2023 verlengde het ministerie de pilot eenmalig tot eind 2025. Nu de financiering vanuit het Rijk stopt, hebben de Twentse gemeenten besloten collectief door te gaan. Kosten daarvoor zijn circa €350.000 op jaarbasis. De Dienst Justitiële Inrichtingen en Reclassering nemen hun aandeel in de kosten, waaronder huisvesting, personeel en beveiliging. In de periode van 2025 tot 2027 zullen de partners de resultaten en kosten nauwgezet monitoren en zoeken naar een meer structurele financiering van deze aanpak.

Noot voor de redactie / niet voor publicatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Annerieke Wermers van team communicatie van de gemeente Almelo via (06) 55 42 99 00.

Collegevoorstel

Onderwerp	Beantwoording schriftelijke vragen LAS over protocollen brand zonnepaneelvelden en windmolens
Eenheid/team	CZ Veiligheid
Zaakkenmerk	Z/25/241538
Documentkenmerk	D/25/763030
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	R.T.A. Korteland
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De heer Kampman heeft namens de fractie LAS op 8 mei 2025 schriftelijke raadsragen gesteld over protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens. Middels deze brief beantwoordt het college van Burgemeester en Wethouders deze vragen.

Voorgesteld besluit

1. De schriftelijke vragen van de fractie LAS, inzake protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens, te beantwoorden middels bijgevoegde brief (D/25/119477).
2. De brief met beantwoording van de vragen te plaatsen op iBabs, zodat andere fracties kennis kunnen nemen van de beantwoording.

Inleiding

Naar aanleiding van berichtgeving in de media over incidenten met zonnepanelen en windmolens, het gevaar hiervan en de kosten heeft de heer Kampman namens de LAS fractie vragen gesteld over de protocollen bij brand op zonnepaneelvelden en windmolens. (D/25/752812). De LAS fractie wil met name weten in hoeverre Almelo is voorbereid op incidenten met zonnepanelen en windmolens en waar de verantwoordelijkheid ligt.

Beoogd effect

De beantwoording van de schriftelijke raadsragen van de LAS fractie.

Argumenten voor

1.1 Het college komt met de beantwoording van de vragen tegemoet aan de informatievraag vanuit de gemeenteraad.

Om haar controlerende taak uit te kunnen voeren heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om (schriftelijke) vragen aan het college te stellen. Het college dient antwoord te geven op vragen die vanuit de gemeenteraad gesteld zijn.

Kanttekeningen

Niet van toepassing

Kosten, opbrengsten en dekking

Niet van toepassing

Uitvoering

Na besluit van het college wordt de uitgaande brief (D/25/119477) gestuurd naar de fractie LAS en beschikbaar gesteld op iBabs, ter informatie voor de overige fracties.

Bijlage(n)

1. D/25/119477 Beantwoording schriftelijke raadsvragen fractie LAS over protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens
2. D/25/122474 Vragen LAS fractie over protocollen bij brand zonnepaneelvelden en windmolens

Procesinformatie

De beantwoording van de vragen is afgestemd met de portefeuillehouder tijdens het stafoverleg van 2 juni 2025.

Intern is de beantwoording afgestemd met team V&N.

Extern heeft afstemming plaatsgevonden met ODT en VRT

Communicatie over het besluit

Regulier en iBabs

LAS fractie
De heer L. Kampman

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief
8 mei 2025

Uw kenmerk
D/25/752812

Ons kenmerk

Datum
16 juni 2025

Bijlage(n)

Doorkiesnummer
0546-541111

Behandeld door
N. Jong

Zaaknummer
D/25/241538

Onderwerp

Beantwoording vragen brand bij zonnepaneelvelden en windmolens

Geachte heer Kampman,

Namens de fractie Lokaal Almelo Samen heeft u op 8 mei 2025 een aantal schriftelijke vragen gesteld over branden bij zonnepaneelvelden en windmolens. Via deze brief beantwoorden wij uw vragen.

- 1. Wie is er verantwoordelijk voor de leiding, opruiming, financiële gevolgen omgeving, etc. bij dergelijke grote branden inzake zonnepanelen, zonnepaneelvelden en windmolens binnen de Gemeente Almelo?*
De eigenaar van wind- of zonneparken en zonnepanelen is verantwoordelijk voor het zo snel mogelijk opruimen van de verontreiniging. Daarnaast kan de eigenaar bij verwijtbaar handelen aansprakelijk worden gesteld voor de schade. De gedupeerden zijn zelf verantwoordelijk voor het opruimen van afval dat op eigen terrein terecht is gekomen.
- 2. Zijn er protocollen en/of beleid waarin geregeld is hoe te handelen bij dergelijke grote branden met zonnepanelen en windmolens? Zo nee, wordt hier dan wel aan gewerkt om dit goed te regelen en te borgen en door wie?*
Zonnepanelen - Ja, er zijn protocollen hoe te handelen bij dergelijke branden. Dit betreffen zowel handelingskaders voor de bestrijding van de brand (Brandweer) als voor het in kaart brengen en opruimen van zonnepaneeldeeltjes in de omgeving (Verbond van Verzekeraars, Stichting Salvage en Vereniging voor Onderzoek en Advies Milieugevaarlijke stoffen).

Windmolens - Bij het plaatsen zal de provincie voorschriften opnemen voor de brandveiligheid en is een calamiteitenprotocol noodzakelijk. De brandweer adviseert bij het verlenen van een omgevingsvergunning.

Daarnaast heeft het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) een handreiking

voor de brandweer opgesteld voor incidentbestrijding, met daarin aandacht voor de risico's, scenario's en een handelingskader.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	raadsvragen LAS statiegeld doneerringen
Eenheid/team	UF Advies en Regie
Zaakkenmerk	Z/25/242906
Documentkenmerk	D/25/761171
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De fractie Lokaal Almelo Samen (LAS) heeft op 27 mei 2025 schriftelijke vragen gesteld over het gebruik van de statiegeld doneerringen. Middels een brief beantwoordt het college van Burgemeester en Wethouders deze vragen.

Voorgesteld besluit

1. De schriftelijke vragen van de fractie LAS, inzake statiegeld doneerringen, te beantwoorden middels bijgevoegde brief (D/25/761764).
2. De brief met beantwoording van de vragen te plaatsen op iBabs, zodat andere fracties kennis kunnen nemen van de beantwoording.

Inleiding

Naar aanleiding van de motie doneerringen heeft de fractie LAS aanvullende schriftelijke raadsvragen gesteld.

Beoogd effect

De beantwoording van de schriftelijke raadsvragen van de fractie LAS.

Argumenten voor

1.1. Het college komt met de beantwoording van de vragen tegemoet aan de informatievraag vanuit de gemeenteraad.

Om haar controlerende taak uit te kunnen voeren heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om (schriftelijke) vragen aan het college te stellen. Het college dient antwoord te geven op vragen die vanuit de gemeenteraad gesteld zijn.

Kanttekeningen

Niet van toepassing

Kosten, opbrengsten en dekking

Niet van toepassing

Uitvoering

Na besluit van het college wordt de uitgaande brief (D/25/761764) gestuurd naar de fractie LAS en beschikbaar gesteld op iBabs, ter informatie voor de overige fracties.

Bijlage(n)

1. D/25/761764 Beantwoording schriftelijke aanvullende raadsvragen fractie LAS over motie statiegeld doneerringen.
2. D/25/759629 Aanvullende vragen LAS fractie over motie statiegeld doneerringen.

Procesinformatie

Intern overleg

Het voorstel is afgestemd met Advies & Regie, Beheer Openbare Ruimte en Communicatie

Afstemming met de portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met de portefeuillehouder.

Directieadvies

N.v.t.

Communicatie over het besluit

Regulier

Aan fractie LAS
T.a.v. mevrouw Veurink

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief
27 mei 2025

Uw kenmerk

Ons kenmerk
D/25/761764

Datum
16 juni 2025

Bijlage(n)

Doorkiesnummer
0546-541111

Behandeld door
J. Oz

Zaaknummer
Z/25/242906

Onderwerp

Beantwoording schriftelijke vragen LAS over statiegeld doneerringen

Geachte mevrouw Veurink,

Namens de fractie Lokaal Almelo Samen heeft u op 27 mei 2025 schriftelijke vragen gesteld over de statiegeld doneerringen. Middels deze brief beantwoorden wij deze vragen.

1. Hoe is er gemonitord of de doneerringen gebruikt zijn?

De monitoring is gedaan door medewerkers van de teams Advies & Regie en Beheer Openbare Ruimte. Zij hebben regelmatig een ronde gelopen om te kijken hoe de doneerringen gebruikt worden. Gemiddeld gebeurde dit één keer per maand. Van deze rondes zijn verslagen gemaakt.

2. Hoe frequent is er gemonitord?

Zie antwoord bij 1.

3. Betekent 'beperkt gebruik' dat de ringen altijd vol waren, en er dus niks uit werd gepakt, of dat ze altijd leeg waren wat ook kan wijzen op frequent gebruik en dus succes?

De doneerringen waren 99% van de tijd helemaal leeg. Tijdens de observaties in de buurt is niet gezien dat mensen de doneerringen gebruikten.

4. In hoeverre is de ongebruikelijke vorm van de doneerring relevant voor het gebruik van de doneerringen? Het zijn namelijk geen ringen, maar meer doneerstaven (zie foto op de volgende pagina).

Er zijn landelijk diverse modellen in omloop. Wij hebben gekozen voor een passende vorm bij de bestaande afvalbakken. Onder andere via sociale media is bekendgemaakt is waar de doneerringen voor dienen.

5. Waarom zijn er alleen 20 doneerringen geplaatst in de binnenstad, en niet op andere veel bezochte locaties? Bijvoorbeeld winkelcentra en het station?

In Almelo staan meer dan 700 afvalbakken. Het was niet mogelijk om bij alle bakken een doneerring te plaatsen tijdens de pilot. Daarom hebben we, binnen het beschikbare budget, gekozen voor 20 doneerringen op strategische plekken.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Raadsbrief over afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod
Eenheid/team	Algemeen Bestuur
Zaakkenmerk	Z/25/237353
Documentkenmerk	D/25/762748
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	R.T.A. Korteland
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 4 februari 2025 heeft de gemeenteraad de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' aangenomen. Het college informeert de raad via een raadsbrief over de wijze waarop invulling is gegeven aan deze motie.

Voorgesteld besluit

1. De gemeenteraad met de bijgevoegde raadsbrief (D/25/762871) te informeren over de wijze waarop invulling is gegeven aan de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' van 4 februari 2025.
2. De motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

Inleiding

Op 4 februari 2025 heeft de gemeenteraad de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' aangenomen, met daarin het volgende verzoek aan het college:

- tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG in samenwerking met andere gemeenten een resolutie in te dienen die oproept tot een landelijk vuurwerkverbod;
- een brandbrief naar de Tweede Kamer en het kabinet te sturen om aan te dringen op een landelijk verbod op vuurwerk en een verdergaande aanpak van illegaal vuurwerk en overlast. Deze brief voor week 08 2025 te versturen en deze motie bij te voegen;
- als het landelijk vuurwerkverbod wordt ingesteld op zoek te gaan naar mogelijkheden (waaronder het creëren van ruimte voor initiatieven van inwoners) om de jaarwisseling op een alternatieve en feestelijke wijze te vieren.

Met de bijgevoegde raadsbrief wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de afdoening van de motie.

Beoogd effect

De gemeenteraad te informeren over de wijze waarop invulling is gegeven aan de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod'.

Argumenten voor

1.1 De raad dient geïnformeerd te worden over de wijze waarop het college invulling geeft aan moties

Met de bijgevoegde raadsbrief wordt de raad voorzien van informatie over de de wijze waarop door het college invulling is gegeven aan de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod'.

Kanttekeningen

Er zijn geen kanttekeningen.

Kosten, opbrengsten en dekking

n.v.t.

Uitvoering

Na besluitvorming wordt de brief aan de raad verzonden.

Bijlage(n)

- raadsbrief over afdoening motie inzake landelijk vuurwerkverbod (D/25/762871)
- motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' (D/25/729427)

Procesinformatie

- Intern overleg: de raadsbrief is afgestemd met de teammanager veiligheid en de bestuursadviseur van burgemeester Korteland
- Afstemming met portefeuillehouder: de raadsbrief is afgestemd met burgemeester Korteland

Communicatie over het besluit

Regulier via iBabs

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
--	17 juni 2025

Onderwerp
Afdoening motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod'

Geachte leden van de raad,

Op 4 februari 2025 heeft uw raad de motie 'Genoeg is genoeg! Landelijk vuurwerkverbod' aangenomen. Met deze raadsbrief informeren wij u over de afdoening van de motie.

Brief aan Tweede Kamer en kabinet

Bij brief van 12 februari 2025 hebben wij de Tweede Kamer en het kabinet laten weten dat de gemeenteraad van Almelo dringend oproept tot het instellen van een landelijk verbod op consumentenvuurwerk en daarnaast pleit voor een verdergaande aanpak van illegaal (zwaar) vuurwerk en overlast. Deze brief is ook op iBabs geplaatst, zodat uw raad hier kennis van heeft kunnen nemen.

Algemene ledenvergadering VNG

Wij hebben onderzocht op welke manier wij een motie zouden kunnen indienen of een motie van andere gemeenten – die oproept tot een landelijk verbod op consumentenvuurwerk – zouden kunnen steunen. Omdat de Tweede Kamer op 8 april 2025 heeft ingestemd met een initiatiefwetsvoorstel voor een algemeen vuurwerkverbod voor consumenten (vanaf 2026), is het indienen of steunen van een motie tijdens de algemene ledenvergadering van de VNG op 18 juni 2025 niet meer aan de orde.

Alternatieve viering van de jaarwisseling

In de motie wordt het college verzocht om op zoek te gaan naar mogelijkheden om de jaarwisseling op een alternatieve en feestelijke wijze te vieren. Wij vinden dat initiatieven voor een alternatieve viering van de jaarwisseling bij voorkeur uit de samenleving zelf moeten komen. Wanneer inwoners of organisaties de gemeente benaderen met ideeën, denken wij daar graag in mee.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/243153
Documentkenmerk	D/25/761257
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 9 november 2023 heeft de raad de motie “Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke middelen” aangenomen. In deze motie wordt het college verzocht om de raad periodiek te informeren over de inzet van de tijdelijke middelen, de beoogde doelen en de resultaten in het sociaal domein. De rapportage over 2024 wordt aan de raad beschikbaar gesteld. Hierin wordt verslag gedaan van de inzet van de middelen voor het Sportakkoord II en de middelen horend bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), de brede SPUK voor sociale basis, gezondheid, sport en cultuur.

Voorgesteld besluit

1. De rapportage over de inzet van tijdelijke middelen in 2024 vast te stellen (bijlage Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024, D/25/761237).
2. De raad via bijgevoegde raadsbrief (D/25/761245) met bijlage op de hoogte stellen.

Inleiding

Op 9 november 2023 heeft de raad de motie “Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke middelen” aangenomen. In deze motie wordt het college verzocht om de raad periodiek (minimaal twee keer per jaar) te informeren over de exacte inzet van alle tijdelijke middelen binnen het sociaal domein die de gemeente van het Rijk ontvangt, de beoogde doelen en de resultaten. In mei 2024 en mei 2025 is de raad reeds geïnformeerd met een raadsbrief.

Om te voldoen aan de motie, wordt voorgesteld bijgevoegde raadsbrief aan de raad te sturen. De bijlage bij deze brief bevat een rapportage van de inzet en resultaten van tijdelijke middelen binnen het sociale domein in 2024. Het is de bedoeling dat het tweede rapportagemoment benut wordt voor verdieping op een of enkele onderwerpen. U wordt het voorstel gedaan om dan verder in te gaan op de structureel verplichte onderdelen van het gezond en actief leven akkoord, de vijf ketensamenwerkingen.

Beoogd effect

Conform de motie de raad informeren over de inzet en resultaten van tijdelijke middelen binnen het sociaal domein in 2024.

Argumenten voor

1.1 De raad vraagt om informatie over de exacte inzet en resultaten van tijdelijke middelen

De bijgevoegde rapportage geeft een overzicht van de lokale inzet van de tijdelijke middelen van het Sportakkoord II en de brede SPUK Sociale basis, Gezondheid, Sport en Cultuur.

1.2 De raad vraagt om een periodieke rapportage van minimaal 2 x per jaar

De volgende brief bevat de gemeentelijke stand van zaken met betrekking tot de vijf verplichte onderdelen van het gezond en actief leven akkoord die hoogstwaarschijnlijk tot het structurele takenpakket van de gemeenten gaan horen. We hebben het dan over de ketensamenwerkingen Welzijn op recept, Kansrijke start, Valpreventie, Kinderen naar gezond gewicht en Volwassenen naar gezond gewicht. Met raadsbrief (2419626) heeft de raad in mei 2024 een rapportage ontvangen met de inzet tijdelijke middelen en in mei 2025 is zij geïnformeerd (10484) over de inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen.

Kanttekeningen

1.1 Er is nog geen vervolgakkoord met de partners op rijksniveau, terwijl het zeer denkbaar is dat een succesvolle inzet van de GALA-middelen leidt tot structureel hogere kosten bij de gemeente.

De GALA-middelen, die ons beschikt zijn voor de jaren 2023 tot en met 2026, zijn bedoeld om de zorg ook in de toekomst betaalbaar en beschikbaar te houden voor hen die deze nodig hebben. Dit lukt alleen als we het beroep op de (langdurige) zorg kunnen uitstellen en voorkomen. Het is heel goed denkbaar dat dit gewenste effect gepaard zal gaan met een verhoogde inzet van gemeentelijke voorzieningen. Waar het rijk dan kan spreken van een succesvolle inzet, zullen gemeenten moeten constateren dat de (weliswaar lagere) rekening verschoven wordt naar hun domein. In het afgelopen jaar is daarom veel te doen geweest over de groeiende financiële onzekerheid voor gemeenten. Hierom hebben de gemeenten de gesprekken over een eventueel vervolg op het IZA-akkoord, het algemeen zorg en welzijnsakkoord (AZWA), tijdelijk opgeschort. Inmiddels waren de gesprekken weer gaande. Met de recente val van het kabinet is het moeilijk in te schatten of en wanneer het akkoord getekend gaat worden.

1.2 Het vraagt vaak een langere periode, voordat er effecten meetbaar zijn van een nieuwe inzet, pilots en experimenten

Of iemand op enig moment in zijn leven zorg en ondersteuning nodig zal hebben, is afhankelijk van veel factoren. We zetten preventie in om dit moment uit te stellen, het liefst te voorkomen. Hierbij gaan we uit van een brede, domein overstijgende, inzet. Vanuit meerdere beleidsterreinen en meerdere programma's zetten wij in op het verbeteren van de leefstijl van onze inwoners, een goede sociale basis, en een gezonde leefomgeving. De preventie die we nu inzetten zal pas effect hebben als het moment van zorgbehoefte en ondersteuning in de toekomst daadwerkelijk uitgesteld dan wel voorkomen wordt. Het is niet mogelijk om deze effecten in een jaarlijkse rapportage kwantitatief zichtbaar te maken. Daarbij zal ook niet eenduidig vast te stellen zijn welke inzet tot welk effect geleid zal hebben.

1.3 Er wordt in de rapportage niet ingegaan op alle tijdelijke middelen die in 2024 beschikbaar waren voor het sociaal domein

De raad heeft in november 2023, bij de vaststelling van de meerjarenprogrammabegroting over 2024 en komende jaren, haar zorg geuit over de toekomstige financiering van het sociaal domein. Daarbij werd geconstateerd dat de gemeente wel de beschikking heeft over tijdelijke middelen, zoals de GALA-middelen, om zich voor te bereiden op deze financieel krapere tijden. Vanuit het perspectief van het beheersbaar houden van de toekomstige financiering, heeft de raad gevraagd om een regelmatige rapportage over inzet en resultaten van deze tijdelijke middelen. In de geest van de motie, de beheersbaarheid van de toekomstige financiële situatie in het sociaal domein, én om de rapportages over de jaren heen vergelijkbaar te houden, wordt er voor gekozen om alleen die geldstromen in beeld te brengen die in 2023 ook in beeld waren.

Kosten, opbrengsten en dekking

niet van toepassing

Uitvoering

De raad vraagt om twee rapportages per jaar. In het najaar wordt, indien dan nog actueel, een raadsbrief opgesteld waarin nader ingegaan wordt op de gemeentelijke stand van zaken van en voorbereiding op de structureel verplichte onderdelen van het GALA.

Bijlage(n)

Raadsbrief (D/25/761245)

Bijlage : Rapportage over inzet tijdelijke middelen 2024 (D/25/761237)

Procesinformatie

- Intern overleg

De rapportage is een samenwerking van meerdere betrokken ambtenaren en projectleiders, die ieder verantwoordelijk zijn voor een onderdeel van de middeleninzet. Het eindresultaat is besproken met de programmamanager.

- Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met de portefeuillehouder.

- Directie-advies

N.v.t.

Communicatie over het besluit

regulier

Inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen sociaal domein: terugblik op 2024

1. Inleiding

1.1 Raadsmotie

In de vergadering van de raad van 9 november 2023 is de motie : ‘Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen ‘ aangenomen. In deze motie verzoekt de raad het college om “de raad periodiek (minimaal twee keer per jaar) met een raadsbrief te informeren over de exacte inzet van alle tijdelijke middelen, de beoogde doelen en de behaalde resultaten. ”

Deze notitie is bedoeld als rapportage over de inzet en resultaten van de tijdelijke middelen in 2024. In deze rapportage wordt nader ingegaan op de volgende tijdelijke middelen, die in 2024 beschikbaar waren:

- Brede SPUK sociale basis, gezondheidsverschillen, sport en cultuur (middelen Gezond en Actief Leven Akkoord – GALA)
- SPUK sportakkoord II

1.2 Achtergrond en doelstelling GALA

Een groot deel van de huidige zorgvraag zou niet nodig geweest zijn, als de mensen er allemaal een gezonde leefstijl op na houden. Maar die gezonde leefstijl is voor veel mensen moeilijk te behalen, omdat ze te kampen hebben met stressfactoren die slechts gedeeltelijk door hen zelf beïnvloedbaar zijn. De directe woonsituatie en de leefomgeving hebben een negatieve invloed op iemands gezondheid. Daarnaast blijkt er een samenhang tussen inkomen-, opleidingsniveau en gezonde levensjaren.

Er zijn grote gezondheidsverschillen te constateren in ons land en ook in Almelo. Als we dit zien in het licht van de komende vergrijzing en de ontgroening aan de ene kant, en een zorgsector die nu al zwaar onder druk staat en nauwelijks kan voldoen aan de vraag van de bevolking, dan is het hard nodig dat er gewerkt wordt aan preventieve gezondheid en het terugdringen van de gezondheidsverschillen. Dit kan alleen maar effectief zijn als gezondheid benaderd wordt als het resultaat van de onderliggende factoren. Het GALA gaat er daarom van uit dat gemeenten inzetten op het terugdringen van gezondheidsverschillen door op veel terreinen tegelijk en in onderlinge samenhang in te zetten. Er zijn daarom 13 verplichte onderdelen in het GALA benoemd.

Daarbij gaat het GALA er van uit dat in er in 2026 een regionaal sluitende preventie-infrastructuur staat. Deze infrastructuur wordt samen met de ketenpartners op regionaal- en lokaal niveau gevormd. Hiervoor is de regionale samenwerking van groot belang. Deze samenwerking wordt in Twente vorm gegeven door samen te werken binnen de Twentse Koers, en met de GGD als belangrijke partner als het gaat om kennis over de lokale en regionale gezondheidssituatie. In hoeverre in Almelo en in Twente de doelstellingen van het GALA gehaald worden, zal blijken uit het regiobeeld. Deze is in juli 2023 opgesteld en zal naar verwachting in 2027 weer opnieuw opgesteld worden.

2. Activiteiten en resultaten 2024

Bij de vaststelling van de hoofdlijnen bij de besteding van de middelen van de brede SPUK en in het integrale plan van aanpak is geconstateerd dat GALA-doelstellingen tegemoet komen aan de doelstellingen uit het programmaplan Sociaal en vitaal, het strategisch beleidsplan voor het sociaaldomein en het plan leefbare wijken en dorpen. Daarom heeft er geen formele beleidswijziging plaatsgevonden en zijn de activiteiten die gefinancierd zijn gekoppeld aan bestaand beleid en bestaande programmavoornemens. In het hier volgende wordt ingegaan op de besteding per onderdeel. Hierbij wordt de indeling van het Plan van aanpak bij de brede SPUK gebruikt. Voor meer details over de achtergronden van de inzet, wordt eveneens naar dit Plan van Aanpak ([Intern - 88829](#)) verwezen.

2.1. Sport

Ambitie

Gemeente Almelo - Visie op sport en bewegen (2020)

‘De gemeente Almelo streeft naar een vitale en sportieve samenleving waarin een leven lang sporten en bewegen centraal staat en daarmee bijdraagt aan de maatschappelijke participatie en de gezondheid van onze inwoners. We hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Belangrijk daarbij zijn bereikbare kwalitatieve sportaccommodaties, een sportieve openbare ruimte en sterke en zelfstandige verenigingen. Hierbij heeft de gemeente extra aandacht voor kwetsbare inwoners’.

Positieve gezondheid

Ook vanuit Sport & Bewegen benaderen we gezondheid breed en positief (conform het model van positieve gezondheid van dr. Machteld Huber). Gezondheid is meer dan alleen leefstijl; we kennen achterliggende oorzaken van ongezondheid en sturen op verbetering van deze dieper liggende oorzaken.

In navolging van het Nationaal Sportakkoord, Lokaal Sportakkoord I en het Preventieakkoord wordt in Almelo ook uitvoering gegeven aan het Sportakkoord II: Gezamenlijk streven we na dat iedereen in Almelo een leven lang met plezier kan en gaat sporten en bewegen.

Acties en activiteiten 2024

Sport & Bewegen is van groot maatschappelijke waarde. Het is voor velen een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven. Het draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid, creëert saamhorigheid en biedt kansen voor persoonlijke ontwikkeling. Ook in Almelo werken we hieraan. Dit doen we onder andere door de uitvoering van het sportakkoord II.

Sportakkoord II

Ook vanuit Sportakkoord II wordt ingezet op de geformuleerde 6 thema's: inclusie & diversiteit, sociaal veilige sport, vitale sportaanbieders, vaardig in bewegen, ruimte voor sport en bewegen en de maatschappelijke waarde van topsport. Elk thema heeft een eigen ambassadeur. De ambassadeur is een buurtsportcoach vanuit Sportbedrijf Almelo BV. De buurtsportcoach weet als geen ander wat er speelt en welke bijdrage wat op kan leveren voor de inwoner van Almelo. Zij zijn de verbinder met lokale partijen.

In 2024 is er voornamelijk ingezet op vitale sportaanbieders door middel van sportcafés, workshops en scholingen. Hiermee is het bestuurlijk en technisch kader van sportverenigingen

versterkt. Ten behoeve van vaardig in beweging is er geïnvesteerd in het platform Actief Almelo voor de vergroting van zichtbaarheid van en deelname aan activiteiten. De maatschappelijke waarde van topsport is benut en geïntensiveerd door bijdragen aan diverse evenementen. Dit kwam ook ten goede aan het thema “Inclusie & Diversiteit”. Bovenlokale en regionale thema’s worden vanuit de regionale samenwerking aangevlogen. De gemeente Almelo heeft hiervoor een bijdrage geleverd.

Middelen en resultaten sport

inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
60.000	Lokaal sportakkoord	Uitvoering Lokaal sportakkoord II
460.000	Brede Regeling Combinatiefuncties	Inzet bij Sportbedrijf Almelo BV, Bibliotheek, Kaliber Kunstenschool en gemeente Almelo

2.2 terugdringen gezondheidsachterstanden

Ambitie

- Onze inwoners zijn zich bewuster van de noodzaak om gezond en vitaal te leven.
 - Onze inwoners vinden gezond en vitaal leven belangrijk.
 - Meer inwoners sporten

Middelen en resultaten Gezondheidsachterstanden

inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
20.000	Nationale diabeteschallenge (NDC)	De NDC is bedoeld voor inwoners die niet tot weinig bewegen. Twee keer per week wandelen de deelnemers onder begeleiding van medewerkers van het sportbedrijf en vrijwilligers (de laatsten zijn vaak deelnemers van eerdere edities). De minimale groepsgrootte is 10 personen, maar er zijn ook groepen van 25 personen gestart. In 2024 zijn er 5 groepen gestart met de NDC. Een groot deel van de wandelaars (zo’n 2/3) van de wandelaars) blijft ook na afloop van de challenge (met elkaar) wandelen.
10.000	Zorgkrant (ook deels gefinancierd uit valpreventie)	De krant Goed Bezig in Almelo is huis-aan-huis verspreid in Almelo. Doel is dat inwoners zich op de hoogte kunnen stellen van (bijvoorbeeld) algemene voorzieningen, hoe zij het wijkteam kunnen vinden, welke initiatieven tegen eenzaamheid in onze gemeente bestaan, enzovoorts. Daarnaast is de krant op veel plekken in de stad op te halen / danwel in te zien.
3.000	Jongerenrestaurant / klupfit De Riet	In de Riet is het jongeren/tienerwerk uitgebreid met activiteiten rondom gezonde leefstijl en gezond eten in de vorm van een restaurant voor buurtbewoners en klupfit-activiteiten. In 2024 waren hier 25 tieners bij betrokken. Door deel te nemen aan de clubmiddagen en de kookactiviteiten zijn onder meer hun sociale vaardigheden, talenten en gezondheidskennis en – vaardigheden toegenomen.

46.000	Inzet Avedan	De SPUKmiddelen worden ingezet als onderdeel van het algehele contract met Avedan. Hierdoor blijft onder meer de inzet voor en informatie naar de inwoners in Almelo op peil, wordt er actief gecommuniceerd over de vele kanten van positieve gezondheid en veerkracht, en kunnen de kwetsbare inwoners doorverwezen worden naar de juiste hulp en ondersteuning.
--------	--------------	--

2.3 Kansrijke start

Ambitie

Strategische doelen:

- Onze kwetsbare inwoners redden zich beter met minder hulp van de overheid en ze zijn mentaal weerbaarder en veerkrachtiger.
- Onze 0-23 jarige Almeloërs groeien gezonder en vitaler op en ze ontwikkelen hun talenten beter.

Centrale Ambitie van werkwijze en samenwerking van Kansrijke Start

- Het bevorderen van het zelf-oplossend vermogen van onze inwoners en de versterking van de ondersteunende sociale structuren en voorzieningen.
- Ouders stimuleren en ondersteunen om hun verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding en ontwikkeling t.b.v. hun kind.
- De optimale ontwikkelingskansen voor kinderen staan centraal. We realiseren met elkaar een doorlopende leer, zorg- en ontwikkelingslijn. Optimale ontwikkelingskansen zijn alleen mogelijk als we integraal samenwerken met lef.
 - De basis is thuis op orde. Voor ouders is er ondersteuning om daaraan te werken.
 - Ouders zijn partner bij gesprekken over hun kind om de afstemming van de ontwikkeling thuis, in de opvang en op school te optimaliseren. Dit leidt tot ondersteuning op maat.
 - Ouders zijn actief betrokken bij de ontwikkeling van hun kind.
 - Binnen het ouderprogramma van de voor en vroegschoolse educatie (=VVE) bieden we maatwerk op basis van de ouderanalyse per locatie.
 - Er is een breed en toegankelijk aanbod van informatieve bijeenkomsten over opvoeden en opgroeien.
 - Er is een preventief vangnet voor kwetsbare ouders (NPO doel -Kansrijke Start).

Middelen en resultaten Kansrijke start

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
79.000	Project kansrijke start	De SPUK levert een bijdrage in de totale projectkosten. De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede ontwikkeling. Door de preventieve inzet van Kansrijke start, zijn crisissen (tijdens zwangerschap) voorkomen en daarmee zorgkosten en trauma's. Dit gebeurt onder meer door: - Casusoverleggen; kwetsbare zwangeren zijn al in het begin van de zwangerschap in beeld - Korte lijnen professionals - Inzet Nu Niet Zwanger - Investeren in aandachtfunctionarissen bij organisaties waar doelgroep is.
45.000	jongemoederwerk	Het Jonge MoederWerk begeleidt kwetsbare zwangeren/jonge moeders tijdens de eerste 1000 dagen van hun kind. Jonge moeders worden ondersteund en begeleid, opdat ze zelfstandig, waar gewenst met hulp uit het eigen netwerk, de opvoeding van hun kind aan kunnen. Waar dit helpt, worden verbindingen met andere vormen van ondersteuning gemaakt, zoals het jongerenperspectief fonds. In 2024 zijn 130 jonge moeders via deze aanpak begeleid.

2.4 Mentale gezondheid

Ambitie

In 2026 hebben we een beter werkend ecosysteem waardoor onze kwetsbare inwoners zich beter redden met minder hulp van de overheid en mentaal weerbaarder en veerkrachtiger zijn. Operationele doelen:

- We helpen kwetsbare inwoners eerder met hun mentale problemen.
- Onze inwoners voelen zich veerkrachtiger.
- Onze inwoners voelen zich minder eenzaam.

De komende jaren gaan we samen met inwoners en professionals (op weg naar een) 'Mentaal krachtiger Almelo'. Hierdoor zijn inwoners van Almelo beter opgewassen tegen de uitdagingen in het leven en blijft de zorg beschikbaar voor inwoners die het nodig hebben.

Middelen en resultaten mentale gezondheid

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
7.000	JIM (je eigen mentor) en jeugdhuis	In 2024 is een adviseur verzocht te adviseren over beide onderwerpen, zowel JIM (samenwerking binnen de jeugdzorg/psychiatrie met informele mehtoren uit het eigen netwerk van de jongeren) als het Jeugdhuis. Er is positief geadviseerd. Jim vergroot de inzet van het netwerk en zorgt voor een duurzame ondersteuning van de jeugdige. Het Jeugdhuis, of startpunt jeugd zoals het nu heet, zorgt voor een verbetering van de samenwerking tussen JeugdGGZ en sociaal domein en zorgt dat jongeren op de juiste wijze geholpen worden en dat hoeft niet altijd zware jeugdGGZ te zijn. Door het gegeven advies is er besloten beide onderwerpen verder uit te laten werken.
19.000	Ervaringsdeskundigheid	Een van de pijlers van het ecosysteem Mentale Gezondheid is de inzet van ervaringsdeskundigheid. In 2024 is binnen de toegang gestart met de inzet van een familie-ervaringsdeskundige. Deze inzet is bedoeld om problematiek, of de escalatie daarvan, bij familieleden van mensen met een psychische aandoening te voorkomen. De resultaten hiervan worden in 2025 verwacht.

2.5 aanpak overgewicht/obesitas

Ambitie

Het aantal jeugdigen en volwassenen dat aan overgewicht lijdt, gaat omlaag.

Middeleninzet en resultaten

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
23.000	Netwerkontwikkeling en bijeenkomsten	In 2024 is onder het motto Goed Bezig gewerkt aan de verdere uitbouw van het netwerk rondom Preventie en Gezondheid. Samen met onder meer het ZGT, het regie en herstelcentrum Almelo, de leefstijlapotheek en anderen zijn wijkbijeenkomsten georganiseerd en is toegewerkt naar een grote netwerkbijeenkomst onder het motto Goed Bezig Almelo. De voorbereidingen in 2024 hebben geresulteerd in een druk bezochte bijeenkomst (175 deelnemers) in maart 2025.

18.000	Duo-fietsen	Er zijn twee duo-fietsen aangeschaft die in het voorjaar van 2025 geleverd gaan worden. Dit zijn twee van de vier duo-fietsen in totaal welke over de stad verspreid zullen gaan worden. De fietsen zijn voor algemeen gebruik en kunnen gereserveerd worden voor uitjes met mensen die op enigerlei wijze beperkt zijn en anders niet alleen het huis uit komen.
32.000	JOGG	Er is voor een pragmatische aanpak gekozen, door vooral aan te sluiten bij daar waar energie zit. Voorbeelden van acties in 2024: - Gymlessen na school op IKC Sluitersveld - Smikkelweken bij BSO (een week lang gezonde snacks en lessen over gezonde voeding) - Ondersteuning sportverenigingen bij inzet gezonde sportkantine - Samenwerking met Cool to be fit.

2.6 Valpreventie

Ambitie

Jaarlijks komen minder ouderen (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val.

De gemeentelijke opdracht rondom valpreventie betreft het screenen van de potentiële doelgroep, het bieden van valpreventie-interventies en preventief beweegaanbod en het bouwen van een keten van samenwerking rondom valpreventie.

Middeleninzet en resultaten

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
57.000	Buurt sportcoach volwassenen, leefstijlmakelaar en bewegen in wijkkamers	De buurtsportcoach Senioren is coördinator van de NDC. De buurtsportcoaches zorgen voor passend preventief beweegaanbod in de wijken en in de wijkkamers. In inmiddels 16 wijkkamer sluit de leefstijlmakelaar aan voor advies over leefstijl en bewegen. De leefstijlmakelaar heeft in 2024 88 inwoners individueel gesproken; 78% (69 personen) hiervan heeft het bewegen structureel opgepakt. De leefstijlmakelaar heeft een aantal workshops/informatiebijeenkomsten verzorgd (voor bijvoorbeeld mantelzorgers, ouderenverenigingen en Avedan) en sluit aan bij evenementen en activiteiten in de stad (zoals de zorgmarkt in de Schelfhorst). Daarnaast heeft de leefstijlmakelaar sinds het laatste kwartaal 2024 een rol in de ketenaanpak valpreventie, ze sluit aan bij de cursussen valpreventie voor de follow up na deze interventie.

1.000	Fysiotherapie op motoriekroute Schelfhorst	bewegingsstimulering van ouderen in de Schelfhorst met gebruik making van de motoriekroute. In 2024 hebben gemiddeld wekelijks 20 – 30 volwassenen aan de groepsactiviteiten deel genomen.
45.000	inzet Avedan	De SPUKmiddelen worden ingezet als onderdeel van het algehele contract met Avedan. Hierdoor blijft onder meer de inzet voor en informatie naar de ouderen in Almelo op peil, en kan de kwetsbare oudere doorverwezen worden naar de juiste hulp en ondersteuning.
12.000	inzet De Klup	De SPUK-middelen worden ingezet als onderdeel van het algehele contract met De Klup. Hierdoor kunnen binnen het aanbod fysieke, sociale en welzijns-elementen gebundeld worden. Deelnemers van activiteiten worden gestimuleerd actief en in beweging te blijven. Deze fysieke welzijnsactiviteiten hebben ook een grote sociale component. Dit heeft een gunstig effect op de deelnemers met betrekking tot het versterken van veerkracht en het voorkomen van eenzaamheid.
26.000	Kwartiermaker /projectleiding valpreventie	De valpreventie is voor de gemeente een nieuwe opdracht. De kwartiermaker is aangesteld om het programma voor de gemeente op te zetten, en zorg te dragen voor de noodzakelijke regionale afstemming.
74.000	Fysiocollectief Almelo	Het fysiocollectief Almelo voert voor de gemeente screeningstesten uit en geeft 65+ ers met medium en hoog valrisico de gelegenheid om in de buurt deel te nemen aan een gratis interventie valpreventie. In 2024 zijn er 12 groepen geweest. Dit aantal bleef achter bij de verwachting doordat er te weinig geschoolde fysiotherapeuten waren. Op wijkniveau hebben netwerkbijeenkomsten met professionals en verwijzers plaatsgevonden: hoe vind je de doelgroep, hoe overtuig je ze tot deelname en hoe verwijst je naar elkaar door?
13.000	Informatie aan en informatiemateriaal voor inwoners	In 2024 zijn meerdere materialen in Almelo aan inwoners beschikbaar gesteld: de Beweeg- en Cultuurgids, de Gezond in Almelo krant en de flyer Valpreventie. Daarnaast zijn deze producten op veel plekken in de stad op te halen / danwel in te zien. Doel van deze materialen is dat inwoners zich op de hoogte kunnen stellen van (bijvoorbeeld) algemene voorzieningen, hoe zij het wijkteam kunnen vinden, welke initiatieven tegen eenzaamheid in onze gemeente bestaan, enzovoorts.

2.7 Leefomgeving

Ambitie

‘Almelo is een levendige, vitale en veilige stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is’.

Om dit doel te bereiken zetten we binnen ‘Leefbare wijken en dorpen’ in op twee thema’s:

- Verbeteren van de leefbaarheid (sociaal én fysiek) in heel Almelo;
- Versterken van de integrale samenwerking in én met de wijken en dorpen.

In elke wijkopgave wordt er middels het werken aan verschillende relevante thema’s voor de betreffende wijk, een verbetering van de leefbaarheid en versterking van de veerkracht van bewoners nagestreefd.

Veerkrachtige bewoners kunnen de verschillende levensuitdagingen die op hun pad komen beter aan. Zij ervaren minder stress, krijgen meer oog voor hun omgeving, zijn beter toegerust om bijvoorbeeld armoede het hoofd te bieden en voelen dat zij meer regie hebben op hun eigen leven. Mentale gezondheid is dan een belangrijk voorwaarde om keuzes te kunnen maken die je fysieke gezondheid bewaren/bevorderen.

Middeleninzet en resultaten Leefomgeving

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
50.000	ABCD (asset based community development)-aanpak: een methodiek om te komen tot duurzaam verbonden buurtgemeenschappen door voort te bouwen op de (positieve) elementen (gaven, vaardigheden en passies) die in de buurt/wijk aanwezig zijn).	De inzet is gebruikt voor het inhuren van een opbouwwerker met expertise op het gebied van de ABCD-aanpak. Zij organiseerde ontmoeting tussen de bewoners in de buurt Boomsplaats. Uit die ontmoetingen ontstonden relaties en energie. Deze twee componenten leverden haakjes waar bewoners zelf mee verder kunnen of met ondersteuning van de opbouwwerker in kunnen groeien. Resultaten/Highlights: • Er is op verzoek van bewoners een “bumpingplace” gerealiseerd. In samenwerking met woningcorporatie St Joseph is er een woning aan de Huijgensstraat ter beschikking gesteld. Bewoners hebben dit huis als ontmoetingspunt en opslag voor activiteitenmateriaal ingericht. • Er is gestart met een wekelijkse koffieochtend in het huis van de buurt. Er is belangstelling voor een wandelgroep. Betrokken bewoners:15 Er is gestart met een wekelijkse koffieochtend in het huis van de buurt. Er is belangstelling voor een wandelgroep. Betrokken bewoners:15 • Een paasactiviteit bij een speelplek in de Boomsplaats ging niet door; de bijgaande ruzie in de buurt vormde vervolgens de basis voor nieuwe opbrengst ; nieuwe haakjes en nieuwe bewoners. • Vakantieactiviteiten: 6 x activiteiten in de buurt; 10 organiserende bewoners hebben 42 deelnemende kinderen en 37 buurtbewoners bereikt.

		• Halloween; de bestaande Halloweengroep (15 bewoners) organiseerde voor en met 500 buurtbewoners het jaarlijkse Halloweenfeest in de buurt. • Oliebabbels: bewoners organiseerden een ontmoeting met oliebollen. 2 organiserende bewoners, 30 deelnemers. In algemene zin geldt voor de buurt Boomsplaats: Eigenaarschap en initiatiefnemende bewoners: 15; Actief meedenken/meeorganiserende bewoners: 27; Ontmoeting en verbinding: 60 bewoners; Meedoen: 150 bewoners. De verschillende initiatieven en activiteiten leverden een bijdrage aan de leefbaarheid in de buurt. Bewoners kijken meer naar elkaar om. Daarnaast zijn er in andere wijken (de riet en binnenstad, en windmolenbroek) ook onder begeleiding van de ABCD specialiste nieuwe initiatieven ontstaan. Een deel daarvan is beschreven in het magazine: Samen maken we de buurt.
--	--	---

2.8 kansrijk opgroeien en vroegsignalering alcohol

Ambitie

Onze 0-23 jarige Almeloërs groeien gezonder en vitaler op en ze ontwikkelen hun talenten beter.

Middeleninzet en resultaten Kansrijk opgroeien en vroegsignalering alcohol

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
19.000	Kinderen naar gezond gewicht	In 2024 is een kwartiermaker aangesteld om voor de gemeente Almelo te verkennen op welke manier de ketenaanpak Kinderen naar gezond gewicht ingevoerd kan worden. Met deze aanpak worden kinderen die te kampen hebben met obesitas (en wellicht andere ziektes) geholpen met een multidisciplinaire aanpak die toegesneden is op de situatie van het kind en het gezin waarin het opgroeit.

2.9 Versterken sociale basis

Ambitie

Het verhogen van de mentale kracht en mentale veerkracht van de inwoners.

Het vergroten van de leefbaarheid van de wijk

Het bevorderen van de zelfstandigheid van de inwoners

Inzet en resultaten middelen Sociale basis

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
63.000	Leeflab	In de wijk de Riet is gestart met straatacties en de inzet van sleutelpersonen zoals de veerkrachtcoach, veerkrachtbuurtwerker en wijkondersteuner om leefbaarheid en veerkracht te versterken. De aanpak leidt tot vroegsignalering van problemen, versterkt samenwerking tussen professionals en bewoners, en draagt bij aan systeemverbetering. Daarnaast is ed testversie van de veerkrachtscan opgeleverd. De testversie van de Veerkrachtscan helpt inwoners en professionals inzicht te krijgen in veerkracht en biedt handelingsperspectief. Signalen uit de praktijk worden benut om uitvoeringsbeleid te verbeteren.
38.000	Veerkrachtcoach	Binnen het Leeflab is geconstateerd dat er behoefte is aan vroegsignalering en een meer outreachende werkwijze. Daarom is de veerkrachtcoach gestart. Ze is onderdeel van het wijkteam, signaleert en analyseert op individueel niveau hoe de veerkracht van inwoners kan worden versterkt. Ze werkt daarbij nauw samen met de veerkrachtbuurtwerker. We verwachten dat deze werkwijze bijdraagt aan het eerder signaleren van problemen en daarmee het voorkomen van escalatie van problematiek
26.000	Steunouders	Kinderen grootbrengen is een hele klus. Soms kan een ouder daar wel wat helpende handen bij gebruiken. Steunouders zijn vrijwillige volwassenen die op afgesproken momenten een gastvrij thuis bieden aan een kind. Zo geven ze gezinnen wat ademruimte. Het project is in het derde kwartaal gestart. Daarna is er vooral veel publiciteit aan gegeven. Er zijn na de opstart eind 2024 gelijk al 2 matches gemaakt.
25.000	Twents zilver	Met Twents Zilver bereikt Kaliber met kunst, cultuur en creativiteit de steeds groter wordende doelgroep thuiswonende ouderen die dreigen in een isolement te raken. Uit onderzoek is gebleken dat kunst het welzijn bevordert, leidt tot meer sociaal contact en het gevoel van eigenwaarde vergroot. Voor de oudere inwoners van Almelo is dit een veilige opstap om (weer) met kunst en cultuur in aanraking te komen. Met warme hand worden zij begeleid naar groepslessen en kunstcafés. Met de verschillende activiteiten zijn in 2024 191 deelnemers bereikt.
14.000	ABCD	Voor informatie: zie leefomgeving

2.10 Mantelzorg

Ambitie

In Almelo wordt er wijkgericht gewerkt vanuit het Sociaal Domein. De nadrukkelijke wens is om het contact tussen de mantelzorgondersteuners en de medewerkers in de wijkteams te intensiveren (de Intakers en de Wmo consulenten).

Inzet middelen en resultaten Mantelzorg

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
50.000	Mantelzorg	Mantelzorg Almelo heeft in 2024 de beschikking gekregen over de SPUK gelden, als aanvulling op de reguliere budgetsubsidie. De inzet vanuit de GALA-SPUK heeft zich gericht op het specifiek wijkgericht werken en de verbetering van de korte lijnen en het adviseren en vinden van de juiste regelingen. Daarom is er geïnvesteerd in zichtbaar zijn in de wijk om de bekendheid van Mantelzorg Almelo te vergroten. Denk aan het bezoeken van de wijkteams en het aansluiten bij initiatieven in de wijk. Zo is er ook contact gelegd met een aanbieder om uitleg te krijgen over cultuursensitief werken. Daarnaast lag de focus op het vergroten van bewustwording rondom werk en mantelzorg binnen het bedrijfsleven in Almelo. Het team is zelf geschoold op het thema werk en mantelzorg. De website van Mantelzorg Almelo is geactualiseerd en daardoor gericht op betere bekendheid van Mantelzorg Almelo en herkenning bij maatschappelijke partners en inwoners.

2.11 Een tegen eenzaamheid

Ambitie

Vanuit het in 2023 opgestelde actieplan eenzaamheidsbestrijding 2023-2026 (zetten we samen met de lokale coalitie KomErbij Almelo in op 3 lijnen:

Operationele doelen

1. Onze Almeloërs zijn zich meer bewust van eenzaamheid en weten waar ze terecht kunnen;
2. Professionals signaleren eenzaamheid, kennen het handelingsperspectief en handelen daar ook naar;
3. We kunnen de eenzame jongeren en volwassen inwoners beter bereiken en helpen.

Inzet en resultaten middelen Een tegen eenzaamheid

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
63.000	Kom er bij Almelo	In 2024 hielp een regievoerder de coalitie met duidelijke structurering en planvorming waarmee het werk en de voortgang beter geborgd worden. De focus in het werkplan lag op zichtbaarheid van de partners en de coalitie en verbinding van organisaties en activiteiten. Met veel publieke aandacht voor activiteiten, zodat mensen weten wat er te doen is en waar ze terecht kunnen Activiteiten als bingo, wandelingen, kloosterbezoek, kerstmaaltijden hebben geleid tot 70% meer deelnemers (van 311 naar 530). Een vaste ontmoetingsplek, een houten prieel, is gecreëerd op de algemene begraafplaats 't Groenedael. Waarbij het aantal gastheren/vrouwen is uitgebreid van 2-6 en een duidelijk stijging in het bezoekersaantal, naar 530. Daarbij zijn ca. 1000 kerstkaarten bezorgd bij inwoners uit de doelgroep met een persoonlijke noot van de wethouder.

2.12 Welzijn op recept

Ambitie:

Het beoogde doel is om inwoners met een vermoeden van psychosociale of financiële problematiek sneller toe te leiden naar voorliggende voorzieningen in de gemeente zodat escalatie van problematiek, medicalisering en dientengevolge hogere zorgkosten worden voorkomen.

Inzet middelen en resultaten Welzijn op recept

Inzet	Ten behoeve van	Toelichting en resultaten
49.000	Welzijn op recept	Er is in 2024 een projectplan geschreven over de inzet van Welzijn op recept (WoR) bij de huisartsen in de praktijk. Enkele huisartsenpraktijken waren vanuit de pilot al bekend met de inzet van een WoR-coach (of voorheen een coach in kader van Waar is Wallie). Er is opgehaald welke huisartsen interesse zouden hebben om mee te gaan doen en hoeveel coaches hieraan verbonden zouden moeten worden. Bijna alle huisartsen blijken interesse te hebben. Om de ideeën te concretiseren is samengewerkt met Twentse Koers en met de Federatie Eerstelijnszorg (FEA). Er is een tekst ontwikkeld voor op de website en er zijn matches gemaakt om de kennismakingsgesprekken vorm te gaan geven. Er is een overzichtslijst van WoR-coach en verbinding met huisartsenpraktijk (zoals HOED/HAGRO).

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024	17 juni 2025

Onderwerp
Rapportage inzet tijdelijke middelen 2024

Geachte leden van de raad,

Op 9 november 2023 heeft uw raad de motie "Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke middelen" aangenomen. In deze motie wordt het college verzocht om de raad periodiek (minimaal twee keer per jaar) te informeren over de exacte inzet van alle tijdelijke middelen, de beoogde doelen en de resultaten. U constateert dat de kosten van het sociaal domein, in het bijzonder de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet, slecht zijn te beïnvloeden. Tegelijkertijd constateert u dat landelijke akkoorden er voor moeten zorgen dat gemeenten meer ruimte krijgen om zaken anders in te richten, waardoor de kosten beperkt kunnen worden. Door de inzet van tijdelijke middelen kan ingezet worden op experimenten en pilots. Deze experimenten en pilots moeten er uiteindelijk in resulteren dat de zorgvraag en daarmee de structurele kosten afnemen. U vindt het daarom belangrijk om op de hoogte te worden gehouden van de inzet en de resultaten.

Om te voldoen aan hetgeen u het college vraagt, hebben wij een rapportage laten opstellen over de bestedingen van tijdelijke middelen en de resultaten hiervan in 2024. Wij gaan in deze brief kort in op de rapportage die u hierbij aantreft. Daarnaast geven wij aan hoe wij u later dit jaar meer diepgaand willen informeren.

In 2024 heeft de gemeente binnen het sociaal domein de beschikking gehad over de volgende tijdelijke middelen:

- Sportakkoord II
- Brede SPUK Sociale Basis, Gezondheid, Sport en Cultuur, ookwel GALA (gezond en actief leven akkoord) -middelen genoemd

De rapportage geeft inzicht in de inzet en resultaten van deze middelen.

Middelen Gezond en Actief Leven Akkoord en Sportakkoord II

Wat betreft de GALA-middelen willen wij opmerken dat deze verbonden zijn aan het Integrale Zorg Akkoord dat het rijk heeft afgesloten met zorgverzekeraars, zorgverleners en -instellingen en gemeenten. In onze rapportage wordt ingegaan op de middelen die aan de gemeente Almelo beschikbaar zijn gesteld voor lokale invulling. De IZA-middelen die via Twentse Koers op regionaal niveau worden ingezet zijn niet in deze rapportage meegenomen.

Om de beschikking over de middelen te kunnen krijgen, hebben wij een beleidsplan Integrale Gezondheid moeten opstellen, waarmee we aantoonde dat onze inzet conform de bedoelingen uit het GALA zou zijn. Wij hebben dit plan vastgesteld op 19 september 2023 en u hiervan in kennis gesteld via onze raadsbrief van die datum (Raad- 7892).

Het GALA heeft als centraal doel de inrichting van een lokale en regionale preventie-infrastructuur, opdat er in 2040 sprake zal zijn van gezonde generaties die minder zorg nodig hebben. Een belangrijk onderdeel van deze infrastructuur is een sociale en fysieke leefomgeving waarin (samen) sporten en bewegen een vanzelfsprekende keuze is. De besteding van de middelen is niet geheel vrij: er zijn 13 lokale doelen/activiteiten aangewezen waarvoor de middelen op lokaal niveau ingezet moeten worden. De bedragen bij deze doelen/activiteiten liggen bij voorbaat vast. Daarbij heeft de gemeente slechts een beperkte vrijheid om middelen over te hevelen naar een ander doel dan wel een ander bestedingsjaar.

Wij zien het Sportakkoord II als een welkome aanvulling op de GALA-middelen, waarbij de betrokkenen (beroepsmatig en vrijwilliger) bij sport en bewegen in Almelo uitgenodigd worden mee te werken aan onze doelen.

De middelen rondom het Sportakkoord en het GALA zijn onderdeel van de landelijke afspraken die rondom het Integrale zorgakkoord zijn gemaakt. Het GALA beoogt een verschuiving van zorg naar welzijn. Een verschuiving die de gemeenten inhoudelijk kunnen volgen en billijken. Tegelijkertijd is er daarbij wel het besef dat, als deze beweging slaagt, dit tegelijk om een substantiële groei in inzet van de welzijnssector en de gemeentelijke ondersteuning vraagt. De kosten hiervan komen bij gemeenten terecht.

In het afgelopen jaar is daarom veel te doen geweest over de groeiende financiële onzekerheid voor gemeenten. Hierom hebben de gemeenten de gesprekken over een eventueel vervolg op het IZA-akkoord, het algemeen zorg en welzijnsakkoord (AZWA), tijdelijk opgeschort. Inmiddels zijn de gesprekken weer gaande. Op het moment van het opstellen van deze raadsbrief is de uitkomst van de gesprekken nog steeds niet bekend.

De Almeloze inzet van GALA-middelen

We hebben in Almelo geconstateerd dat de GALA-doelen overeenkomen met onze doelen, zoals we ze geformuleerd hebben binnen de programma's Sociaal en Vitaal, Zorg en Veiligheid, het strategisch beleidsplan voor het sociaal domein en het plan Leefbare wijken en dorpen. We hebben daarom ook in 2024 volop ingezet op de financiering van de inzet binnen deze programma's en plannen. Dankzij de GALA-middelen hebben we sommige activiteiten naar voren kunnen halen en hebben we andere, al geplande activiteiten, alsnog met deze middelen gefinancierd.

Enige kanttekeningen bij de resultaten van de GALA-middelen

Allereerst: de GALA-middelen worden preventief ingezet, binnen een aantal door het rijk omschreven doelen. Het effect van een groot deel van de middelen, bijvoorbeeld de inzet voor Kansrijke Start, voor het kansrijk opgroeien door jongeren, het bestrijden van overgewicht bij jongeren en preventie van middelengebruik door jongeren, zal pas na decennia blijken. Ook het effect van de inzet voor volwassenen zal pas na jaren blijken. En daarbij zal het effect zich niet altijd in het sociaal domein, maar eerder in het zorgdomein laten zien.

Er zijn van verschillende kanten verwachtingen geuit over de resultaten die we mogen verwachten van de inzet van de GALA-middelen. Het akkoord zelf is duidelijk dat het er vooral om moet gaan dat de zorgsector, die nu al overbelast is, ook in 2040 betaalbaar is en toegankelijk blijft voor die mensen die de zorg ook echt nodig hebben. Aan deze verwachting kan alleen maar voldaan worden als we nu al volop inzetten op de gezondheid en de veerkracht van de inwoners van

Almelo. Deze opgave is groot, want we hebben te maken met een toenemende vergrijzing en ontgroening. Er zal krapte op de arbeidsmarkt, ook binnen de zorgsector, ontstaan. Om deze opgave tegemoet te zien, is er meer nodig dan een slimme inzet van GALA-middelen. We zien ook daarom het grote belang van een herontwerp van de sociale infrastructuur in Almelo.

Hoe het college verder uitvoering wil geven aan de motie

Met deze rapportage over 2024 geven wij u de gewenste informatie over inzet en resultaten van tijdelijke middelen. In ons eerstvolgende bericht over de inzet van de tijdelijke middelen willen wij u graag meenemen naar de nabije toekomst.

Een aantal onderdelen van het GALA worden structurele taken voor de gemeente. Het betreft dan met name de ketensamenwerkingen: kansrijke start, kinderen naar gezond gewicht, volwassenen naar gezond gewicht, welzijn op recept en valpreventie. Bij deze onderdelen wordt van gemeenten gevraagd zorg te dragen voor een lokaal netwerk van welzijns- en zorgprofessional die binnen hun samenwerking zorgen dat inwoners zo vroeg- en dichtbij mogelijk geholpen worden met preventieve ondersteuning, danwel dat gemeenten de inwoners verdere ondersteuning bieden als een eventueel zorgtraject afgesloten is. Daarnaast zullen gemeenten moeten zorgen dat er voldoende preventief aanbod is. Wij vertellen u in onze volgende raadsbrief graag hoe wij ons op deze toekomstige taken hebben voorbereid.

We hopen u hiermee voldoende op de hoogte te hebben gebracht.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Informatiebrief gemeenteraad financiële situatie Sportbedrijf Almelo
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/243193
Documentkenmerk	D/25/761329
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	J.M. van Rees
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De financiële situatie van het Sportbedrijf Almelo is de afgelopen jaren door verschillende oorzaken verslechterd. Dit tekort kan niet langer volledig binnen de eigen organisatie worden opgevangen, waardoor het voortbestaan van het Sportbedrijf onder druk staat. Deze situatie is niet langer houdbaar. Om het Sportbedrijf weer financieel gezond en toekomstbestendig te maken, worden verschillende maatregelen in gang gezet. Het college heeft besloten een aantal maatregelen te nemen richting het Sportbedrijf en de gemeenteraad hierover te informeren.

Voorgesteld besluit

1. Het Sportbedrijf opdracht te geven tot een bezuiniging van 5%.
2. Een onderzoek uit te voeren naar de exploitatie van de Topsportthal IISPA.
3. Een onderzoek uit te voeren naar het efficiënter inzetten van vastgoedtaken van het Sportbedrijf.
4. De indexatie voor de prestatieovereenkomst en de huur te synchroniseren.
5. Het resterende financiële tekort voor 2025 van ca. 400.000 euro te betrekken bij de slotrapportage.
6. Het financiële tekort voor 2026 en verder te betrekken bij de begroting 2026
7. Een onderzoek te doen naar het exploiteren en positioneren van het nieuwe sportpark.
8. De raad hierover via een raadsbrief (D/25/761381) te informeren.
9. Het Sportbedrijf met een brief (D/25/761657) te informeren over de afspraken.

Inleiding

De financiële situatie van het Sportbedrijf Almelo is de afgelopen jaren door verschillende oorzaken verslechterd.

De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- De hoge kosten van de exploitatie van de Topsportthal IISPA, waaronder verdwijnen topturnen uit de IISPA;
- Stijgende energie- en personeelskosten;
- De zwembadopbrengsten zijn gedaald door sluiting van het buitenbad;

- De bijdrage aan het sportbedrijf is niet meegegroeid (verschil in prijsgrondslag) met de inflatie.

Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een structureel tekort. In de afgelopen jaren is het tekort ten laste van het eigen vermogen van het Sportbedrijf gebracht. Dit tekort kan niet langer volledig binnen de eigen organisatie worden opgevangen, waardoor het voortbestaan van het sportbedrijf onder druk staat.

Deze situatie is niet langer houdbaar. Om het Sportbedrijf weer financieel gezond en toekomstbestendig te maken, worden verschillende maatregelen in gang gezet.

Beoogd effect

Door middel van een aantal maatregelen het Sportbedrijf weer financieel gezond en toekomstbestendig te maken. Tevens de raad te informeren over de financiële situatie van het Sportbedrijf.

Argumenten voor

1.1 Dit is een reële en haalbare bezuiniging

Het sportbedrijf staat in eerste instantie zelf aan de lat om tot een dekkende begroting te komen. Omdat er teveel oorzaken zijn voor het tekort die buiten de beïnvloedingssfeer van het sportbedrijf liggen kunnen ze niet zelf het gehele tekort dekken binnen hun eigen begroting. Een bezuiniging van 5% is een reële en haalbare bezuiniging.

1.2 het IISPA wordt niet meer gebruikt waarvoor hij ooit is neergezet.

De IISPA is ooit neergezet voor de topsport turnen, maar daar wordt hij niet meer voor gebruikt. De hal is nu niet flexibel genoeg inzetbaar. Hierdoor brengt de IISPA voornamelijk veel kosten en weinig opbrengsten met zich mee.

1.3 Hier lijken inkoop- en formatievoordelen te behalen

De gemeente draagt veel van de huidige (onderhouds)kosten al, het Sportbedrijf Almelo levert wel formatie in begeleiding, energie is al ondergebracht bij gemeentelijk contract. Door inkoop- en formatievoordelen lijken (marginale) voordelen te halen de komende jaren.

1.4 Zodat de financiële bijdrage meegroeit met de toename van de kosten door inflatie.

De financiële bijdrage van de gemeente was in 2023 nagenoeg gelijk aan de financiële bijdrage in 2019 waardoor er een steeds groter verschil is ontstaan tussen de werkelijke kosten en de subsidie.

1.5 De slotrapportage is de geëigende plek voor financiële besluiten

Het exacte tekort is nog onbekend, daarom lukt het niet om dit al mee te nemen in de zomerrapportage.

1.6 De begroting 2026 is de geëigende plek voor financiële besluiten die genomen worden voor volgende jaren

Er is een structureel tekort. In de begroting moet er geld gereserveerd worden om dit tekort te dekken.

1.7 Het nieuwe sportpark moet meteen sterk in de markt gezet worden.

De dekkingsgraad van het huidige zwembad is erg laag. Dit komt o.a. doordat het relatief weinig bezoek genereert in verhouding tot de omvang van de gemeente. Het zwembad heeft geen goed imago door issues met de sociale veiligheid. Het nieuwe sportpark met het nieuwe zwembad willen we actief positief positioneren.

1.8. De raad dient actief geïnformeerd te worden

Het Sportbedrijf is een belangrijke partner voor de gemeente Almelo. Daarom is het belangrijk de gemeenteraad vroegtijdig mee te nemen in de stappen die gezet gaan worden om het Sportbedrijf toekomstbestendig te maken.

Kanttelingen

1.4. Er is kans op precedentwerking

Ook andere organisaties hebben te maken met stijgende energie- en personeelslasten en bijdragen die niet meegroeien met de inflatie. Het is niet mogelijk om alle organisaties financieel te ondersteunen. Gezien het belang van het Sportbedrijf voor de gemeente Almelo is ervoor gekozen om het financiële tekort van het Sportbedrijf te dekken.

Kosten, opbrengsten en dekking

De exacte tekorten van het Sportbedrijf zijn nog niet bekend. De financiële tekorten voor 2025 is naar verwachting 400.000 euro en wordt meegenomen in de Slotrapportage. De financiële tekorten vanaf 2026 worden meegenomen in de programmabegroting 2026. Verwacht wordt dat het tekort in 2028 terugloopt naar 300.000 euro.

Uitvoering

De raadsbrief en de brief aan het Sportbedrijf worden verzonden.

Bijlage(n)

Raadsbrief (D/25/761381)

Brief aan het Sportbedrijf (D/25/761657)

Evaluatie Sportbedrijf (D/25/763837)

Procesinformatie

- Intern overleg

Het voorstel is afgestemd met adviseur vastgoed, adviseur verbonden partijen, opdrachtgever sport, een concernjurist en inkoopadviseur.

- Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met wethouders Van Rees en Hinnen.

- Directie-advies

N.v.t.

Communicatie over het besluit

Regulier, na openbaarmaking aan belanghebbende.

DRIJVER EN PARTNERS
• management en advies •

Drijver en Partners
Kelvinring 54
2952 BG Alblasserdam

tel: 010 - 2112121
info@drijver-en-partners.nl
www.drijver-en-partners.nl

Eindrapport

Onderzoek evaluatie en positionering

In opdracht van

Gemeente Almelo
Kenmerk: UIT-23112054

Datum:

28 oktober 2024

Referentie:

2410FB

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Situatieschets en aanleiding	3
1.2	Opdrachtformulering	3
1.3	Opbouw rapportage	4
2	Huidige positionering en contractuele relatie	5
2.1	Positionering	5
2.2	Contractuele relatie	7
2.3	Inkoop (overheidsopdracht) of subsidierelatie	10
2.4	Juridische en fiscale aspecten in relatie tot de positionering	11
3	Analyse financiële exploitatie	12
3.1	Analyse 2019 -2024 Sportbedrijf Almelo	12
3.2	Analyse 2023 op accommodatieniveau	13
3.3	Benchmark sportbedrijven	14
3.4	Analyse 2023 zwembad	15
3.5	Balansanalyse	17
3.6	Financiële aspecten in relatie tot de positionering	18
4	Analyse prestatieafspraken	19
4.1	Uitvoeringsovereenkomst	19
4.2	Beperking ondernemingsvrijheid.	20
5	Interviews	22
5.1	Spiegeling uitkomsten interviews	22
6	Positioneringsvraagstuk	28
6.1	Algemene introductie beheermodellen	28
6.2	Afbakening gemeentelijke taken: beleidsmatige vs bedrijfsmatige taken	28
6.3	De beheermodellen	29
6.4	Kenmerken en beoordeling van de beheermodellen	31
6.5	Juridische en fiscale aspecten in relatie tot de positionering	34
6.6	Afwegingen en advies positionering SBA	36
7	Beantwoording onderzoekvragen	38
8	Aanbevelingen	41
Bijlage 1	Analyse prestatieafspraken	43

1 Inleiding

1.1 Situatieschets en aanleiding

In 2010 heeft de gemeenteraad Almelo besloten om gefaseerd te komen tot de oprichting van een breed sportbedrijf in Almelo met als doel een eenvoudige en doelmatige sportinfrastructuur in Almelo te realiseren in de vorm van één loket voor de sporter/inwoner. Dit werd ingegeven door het feit dat de sportinfrastructuur niet optimaal was georganiseerd. Een verbetering van de efficiency is ontstaan doordat er sneller ingespeeld kon worden op ontwikkelingen in de markt en bij verenigingen, de samenwerking met andere sportaanbieders makkelijker wordt en het bedrijf zich breder kan ontwikkelen. Tevens speelde fiscale voordelen een rol.

De gemeente heeft de exploitatie, het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties gefaseerd overgedragen aan het Sportbedrijf.

Het Sportbedrijf Almelo BV is verantwoordelijk voor de volgende bedrijfsonderdelen:

- A. Exploitatie:
 - De exploitatie van de binnensportaccommodaties (4 sporthallen: 3 breedtesporthallen, 1 topsporthal en 8 gymlokalen).
 - De exploitatie van het Sportpark, sporthal en zwembad binnen- en buitenbad*.
- B. Sportontwikkeling:
 - Sportstimulering (uitvoering sportakkoord, wijkgericht aanbod, basis en voortgezet onderwijs).
 - Topsport & talentontwikkeling/(top)sportevenementen.
 - Faciliteren van verschillende regionale talentcentra, acquireren en faciliteren van verschillende (top)sportevenementen.

*In de zomer van 2025 openen de deuren van een nieuw, duurzaam sportcomplex met een zwembad met 5 bassins en een sporthal. In de zomer van 2023 is de oude sporthal en het buitenbad gesloopt. Tijdens de bouwperiode blijft het bestaande binnenbad open.

De buitensportaccommodaties vallen niet onder de verantwoordelijkheid van Sportbedrijf Almelo. De gemeente Almelo voert deze taken zelf uit.

1.2 Opdrachtformulering

De gemeente Almelo heeft opdracht gegeven om een evaluatie uit te voeren om een goed beeld te krijgen van de financiële en maatschappelijke prestaties van Sportbedrijf Almelo. De evaluatie dient richting te geven aan de meest optimale positionering van Sportbedrijf Almelo en welke eventuele veranderingen noodzakelijk of wenselijk zijn om deze optimale positie te bereiken.

Hierbij gelden de volgende onderzoeksvragen:

1. *Zijn de publieke doelstellingen zoals opgenomen in de overeenkomsten en statuten voldoende gewaarborgd en komen deze voldoende tot uitvoering en ontwikkeling?*
 - a. *Worden de doelstellingen gerealiseerd? Welke prestatieafspraken zijn er gemaakt en worden deze prestaties bereikt?*
2. *Hoe functioneert de governance en zeggenschapsstructuur?*
 - a. *Binnen de bedrijfsvoering en aansturing van de vennootschap en het toezicht daarop.*
 - b. *In de (sturings)relatie met gemeente Almelo in haar verschillende rollen en verantwoordelijkheden: als aandeelhouder (eigenaar van de BV), als opdrachtgever/subsidieverstrekker, als belanghebbende in de uitvoering van de maatschappelijk en publieke taken.*
 - c. *Zijn partijen 'in control' vanuit ieders positie en verantwoordelijkheden?*

3. *Beoordeling van de (aanlevering en inhoud) van de begroting, de jaarstukken en overige informatievoorziening, zoals tussen partijen vastgelegd en opgenomen in de statuten en overige relevante stukken.*
4. *Hoe ziet de financiële bedrijfsvoering en -positie van Sportbedrijf Almelo eruit?*
 - a. *Wat is het financiële rendement van de onderneming.*
 - b. *Zijn de verschillende opbrengsten- en kostensoorten inzichtelijk en in balans.*
 - c. *Hoe ziet de balanspositie er uit? Zijn de financiële ratio als liquiditeit en solvabiliteit op orde?*
 - d. *Welke risico's zijn te signaleren?*
 - e. *Hoe verhoudt de financiële bedrijfsvoering zich ten opzichte van gelijksoortige sportbedrijven?*

1.3 Opbouw rapportage

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt de oorspronkelijke aanleiding en doelstelling van de oprichting van Sportbedrijf Almelo beschreven alsmede de positionering en contractuele relatie tussen gemeente en Sportbedrijf Almelo.
- Hoofdstuk 3 analyseert de exploitatiebegroting en jaarrekening aan de hand van kengetallen en benchmarkcijfers.
- In hoofdstuk 4 is een prestatievergelijking opgenomen vanuit de dienstverleningsovereenkomst en onderliggende prestatieafspraken met de bereikte resultaten door Sportbedrijf Almelo.
- Hoofdstuk 5 geeft een samenvatting van de interviews met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeente Almelo en van de gesprekken met directie en Raad van Toezicht van Sportbedrijf Almelo.
- In hoofdstuk 6 worden de in Nederland meest voorkomende beheermodellen uiteengezet en beoordeeld in relatie tot het positioneringsvraagstuk van SBA.
- In hoofdstuk 7 worden de onderzoeksvragen beantwoord.
- Tot slot zijn in hoofdstuk 8 de aanbevelingen geformuleerd.

2 Huidige positionering en contractuele relatie

Zoals beschreven in de inleiding is Sportbedrijf Almelo in 2010 opgericht teneinde de sportinfrastructuur te optimaliseren en één loket te realiseren voor de sporters en inwoners van Almelo. Doelstelling was het verbeteren van de efficiency in beheer, exploitatie en sport(stimulerings)aanbod en het sneller kunnen inspelen op ontwikkelingen in de markt.

De overdracht van de sport- en exploitatietaken is gefaseerd doorgevoerd:

- Fase 1: overgang binnensportaccommodaties. Afgerond eind 2013
- Fase 2: overgang sportstimulering. Afgerond eind 2014
- Fase 3: overdragen van de exploitatie, het beheer en onderhoud van de gemeentelijke buitensportaccommodaties. Niet afgerond.

De buitensport is uiteindelijk niet aan Sportbedrijf Almelo overgedragen, hetgeen oorspronkelijk wel de bedoeling was. Bij raadsbesluit is besloten om dit niet over te dragen. Beheer buitensport was en is namelijk onderdeel van integrale buitendienst van Almelo en het voortschrijdend inzicht was om het totaal beheer in gemeentelijk hand houden. Geen overdracht derhalve aan Sportbedrijf Almelo en ook geen eigendom of beheerverantwoordelijkheden voor de sportverenigingen.

2.1 Positionering

Bij oprichting is besloten om Sportbedrijf Almelo binnen een vennootschapsstructuur vorm te geven: een gemeentelijke BV. De gemeente is aandeelhouder van de BV en daarmee een 'verbonden partij' waarop de gelijknamige beleidsnota van toepassing is.

De gemeente heeft daarmee 3 rollen:

1. eigenaar
2. opdrachtgever
3. accounthouder

Het eigenaarschap betreft de rol van aandeelhouder maar ook het eigendom van de accommodaties.

De rollen opdrachtgever en eigenaar zijn gescheiden, terwijl het accounthouderschap vooral gericht is op het opdrachtgeverschap:

- Het aandeelhouderschap valt onder de verantwoordelijkheid van de wethouder Financiën, het daarbij behorende eigenaarschap wordt uitgevoerd vanuit de ambtelijke organisatie door de adviseur verbonden partijen.
- De rol als opdrachtgever/subsidieverstrekker en belanghebbende in de uitvoering van de maatschappelijk en publieke taak valt onder de verantwoordelijkheid van wethouder sport en vastgoed

In de beleidsnota 'verbonden partijen' van de gemeente Almelo zijn de verschillende rollen uitgewerkt. Zie tabel op de volgende pagina. De gemeente Almelo heeft hierdoor grote mate van invloed op Sportbedrijf Almelo. Dit is herkenbaar vanuit de voorwaarden die samenhangen met quasi-inbesteding op basis waarvan de activiteiten aan Sportbedrijf Almelo zijn overgedragen. Tegelijkertijd werkt dit model belemmerend voor toepassing van de Corporate Governance Code en adequaat toezicht en bestuur en werkt dit belemmerend voor de commerciële ontplooiing van Sportbedrijf Almelo. (zie ook 'statutenwijziging' in deze paragraaf en hoofdstuk 4 waarin de prestatieafspraken worden beoordeeld en de mate van ondernemingsvrijheid).

Binnen de BV berust de dagelijkse leiding bij de directeur-bestuurder onder toezicht van een Raad van Commissarissen.

Rol gemeente:	Opdrachtgever / subsidieverstrekker	Eigenaar / Aandeelhouder
Verantwoordelijkheid sturing	Stuurt op omvang en kwaliteit resultaten en doelbereiking / realisatie maatschappelijke opgaven voor een goede prijs	Stuurt op continuïteit van de organisatie, capaciteit en middelen, langetermijnvisie en strategie, financiële gezondheid en risico-beheersing
Focus	▪ Sturing en verantwoording ▪ Inhoud, beleidsmatig	▪ Toezicht ▪ Beheersmatig
Gesprekspartner	Directeur	AB, AVA en RvC
Kerninstrumenten	▪ Kaderstelling (strategisch) ▪ Meerjarige dienstverlenings-overeenkomst of contract (te bereiken resultaten kwantitatief en kwalitatief, bezetting, klanttevredenheid) ▪ Jaarlijkse subsidie-beschikking ▪ Richtlijnen voor p&c-documenten ▪ Tussentijdse afstemming op ambtelijk en bestuurlijk niveau ▪ Corrigerende maatregelen en sancties via de subsidierelatie	▪ Gebruikmaken van bevoegdheden op basis van statuten (wo instemmingsrecht op strategische documenten en jaarrekening, wijziging van de statuten, afspraken verantwoordingsinformatie) ▪ Benoeming en ontslag RvC ▪ Goedkeuring tarieven ▪ Arbeidsvoorwaarden directeur ▪ Onderhouden van de relatie met de RvC ▪ Corrigerende maatregelen en sancties met gebruikmaking van aandeelhoudersbevoegdheden
Vergt afspraken over	▪ Te leveren diensten en prijzen ▪ Kwaliteit levering ▪ Verantwoordingsinformatie hierover: realisatie en relevante afwijkingen ▪ Accounthouderschap bij de gemeente	▪ Beoogd maatschappelijk en financieel rendement ▪ Lange-termijn visie en koers ▪ Wat als financieel gezond moet worden beschouwd ▪ Verantwoordingsinformatie hierover, incl. trends en ontwikkelingen
Verantwoordelijke sector	Beleidsinhoudelijk verantwoordelijke sector / team	CCA

Statutenwijziging

In 2016 zijn de statuten gewijzigd. De oorspronkelijke statuten waren op een aantal onderdelen niet meer in overeenstemming met de actualiteit en huidige wet- en regelgeving (bv-recht). Daarnaast vraagt de taakoverdracht vanuit de gemeente naar het Sportbedrijf om een ruimere doelstelling van het Sportbedrijf.

Uitgangspunt voor wijziging is het actuele takenpakket van het Sportbedrijf en het bieden van ruimte in de nieuwe statuten voor wijzigingen in beleid en uitvoering waardoor deze niet telkens hoeven te worden aangepast.

De belangrijkste wijzigingen waren:

1. Naamswijziging van Sportaccommodaties Almelo B.V. in Sportbedrijf Almelo B.V.
2. De doelstelling van het Sportbedrijf. Deze is ruimer geformuleerd: 'het exploiteren van (sport)accommodaties in en rond de gemeente Almelo en het stimuleren van sportdeelname en maatschappelijke participatie voor maximale portbeleving en een gezonde levensstijl van de inwoners van de gemeente Almelo en omgeving op een financieel en economisch verantwoorde wijze.
3. Enkele bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn bij de bestuurder en RvC van het Sportbedrijf belegd, die in de oorspronkelijke statuten toebehoorden aan de aandeelhouder, namens het college van B en W. Deze wijziging is conform de afspraken en principes van de kadernota Governance. Het betreft het goedkeuren van de begroting en jaarlijks beleidsplan, het aangaan van verbintenissen en verplichtingen buiten de begroting mits de waarde hiervan minder is dan € 50.000. Tevens is de voordracht (aan aandeelhouder) van de te benoemen extern accountant en de bezoldiging van de bestuurder belegd bij RvC.
4. Het hanteren van de Corporate Governance Code voor goed bestuur en toezicht.

2.2 Contractuele relatie

Tussen gemeente Almelo en Sportbedrijf Almelo zijn de volgende overeenkomsten gesloten.

1. Uitvoeringsovereenkomst 'overeenkomst exploitatie en beheer binnensportaccommodaties, zwembad en sportstimulering'.

De uitvoeringsovereenkomst wordt jaarlijks (!) vastgesteld. In dossier zijn de overeenkomsten van 2022, 2023 en 2024. Deze zijn als separate **bijlagen** bijgevoegd aan het rapport.

De overeenkomsten van 2022 en 2023 bevatten **12 pagina's** aan prestatieafspraken gerubriceerd naar:

- Beheer en exploitatieafspraken binnensportaccommodaties en het sportpark
- Afspraken over sportstimulering onderverdeeld naar:
 - Sport en bewegen in het basisonderwijs
 - Wijken in beweging
 - Verenigingsondersteuning
 - Topsport en regionale talentontwikkeling
 - Gezondheid waaronder het JOGG programma

Per onderdeel is in de overeenkomst gespecificeerd wat de gemeentelijke bijdrage is. De verdeling is als volgt:

Naam	2022	2023	2024
Binnensportaccommodaties	€ 1.900.031	€ 1.957.032	€ 2.043.141
Exploitatie Het Sportpark	€ 956.312	€ 985.001	€ 1.028.341
Sportstimulering	€ 204.262	€ 210.390	€ 219.647
Bijdr combinatiefunctionarissen	€ 279.000	€ 279.000	€ 330.000
Topsport & talentontw	€ 85.176	€ 87.731	€ 91.591
Correctie index	€ 36.294	€ 37.383	€ 39.028
Almelo on Ice		€ 100.000	
	€ 3.461.075	€ 3.658.560	€ 3.751.749
Almelo on Ice*			140.000

*Nog vraagteken i.v.m. dekkingvraagstuk binnen de gemeentebegroting

Voor 2024 is de uitvoeringsovereenkomst sterk vereenvoudigd en omvat voor de sportstimuleringsafspraken nu 'strategische doelen' alsmede de formatieve inzet vanuit de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (15 fte)
In onderstaande tabellen zijn de strategische doelen beschreven.

1. Sport & bewegen in het (basis)onderwijs
Strategische doelen
Jeugd maakt kennis met een divers sport- en beweegpalet.
Delen van kennis en kunde op het gebied van sport, bewegen en gezondheid op school.

2. Wijken in beweging
Strategische doelen
1. Kwalitatief en kwantitatief goed naschools sport- en beweegaanbod.
2. Jeugd maakt kennis met een divers sport- en beweegpalet.
3. Kwalitatief en kwantitatief goed aanbod beweeglessen voor peuters.
4. Kwalitatief en kwantitatief goed beweegaanbod voor mensen met een beperking.

3. Verenigingsondersteuning
Strategische doelen
1. Verenigingen ondersteunen op weg naar toekomstbestendigheid.
2. Uitbreiden van het wijkgerichte sport- en beweegpalet.

4. Topsport & Regionale talentontwikkeling en evenementen
Strategische doelen
1. Vergroten maatschappelijke en economische impact van sport met behulp van (top)sportevenementen.
2. Stimuleren regionale talentontwikkeling.
3. Uitvoeren van Almelo on Ice.

5. Gezondheid
Strategische doelen
1. Almeloërs inspireren en motiveren om te werken aan een gezonde leefstijl.
2. JOGG Opdracht van programma Sociaal en Vitaal. Uitvoering in 2022, 2023 en 2024.

6. Inzet FTE vanuit de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen	15 FTE
Inzet tbv Sportstimulering, Gezond Actief Leven Akkoord en Sportakkoord II	
1. Manager Sport en Gezondheid	0,79
2. Ondersteuning manager	0,32
3. Verenigingsondersteuning	2,22
4. Buurtsportcoach Jonge Kind	0,63
5. Buurtsportcoach Passend Sporten	0,64
6. Buurtsportcoach Evenementen	0,9
7. Buurtsportcoach Jongeren	1,56
8. Buurtsportcoach Volwassenen	1
9. Buurtsportcoach Senioren	0,64
10. Buurtsportcoach Jeugd	5,98
11. Medewerker Social Media	0,32

Over het jaar 2024 is uiteraard nog geen verantwoording beschikbaar. Voor de beoordeling van de prestatieafspraken hebben wij de doelstellingen in de overeenkomst 2023 gespiegeld met de in het jaarverslag beschreven activiteiten en prestatie. Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

2. Huurovereenkomst

Jaarlijks ontvangt Sportbedrijf Almelo een 'huurbrief' met de nieuwe, geïndexeerde huurbedragen. In de huurbrief wordt verwezen naar "het bepaalde in de met u gesloten huurovereenkomst". Deze huurovereenkomst is niet aangetroffen in de aangeleverde stukken. Wel is een notariële huurakte aangereikt uit 1999 maar deze lijkt ons niet meer van toepassing (betreft huurakte tussen stichting sportaccommodaties Almelo en Sportaccommodaties Almelo BV).

In 2016 is een zogenaamde kruisjeslijst opgesteld met de demarcatie van onderhoudsverantwoordelijkheden tussen Team Vastgoed en Exploitatie en Sportbedrijf Almelo. Op veel onderdelen is de demarcatie herkenbaar vanuit de reguliere huurders- en verhuurders verdeling (ROZ-modellen), met uitzondering van de technische installaties. Hiervoor is Team Vastgoed veelal verantwoordelijk, ook voor onderhoudscontracten, keuringen, storingsonderhoud en vervangingen.

Uit de interviews is gebleken dat dit in de praktijk veel frictie en discussie met zich meebrengt, hetzij in het noodzakelijk herstel bij een storing, hetzij in de bekostiging daarvan. Het herijken van deze afspraken lijkt ons meer dan wenselijk. Goed functionerende installaties zijn immers inherent voor continuïteit en kwaliteit van de exploitatie.

De huurprijs die Sportbedrijf Almelo voor de 14 locaties aan de gemeente betaalt bedraagt per 1 januari 2024 € 1,39 miljoen.

De huurprijs wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de CBS/CPI index.

Tevens is een gebruiksovereenkomst aangegaan voor de periode 2023 tot en met 2025 van de voormalige brandweerkazerne als opslagruimten. De huur is om niet.

3. Subsidiebeschikking / quasi-inbesteding

Jaarlijks dient Sportbedrijf Almelo de subsidie aan te vragen en dient in het daaropvolgend jaar voor 1 juni te worden verantwoord op basis van een jaarrekening inclusief accountantsverklaring en een jaarverslag met een overzicht van de activiteiten en prestaties. De subsidie wordt door gemeente vervolgens definitief – met motivatie – vastgesteld. De

subsidie in 2023 bedraagt € 3,66 miljoen. Voor het jaar 2024 is het totaalbedrag € 3,75 miljoen (excl. € 140.000 voor Almelo on Ice waarvoor in de gemeentebegroting nog geen dekking is).

De huur die de gemeente in rekening brengt dient te worden bekostigd uit de bedrijfsactiviteiten van Sportbedrijf Almelo. De activiteiten, entree- en huurtarieven zijn echter niet kostendekkend. Per saldo kan worden gesteld dat de nettobijdrage € 2,32 miljoen bedraagt, de huur dient immers te worden bekostigd uit de subsidie. Dit duidt tevens de financiële context van de bekostiging van de sportactiviteiten. Per saldo wordt de subsidie aangewend voor de bekostiging van de huur (€ 1,47 miljoen in 2023, dit is 41% van de subsidie).

In 2022 is besloten om de financiële relatie te wijzigen van subsidie naar quasi-in besteding. Voor quasi-inbesteding is het noodzakelijk dat de activiteiten van Sportbedrijf Almelo worden aangemerkt als Algemeen Publiek Belang middels een raadsbesluit. Zie ook paragraaf 2.3.2.

2.3 Inkoop (overheidsopdracht) of subsidierelatie

In relatie tot de positionering (relatie tussen gemeente en sportbedrijf) is in 2022 de vraag gesteld of sprake is van of de financiële relatie met het Sportbedrijf Almelo B.V. (hierna: Sportbedrijf) niet als inkooprelatie (overheidsopdracht) ingericht zou moeten worden in plaats van als subsidie. Deze vraag is voorgelegd aan Vijverberg advocaten.

In antwoord op de vraagstelling concludeert Vijverberg:

*Hoewel wij niet beschikken over alle relevante gegevens, concluderen wij **dat sprake is van een overheidsopdracht**. Dat deze conclusie geldt voor alle taken, met uitzondering van de inzet van combinatiefunctionarissen, houdt voor een deel verband met de vaste indruk dat de gemeente de activiteiten geleverd wil krijgen en de activiteiten niet alleen maar wil stimuleren. Die indruk ontstaat omdat de aard van de taken die bij het Sportbedrijf zijn neergelegd, zich niet lenen voor een eigen keuze van de geldontvanger om deze wel of niet uit te voeren. Het ligt niet voor de hand dat de gemeente het Sportbedrijf de ruimte wil laten om het bewegingsonderwijs, het beheer / de exploitatie / het onderhoud van de sportaccommodaties, en de uitvoering van gemeentelijk beleid al dan niet of gedeeltelijk uit te voeren. Wij gaan er hierbij vanuit dat de uitvoering van het gemeentelijk beleid taken omvat die de gemeente anders zelf zou uitvoeren. De bedoeling is om de activiteiten geleverd te krijgen. Daarmee is feitelijk sprake van een bezwarende titel en een overheidsopdracht. Hoewel dit ten aanzien van de combinatiefunctionarissen wellicht anders kan liggen, adviseren wij vanwege de uniformiteit ook deze taak vorm te geven als een overheidsopdracht en dus verplicht te stellen. De conclusie dat sprake is van overheidsopdrachten is ook gebaseerd op het feit dat het initiatief volledig bij de gemeente ligt: de taken die het eerder zelf uitvoerde, zijn neergelegd bij het Sportbedrijf dat specifiek hiervoor is opgericht. Zou de gemeente de taken weghalen bij het Sportbedrijf, dan zal het bedrijf de activiteiten niet meer uitvoeren. Ook de zeggenschap over de invulling van de taken ligt voor een groot deel bij de gemeente.*

2.3.1 Aanbestedingsaspecten

Aangezien sprake is van een overheidsopdracht, is de Aanbestedingswet 2012 van toepassing. Dat concludeert ook Vijverberg. Zij hebben tevens onderzocht of het verstrekken van een overheidsopdracht voor de levering van een dienst aan het Sportbedrijf is uitgezonderd van het volgen van een aanbestedingsprocedure.

Vijverberg concludeert:

Nu er sprake is van een overheidsopdracht, is de Aanbestedingswet 2012 van toepassing.

Indien een gemeente besluit om het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties te beleggen bij een externe rechtspersoon dan is er sprake van een concessieopdracht. Dit betekent dan ook dat de regels met betrekking tot (Europees) aanbesteden in beginsel van toepassing zijn en dat deze overheidsopdracht maximaal iedere vijf jaar opnieuw aanbesteed moet worden.

*Om allerlei redenen is het niet wenselijk om voornoemde concessieopdracht uiterlijk iedere 5 jaar opnieuw (Europees) aan te besteden. Om deze reden is bekeken of de overheidsopdracht valt onder één van de uitzonderingsmogelijkheden zoals neergelegd in artikel 2.24 t/m 2.24c Aanbestedingswet en artikel 2a.14 Aanbestedingswet. **Op basis van de bij ons bekende informatie komen wij tot de conclusie dat voldaan wordt aan de voorwaarden van de quasi-inbesteding* als bedoeld in artikel 2.24a Aanbestedingswet.***

***Quasi-inbesteden**

Van quasi-inbesteden is sprake in die gevallen waarin de gemeente zelf geen personeel en/of materieel in huis heeft voor het verrichten van een bepaalde opdracht. Aan een aan de gemeente gelieerde rechtspersoon wordt dan de opdracht verstrekt om bepaald producten te leveren of diensten te verrichten. Is er sprake van quasi-inbesteden, dan zijn de regels met betrekking tot het aanbestedingsrecht niet van toepassing.

2.4 Juridische en fiscale aspecten in relatie tot de positionering

Op de relatie tussen gemeente Almelo en Sportbedrijf Almelo zijn juridische en fiscale aspecten van belang. Deze worden hier nader geduid.

2.4.1 Wet Markt en Overheid

Op quasi-inbesteding zijn meerdere voorwaarden van toepassing. Deze worden in het advies van Vijverberg benoemd. Een van de voorwaarden is dat de gemeente een Algemeen Belang Besluit heeft genomen. Een dergelijk besluit valt onder de richtlijnen van de Wet Markt en Overheid. Deze wet verandert drastisch in 2025. Hoewel de wet nog formeel door de 1^e en 2^e kamer dient te worden aangenomen is van het belang hierop reeds voor te sorteren.

Indien de wet wordt aangenomen dan is voor het Algemeen Belang Besluit het volgende van toepassing:

- Overheden moeten op uniforme wijze motiveren waarom zij een algemeen-belang-besluit nemen. In deze motivering moeten onder andere de gevolgen van het besluit voor bedrijven inzichtelijk gemaakt worden.
- Voor ieder algemeen-belang-besluit dient een uniforme openbare voorbereidingsprocedure doorlopen te worden, zodat ondernemingen vooraf meer inspraak krijgen.
- Het wordt verplicht iedere vijf jaar een evaluatie van een algemeen-belang-besluit uit te voeren. Uit de evaluatie komt een besluit voort waartegen bewaar en beroep mogelijk is.

2.4.2 Fiscale aspecten (SPUK)

Sportactiviteiten en beheer en exploitatie van sportaccommodaties vallen al geruime tijd niet meer binnen het btw-regime. Om sport betaalbaar en toegankelijk te houden kunnen gemeenten gebruik van de SPUK-regeling. De (kostprijsverhogende) btw wordt via de SPUK-regeling gecompenseerd. De regeling kent echter een plafond. Is het plafond bereikt dan krijgen alle gemeenten naar rato minder. Dit brengt jaarlijks een risico met zich mee.

De SPUK-regeling is verlengd tot en met 2025. Het is nog onduidelijk hoe de regeling er voor 2026 en verder uit gaat zien. In relatie tot de druk op de overheidsfinanciën zijn kortingen op de regeling niet ondenkbaar.

Andere gemeenten met een sportbedrijf oriënteren zich momenteel op aanpassing van de contractuele relatie. Een dienstverleningsovereenkomst (DVO) waarbij Sportbedrijf Almelo een meer commerciële basis krijgt waardoor (evenals bij commerciële exploitanten) het fiscale regime weer van toepassing is: een btw-belaste exploitatie.

3 Analyse financiële exploitatie

Dit onderdeel brengt de financiële exploitatie van Sportbedrijf Almelo en de individuele (sport)accommodaties in beeld, die vervolgens geanalyseerd worden. Hierbij is gebruik gemaakt van recente jaarrekeningen en exploitatieoverzichten.

3.1 Analyse 2019 -2024 Sportbedrijf Almelo

In onderstaande tabel is de exploitatie van Sportbedrijf Almelo weergegeven over de periode 2019 tot en met 2023 en begroot 2024. Dit geeft het verloop van de baten en lasten weer door de jaren heen. De jaren 2020 en 2021 zijn buiten beschouwing gelaten. Gezien de verplichte corona lockdown zijn deze jaarcijfers niet representatief. Ook in het eerste kwartaal 2022 was nog sprake van een corona lockdown. De cijfers dienen in dit licht te worden beoordeeld.

De energiekosten zijn onder invloed van de energiecrisis sterk gestegen. Deze zijn voor de vergelijking als aparte post opgenomen en niet onder de huisvestingskosten.

	Sportbedrijf Almelo Integraal			
	realisatie	realisatie	realisatie	begroot
	2019	2022	2023	2024
Baten				
Zwembad	€ 576.720	€ 465.517	€ 449.555	€ 449.593
Sporthal en gymzalen	€ 816.517	€ 876.131	€ 961.959	€ 986.363
Horeca	€ 216.691	€ 44.933	€ 57.761	€ 52.328
Inzet vakleerkracht en overig personeel	€ 235.218	€ 383.958	€ 536.178	€ 682.360
Overige opbrengsten	€ 181.787	€ 154.542	€ 157.073	€ 161.519
TVS en SPUK IJK bijdrage	€ -	€ 114.298	€ 29.918	€ -
Baten voorgaande jaren	€ -	€ -26.309	€ 116.160	
Budgetsubsidie	€ 3.593.277	€ 3.461.075	€ 3.556.536	€ 3.712.721
Totaal baten	€ 5.620.210	€ 5.474.145	€ 5.865.140	€ 6.044.883
Inkoopkosten	€ 91.691	€ 28.594	€ 40.242	€ 34.257
Brutoresultaat	€ 5.528.519	€ 5.445.551	€ 5.824.898	€ 6.010.626
Lasten				
Personeelskosten	€ 2.651.979	€ 2.672.082	€ 3.024.426	€ 3.236.247
Energiekosten	€ 484.195	€ 996.438	€ 123.208	€ 930.125
Huisvestingskosten	€ 494.134	€ 524.320	€ 495.434	€ 516.013
Bedrijfsvoeringskosten	€ 255.919	€ 294.408	€ 529.581	€ 522.021
Huur	€ 1.424.430	€ 1.463.125	€ 1.471.376	€ 1.412.820
Kapitaallasten	€ 163.749	€ 124.349	€ 124.589	€ 108.563
Eenmalige baten/lasten / btw/SPUK	€ -144.782	€ -203.764	€ -109.983	€ -
Totaal lasten	€ 5.329.624	€ 5.870.958	€ 5.658.631	€ 6.725.789
Resultaat	€ 198.895	€ -425.407	€ 166.267	€ -715.163
Dekkingsgraad excl. kapitaallasten/huur	52%	46%	56%	44%

Toelichting en specificatie van bijzondere toe- of afnamen:

- De zwembadopbrengsten zijn gedaald door sluiting van het buitenbad bij het sportpark. De bezoekcijfers (91.225 in 2023) zijn relatief laag t.o.v. het aantal inwoners van de gemeente Almelo (74.300 inwoners). Voor het zwembad is een diepgaandere analyse opgesteld (zie paragraaf 3.4).
- De horeca-opbrengsten zijn gedaald doordat Sportbedrijf Almelo geen horeca-activiteiten meer mag uitoefenen.

- De opbrengsten 'inzet vakleerkrachten' zijn verdubbeld ten opzichte van 2019 door de grote vraag vanuit het onderwijs. In 2024 is een verdere toename van de opbrengsten begroot. Circa twee derde van de scholen in Almelo maakt gebruik van de diensten van Sportbedrijf Almelo.
- De subsidie is in 2023 vrijwel gelijk aan de subsidie in 2019. Dit betekent dat de subsidie niet meer is gegroeid met de toename van de kosten door inflatie. In 2024 is wel sprake van toename van de subsidie.
- De personeelskosten stijgen relatief sterk door wijziging in de cao-lonen (inflatie correcties) en door toename van het aantal fte binnen het zwembad en Sport en Bewegen.
- De energiekosten zijn t.o.v. 2019 verdubbeld. In boekjaar 2023 is de MEOZ subsidie over de jaren 2022 en 2023 verwerkt.
- De bedrijfsvoeringskosten zijn sterk toegenomen door de automatiseringskosten (€ 274.000,- in 2023)

3.2 Analyse 2023 op accommodatieniveau

In onderstaande tabel zijn voor het boekjaar 2023 de exploitatieresultaten op afdelingsniveau weergegeven. Om aansluiting te houden met de jaarrekening is een kolom 'mutaties bij jaarrekening' opgenomen.

	Zwembad	Sport- accommodaties	Sport & Gezondheid	Bedrijfsvoering	Mutaties bij jaarrekening	Totaal SA
	R 2023	R 2023	R 2023	R 2023	R 2023	R 2023
Opbrengsten zwembad	€ 563.914				€ -	€ 563.914
Opbrengsten sportaccommodaties		€ 961.959	€ -8.684		€ 8.684	€ 961.959
Bijdrage vakleerkrachten onderwijs	€ 35.000		€ 662.850		€ -35.000	€ 662.850
Opbrengsten horeca	€ 23.841	€ 36.036	€ 622		€ -2.739	€ 57.760
Subsidie gemeente	€ 985.000	€ 1.957.032	€ 577.124	€ 37.380	€ -	€ 3.556.536
Overige baten	€ 67.330	€ 47.750	€ 171.088	€ 26.728	€ -250.776	€ 62.120
Totaal baten	€ 1.675.085	€ 3.002.777	€ 1.403.000	€ 64.108	€ -279.830	€ 5.865.140
Inkoop	€ 16.576	€ 26.647			€ -2.980	€ 40.243
Bruto resultaat	€ 1.658.509	€ 2.976.130	€ 1.403.000	€ 64.108	€ -276.850	€ 5.824.897
Personeelskosten	€ 551.570	€ 714.237	€ 887.670	€ 667.176	€ 203.771	€ 3.024.424
Huisvestingskosten	€ 782.574	€ 1.931.659	€ 3.138	€ 211.815	€ -853.261	€ 2.634.176
Bedrijfsvoeringskosten	€ 44.317	€ 55.309	€ 91.068	€ 367.557		
Totaal lasten	€ 1.378.461	€ 2.701.205	€ 981.876	€ 1.246.548	€ -649.490	€ 5.658.601
Resultaat	€ 280.048	€ 274.925	€ 421.124	€ -1.182.440	€ 372.640	€ 166.296
Bruto resultaat ex subsidie	€ 673.509	€ 1.019.098	€ 825.876	€ 26.728	€ -276.850	€ 2.268.361
Lasten ex huur en kapitaallasten	€ 1.267.425	€ 1.264.880	€ 980.715	€ 1.197.654	€ -2.246.906	€ 4.064.908
Financiële dekkingsgraad	53%	81%	84%			56%

Uit de tabel kunnen de financiële prestaties worden afgeleid van het zwembad, de sportaccommodaties en van sport & gezondheid. De overheadkosten zijn separaat in een cijferkolom opgenomen. Door Sportbedrijf Almelo worden de overheadkosten niet toegedeeld naar de afdelingen.

Financiële dekkingsgraad

De financiële dekkingsgraad geeft als kengetal aan in welke mate de kosten worden gedekt door de baten. De dekkingsgraad wordt berekend exclusief huur en kapitaallasten en exclusief subsidie. Dit geeft het 'genormaliseerd', door Sportbedrijf Almelo beïnvloedbaar, resultaat weer en is als prestatie-indicator te vergelijken met andere sportbedrijven. De integrale dekkingsgraad was in 2019 52% en fluctueert in 2022-2024 met name onder invloed van de energiekosten.

De financiële dekkingsgraad van de sportaccommodaties en van sport & gezondheid is met respectievelijk 81% en 84% als hoog aan te merken. Het zwembad kent met 53% exclusief overhead een lage dekkingsgraad.

3.3 Benchmark sportbedrijven

Voor de benchmark wordt vergeleken hoe de prestaties van Sportbedrijf Almelo in verhouding staan tot gelijksoortige sportbedrijven van referentieprojecten in den lande.

De dekkingsgraad van sportbedrijven varieert afhankelijk van de omvang van Sportbedrijf Almelo, het werkpakket, de te hanteren tarieven en sterk lokale en regionale verschillen en invloeden (groot stedelijk gebied versus provinciaal karakter). Met name het werkpakket kan sterk variëren. Exploitatie van zwembaden en binnensportaccommodaties zijn veelal de kernactiviteiten. Exploitatie van buitensportvoorzieningen, sportstimulering (breedtesport, onderwijs en/of topsport) zijn per sportbedrijf sterk wisselend. Zo heeft Sportbedrijf Almelo relatief een hoog aantal fte werkzaam binnen Sport & Gezondheid. Dit vloeit voort uit de inzet van vakdocenten voor het onderwijs. Bij andere sportbedrijven komt dit niet of in mindere mate voort.

Tot slot zijn er sport- en accommodatiebedrijven die diensten verlenen aan andere gemeenten of sportvoorzieningen in de regio.

Dit alles is van invloed op de dekkingsgraad. In onderstaande tabel zijn de benchmarkcijfers dan ook in bandbreedten weergegeven alsmede minimale en maximale dekkingsgraden die wij in den lande tegenkomen. In het algemeen herkennen wij sinds 2019 een dalend patroon bij de financiële dekkingsgraden door de corona periode, de energiecrisis en de sterk gestegen loonkosten door inflatiecorrecties.

Benchmark financiële dekkingsgraad

Sportbedrijven - financiële dekkingsgraad	SBA 2023*	Benchmark in bandbreedte	Min - Max
Totaal exploitatie	56%	70% - 80%	60% - 89%
Zwembaden	53%	70% - 90%	55% - 103%
Sportaccommodaties (binnen)	81%	70% - 90%	55% - 90%
Sport & Gezondheid	84%	<35%	-
*dekkingsgraad zwembad en sportaccommodaties van SBA is exclusief overhead			

De financiële dekkingsgraad van het zwembad, de binnensport en Sport & Gezondheid bij SBA is exclusief de bedrijfsvoeringskosten (overhead). Met toerekening van de overheadkosten zal ook de dekkingsgraad lager uitvallen. Voor de binnensport zal dit naar verwachting nog binnen de bandbreedte vallen, zij het aan de onderkant daarvan.

Van Sport & Gezond (Sportstimulering bij andere sportbedrijven) zijn geen goed vergelijkbare cijfers beschikbaar. Daarvoor verschilt het werkpakket te veel. In het algemeen genereert sportstimulering geen hoge mate van (project)inkomsten (<35%). Het betreft immers sportontwikkelingstaken en inzet van buurtsportcoaches of combinatiefuncties veelal bekostigd door subsidies. In Almelo zien we dus wel een hoge mate van inkomsten.

De exploitatie van het zwembad is wel een aandachtspunt. Een dekkingsgraad van 53% is laag, met toerekening van overheadkosten komt deze naar verwachting ruim onder de 50% en schiet daarmee door de ondergrens. Dit is deels toe te rekenen aan de tijdelijke sluiting van het buitenbad en de sterk gestegen energiekosten.

In de volgende paragraaf zijn zwembad specifieke kengetallen herleid voor een nadere analyse. Ter vergelijking zijn ook de (bezoek)cijfers 2019 opgenomen.

3.4 Analyse 2023 zwembad

Kengetallen/ benchmark zwembaden	SBA 2023	SBA 2019	Benchmark in bandbreedte	Min - Max
Totaal bezoek zwembad	91.226	138.078		
m2 zwemwater binnen	664	664		
m2 zwemwater buiten	0	563		
Aantal fte zwembad (ex overhead)	14	12		
Opbrengsten per bezoeker	€ 6,18	€ 4,18		
Bezoek per m2 zwemwater*	137	146	200-250	150 - 300
Bezoek per fte	6.443	11.507	9000 - 11000	8000 - 12500
Inwoners Almelo	74.300	72.850		
Animo	1,23	1,90	2,50 - 3,50	2,00 - 6,00

* voor 2019 is met 50% van het buitenwater toegerekend. Het buitenbad is niet het gehele jaar geopend.

In bovenstaande tabel zijn prestatie-indicatoren berekend voor het zwembad: bezoek per m2 zwemwater, bezoek per fte en het animocijfer.

In 2019 was het kengetal 'bezoek per fte' (11.500) conform de benchmarkcijfers. In 2023 halveerde dit echter naar 6.400 bezoekers per fte door sluiting van het buitenbad. Indien bij ingebruikname van het nieuwe sportcomplex de bezoekersaantallen zich weer herstellen naar het niveau van 2019, is de formatie weer in verhouding met de benchmarkcijfers.

Opvallend is dat het zwembad relatief weinig bezoek genereert in verhouding tot de omvang van de gemeente. Afhankelijk van het stedelijk gebied met concurrerende voorzieningen zijn een animocijfers van 2,5 in groot stedelijk gebied en 3,5 in middelgrote gemeenten herkenbare benchmarkcijfers. Bij zwembaden met een (groot) recreatief aanbod kan het animocijfer toenemen tot 6,0 of hoger indien er sprake is van een groot regionaal verzorgingsgebied.

Met 91.000 bezoekers in 2023 en 138.000 in 2019 is sprake van een laag animo en daarmee een lage bezetting per m2 zwemwater. Zeker in vergelijking met circa 74.000 inwoners en een relatief beperkt concurrerend aanbod.

In onderstaande tabel zijn zwembaden vermeld die gesitueerd zijn binnen 25 km van Almelo.

Zwembad	Plaats	Afstand in min.	Afstand in km	Type bad
Het Sportpark	Almelo	0	0,0	Combibad
Preston Palace	Almelo	10	4,4	Binnenbad
De Stamper	Vriezenveen	10	7,0	Binnenbad
De Kolk	Wierden	12	7,7	Binnenbad
De Vlaskoel	Tubbergen	16	11,1	Binnenbad
Laco Borne	Borne	18	13,2	Binnenbad
De Koerbelt	Rijssen	22	17,6	Combibad
Het Ravijn	Nijverdal	22	20,8	Combibad
Twentebad	Hengelo	24	21,6	Combibad
Vondersweijde	Oldenzaal	24	27,8	Combibad
De Vijf Heuvels	Markelo	26	24,6	Combibad

Buiten het recreatieve zwembad van Preston Palace is Het Sportpark het enige openbare zwembad in Almelo.

De magere prestatie-indicatoren zijn voorgelegd aan Sportbedrijf Almelo. De directie erkent en herkent de dilemma's. Het zwembad heeft geen goed imago door issues met de sociale veiligheid. Het sportbedrijf heeft extra toezicht ingezet vanuit het eigen team.

Het nieuwe zwembad biedt wel kansen. De prognose is 20% meer bezoek.

Onregelmatigheden in zwembaden is een toenemend maatschappelijke uitdaging. Veel zwembaden hebben te maken met overlast, intimidatie en agressie. Laagdrempelige maatregelen zoals reservering vooraf en specifieke uren voor gezinszwemmen kunnen helpen om de problemen in te perken.

3.5 Balansanalyse

In onderstaande tabel is de balanspositie van SBA weergegeven ultimo boekjaren 2022 en 2023. Voor het verloop in het ondernemingsvermogen is eveneens de balanspositie eind boekjaar 2019 opgenomen.

Balanspositie SBA BV	31-12-2019	31-12-2022	31-12-2023
Vermogen			
Gestort en opgevraagd aandelenkapitaal	€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000
Overige reserves	€ 1.260.064	€ 875.641	€ 1.041.910
Totaal eigen vermogen	€ 1.278.064	€ 893.641	€ 1.059.910
Voorzieningen onderhoud	€ 249.104	€ 202.342	€ 190.957
Voorziening personeel (ER UWV)		€ 1.570	€ 3.431
Langlopende schulden	€ 195.000	€ 150.000	€ 135.000
Totaal vermogen	€ 1.722.168	€ 1.247.553	€ 1.389.298
Vaste activa			
Materiele activa (inventaris)	€ 704.278	€ 490.671	€ 410.596
Totaal vaste activa	€ 704.278	€ 490.671	€ 410.596
Vlottende activa			
Debiteuren	€ 247.246	€ 236.739	€ 143.933
Belasting en premies sociale verzekeringen	€ 72.717	€ 1.029	€ 1.292
Vorderingen overlopende activa	€ 578.862	€ 659.918	€ 355.328
Liquide middelen	€ 1.488.500	€ 894.375	€ 1.836.846
Totaal	€ 2.387.325	€ 1.792.061	€ 2.337.399
Kortlopende schulden			
Aflossingsverplichting	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Crediteuren	€ 714.950	€ 181.147	€ 203.290
Belasting en premies sociale verzekeringen	€ 60.562	€ 95.641	€ 205.860
Overige schulden en overlopende passiva	€ 578.923	€ 743.390	€ 934.548
totaal	€ 1.369.435	€ 1.035.178	€ 1.358.698
Werkkapitaal	€ 1.017.890	€ 756.883	€ 978.701
Totaal vermogen	€ 3.091.603	€ 2.282.731	€ 2.747.996
Kengetallen			
Solvabiliteit (ratio EV / TV)	0,41	0,39	0,39
Liquiditeit (ratio VA / KS) (Quick ratio)	1,74	1,73	1,72
Norm solvabiliteit tussen 0,25 en 0,50			
Norm liquiditeit > 1			

Voor de beoordeling van de balanspositie zijn de solvabiliteits- en liquiditeitsratio's beoordeeld. Deze ratio's vallen binnen de algemeen toegepaste normen en zijn sinds 2019 redelijk constant.

De begroting 2024 sluit met een tekort van € -715.000,-. Indien dit onverhoopt waarheid mocht gaan worden dan komt de balanspositie onder druk te staan. Indien voor 2025 een vergelijkbaar tekort wordt verwacht dan is Sportbedrijf Almelo technisch failliet. Monitoring en bijsturing van de financiële exploitatie is dus van belang teneinde dit donker scenario te voorkomen.

3.6 Financiële aspecten in relatie tot de positionering

Gemeente Almelo is 100% aandeelhouder van Sportbedrijf Almelo. Als aandeelhouder heeft de gemeente bevoegdheden. Algemene bevoegdheden zijn o.a. benoeming van de Raad van Commissarissen, vaststelling van de jaarrekening en bestemming van het resultaat.

Tot de statutenwijziging in 2016 had de gemeente als aandeelhouder (AvA) ook aanvullende bevoegdheden. Het betreft het goedkeuren van de begroting en jaarlijks beleidsplan, het aangaan van verbintenissen en verplichtingen buiten de begroting mits de waarde hiervan minder is dan € 50.000. Deze bevoegdheden zijn in 2016 overgedragen aan de RvC.

Benoeming, schorsing of ontslag van de directeur-bestuurder is een statutaire bevoegdheid van de aandeelhouder (gemeente) gebleven.

Naast haar rol als aandeelhouder heeft de gemeente in de hoedanigheid van opdrachtgever en subsidieverstrekker invloed op de toekenning van de subsidie, in relatie tot de opdracht, de uit te voeren taken en de prestatie-indicatoren.

De gemeentelijke invloed en sturingsmogelijkheden op Sportbedrijf Almelo is dus groot.

4 Analyse prestatieafspraken

4.1 Uitvoeringsovereenkomst

Zoals in paragraaf 2.2 beschreven heeft gemeente Almelo een Uitvoeringsovereenkomst gesloten met Sportbedrijf Almelo ('overeenkomst exploitatie en beheer binnensportaccommodaties, zwembad en sportstimulering').

De uitvoeringsovereenkomst wordt jaarlijks vastgesteld.

Voor 2024 is de uitvoeringsovereenkomst sterk vereenvoudigd en omvat voor de sportstimuleringsafspraken nu 'strategische doelen' alsmede de formatieve inzet vanuit de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (15 fte).

Er is uiteraard nog geen inzicht in welke mate deze doelen zijn gerealiseerd.

De overeenkomsten van 2022 en 2023 bevatten 12 pagina's aan prestatieafspraken gerubriceerd naar:

- Beheer en exploitatieafspraken binnensportaccommodaties en het sportpark
- Afspraken over sportstimulering onderverdeeld naar:
 - Sport en bewegen in het basisonderwijs
 - Wijken in beweging
 - Verenigingsondersteuning
 - Topsport en regionale talentontwikkeling
 - Gezondheid waaronder het JOGG programma

In **bijlage 1** is een beoordelingsmatrix opgenomen waarin de prestatieafspraken worden gespiegeld met de bereikte resultaten door Sportbedrijf Almelo zoals vermeld in de jaarverslagen.

In het algemeen kan worden gesteld dat Sportbedrijf Almelo de prestatieafspraken realiseert. Dit blijkt ook uit de beschikkingen bij vaststelling van de subsidie in 2020 en 2021. De vaststelling is toen als volgt gemotiveerd:

2020:

Tijdens de kwartaalgesprekken en andere contactmomenten is gebleken dat u ondanks de vele beperkingen door Covid-19 voor Sport en de vele wijzigingen in maatregelen erin bent geslaagd creatieve oplossingen te bedenken om de jeugd zo maximaal mogelijk te laten sporten.

2021:

Tijdens de kwartaalgesprekken en andere contactmomenten is gebleken dat u de prestaties heeft geleverd zoals is afgesproken.

2022:

In 2022 is bericht dat de financiële relatie is gewijzigd van subsidie naar quasi-in besteding: 'In plaats van de subsidie hebben wij met u een overeenkomst afgesloten, op grond waarvan u aanspraak kunt maken op een bedrag van € 3.461.075 in 2022. Om die reden kan de subsidieverlening worden ingetrokken.'

Een participatieproces met verenigingen, onderwijs en maatschappelijke organisaties maakt geen onderdeel uit van de opdracht. Deze gebruikerservaringen zijn uiteraard wel van belang in de beoordeling van de prestatie van Sportbedrijf Almelo.

Uit de ambtelijke interviews blijkt dat de ervaringen vanuit de gebruikersgroepen overwegend positief zijn. Er zijn door SBA stevige structuren neergezet richting sportverenigingen, sportaanbieders en het onderwijs. Voor wat betreft de zorg, het welzijn en de wijk wordt er flink aan de weg getimmerd. Dit betekent dat er voor inwoners sprake is van bekendheid met de organisatie en medewerkers (ze zien dezelfde organisatie/mensen op school, op de sportvereniging en in de wijk). De verhuur van de binnensportaccommodaties draait goed (zie ook het eerdere capaciteitenonderzoek). Activiteiten en evenementen dragen enorm bij aan de uitstraling van de stad/gemeente Almelo (NK Beach, Almelo On Ice, NK Judo,

kampioenenparade, schoolsporttoernooien, etc.). Dit maakt dat het Sportbedrijf Almelo een sterk merk is geworden. Inwoners uit Almelo en omstreken zijn positief bekend met Sportbedrijf Almelo BV. Aandachtspunten zijn:

- Het imago van het zwembad vanwege de sociale veiligheid (overlast en agressie)
- Er is veel aandacht voor de grotere evenementen, waar ook waardering moet zijn voor de dagelijkse werkzaamheden/prestaties.

Prestaties versus bekostiging

Aandachtspunten uit de analyse is de bekostiging van de activiteiten. In hoofdstuk 2 is de financiële startpositie weergegeven bestaande uit de gemeentelijke bijdrage per activiteit. Voor de exploitatieverantwoordelijkheden is dit afgerond € 2 miljoen voor de binnensportaccommodaties en afgerond € 1 miljoen voor Het Sportpak met het zwembad.

Naam	2022	2023	2024
Binnensportaccommodaties	€ 1.900.031	€ 1.957.032	€ 2.043.141
Exploitatie Het Sportpark	€ 956.312	€ 985.001	€ 1.028.341

Het negatieve resultaat (- € 715.000) dat begroot is voor 2024 wordt in sterke mate veroorzaakt door de gestegen personele formatie (overhead/ algemeen en bij Sport & Beweging), de cao stijgingen en toename energiekosten. Hierover zullen gemeente en Sportbedrijf Almelo afspraken moeten maken, met name de dekking van de energiekosten (toename van € 446.000,- t.o.v. de periode voor de energiecrisis).

In relatie tot de financiële exploitatie is ook de mate waarin Sportbedrijf Almelo in staat is om extra (commerciële) inkomsten te genereren. De ondernemingsvrijheid is sinds 2013 beperkt. Dit wordt in de volgende paragraaf belicht.

4.2 Beperking ondernemingsvrijheid.

Bron: BW-nota derde fase

Het college heeft in juni 2013 besloten de kaders voor ondernemersvrijheid van Sportbedrijf Almelo te verruimen. Dit mede op verzoek van de raad. Een belangrijke aanleiding om deze verruiming te onderzoeken, is de bezuinigingstaakstelling die is opgelegd aan Sportbedrijf Almelo: € 150.000,- incidenteel in 2014, € 200.000,- structureel vanaf 2015.

Het Sportbedrijf heeft voor de lange termijn twee wensen aangegeven:

1. ook ruimtes te willen verhuren voor niet-sport gerelateerde activiteiten;
2. te willen werken als een commercieel horecabedrijf.

Na onderzoek is geconcludeerd dat het verruimen van de kaders voor ondernemersvrijheid, althans op dat moment, niet mogelijk is. Wet- en regelgeving op het gebied van aanbesteding en fiscale aspecten werpen hiervoor drempels op. Bij de verzelfstandiging in 2010 is gekozen voor een quasi-inbesteding. Dit heeft als gevolg dat Sportbedrijf Almelo maximaal 10% van haar omzet mag behalen buiten de gemeentelijke opdracht. Dit beperkt derhalve de ondernemingsvrijheid van Sportbedrijf Almelo en daarmee beperking van de mogelijkheden om extra opbrengsten te genereren.

Dit is feitelijk nog steeds de huidige situatie. Met voorgenomen aanscherping van de Wet Markt en Overheid in 2025 worden er vergaande voorwaarden gesteld aan een Algemeen Belang Besluit. Een dergelijk besluit is noodzakelijk voor quasi-inbesteding van o.a. de sport- en exploitatietaken.

Zoals in hoofdstuk 2 geformuleerd moet het Wetsvoorstel nog worden aangenomen maar wellicht goed om er op voor te sorteren. De belangrijkste aanpassingen zijn:

- Overheden moeten op uniforme wijze motiveren waarom zij een algemeen-belang-besluit nemen. In deze motivering moeten onder andere de gevolgen van het besluit voor bedrijven inzichtelijk gemaakt worden.
- Voor ieder algemeen-belang-besluit dient een uniforme openbare voorbereidingsprocedure doorlopen te worden, zodat ondernemingen vooraf meer inspraak krijgen.
- Het wordt verplicht iedere vijf jaar een evaluatie van een algemeen-belang-besluit uit te voeren. Uit de evaluatie komt een besluit voort waartegen bewaar en beroep mogelijk is.

Er bestaan ook kansen. Door een nieuwe dienstverleningsovereenkomst op te stellen waarbij Sportbedrijf Almelo meer op afstand komt te staan en een meer commercieel karakter krijgt zijn er kansen om de ondernemingsvrijheid te verruimen én Sportbedrijf Almelo als ondernemer voor de btw aan te laten merken. Dit is dan weer van belang voor SPUK SPORT BTW regeling. Deze regeling is verlengd tot en met 2025. Of en hoe gemeenten na 2025 de btw op de sportactiviteiten kunnen verrekenen is nog onduidelijk. Door Sportbedrijf Almelo in de btw sfeer te plaatsen is dit niet meer relevant. Dit vergt eveneens aanpassing van de huidige positionering van Sportbedrijf Almelo en de mate van zeggenschap van de gemeente als aandeelhouder.

5 Interviews

Met vertegenwoordigers van Sportbedrijf Almelo (directeur-bestuurder en voorzitter van de RvC) en vertegenwoordigers met de gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) zijn interviews gehouden.

Tijdens de gesprekken met Sportbedrijf Almelo zijn diverse onderwerpen aan de orde gekomen. Belangrijk onderdeel van de interviews was de evaluatie van de afgelopen jaren: wat ging er goed en wat zijn aandachtspunten binnen de bedrijfsvoering en organisatie van Sportbedrijf Almelo. Welke knelpunten bestaan er nu nog en hoe kunnen deze worden opgelost? Welke wensen en verwachtingen zijn er? Hetzij intern bij Sportbedrijf Almelo, hetzij in de relatie met de gemeente Almelo.

Met de verantwoordelijk wethouder(s) en ambtenaren is in dezelfde context het gesprek gevoerd. Wat gaat er goed en wat zijn aandachtspunten in de relatie en samenwerking met Sportbedrijf Almelo. Welke knelpunten bestaan er nu nog en hoe kunnen deze worden opgelost? Welke wensen en verwachtingen zijn er?

Bij deze vraagstukken staan de verschillende rollen van de gemeente centraal: eigenaar/aandeelhouder, opdrachtgever/subsidieverstrekker en als verbonden partij.

5.1 Spiegeling uitkomsten interviews

In relatie tot de opdracht en onderzoeksvragen is er voor gekozen geen woordelijk verslag op te nemen. Uit de interviews kwam naar voren dat er verschillende beelden bestaan hoe knelpunten het beste kunnen worden opgelost. Wij hebben de perspectieven en aandachtspunten uit de interviews in onderstaande matrix opgenomen. In alle gesprekken zijn veelal dezelfde thema's besproken ('leidraad interviews'). De spiegeling hiervan geeft richting aan de verdere discussie omtrent de kernvragen: 'wat is de meest optimale positionering van Sportbedrijf Almelo en welke eventuele veranderingen zijn noodzakelijk of wenselijk om deze optimale positie te bereiken.'

Er is ook veel informatie opgehaald tijdens de gesprekken. Dit is verwerkt in voorgaande hoofdstukken.

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
Hoe ervaart men de huidige positie van Sportbedrijf Almelo BV. Hoe verloopt de afstemming?	Als aandeelhouder: Er is tijdig en voldoende afstemming tijdens de AvA's. Indien er urgente zaken behandeld dienen te worden, vindt er een extra AvA plaats. Er zijn minimaal 2 à 3 AvA's per kalenderjaar. Als opdrachtgever: is er voldoende afstemming met directie en RvC (formele vergaderingen en informeel overleg) Verstandhouding is zeer goed, goede communicatie, maar wel onduidelijkheden in opdracht en taken en de financiering daarvan en de taakverdeling en verdeling kosten onderhoud met afdeling Vastgoed.	Per kwartaal overleg met deel MT van SBA en gemeente (ambtelijk). Wordt sinds kort opgeschaald met een directielid van de gemeente. Structureel overleg ook wenselijk met RvC + wethouder, formeel en informeel. Vergroot het wederzijds begrip. RvC overlegt tweemaandelijks – 5x per jaar. Samenwerking is goed.

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
	Positionering zo houden maar relatie met vastgoed moet beter. Duidelijkheid creëren.	
Hoe functioneert de governance en zeggenschapsstructuur?	De governance en zeggenschapsstructuur vindt plaats op basis van de Kadernota Governance van de gemeente Almelo. De verschillende rollen zijn belegd bij verschillende bestuurders. De rol als opdrachtgever/subsidieverstrekker en belanghebbende in de uitvoering van de maatschappelijk en publieke taak valt onder de verantwoordelijkheid van wethouder Sport. Het aandeelhouderschap valt onder de verantwoordelijkheid van de wethouder Financiën, het daarbij behorende eigenaarschap wordt uitgevoerd vanuit de ambtelijke organisatie door de adviseur verbonden partijen.	RvC ziet vier belangrijke pijlers vanuit hun toezichthoudende verantwoordelijkheid: 1. Een gezonde bedrijfsvoering 2. Bevorderen gezondheid en bewegen van de inwoners van Almelo 3. De bezoeker: moet in een prettige, comfortabele omgeving kunnen sporten 4. Personeel: welbevinden en goed werkgeverschap De governance is nu nog niet vastgelegd in een directiereglement of RvC-reglement.
Zijn partijen 'in control' vanuit ieders positie en verantwoordelijkheden?	Ja, vanuit de aandeelhouders rol wordt de juiste sturing op het juiste moment gevoerd. Beoordeling van de begroting, jaarstukken en overige informatie vindt plaats door adviseur verbonden partijen en adviseert door de wethouder vanuit zijn aandeelhoudersrol. Adviezen en bevindingen worden met de RvC en directie besproken tijdens de AvA's.	Interne Governance werkt nu erg goed: rol bestuurder/ rol toezichthouder. Men houdt elkaar scherp en stimuleert elkaar. Gemeente wordt voortdurend op de hoogte gehouden en cijfers worden doorlopend verstrekt.
Wat zijn nu knelpunten 'hoofdpijndossiers'	• De positionering van het Vastgoed van SA. • De liquiditeitspositie • CAO positie personeel • Invulling (interim) directeur SBA op korte en langer termijn • SPUK/GALA gelden is risico. Nu tot en met 2026. 'Hoeveel kunnen we daarna nog verwachten?' • Ravijn jaar van 30 mlj.	Nu zijn de gestegen energiekosten en de toepassing van de juiste cao nog belangrijke aandachtspunten . Cao Vermo sluit beter aan bij de huidige bedrijfsactiviteiten. Maar er is geen geld voor. Cao WIZZ gaat voor de zwemonderwijzers van een 38 uur naar een 30 urige werkweek + een stijging van de salarissen van ca. 9%.

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
		De subsidie wordt niet in gelijke mate bijgesteld. Daardoor ontstaan tekorten. SBA moet steeds meer doen voor minder geld. Bekostiging is een uitdaging. Vaak kaasschaaf methode toegepast. De bodem is nu wel bereikt. Problemen om mensen te behouden en aan te trekken. Er is al sprake een tekort. Werkingssfeer past ook niet meer (WIZZ is louter zwembaden). Regio sportbedrijven zijn ook Vermo of gemeentelijk. Gebouwen zijn onderhoudsbehoefstig. Veel klachtenonderhoud. Panden moeten op orde zijn inclusief energie/duurzaamheid. Demarcatie onderhoud wordt niet gevolgd door Vastgoed. Budgetten sluiten niet aan bij demarcatie/MJOP.
	Keuze voor BV was destijds: • Creëren van één sportloket. • Ontwikkelen 'ondernemerschap', meer activiteiten en omzet. • Fiscale redenen • Cao WIZZ versus cao gemeenten Gemeente vraagt zich af of deze motivatie nu nog staande te houden is. Dient het onderzoek richting aan te geven.	Nieuw zwembad biedt kansen om bedrijfsvoering weer een beetje op orde te krijgen. SBA is echt ondernemend. We moeten ons alleen beter profileren (ook gedaan door nu verkorte publicaties te publiceren). Ondernemerschap van SBA wordt soms onderschat. Sportvisie (2020) is tot stand gekomen door inbreng van SBA en verenigingen. Complimenten ontvangen vanuit de gemeentebestuurders.
Huidige overeenkomst heeft een looptijd van 1 jaar.	• Moet lange termijn overeenkomst worden voor duidelijkheid en continuïteit in de toekomst	Is altijd zo geweest. Niet wenselijk, moet echt meerjarig. Elke jaar 'losse flodders' aan budgetten. Is nu ook

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
	- Sport als 'middel' vergt lange termijn afspraken - Er komt veel geld binnen uit landelijke subsidies (ca. 300K o.a.. spuk/gala). Dit wordt 1-op-1 doorgesluisd van gemeente naar SBA. - Energiekosten oplossen.	inkooptraject i.p.v. subsidierelatie geworden. Gezien de huidige (inkoop)afspraken mag er maar op beperkte schaal commerciële activiteiten worden ontwikkeld. Er liggen op gebied van evenementen (in IISPA) zeker kansen maar die kunnen niet volledig worden benut.
Ambities, wensen en verwachtingen	Gemeente wil een prominente positie van Vastgoed. Vastgoed dient ook verantwoordelijk te zijn voor beheer en totaal onderhoud (huurders- en verhuurders onderhoud). Verhuur aan de eindgebruikers dient wel bij SBA te blijven gezien haar goede contacten met het werkveld.	SBA deelt niet de visie van de gemeente. Juist afdeling Vastgoed functioneert niet goed, er gaat veel fout, ook andere organisaties klagen over Vastgoed. Veel voorbeelden van wat fout gaat. Veel onbegrip. Moet echt anders. Huurstijging van 14% wordt gerepareerd maar compensatie sluit niet aan. Splitsing huurder/verhuurders onderhoud continueren.
	Geen overdracht buitensport aan SBA. Dit was oorspronkelijk wel de bedoeling. Bij raadsbesluit toch besloten om dit niet over te dragen. Beheer buitensport was en is namelijk onderdeel van integrale buitendienst van Almelo. Gemeente wil totaal beheer in eigen hand houden. Ook geen eigendom of beheerverantwoordelijkheden voor de sportverenigingen.	Buitensport zou ook naar SBA kunnen gaan. Dilemma zat voorheen in de gebrouilleerde relatie met vorige directeur. Tweede reden is de inzet vanuit welzijnsorganisatie ('mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt') SBA denkt dat ook de buitensport prima past binnen haar taakopdracht. Synergie en voordelen zijn te behalen in combinatie met Stimulering Sport en Bewegen.
	SBA en Avedan werken nu al samen in het publieke domein. Ze zijn ook gehuisvest in hetzelfde gebouw. Zijn er synergie voordelen te behalen? Denk aan dubbele functies als (sport)management, marketing en PR. Het Sportloket is nu goed georganiseerd, moet je niet te veel aan gaan sleutelen. Daarbij is Avedan	Gezien de bestaande gezamenlijke huisvesting, wellicht mogelijkheden verkennen om bijvoorbeeld stafafdelingen te laten samenwerken. Sport en Bewegen helpt de Welzijnsactiviteiten van Avedan, dus samenwerken geeft synergie in realiseren van de doelstellingen. Dit wordt verstrekt door de gezamenlijke

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
	versnipperd gehuisvest over stad. Organisaties komen ook niet qua karakters overeen. Avedan is geen verbonden partij maar subsidiepartner. Verbonden partij is deelname in BV, rechtspositioneel. Dat is Avedan niet.	huisvesting bij IISPA. Informele samenwerking is heel goed. Er zijn schaalvoordelen te halen. Maar organisatiestructuur is anders. Avedan werkt voor meerdere gemeenten. Schaalvoordelen waarschijnlijk kwijt aan bureaucratie door deze overkoepelende rollen en verantwoordelijkheden. (5 wethouders betrokken die zeggenschap hebben). Ook risico op nog grotere overhead, betrokkenheid van medewerkers kan minder worden binnen een grote organisatie.
Ambities, wensen en verwachtingen	IISPA, topsportlocatie Er zijn al de nodige topsportlocaties in de regio (Hengelo, Enschede en Deventer). IISPA is destijds neergezet om dat Turnen dé topsport van Almelo was, maar dit is nu niet meer. Futsal ontwikkelt zich i.s.m. Heracles wel tot topsport. Het 1e team is recentelijk gepromoveerd naar hoogste divisie. Brengt de centrale vraag met zich mee of Almelo zich nog moet richten op topsportontwikkeling en nog een topsportcentrum nodig heeft? Het gebruik is nu vooral breedtesport. Kern van het Sport en Bewegen beleid is om de inwoner van Almelo aan het sport en bewegen te krijgen.	Turnhal, moet breedtesporthal worden. De op zich vitale turnvereniging (Achilles), zit veel elders. Daarnaast ook wel gebruik vanuit de regio. SBA begrijpt het dilemma van de gemeente, gezien de financiën. Opdracht m.b.t. topsport dan verkleinen en van de turnhal een breedtehal maken. Dan kan sporthal Windmolenbroek worden uitgeruild. Dan de activiteiten bij elkaar brengen in de IISPA. SBA heeft 6 kerndoelstellingen. Topsport staat laag op prioriteiten lijst. SBA faciliteert met RTC's maar ondersteunt geen echte topsport. Doelstelling is vooral de verenigingen te ondersteunen.
	SBA is een goed sportbedrijf, enthousiast en gedreven. Maar is de opdracht niet te strak neergelegd? Is het financieel realistisch? SBA heeft een goede structuur voor verenigingsondersteuning georganiseerd, zowel in 1-op-1 ondersteuning als door middel van het 'sportcafé e.d.'	Momenteel geen goede beschrijving van de outcome: de te bereiken resultaten. Keuzes maken moet. Primair bij SBA maar ook in relatie met de te bereiken resultaten. Urenbudget is er vaak snel door heen. Wat willen we nu precies bereiken. Ook m.b.t. topsport.

Onderwerp	Perspectief gemeente	Perspectief SBA
	SBA is niet goed zichtbaar bij college en raad. Daardoor is ook de huidige reuring ontstaan. Nu veel onduidelijkheden in opdracht. Niet alleen bij SBA maar ook elders zoals bij de culturele partners. Strategisch in hoofdlijnen misschien nog wel maar niet op tactisch en operationeel niveau. Over de uitvoering dus duidelijkheid creëren.	Benut SBA ook meer in adviserende rol, dat gemeente beslist is prima.
Ambities, wensen en verwachtingen	Communicatie moet beter, relatie moet beter. Nu te veel 'wij en jullie', moet meer een eenheid worden.	Horeca is er bijna niet meer, te duur (-/- 250K). Wordt gemist door verenigingen. Nevobo huurt voor evenementen ook niet meer zo vaak IISPA door gemis aan Horeca. Bemoeienis gemeente is erg groot in dit soort dossiers. Bijvoorbeeld sluiten van de horeca maar de consequenties zijn probleem van SBA.
	SBA is goed zichtbaar in de stad, leuke evenementen, goed georganiseerd. Maar zijn we als gemeente zelf wel goed bezig? Hebben we de opdracht niet te breed en te diep opgesteld? Voeren we daarover voldoende het sportoverleg met SA? Anderzijds is SBA te verknocht met hun taakopdracht terwijl ontwikkelingen de andere kant opgaan (o.a. beperkt effect JOGG (ook landelijk) en topsport: turnvereniging waarvoor het topsportcentrum is gerealiseerd bestaat niet meer). SBA moet zichzelf ook een spiegel voor kunnen houden.	Onderwijsbewegingstak (medewerkers LO) levert een behoorlijke pot met geld. Lokale sponsoring: Heracles snoept veel op (sponsoring en sharing). Aan Heracles moet je verbonden zijn anders tel je niet mee in Almelo. SBA werkt samen met Heracles door o.a. zaalvoetbal in IISPA en het delen van faciliteiten indien daar behoefte aan is. Refererend aan de achterstandswijken in Almelo: zaalvoetbal zorgt voor integratie en inclusie.

6 Positioneringsvraagstuk

Om aanbevelingen te formuleren hoe te komen tot de meest optimale positionering van Sportbedrijf Almelo wordt in onderstaande paragrafen eerst een algemeen beeld geschetst van de in Nederland voorkomende beheermodellen en de hiermee samenhangende kenmerken en toetsingscriteria.

Vervolgens worden deze in perspectief geplaatst van de lokale kansen en risico's en de voordelen en nadelen m.b.t. Sportbedrijf Almelo.

6.1 Algemene introductie beheermodellen

Sportstimulerings taken en maatschappelijke voorzieningen als de sportaccommodaties zijn een belangrijk en kostbaar deel van het instrumentarium van een gemeente. Zij kan dit instrument inzetten om haar beleidsdoelen en wettelijke taken te realiseren.

De gemeente kan deze taken op verschillende wijzen organiseren: zelf doen, intern of extern verzelfstandigen of uitbesteden aan derden. Dat geldt ook voor het beheer, organisatie en exploitatie van de sportvoorzieningen.

De verkenning naar een passend beheermodel dient niet alleen gestoeld te zijn op financiële motieven. Het is van belang om ook de consequenties en risico's te duiden op het gebied van effectiviteit, efficiëntie, kwaliteit, innovatie, maatschappelijk draagvlak en de balans tussen financieel en cultureel rendement. Zo kan het op andere wijze gaan organiseren van de uitvoerende taken consequenties hebben voor de rechtspositie van medewerkers en de positie van de (vaste) gebruikers en samenwerkingspartners. De verschillende beheermodellen hebben verschillende financiële en maatschappelijke consequenties en risico's.

6.2 Afbakening gemeentelijke taken: beleidsmatige vs bedrijfsmatige taken

Ten aanzien van de maatschappelijke voorzieningen heeft de gemeente in theorie twee soorten taken: beleidsmatige (publieke) en bedrijfsmatige (private) taken. Beide taken kunnen betrekking hebben op maatschappelijke/culturele producten en diensten en op de voorzieningen c.q. gemeentelijk vastgoed. Onderstaand is een en ander schematisch weergegeven.

Beleidsmatige taken	Subsidiëren en faciliteren	Realiseren en financieren
Bedrijfsmatige taken	Aanbieden en organiseren	Beheren en exploiteren
	Producten en diensten	Voorzieningen

Voor wat betreft de gemeentelijke kerntaken zijn er twee invalshoeken. Aan de ene kant gaat het om de aard en de omvang van de producten, diensten en voorzieningen die aan de inwoners worden aangeboden. Aan de andere kant verwijzen de kerntaken ook naar de taken die de gemeentelijke organisatie zelf verricht zoals het maken van beleid, het verstrekken van subsidie, het bouwen en exploiteren van voorzieningen, het aanbieden van producten en diensten enzovoorts. Vanuit die invalshoeken staan twee vragen centraal:

1. Welke producten, diensten en voorzieningen moeten, al dan niet vanuit een wettelijk kader, in elk geval aan de inwoners worden aangeboden en in welke mate?
2. Welke taken moeten door de gemeente zelf worden uitgevoerd en welke kunnen/moeten beter door anderen worden gedaan, c.q. kunnen verzelfstandigd worden?

Ten aanzien van elk kwadrant kunnen de beide vragen gesteld worden, maar de eerste vraag heeft meer betrekking op de beleidsmatige taken en de tweede vraag op de bedrijfsmatige taken.

Bij de weergegeven vraagstelling moet wel onderscheid gemaakt worden tussen de concrete producten, diensten en voorzieningen en de beleidsdoelstellingen die er mee bereikt moeten worden. De eigenlijke vraag onder 1. is daarom: welk aanbod (kwaliteit en kwantiteit) is nodig om de vigerende beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren?

Ten aanzien van de tweede vraag zijn de opties:

- zelf doen;
- samen doen;
- uitbesteden (een ander laten doen);
- afstoten (niet meer (laten) doen).

De beide vragen staan in principe op zichzelf, maar liggen wel in het verlengde van elkaar. De eerste vraag gaat vooral over het wat: wat moet er worden aangeboden, zowel kwalitatief en kwantitatief. De tweede vraag gaat meer over het hoe: hoe moet het aanbod aangeboden worden, door wie en op welke manier.

De producten, diensten en voorzieningen in de vier kwadranten zijn zeer verschillend van aard, omvang, inhoud enz., net als de bijbehorende taken en verantwoordelijkheden. Daarom is het belangrijk bij de discussie m.b.t. de demarcatie dat onderscheid goed in de gaten te blijven houden.

Bij de verkenning naar de positionering van Sportbedrijf Almelo gaat het primair om de **bedrijfsmatige taken: het aanbieden en organiseren van producten en diensten en het beheer en exploitatie van de voorzieningen.**

Bij dit laatste punt is demarcatie van de vastgoedtaken een afgeleid aandachtspunt. De gebouwen en voorzieningen zijn in veruit de meeste gevallen in eigendom van de gemeente. Afdeling Vastgoed vervult de eigenaarsrol en is verantwoordelijk voor de verhuur, instandhouding en (groot)onderhoud en overige eigenaarsverantwoordelijkheden.

6.3 De beheermodellen

Voor de exploitatie van maatschappelijke voorzieningen komen in Nederland met name de volgende vormen voor:

1. gemeentelijk beheer;
2. publiekrechtelijke (interne) verzelfstandiging;
3. privaatrechtelijke (externe) verzelfstandiging;
4. uitbesteding aan een marktpartij of lokale organisatie.

Ad 1 en 2. Gemeentelijk beheer en interne verzelfstandiging

Nog altijd kiezen gemeenten ervoor om de exploitatietaken zelf uit te voeren. De trend is wel dat deze vorm aan populariteit inboet omdat gemeenten zich meer en meer tot hun kerntaken beperken en van (sterk) fluctuerende exploitatietekorten willen worden 'verlost'. Ook onderkennen zij steeds vaker dat de noodzakelijke specifieke deskundigheid binnen de gemeentelijke organisatie in veel gevallen ontoereikend is.

Daarnaast is de gemeente qua aard, rechtsvorm, structuur en inrichting veelal niet de meest geschikte organisatie om exploitatietaken actief uit te oefenen, relaties aan te gaan met het bedrijfsleven en fondsen en sponsormogelijkheden optimaal te benutten. De primaire rol van een gemeentelijke organisatie ligt namelijk in het openbaar bestuur. Daar is de organisatie dan ook op ingericht. Om haar rol in het openbaar bestuur te kunnen waarmaken, hebben de werk- en besluitvormingsprocessen een hoog democratisch en beleidsmatig gehalte en zijn allerlei 'checks and balances' nodig, die noodzakelijkerwijs met inefficiënties gepaard gaan. Voor sport- en exploitatietaken zijn die 'checks and balances' vaak niet nodig en vormen ze eerder een last.

Daar staat tegenover dat bij gemeentelijk beheer de bestuurlijke invloed maximaal is.

Bij gemeentelijk beheer zijn de medewerkers in dienst van de gemeente. Het afdelingshoofd of sectorhoofd is in de regel de direct leidinggevende van het management en zijn/haar team. De gemeentelijke bemoeienis is in alle opzichten groot, zowel bij het bepalen van het beleid (subsidies, tarieven of openstelling), de wijze waarop de culturele diensten en producten worden aangeboden, als op het gebied van exploitatie-technische zaken (onder andere administratie, onderhoud, verhuur en marketing).

Publiekrechtelijke / interne verzelfstandiging

Interne verzelfstandiging houdt in dat de verantwoordelijkheid voor de uitvoerende taken en beheer van de voorzieningen – met een eigen budget en eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden – aan een verbijzonderd organisatieonderdeel van de gemeente wordt overgedragen. Er is dan dus sprake van decentralisatie. Dit kan middels contractmanagement en budgetfinanciering. Bij contractmanagement worden op basis van een overeenkomst tussen de gemeente en de contractmanager taakstellende afspraken gemaakt over de inzet van middelen en de daarmee te realiseren prestaties. Bij budgetfinanciering is een bepaalde taakstelling gekoppeld aan een budget, waarbinnen de opgelegde taken dienen te worden uitgevoerd.

Een gemeentelijk organisatieonderdeel, verantwoordelijk voor de exploitatietaken, beschikt niet over een eigen rechtspersoonlijkheid en kan dus niet los van de gemeente worden gezien. De gemeente blijft eindverantwoordelijk voor de exploitatierisico's.

Gemeentelijk beheer en interne verzelfstandiging liggen qua positionering dicht bij elkaar. In de uitwerking op het positioneringsvraagstuk zullen deze als een beheermodel worden beschouwd t.o.v. de andere beheermodellen.

Ad 3. Privaatrechtelijke / externe verzelfstandiging (inbesteding)

Bij deze beheervorm wordt een zelfstandig rechtspersoon (stichting, N.V. of B.V.) opgericht die verantwoordelijk wordt voor de uitvoering van de (sportstimulerings)taken en de exploitatie van de voorzieningen. De gemeente kan deelnemen in het bestuur en/of in aandelen en heeft daardoor directe zeggenschap. Zij kan desgewenst ook op grotere afstand gaan staan en haar invloed waarborgen worden via de statuten van de rechtspersoon, via contractvorming en subsidie- en prestatieafspraken. Met privaatrechtelijke verzelfstandiging wordt gekozen voor besturen op afstand. De rol van de gemeente bestaat uit het (mede-) bepalen van het beleid en het controleren van de uitvoering van het beleid door de stichting of vennootschap.

Dit is feitelijk de huidige situatie in Almelo, waarbij Sportbedrijf Almelo verantwoordelijk is voor beheer en exploitatie van de (binnen)sportaccommodatie en de uitvoering van de Sportstimulerings taken.

Ad 4. Beheer door een commerciële marktpartij (privatisering of uitbesteding)

In veel gemeenten zijn de exploitatietaken en beheer van de voorzieningen aan marktpartijen uitbesteed. Daarbij kan voor een landelijk opererende organisatie of een lokale ondernemer/organisatie worden gekozen. Dit model komt vooral voor bij de exploitatie van sportvoorzieningen of multifunctionele accommodaties (MFA's). In slechts geringe mate komt dit voor bij sportstimuleringstaken.

Een beperkt aantal landelijke exploitatiemaatschappijen houdt zich uitsluitend met het beheren en exploiteren van gemeentelijke voorzieningen bezig. Zij beschikken over specifieke kennis en expertise en zijn door hun omvang in staat om schaalvoordelen te bewerkstelligen. De keerzijde van deze beheervorm is, dat door het sterke winstoogmerk van de marktpartij de kwaliteit van het aanbod en de behartiging van de maatschappelijke belangen soms onderbelicht raken. Bij privatisering worden de voorzieningen in een lokale, door de marktpartij op te richten, rechtspersoon ondergebracht. De medewerkers treden in dienst van deze rechtspersoon. Door middel van overeenkomsten worden de beleids- en bedrijfsmatige randvoorwaarden vastgelegd, bijvoorbeeld ten aanzien van het aanbod en maatschappelijk programma, de openstelling, tarieven, onderhoud en overname van personeel. Daarbij kan onderscheid tussen open- en gesloten-eindconstructies worden gemaakt. De meeste partijen werken tegenwoordig met een gesloten-eind overeenkomst, zodat de gemeente niet meer volledig verantwoordelijk is voor de exploitatierisico's. De ondernemer zal hiervoor een ondernemers fee bedingen. Het is echter voor de gemeente wel zaak om zich te realiseren, dat de exploitatierisico's door de exploitant worden gedragen ter hoogte van het lokaal ingebrachte en opgebouwde vermogen. In dat opzicht blijft er altijd een onvervreemdbaar risico bij de gemeente aanwezig.

6.4 Kenmerken en beoordeling van de beheermodellen

Bij de verkenning naar de optimale beheervorm dient rekening gehouden te worden met de specifieke kenmerken die van invloed zijn bij elk beheermodel:

1. gemeentelijke invloed (mate van invloed die men wenst te behouden)
2. waarborging van het sportaanbod en de maatschappelijke functies
3. financieel rendement en bevorderen ondernemerschap
4. personele en organisatorische aspecten
5. continuïteit en financiële risico's
6. aansprakelijkheid
7. fiscale en juridische aspecten

Uiteraard is ook van invloed of de verkenning naar een passende beheervorm betrekking heeft op een solitaire organisatie of een cluster van maatschappelijke voorzieningen. Een zorgvuldige verkenning en besluitvorming is derhalve vereist. De beschreven kenmerken (desgewenst geven wij een nadere uiteenzetting hiervan) kunnen als toetsingscriteria worden toegepast. De kernvraag in de verkenning naar de best passende positionering is wat men als gemeente belangrijk vindt: maximaal financieel rendement of behoud van invloed en sturingsmogelijkheden en maatschappelijk rendement.

Het is belangrijk om te benadrukken, dat een beheervorm op zichzelf niet tot een goed of slecht aanbod van de activiteiten leidt of tot een betere exploitatie. De beheervorm bepaalt namelijk 'slechts' de context waarbinnen de omstandigheden en het sportaanbod worden georganiseerd. Zo bieden externe verzelfstandiging en privatisering bijvoorbeeld gunstigere condities voor het ontwikkelen van ondernemerschap dan gemeentelijk beheer en interne verzelfstandiging. In hoeverre die gunstigere omstandigheden in de praktijk daadwerkelijk worden benut, is echter sterk afhankelijk van de kwaliteit van het lokale management en bestuur. Ook de door de gemeente gestelde randvoorwaarden spelen hierbij een rol.

In de praktijk bestaan dan ook wel degelijk voorbeelden van gemeentelijke organisaties die financieel zeer scherp draaien en voorbeelden van marktpartijen waarbij het maatschappelijk rendement goed tot zijn recht komt. Dat laat onverlet dat de

gekozen beheervorm sterk richting geeft aan de context waarbinnen de sport- en exploitatietaken kunnen worden georganiseerd.

In onderstaande matrix worden de voordelen en kansen alsmede de beperkingen en risico's van de beheermodellen gespiegeld t.o.v. de huidige situatie met Sportbedrijf Almelo als uitvoerende partij.

Beheermodel/ positionering	Voordelen en kansen	Beperkingen en risico's
Gemeentelijk beheer	• veel gemeentelijke invloed; sterke gemeentelijke betrokkenheid bij de uitvoering; • directere aansturing vanuit de gemeente; zowel organisatorisch als vakinhoudelijk. • de mogelijkheid om – door het ontbreken van juridische overeenkomsten – ad hoc wijzigingen in de beschikbare financiële en personele middelen aan te brengen. • Grotere samenhang en samenwerking met vastgoedtaken: de instandhouding van de voorzieningen.	• Verandering in rechtspositie van de medewerkers. • Cao gemeenten is 'duurder' dan branche cao's. Verschil kan oplopen tot € 13.500,- per fte. • lange(re) besluitvormingsprocessen en ambtelijke procedures; • minder flexibele rechtspositie betekent minder flexibele inzet en hogere kosten. Geen lange termijn voordelen. • minder gemakkelijk (om) te vormen naar bedrijfsmatige cultuur; • gemeentebegroting en bestuurlijke rapportages zijn niet ingericht voor adequate managementinformatie; • het handhaven van gedwongen winkelperoneer van andere gemeentelijke diensten en daarmee de toedeling van (onbeïnvloedbare) hoge overheadkosten;
Externe verzelfstandiging / inbesteding (sportbedrijf)	• geen verandering in rechtspositie t.o.v. de huidige situatie • eenduidige aansturing, korte(re) lijnen; • marktgerichte organisatie; • directere interne aansturing, zowel organisatorisch als vakinhoudelijk; • meetbare resultaten, resultaatgericht; • mogelijkheden om door toepassing van (nieuwe) dienstverleningsovereenkomst btw voordelen te realiseren (sportbedrijf als 'winstbeogende instelling') en commerciële functies als horeca kunnen worden uitgevoerd. • samenwerking en ontwikkeling naar de regio desgewenst mogelijk;	• beperkte sturing door gemeente, wel invloed via (eigenaars)rol in juridische entiteit; • autonome organisatiekosten (backoffice en overhead). Besparing afhankelijk van PIOFACH taken gemeente. • juridische vormgeving brengt mogelijk dilemma's met zich mee in relatie tot wet Markt en Overheid. Quasi-inbesteding en Algemeen Belang besluit biedt een oplossing maar dient (vanaf 2025) periodiek getoetst te worden. • Noodzaak om demarcatie vastgoedverantwoordelijkheden (onderhoud) goed vast te leggen inclusief budgetten.

	• door toepassing bedrijfsmatige cao: besparing op loonkosten.	
Privatisering aan Marktpartij	• Hoger financieel rendement door sterke(re) focus op winstmaximalisatie door commerciële marktpartijen. • Aanbesteding brengt concurrentie met zich mee met mogelijk scherpe(re) aanbiedingen. • Verlaagd risico indien de nieuwe wet Markt en Overheid in 2025 wordt aangenomen. Bij aanbesteding biedt men automatisch de markt de mogelijkheid om in te schrijven. Bij inbesteding noodzaakt de wet in elk geval tot aanpassingen van het algemeen belang besluit (zie paragraaf 6.5) • Gedurende contractuele looptijd minder tijdsinvestering vanuit gemeente als opdrachtgever. Jaarlijkse contact- en evaluatiemomenten zullen blijven maar AvA's zijn niet meer nodig. • De cao Vermo is 'duurder' dan de cao zwembaden of sport. Dit biedt – op termijn- voordelen in de personeelskosten. (Afhankelijk van de overgangsregeling en natuurlijke uitstroom van medewerkers) • Commerciële exploitanten worden aangemerkt als winstbeogend en kunnen de btw volledig verrekenen. Bij inbesteding zal een ruling bij de belastingdienst moeten worden aangevraagd met risico's op de beoordeling hiervan door de fiscus. De SPUK-btw regeling loopt eind 2025 af en er is geen duidelijkheid hoe de regeling er vanaf 2026 uitgaat zien.	• Indien financieel rendement bij marktpartijen onder druk komt te staan kan dit leiden tot verschraling van aanbod en kwaliteit. Bezuinigen op onderhoudskosten, openstellingsuren en inzet personeel (een mindere personeelsinzet kan leiden tot een mindere aandacht voor veiligheid) zijn voorkomende voorbeelden in de afgelopen jaren. • Het opzetten van aanbestedingsprocedures is intensief. Gezien de contractomvang zal sprake kunnen zijn van een Europese aanbesteding. Risico's op mislukte aanbestedingen. • Bij uitbesteding heeft de gemeente als opdrachtgever minder invloed en sturingsmogelijkheden gedurende de contractperiode. • In de bottomline zijn er maar twee landelijk opererende marktpartijen in Nederland. Beperkte 'keuze' dus. Lokale of regionale exploitanten kunnen niet zo scherp aanbieden als de landelijke partijen en delven al gauw het onderspit of zien af van inschrijving vanwege de doorgaans zware eisen die worden gesteld. • Medewerkers die vaak al geruime tijd in dienst zijn van een sportbedrijf gaan over naar een nieuwe werkgever met een andere cao. Dit brengt reuring en onrust met zich mee. Bij korte termijn contracten (bijvoorbeeld 5 jaar) bestaat het risico dat elke 5 jaar gewicht dient te worden van werkgever. Bij lange termijn overeenkomsten is dit risico uiteraard lager.

Tot slot zien wij bij zowel inbesteding als uitbesteding dat er gedurende de contractperiode onvrede kan ontstaan en daardoor stevige discussies over de uitvoering van de exploitatieopdracht, de instandhouding van de accommodaties en de bekostiging hiervan. Dit kan worden voorkomen door aan de voorkant heldere afspraken te maken maar bovenal begrip

voor elkaars belang van zowel opdrachtgever als opdrachtgever indien er zich wijzigingen in de marktomstandigheden voordoen. Dit is echter zeker niet altijd vanzelfsprekend.

De meest bepalende succesfactor is het lokaal management en zijn of haar team. Daar heb je als gemeentelijke opdrachtgever het minste invloed op. Uitzondering hierop is de rol van directeur-bestuurder bij een gemeentelijke BV indien in de statuten is opgenomen dat de directeur-bestuurder wordt benoemd door de AvA.

6.5 Juridische en fiscale aspecten in relatie tot de positionering

Op de relatie tussen gemeente Almelo, SBA en derden zijn juridische en fiscale aspecten van belang. Deze worden hier nader geduid.

6.5.1 Wet Markt en Overheid (WM&O)

Bij de vorming van een gemeentelijk sport- en accommodatiebedrijf (BV) is sprake van quasi-inbesteding. Op quasi-inbesteding zijn meerdere voorwaarden van toepassing.

Een van de voorwaarden is dat de gemeente een Algemeen Belang Besluit heeft genomen. Een dergelijk besluit valt onder de richtlijnen van de Wet Markt en Overheid. Deze wet verandert drastisch in 2025. Hoewel de wet nog formeel door de 1^e en 2^e kamer dient te worden aangenomen is het van belang hierop reeds voor te sorteren.

Indien de wet wordt aangenomen dan is voor het Algemeen Belang Besluit het volgende van toepassing:

- Overheden moeten op uniforme wijze motiveren waarom zij een algemeen-belang-besluit nemen. In deze motivering moeten onder andere de gevolgen van het besluit voor bedrijven inzichtelijk gemaakt worden.
- Voor ieder algemeen-belang-besluit dient een uniforme openbare voorbereidingsprocedure doorlopen te worden, zodat ondernemingen vooraf meer inspraak krijgen.
- Het wordt verplicht iedere vijf jaar een evaluatie van een algemeen-belang-besluit uit te voeren. Uit de evaluatie komt een besluit voort waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.

Het doel van de WM&O is concurrentievervalsing tegen te gaan en gelijke verhoudingen tussen overheden en bedrijven te creëren, rekening houdend met de publieke taken van overheden.

Met de nieuwe contractafspraken met SBA vanaf 2025 dient rekening te worden gehouden met de nieuwe richtlijnen. Bedrijven kunnen op basis van de WM&O bezwaar maken.

6.5.2 Fiscale aspecten (SPUK)

Sportactiviteiten en beheer en exploitatie van sportaccommodaties vallen al geruime tijd niet meer binnen het btw-regime. Om sport betaalbaar en toegankelijk te houden kunnen gemeenten gebruikmaken van de SPUK-regeling. De (kostprijsverhogende) btw wordt via de SPUK-regeling gecompenseerd. De regeling kent echter een plafond. Is het plafond bereikt dan krijgen alle gemeenten naar rato minder. Dit brengt jaarlijks een risico met zich mee.

De SPUK-regeling is verlengd tot en met 2025. Het is nog onduidelijk hoe de regeling er voor 2026 en verder uit gaat zien. In relatie tot de druk op de overheidsfinanciën zijn kortingen op de regeling niet ondenkbaar.

Andere gemeenten met een sportbedrijf oriënteren zich momenteel op aanpassing van de contractuele relatie. Een dienstverleningsovereenkomst (DVO) waarbij Sportbedrijf Almelo een meer commerciële basis krijgt waardoor (evenals bij commerciële exploitanten) het fiscale regime weer van toepassing is: een btw-belaste exploitatie. Tevens zijn er dan geen of minder beperkingen voor het uitoefenen van commerciële functies als horeca activiteiten.

6.5.3 Sportstimulering en inzet vakdocenten onderwijs

Afbouw brede regeling combinatiefuncties voor bewegingsonderwijs

Momenteel worden vakdocenten vanuit SBA ingezet voor het bewegingsonderwijs op scholen.

Vanaf 1 januari 2027 mag de Brede regeling combinatiefuncties (BRC) niet meer worden ingezet om combinatiefunctionarissen bewegingsonderwijs op scholen te laten verzorgen¹. De bevoegde vak- of groepsleerkracht bewegingsonderwijs kan daarom vanaf 1 januari 2027 alleen volledig vanuit de lumpsumbekostiging worden betaald. De combinatiefunctionaris, werkzaam als vakleerkracht, zet de taken voort in dienst van de school (los van de BRC). Het is de taak van de school om tot een passend leerkrachtenbestand te komen. Scholen betalen leerkrachten uit de lumpsumbekostiging en dat gaat, met deze nieuwe bestuurlijke afspraken, ook gelden voor de vakleerkrachten die scholen in dienst hebben of nog moeten aanstellen. Zo maakt ook de vakleerkracht onderdeel uit van het schoolteam en wordt ingeschaald binnen de CAO onderwijs.

Dit betekent dat de inzet van de Combinatiefunctionarissen gericht moet zijn op het organiseren van tussentijds en/of buitenschools aanbod op en rond de school. Dit is aanvullend aan wat een bevoegde groeps- of vakleerkracht aan bewegingsonderwijs geeft.

Wanneer een vakdocent in dienst is van een organisatie die niet de cao-onderwijs hanteert, betekent dit risico's met betrekking tot:

- Afwijkende arbeidsvoorwaarden t.o.v. de CAO PO
- Aansturing door een externe organisatie
- Vakleerkrachten zijn formeel geen onderdeel van de school.

SBA en gemeente Almelo zullen in overleg moeten treden met het onderwijsveld.

Wat willen de scholen? Vakleerkrachten behouden (en dan zelf in dienst nemen of de bestaande inhuurconstructie handhaven*) of gaan werken met bevoegde groepsleerkrachten? Vanwege de huidige verplichting/urennorm dienen alle scholen sowieso in kaart te brengen welke groepsleerkrachten bevoegd zijn voor het geven van bewegingsonderwijs en wat er aanvullend nodig is. Op grond daarvan maken zij een keuze voor de inzet (en behoud) van vakleerkrachten of een combinatie van vakleerkrachten en bevoegde groepsleerkrachten.

Als scholen besluiten te stoppen met het inhuren van vakleerkrachten via Sportbedrijf Almelo zal deze formatie benut gaan worden voor andere speerpunten vanuit het Sportakkoord en GALA. De cofinanciering zoekt de gemeente dan in eerste instantie intern.

*Inhuur is in beginsel niet mogelijk onder de CAO onderwijs omdat detachering/tewerkstelling alleen bij tijdelijkheid/vervanging en niet voor structurele werkzaamheden kan worden ingezet.

¹ Bron: Factsheet 'Afbouw inzet Brede Regeling Combinatiefuncties voor bewegingsonderwijs'

6.6 Afwegingen en advies positionering SBA

Het uiteindelijke voorkeursmodel laat zich in sterke mate leiden door het belang dat gemeente Almelo hecht aan de toetsingscriteria:

- De mate van invloed en tussentijdse sturingsmogelijkheden en op welke wijze deze invloed wordt aangewend. Directe invloed is groot bij gemeentelijk beheer en bij investering (sportbedrijf) bestaat er indirecte invloed via het aandeelhouderschap. Bij uitbesteding aan een commerciële marktpartij is invloed aanwezig bij het opstellen van de contractdocumenten maar zijn er geen tussentijdse sturingsmogelijkheden.
- Maximaal financieel rendement versus maatschappelijk rendement. Marktpartijen zijn doorgaans het beste in staat om zeer scherp te exploiteren. Het financieel rendement in de zin van een lage(re) overheidsbijdrage is dan maximaal. Dit kan echter belemmerend zijn voor het maatschappelijk rendement waaronder bijvoorbeeld het faciliteren en ondersteunen van verenigingen. Bij gemeentelijk beheer staat het financieel rendement in de meeste gevallen niet voorop. Er is weinig tot geen sturing op de cijfers. Dit brengt het gemeentelijk planning & control met zich mee. Deze is ingericht om beleid te verantwoorden en is niet toegepast om maandelijkse voortgangs- en managementrapportages te genereren. Bij beheer en exploitatie door de gemeente zijn de medewerkers in dienst van de gemeente. De cao gemeenten en de bijhorende pensioenregelingen maken de kosten per fte (fors) hoger. Uit benchmarkcijfers blijkt dat rekening moet worden gehouden met een toename van € 13.500,- per fte, maar is afhankelijk van leeftijd, inschaling, diensttijd en privésituatie (o.a. wel/geen partner of kinderen).

Vanuit deze afwegingen brengt investering (gemeentelijk sportbedrijf BV) een evenwicht met zich mee tussen invloed en sturingsmogelijkheden enerzijds en het te realiseren van maatschappelijk rendement in combinatie met financiële prestaties anderzijds.

Kijkend naar de oorspronkelijke uitgangspunten (ondernemerschap, fiscaliteit, cao-keuze en 1-loketfunctie) die destijds de drijfveer waren voor oprichting van Sportbedrijf Almelo is het handhaven van het huidige model een passende positionering. Sportbedrijf Almelo is met name door de Sport & Beweegtaken een sterk merk geworden. Het realiseren van de zakelijke doelstellingen is echter onder druk te komen staan, maar is te herstellen. Daarvoor zijn aanpassingen noodzakelijk.

6.6.1 Dienstverleningsovereenkomst

Het opstellen van een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) kan de huidige aandachtspunten oplossen. Met name ten aanzien van fiscaliteit, ondernemingsvrijheid, demarcatie vastgoedbeheer en de weg naar een gezonde bedrijfsvoering (minimaal budgetneutrale begroting) en vermogenspositie.

Het opstellen van een DVO is geen eenzijdige actie. Er dient een proces ingericht te worden waarbij in goede afstemming tussen gemeente en sportbedrijf de nieuwe overeenkomsten vorm en inhoud krijgen. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen de exploitatietaken en de sportstimuleringtaken.

Uitgangspunten en randvoorwaarden in de DVO voor de **exploitatietaken**:

- SBA als winstbeoogende instelling (btw volledig verrekenbaar, uitgezonderd onderwijs)
- Verruiming ondernemersvrijheid (o.a. horeca activiteiten)
- Transparante afspraken over demarcatie en bekostiging onderhoud
- Meerjarige afspraken o.b.v. meerjarenbegroting, inclusief
 - Realiseren van een marktconform financiële dekkingsgraad
 - Dekking energiekosten en duurzaamheidsmaatregelen
 - Formatiebegroting en arbeidsvoorwaarden medewerkers

- Harmoniseren van de indexering op de subsidie versus indexering van de huur
- Wat kan/moet SBA bijdragen voor 'Ravijn jaar 2026 van 15 mlj'?

Afspraken over **sportstimulering (Sport & Gezondheid)** onderverdeeld naar:

1. Sport en bewegen in het basisonderwijs
2. Wijken in beweging
3. Verenigingsondersteuning
4. Topsport en regionale talentontwikkeling
5. Gezondheid waaronder het JOGG programma

Voor de sportstimuleringstaken dient eerst een nadere oriëntatie plaats te vinden. Er is nu sprake van een breed pakket, de profilering van Sportbedrijf Almelo is goed maar niet alles komt tot ontwikkeling en er spelen de komende jaren veranderingen waarop voorgesorteerd dient te worden.

- ➔ Wat vinden we belangrijk, wat willen we behouden?
- ➔ Wat hebben we er financieel voor over, welke budgetten staan nog ter beschikking?

Ontwikkelingen die de heroriëntatie – op onderdelen - noodzakelijk maken, zijn:.

Ad 1) Voor sport en bewegen in het basisonderwijs geldt dat vanaf 1 januari 2027 de Brede regeling combinatiefuncties (BRC) niet meer kan worden ingezet om combinatiefunctionarissen bewegingsonderwijs op scholen te laten verzorgen. De vakleerkrachten worden geacht in dienst te komen van de scholen. Zo maakt ook de vakleerkracht dan onderdeel uit van het schoolteam en wordt ingeschaald binnen de CAO onderwijs. De combinatiefunctionarissen en vakdocenten zijn nu in dienst van Sportbedrijf Almelo en levert een behoorlijke bijdrage in de exploitatie van Sportbedrijf Almelo. De transitie vergt nauwe afstemming met het onderwijsveld.

Ad 2) Wijken in beweging. SBA en welzijnsorganisatie Avedan werken nu samen in het publieke domein. Ze zijn ook gehuisvest in hetzelfde gebouw.

Sport en Bewegen helpt de Welzijnsactiviteiten van Avedan, dus samenwerken geeft synergie in realiseren van de doelstellingen. Dit wordt verstrekt door de gezamenlijke huisvesting bij IISPA. Informele samenwerking is heel goed. Er zijn schaalvoordelen te halen. Maar de organisatiestructuur is anders. Avedan werkt voor en wordt gesubsidieerd door meerdere gemeenten. Avedan is ook geen verbonden partij zoals SBA maar een subsidiepartner.

Ad 3) Verenigingsondersteuning. SBA heeft een goede structuur voor verenigingsondersteuning georganiseerd, zowel in 1-op-1 ondersteuning als door middel van het 'sportcafé' en overige activiteiten. De samenhang tussen de rol van SBA als verhuurder en de verenigingsondersteuning is groot. Het continueren hiervan brengt meerwaarde met zich mee.

Ad 4) Topsport en regionale talentontwikkeling. IISPA is destijds neergezet om dat turnen dé topsport van Almelo was, maar dit is nu niet meer. Dit brengt de centrale vraag met zich mee of Almelo zich nog moet richten op topsportontwikkeling en nog een topsportcentrum nodig heeft? Het gebruik is nu vooral breedtesport. Kern van het Sport en Bewegen beleid is om de inwoner van Almelo aan het sport en bewegen te krijgen. SBA faciliteert met RTC's maar ondersteunt geen echte topsport. Doelstelling is vooral de verenigingen te ondersteunen.

Ad 5) Gezondheid waaronder het JOGG programma. Lokaal maar ook uit landelijk onderzoek blijkt dat het programma maar een beperkt effect JOGG realiseert. In Almelo zal na 2026 het JOGG programma niet meer worden aangeboden.

7 Beantwoording onderzoekvragen

1. *Zijn de publieke doelstellingen zoals opgenomen in de overeenkomsten en statuten voldoende gewaarborgd en komen deze voldoende tot uitvoering en ontwikkeling?*

De publieke doelstellingen zoals verwoord in de overeenkomsten zijn complex en divers. Met name de doelstellingen met betrekking tot Sport & Gezondheid. Er wordt op dit gebied veel van Sportbedrijf Almelo gevraagd. Sinds 2023 is de lange lijst aan prestatieafspraken ingekort en hervormd tot strategische doelen. De kern van de prestaties staan nog wel overeind.

De doelstellingen dienen te worden herijkt in relatie tot de financiële middelen die ter beschikking staan. Nu wordt het hele spectrum van breedtesport tot topsport, van onderwijs tot het sociale domein bediend. Een mooi maatschappelijk streven maar dit vergt wel een formatieve inspanning vanuit Sportbedrijf Almelo met een dito kostenplaatje. **Er dient discussie te worden gevoerd over wat willen we als stad op sportgebied aanbieden en faciliteren en wat doen we niet meer?**

Temeer de financieringsstromen (subsidies) vanuit de Rijksoverheid naar verwachting gaan opdrogen en sport (fors) duurder gaat worden door de voorgenomen verhoging van het btw-tarief.

2. *Worden de doelstellingen gerealiseerd? Welke prestatieafspraken zijn er gemaakt en worden deze prestaties bereikt?*

Prestatieafspraken over de exploitatie van het sportpark en de binnensportaccommodaties zijn niet breed geconcretiseerd of gekwantificeerd en daardoor lastig meetbaar. De afspraken binnen het werkveld Sport en Gezondheid zijn meer gedefinieerd en over het algemeen worden de prestaties gerealiseerd (**zie bijlage 1**).

De kwalitatieve normering die bij meerdere prestaties zijn opgenomen zijn moeilijk meetbaar en brengt altijd een subjectief karakter met zich mee. Dat is echter onvermijdelijk indien een kwalitatieve normering wordt gebruikt. In het algemeen kan worden gesteld dat Sportbedrijf Almelo de prestatieafspraken realiseert. Dit blijkt ook uit de beschikkingen bij vaststelling van de subsidie.

- Er zijn door SBA stevige structuren neergezet richting sportverenigingen, sportaanbieders en het onderwijs.
- Voor wat betreft de zorg, het welzijn en de wijken wordt er flink aan de weg getimmerd.
- De verhuur van de binnensportaccommodaties draait goed.
- Activiteiten en evenementen dragen enorm bij aan de uitstraling van de stad/gemeente Almelo. Dit maakt dat het Sportbedrijf Almelo een sterk merk is geworden.
- Inwoners uit Almelo e.o. zijn positief bekend met Sportbedrijf Almelo

3. *Hoe functioneert de governance en zeggenschapsstructuur?*
 - a. *Binnen de bedrijfsvoering en aansturing van de vennootschap en het toezicht daarop.*
 - b. *In de (sturings)relatie met gemeente Almelo in haar verschillende rollen en verantwoordelijkheden: als aandeelhouder (eigenaar van de BV), als opdrachtgever/subsidieverstrekker, als belanghebbende in de uitvoering van de maatschappelijk en publieke taken.*
 - c. *Zijn partijen 'in control' vanuit ieders positie en verantwoordelijkheden?*

Zowel binnen de gemeente als binnen Sportbedrijf Almelo is de zeggenschapsstructuur goed georganiseerd. Vanuit ieders positie ervaart men 'in control' te zijn. In de onderlinge relatie en afstemming komt dit echter niet voldoende tot

uiting. Er is op dossiers sprake van onbegrip ('dat kunnen we zelf beter'). Dit vloeit voort uit de financiële situatie (exploitatiekosten door sterk gestegen energie- en personeelskosten) waarin Sportbedrijf Almelo verkeert.

4. *Beoordeling van de (aanlevering en inhoud) van de begroting, de jaarstukken en overige informatievoorziening, zoals tussen partijen vastgelegd en opgenomen in de statuten en overige relevante stukken.*

Inhoudelijk voldoen alle (jaar)stukken en worden tijdig aangereikt. Uit de interviews zijn hier geen knelpunten uit naar voren gekomen. Het aanleveren van de jaarrekening en subsidieverantwoording uiterlijk 31 mei van het volgend jaar wordt door SBA wel als zeer uitdagend beschouwd.

5. *Hoe ziet de financiële bedrijfsvoering en -positie van Sportbedrijf Almelo eruit?*
- Wat is het financiële rendement van de onderneming. Hoe verhoudt de financiële bedrijfsvoering zich ten opzichte van gelijksoortige sportbedrijven?*
 - Zijn de verschillende opbrengsten- en kostensoorten inzichtelijk en in balans.*
 - Hoe ziet de balanspositie er uit? Zijn de financiële ratio als liquiditeit en solvabiliteit op orde?*
 - Welke risico's zijn te signaleren?*

De verschillende opbrengsten- en kostensoorten zijn voldoende inzichtelijk op hoofdkostenplaats niveau. Bij de kostenplaats 'sportaccommodaties' wordt verdieping op accommodatie/objectniveau geadviseerd. Daardoor ontstaat beter inzicht op de afzonderlijke accommodaties en verbetert dit het inzicht en sturingsmogelijkheden.

In de jaarrekening zijn alleen in de integrale cijfers van SBA opgenomen. Wij adviseren ook een overzicht op te nemen op (hoofd)kostenplaatsniveau, desgewenst als bijlage.

Het financieel rendement beoordelen wij – met uitzondering van Sport & Gezondheid – als matig. De financiële dekkingsgraad is lager dan in vergelijking met de benchmarkcijfers van sport- en accommodatiebedrijven. Met name de exploitatie van het zwembad schiet door de ondergrens. In de exploitatiebegroting van het nieuwe zwembad verbetert de exploitatie enigszins maar de aangereikte begroting is in 2021 opgesteld en exclusief aandeel van de overheadkosten. Indien deze worden toegerekend dan is eveneens sprake van een magere prestatie.

De bezoekersaantallen van het zwembad zijn laag in verhouding met het aantal inwoners van Almelo, hetgeen leidt tot een laag animocijfer. In de huidige situatie is sprake van een slecht imago door onregelmatigheden en de sociale veiligheid is niet gewaarborgd. Wij adviseren een stringent opstellingsrooster en toelatingsbeleid tot toe te passen. Bijvoorbeeld specifieke uren voor louter gezinszwemmen en vooraf reserveren. Bij andere zwembaden met soortgelijke problemen heeft dit tot succes geleid.

De balanspositie is bij beoordeling van de liquiditeits- en solvabiliteitsratio's nog op orde. Het weerstandsvermogen is ultimo 2023 nog voldoende. De exploitatieprognose voor 2024 is echter niet rooskleurig, er wordt een tekort voorzien van ruim € 0,7 miljoen. Indien dit daadwerkelijk het eindresultaat gaat worden dan verdampt het weerstandsvermogen en daalt de solvabiliteit naar een kritisch punt. Indien voor 2025 en vergelijkbaar negatief resultaat wordt verwacht dan is SBA eind 2025 technisch failliet.

Belangrijk component zijn de hoge energiekosten (€ 895.000,- conform begroting 2024 waarvan 58% de energiekosten van het zwembad betreft). Bij oplevering van het nieuwe zwembad zal dit geen aandachtspunt meer zijn. Tot oplevering van de nieuwbouw zal Sportbedrijf Almelo gecompenseerd moeten worden in de energiekosten. Voor de overige sportaccommodaties (42% van de energiekosten) is dit een blijvend aandachtspunt indien de energietarieven structureel hoog blijven.

6. Positionering van Sportbedrijf Almelo

Bij een herpositionering spelen de volgende aandachtspunten een rol:

- De omvang van de prestatieafspraken met name binnen domein Sport & Gezondheid. Wat vindt gemeente Almelo belangrijk te continueren in relatie tot de afspraken over sportstimulering en de bekostiging daarvan:
 - Sport en bewegen in het basisonderwijs
 - Wijken in beweging
 - Verenigingsondersteuning
 - Topsport en regionale talentontwikkeling
 - Gezondheid waaronder het JOGG programma
- De matige financiële prestaties (financiële dekkingsgraad) binnen de exploitatietak en met name het zwembad.
- Het (wederzijdse) ongenoegen over de onderhoudsverantwoordelijkheden, de uitvoering en de bekostiging daarvan. Hoe kunnen de onderhoudsverantwoordelijkheden het best vorm worden gegeven zodat alle betrokken tevreden zijn (sportbedrijf/exploitant, afdeling vastgoed en bovenal de gebruikers en bezoekers).
- De liquiditeitspositie van SBA
- CAO positie personeel
- Invulling (interim) directeur SBA op korte en lange termijn
- SPUK/GALA gelden is risico. Nu tot en met 2026. 'Hoeveel daarna nog?'
- Ravijn jaar 2026 leidt tot een begrotingstekort van ca. 15 miljoen (gemeentebreed). Wat moet Sportbedrijf Almelo hieraan bijdragen?
- In welk model komen de exploitatieverantwoordelijkheden het beste tot zijn recht. Inbesteden of uitbesteden? Dit laatste ook in perspectief van de veranderingen in de Wet Markt en Overheid in 2025

Splitsing van kerntaken is als oplossingsrichting genoemd. Intern zijn de taken bij SBA wel goed gescheiden, ook financieel. Bij Sport en Bewegen is het aanbod van bewegingsonderwijs aan de scholen groot en brengt rendement met zich. Ontwikkeling Sport en Bewegen gaat goed, het bereik is eveneens groot.

Aandachtspunten zijn er in de exploitatietak (exploitatietekort, energiekosten, onderhoud, bezetting zwembad). Kan ook een reden zijn om het te splitsen. Twee verschillende organisaties brengt ook dilemma's met zich mee: 2 werkmaatschappijen betekent ook 2 juridische organisaties met elke zijn bedrijfsvoering en overheadkosten. Verenigingsondersteuning en sport- en beweegtaken biedt echter ook voordelen en binding met exploitatie. Integrale splitsing wordt dan ook afgeraden. Op specifieke taken als Wijken in beweging wordt al samengewerkt met de lokale welzijnsorganisatie. Deze samenwerking kan mogelijk worden geïntensiveerd.

De ondernemingsvrijheid is sinds 2013 ingeperkt en daarmee beperking van de mogelijkheden voor SBA om extra opbrengsten te genereren. De ondernemingsvrijheid kan worden verruimd door een dienstverleningsovereenkomst (DVO) op te stellen waarbij SBA als winstbeogende instelling wordt aangemerkt. Dit levert tevens fiscale voordelen op. SBA kan als winstbeogende instelling de btw volledig fiscaal verrekenen. Uitzondering hierop is het gebruik door en de dienstverlening aan het onderwijs.

In de 2025 wordt de Wet Markt en Overheid aangescherpt indien de 1e en 2e kamer met de wetswijziging instemmen. Dit heeft een sterke relatie met het Algemeen Belang Besluit dat noodzakelijk is bij de vorming en continuering van een gemeentelijk sportbedrijf als SBA. Het Algemeen Belang Besluit dient zodra de wet in werking treedt te worden aangepast.

Het advies en vervolgproces voor de positionering van Sportbedrijf Almelo is opgenomen in hoofdstuk 8.

8 Aanbevelingen

1. Positionering van Sportbedrijf Almelo.

Voor de vorming van Sportbedrijf Almelo in 2011 waren de oorspronkelijke uitgangspunten ondermeer: het creëren van meer ondernemerschap, fiscale voordelen, voordelen uit cao-keuze en te komen tot 1-sportloketfunctie. Deze uitgangspunten staan in hoofdlijnen nog steeds voorop.

De positionering van Sportbedrijf Almelo laat zich in belangrijke mate bepalen door het belang dat wordt gehecht aan de afzonderlijke toetsingscriteria van de beheermodellen en de voordelen, kansen en risico die deze met zich mee brengen. Inbesteding (gemeentelijk sportbedrijf BV) brengt een evenwicht met zich mee tussen enerzijds invloed en sturingsmogelijkheden en het realiseren van maatschappelijk rendement in combinatie met financiële prestaties anderzijds.

Sportbedrijf Almelo is met name door de Sport & Beweegtaken een sterk merk geworden. Het realiseren van de zakelijke doelstellingen is echter onder druk te komen staan, maar is te herstellen. Daarvoor zijn aanpassingen noodzakelijk.

Wij adviseren een proces in te richten waarbij in goede afstemming tussen gemeente en sportbedrijf een dienstverleningsovereenkomst (DVO) wordt opgesteld. Een overeenkomst met als doelstelling Sportbedrijf Almelo te positioneren als winstbeogende instelling. Dit brengt fiscale voordelen met zich mee (verrekenbare btw) en geeft ruimte aan ondernemersvrijheid en het weer integreren van commerciële functies als de horeca-activiteiten.

Bij het opstellen van de DVO en onderliggende documenten als prestatie- en huurovereenkomsten worden tevens nieuwe afspraken gemaakt over de financiële- en maatschappelijke doelstellingen en demarcatie van verantwoordelijkheden met betrekking tot onderhoud en instandhouding van de accommodaties inclusief bijbehorende budgetten.

Tevens kan worden voorgesorteerd op belangrijke toekomstige ontwikkelingen zoals wijzigingen in de SPUK-regelingen, aanpassingen Wet Markt en Overheid en de afbouw van de brede regeling combinatiefuncties voor bewegingsonderwijs.

Resumerend kan worden gesteld dat de positionering van de beheer en exploitatietaken van de sportaccommodaties binnen een sportbedrijf BV passend is:

- Op basis van de oorspronkelijke gemeentelijke uitgangspunten (ondernemerschap, fiscaliteit, cao-keuze)
- Mate van invloed (aandeelhouder en opdrachtgever)
- Optimale verhouding financieel rendement vs maatschappelijk rendement
- SBA is door haar activiteiten en evenementen een sterk merk geworden. Inzetten op behoud hiervan.

Maar: nieuwe afspraken zijn wel noodzakelijk. Stel een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) op met als doelstellingen en uitgangspunten:

1. SBA als winstbeogende instelling (btw verrekenbaar, uitgezonderd onderwijs)
2. Verruiming ondernemersvrijheid
3. Transparante afspraken over demarcatie en bekostiging onderhoud
4. Meerjarige afspraken o.b.v. meerjarenbegroting, inclusief
 - Dekking energiekosten en duurzaamheidsmaatregelen
 - Formatiebegroting en arbeidsvoorwaarden medewerkers
 - Synchroniseren indexering subsidie vs huur
 - Exploitatieconcept en -begroting zwembad waarbij een financiële dekkingsgraad wordt nagestreefd van > 70%

Voor de positionering en afspraken over sportstimulering (Sport & Gezondheid) dient eerst een heroriëntatie plaats te vinden op basis van de evaluatie en recente en toekomstige ontwikkelingen. Voor de detaillering verwijzen wij naar hoofdstuk 6.

De omvang van de opdracht aan SBA is groot. Maak scherpe keuzes op basis van de werkelijk beïnvloedbare factoren vanuit SBA. Wat leveren de sportstimuleringstaken op in relatie tot de inspanningen, beschikbare budgetten en kosten die dit met zich meebrengt. Zie analyse prestatieafspraken in relatie tot:

- a. Sport en bewegen in het basisonderwijs
 - b. Wijken in beweging
 - c. Verenigingsondersteuning
 - d. Topsport en regionale talentontwikkeling
 - e. Gezondheid waaronder het JOGG programma
2. Uit de interviews is gebleken dat de demarcatie van de onderhoudsafspraken in de praktijk veel frictie en discussie met zich meebrengt, hetzij in het noodzakelijk herstel bij een storing, hetzij in de bekostiging daarvan. Het herijken van deze afspraken is noodzakelijk. Goed functionerende installaties zijn immers inherent voor continuïteit en kwaliteit van de exploitatie van de sportvoorzieningen.
 3. Verbeter de sociale veiligheid van de zwemvoorziening – en daarmee het imago van het zwembad - door o.a. aanpassingen in het toegangs- en openstellingsbeleid. De ingebruikname van het nieuw zwembad medio 2025 biedt hiertoe de ideale mogelijkheid.
 4. CAO keuze. SBA heeft sterke wens om de arbeidsvoorwaarden (door aansluiting bij de cao Vervo) voor de medewerkers te verbeteren en daardoor langer tot Sportbedrijf Almelo te binden. Ook zonder aansluiting bij de cao Vervo kunnen de arbeidsvoorwaarden worden verbeterd. Het betreft immers 'minimum-cao's', je mag het altijd beter regelen. In beide gevallen is aanvullende financiële dekking noodzakelijk. Hetzij in de tarifiering en exploitatieopbrengsten van SBA, hetzij in de gemeentelijke bijdrage.
 5. Verstevig de vermogenspositie van SBA door een eenmalige bijdrage parallel met, al dan niet tijdelijke, operationele maatregelen:
 - a. Verkennen van duurzaamheidsmaatregelen voor de binnensportaccommodaties. Voor het zwembad is het 'nog even uitzingen' aangezien het nieuwe zwembad medio 2025 in gebruik zal worden genomen.
 - b. Laat SBA een geactualiseerde exploitatiebegroting opstellen voor het nieuwe zwembad. Hierbij kan als opdracht worden meegegeven om een financiële dekkingsgraad te realiseren van minimaal 70% (binnen de bandbreedte van benchmarkcijfers).
 - c. Reductie inzet van fte algemeen (overhead) en fte Sport & Gezondheid. In 2023 en 2024 is het aantal fte en daarmee de personeelskosten sterk toegenomen. Mogelijkheden tot reductie dient in perspectief te worden beoordeeld in relatie tot de opdracht (zie aanbeveling 1)
 - d. De indexering van de subsidie in overeenstemming brengen met de indexering van de huur. De indexering van de huur is nu hoger dan de indexering op de subsidie. Dit betekent dat SBA de huurstijging moet bekostigen uit haar operationele activiteiten, hetgeen niet altijd mogelijk is met als consequentie een lager exploitatieresultaat.
 6. Zowel binnen de gemeente als binnen Sportbedrijf Almelo is de zeggenschapsstructuur goed georganiseerd. Vanuit ieders positie ervaart men 'in control' te zijn. De Governance binnen SBA is echter niet geformaliseerd. Advies om directie en RvT reglementen op te stellen.

Bijlage 1 Analyse prestatieafspraken

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
Bezetting binnensport	Minimale bezettingsgraad binnensportaccommodaties (gymnastieklokalen en sporthallen)	Ten opzichte van 2022 is het totaal aantal verhuurde uren van de binnensportaccommodaties gestegen van 43.216 naar 52.919 uren. Onduidelijk is bij welk type accommodatie: gymzaal, turnhal of (top-)sporthal, deze stijging van verhuur heeft plaatsgevonden.	Een minimale bezettingsgraad is niet benoemd binnen de ondertekende overeenkomst gemeente SBA 2023.
Zwembad	Bezoekersaantal zwembad (verdeling per bezoekerscategorie).	Vanuit het jaarverslag: 91.200 bezoekers bezochten zwembad Het Sportpark in 2023. Hier moet wel worden opgemerkt dat het buitenbad in 2023 gesloten was. In totaal zijn er 522 zwemdiploma's behaald. De doelgroepen/groepslessen zijn met 1440 deelnemers toegenomen naar 7.989 deelnemers in 2023. De bezoekerscijfers in 2023 zijn: Recreatief/sportief: 51.480 Groepslessen: 7.989 Zwemlessen: 23.992 Verhuur: 7.765 Totaal: 91.226 De bezoekerscijfers in 2022 zijn: Recreatief/sportief: 58.538 Groepslessen: 6.549 Zwemlessen: 22.989 Verhuur: 11.478 Totaal: 99.554	Een minimaal bezoekersaantal is niet benoemd binnen de ondertekende overeenkomst gemeente SBA 2023. De animo- en bezettingcijfers van zwembad zijn in relatie tot benchmarkcijfers pover.

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
Klanttevredenheid	- Kwantitatief onderzoek onder scholen die gebruik maken van onze vakleerkrachten, met als streven een rapportcijfer van minimaal een 7 - Kwantitatief onderzoek onder verenigingen die gebruik maken van onze ondersteuningstrajecten, met als streven een rapportcijfer van minimaal een 7 - Kwantitatief onderzoek onder deelnemers van de door ons georganiseerde sportevenementen, met als streven een rapportcijfer van minimaal een 7 - Kwantitatief onderzoek onder deelnemers van COOL (2022), Elke Stap Telt en de Diabetes challenge waar de vooruitgang op de gebieden gezondheid, vitaliteit, fitheid en eenzaamheid met een 0-meting en een 1-meting wordt onderzocht	De tevredenheidsonderzoeken zijn twee jaar geleden uitgevoerd. Buiten tevredenheidsonderzoek binnen de organisatie (MTO) is er geen inzage in de onderzoek rapportages. In het jaarverslag 2022 zijn de uitkomsten opgenomen: Tevredenheid basisonderwijs 'Almelose basisscholen beoordelen onze binnensportaccommodaties met een 6,9 als rapportcijfer. Dit is onder de door de gemeente gestelde norm van een 7,0: daar gaan we graag met de gemeente over in gesprek. Scholen zijn met name ontevreden over de schoonmaak van de douches en wc's en het pasjessysteem. De routes tussen school en sportlocatie zijn volgens hen niet altijd even veilig.' Tevredenheid sportverenigingen 'Onze binnensportaccommodaties ontvangen van de Almelose sportverenigingen een 7,2 als rapportcijfer. Dit is boven de door de gemeente gestelde norm. De clubs noemen de schoonmaak van de sporthal, douches en wc's als verbeterpunt. Ook mist 1 op de 2 verenigingen een gezellige plek voor een drankje na afloop.' Tevredenheid zwemouders Zwemouders beoordelen onze zwemlessen met een 7,2 als rapportcijfer. Dit	Tevredenheidsonderzoeken sportverenigingen, onderwijs en zwembad worden uitgevoerd en voldoen aan het rapportcijfer 7 (onderwijs geeft een 6,9) Tevredenheidsonderzoeken deelnemers sportevenementen in 2022 of 2023 zijn niet beschikbaar of niet uitgevoerd.

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
		is boven de door de gemeente gestelde norm van 7,0, maar is een daling ten opzichte van de afgelopen jaren. Enkele verbeterpunten die uit dit onderzoek naar voren komen, zijn: soft skills medewerkers, communicatie van aanmelding t/m de eerste les en de communicatie met ouders tijdens de zwemlesperiode. Hier gaan we in 2023 mee aan de slag. Tevredenheid bezoekers Een grootschalig publieksonderzoek onder 238 zwembaden in Nederland en Vlaanderen laat zien dat bezoekers Het Sportpark met een 7,1 waarderen. Zij noemen, net als de zwemouders, communicatie en de deskundigheid van het personeel als verbeterpunten.	
1. Sport en bewegen in het basisonderwijs			
1. Kwalitatief en kwantitatief goed bewegingsonderwijs voor scholen	Vakleerkrachten: Basisscholen lenen onze geschoolde vakleerkrachten in voor lessen bewegingsonderwijs <i>20 basisscholen (locaties) maken gebruik van een vakleerkracht in 2023</i> Motorische testen: Onze vakleerkrachten nemen de erkende 4SS'en test af om bewegingsachterstanden en -voorsprongen te signaleren	21 scholen maken gebruik van een vakleerkracht in 2023	Vanuit het jaarverslag 2023: 'Het is dit jaar niet gelukt om een vragenlijst af te nemen binnen het basisonderwijs m.b.t. de inzet van de vakleerkracht vanwege afwezigheid van de manager Sport & Gezondheid.'

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
	<i>15 basisscholen nemen structureel motorische testen af</i> Motorisch Remedial Teaching: Basisscholen lenen onze geschoolde MRT'er in voor lessen MRT		
2. Jeugd maakt kennis met een divers sport- en beweegpalet	Clinics sportaanbieders: Wij coördineren de clinics die sportaanbieders tijdens de gymles op basisscholen verzorgen, met doorstroommogelijkheden naar proeftrainingen <i>4 sportaanbieders organiseren clinics in het basisonderwijs</i>	Onbekend	-
3. Delen van onze kennis en kunde op het gebied van sport, bewegen en gezondheid op school	Kennisdeling met basisonderwijs: We delen onze kennis en kunde met behulp van nieuwsbrieven, inspiratiebijeenkomsten en scholingen (vraaggericht) <i>Jaarlijkse bijeenkomst basisonderwijs</i>	Onbekend	-
2. Wijken in beweging			
1. Kwalitatief en kwantitatief goed naschools sport- en beweegaanbod	Naschools aanbod: We organiseren wijkgericht naschools sport- en beweegaanbod <i>Op 2 locaties sporthal) wekelijks Sportspektakel met min. 50 deelnemers</i> <i>Maandelijkse activiteit op het Cruyff Court met Minimaal 25 deelnemers</i> <i>Ontplooien van samenwerkingen met sportaanbieders</i>	51 deelnemers van sportspektakel in 2023 (zie ook blz 16. in jaarverslag) Toename van het aantal deelnemers van het naschools aanbod In het jaarverslag zijn geen aantallen opgenomen.	Er is sprake van naschools aanbod. Kwalitatief niet te beoordelen.

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
	Specifieke beweegprogramma's: Met Level Up en Move It stimuleren we kinderen met een motorische achterstand c.q. talent extra te investeren in sport en bewegen <i>20 deelnemers Movelt in 2022</i> <i>3 groepen MRT na schooltijd in 2022</i> <i>4 groepen MRT na schooltijd in 2023</i> Jeugdfonds Sport: We fungeren als intermediairs om sportlidmaatschappen voor ieder kind toegankelijk te maken	In 2023 gestopt met Move It. 5 basisscholen maken gebruik van het MRT traject; het heet nu Gym+ en vindt plaats op twee locaties waar zo'n 20 tot 25 kinderen per week aan mee doen. Het Jeugdfonds Sport is halverwege het schooljaar gestopt met het inzetten van intermediairs. Vanaf juli 2023 hebben wij dus geen intermediairs meer.	-
2. Jeugd maakt kennis met een divers sport- en beweegpalet	IKCActief: Periodiek naschools sportaanbod ter kennismaking met sport in achterstandswijken <i>Minimaal 15 kinderen per IKC-Activiteit in 5 verschillende wijken</i> Breedtesportevenementen: Met behulp van onder meer de Koningsspelen, Sportmarkt en de schoolsporttoemooien krijgen kinderen de kans kennis te maken met sport(aanbieders) <i>Toename van aantal deelnemers per evenement (Koningsspelen uitgezonderd).</i> Almelo on ICE <i>Schaatsaanbod voor de basisscholen en projecten Avedan wordt gratis aangeboden. Entree voor overige gasten</i>	IKC actief: gemiddeld 117 deelnemers per week (wel over verschillende wijken). Aantal activiteiten en deelnemers zijn opgenomen in het jaarverslag 2023. Aantal activiteiten en deelnemers zijn opgenomen in het jaarverslag 2023. Aantal activiteiten en deelnemers zijn opgenomen in het jaarverslag 2023.	Er is sprake van divers sport en beweegpalet

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
	<i>max 5 euro. Dit is inclusief schaatsverhuur. Voor bedrijven organiseren van curling wedstrijden.</i>		
3. Kwalitatief en kwantitatief goed aanbod beweeglessen voor peuters	Ouder & Kind zwemmen: Ouder & Kind gym: 15 deelnemers per groep Ouder & Kind gym 7 groepen Ouder & kind gym Nijntje Pleintje: <i>Continuering en uitbreiding samenwerking met Maatschappelijke partners, waaronder Consultatiebureaus en tweedelijnszorg</i>	Totaal 107 wekelijkse deelnemers in 2023 De Buurtsportcoach biedt op 7 momenten en op 3 verschillende locaties Ouder & Kind gym aan. kinderen van 1,5 t/m 3 jaar. Alle groepen zitten helemaal vol. Er is meer vraag dan het aanbod wat wij kunnen aanbieden. Samenwerking met: - dagopvang in de Lemenkorf - wijkregisseurs	Er is sprake van kwantitatief goed aanbod beweeglessen voor peuters. Kwalitatief niet te beoordelen.
4. Kwalitatief en kwantitatief goed Beweegaanbod voor mensen met een beperking	Specifieke activiteiten - Sportcarroussel - Opzetten structureel sport- en beweegaanbod (met Special Olympics als vliegwiel) <i>Continuering en uitbreiding samenwerking met maatschappelijke partners, waaronder sportaanbieders, zorginstellingen en De Klup</i> <i>Realiseren van een duurzame structuur t.b.v. inclusief sporten en bewegen</i>	Zie buursportcoach passend sporten Op 7 Speciaal onderwijs scholen zijn er clinics rolstoelbasketbal aangeboden. Samenwerking met 3 Almelse sportverenigingen: • Heracles Almelo Futsal is gestart met elektrisch rolstoelvoetbal voor kinderen en volwassenen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. • ATTV Blauw-wit is gestart met Show-down tafeltennis voor mensen met een visuele beperking	Er is sprake van kwantitatief goed beweegaanbod voor mensen met een beperking. Kwalitatief niet te beoordelen.

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
		Odin'92 is gestart met special voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking.	
3. Verenigingsondersteuning			
1. Verenigingen ondersteunen op weg naar toekomstbestendigheid	Kennisdeling met sportverenigingen: Met inzet van onder meer netwerk- en Inspiratiebijeenkomsten (Sportcafés), podcasts, Sportnieuwsapp, Verenigingsnieuwsbrief <i>Tevredenheid van verenigingen over ondersteuning is minimaal een 7</i> Vraaggerichte ondersteuning: Met inzet van onder meer themabijeenkomsten, trajecten, procesbegeleiding <i>Realiseren van een duurzame structuur t.b.v. vitale sport- en beweegaanbieders</i> Coördinatie Lokaal Sportakkoord: Ambitie: Vitale sport- en beweegaanbieders	bij VC Aastad voor 4 tot 6 jarigen gestart met de sportspeeltuin waarbij kinderen breed motorisch bewegen. Drie sportcafes georganiseerd met de clubbestuurders Clubquiz met 17 clubs Geen onderzoek gedaan naar de ondersteuning? Beschrijving/toelichting is opgenomen in het jaarverslag 2023.	Verenigingsbijeenkomsten worden georganiseerd.
2. Uitbreiden van het wijkgerichte sport- en beweegpalet	Impactvergroting huidig sportaanbod: Verenigingen begeleiden om meer leden voor huidig aanbod te werven	Activiteiten en toelichting opgenomen in het jaarverslag. O.a. het stimuleringsprogramma Sjors sportief,	Er is sprake van wijkgerichte sport- en beweegpalet

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
	Uitbreiding huidig sportaanbod: Afhankelijk van de gesignaleerde behoefte per wijk (zoals: seniorensport, flexibel lidmaatschap) <i>Tevredenheid van sportaanbieders over begeleiding is minimaal een 7</i>	Schoolsport zijn georganiseerd om meer leden te werven.	
4.Topsport & Regionale talentontwikkeling			
1. Vergroten maatschappelijke en economische impact van sport met behulp van topsportevenementen	Topsportevenementen: Eredivisie Beach, Twente Cup, NK Judo, 2022: Special Olympics 2023: Huldiging deelnemers Special Olympics (legacy) <i>Toename van deelnemers en toeschouwers aan georganiseerde evenementen en nevenactiviteiten</i> Nevenactiviteiten events: Inwoners stimuleren tot sport, bewegen en een gezonde leefstijl; promotie van het event; ondernemers binden aan het event <i>Continuering van uitbreiding van samenwerkingspartners</i>	Aantal activiteiten en deelnemers opgenomen in het jaarverslag 2023.	Er worden topsportevenementen georganiseerd. Lastig meetbaar criterium

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
2. Stimuleren regionale talentontwikkeling	Huisvesten Regionale Talent Centra - Korbball - Handbal - Basketbal - TON (2022) TON is gestopt In juli 2022. In 2023 geen huisvesting meer van TON. - Volleybal2023 <i>Continuering van samenwerking met vier topsportpartners die we huisvesten in de IISPA</i> <i>Ondersteuning bieden aan de topsportorganisaties</i> RTC's stimuleren van maatschappelijke waarde te zijn: Waarde voor regionale sportliefhebbers (toernooien), Almelose sportverenigingen (technische bijscholing, clinics)	Regiofunctie TON is In 2023 niet meer van toepassing ivm opheffing TON	SBA is verantwoordelijk voor de exploitatie IISPA. Effect op regionale talentontwikkeling is lastig meetbaar.
5. Gezondheid			
1. Almeloërs inspireren en motiveren om te werken aan een gezonde leefstijl	Gecombineerde Leefstijl Interventie: Met inzet van de interventie COOL leveren we een aantoonbare bijdrage aan de vitaliteit van Inwoners met ernstig overgewicht <i>50 deelnemers COOL in - Inwoners met Jan 2022. In 2023 gestopt met COOL</i> Gezondheidsprojecten: Inzet op onder meer wandelen in Almelo (Elke Stap Telt, Diabetes Challenge) <i>100 deelnemers en 15 ouderen vrijwilligers bij wandelprojecten</i>	In 2023 gestopt met COOL. Diverse activiteiten geïnitieerd door de beweeggidsen. De Nationale Diabetes Challenge had het	Activiteiten worden georganiseerd.

Product	Prestatie-indicator	Prestatie afgelopen jaren gerealiseerd?	Analyse
	Kennisdeling met relevante partners: Met inzet van onder meer netwerk- en Inspiratiebijeenkomsten (Sportcafés), podcasts	afgelopen jaar 31 deelnemers. Na de NDC zijn 2 structurele wandelgroepen opgezet die wekelijks wandelen onder begeleiding van de Buurtsportcoach Volwassen-Senioren. De fietslessen zijn er voor de inwoners die willen leren fietsen. Fietslessen zijn herstart vanaf oktober 2023 en we zien een toename in het aantal deelnemers.	
2.JOGG Opdracht van programma Zorg in 2022	Almelo sluit zich voor de komende 3 jaar aan bij de landelijke aanpak Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) waarbij verschillende sectoren (onderwijs, sport, ruimtelijke ordening, sociaal domein, zorg, welzijn) zich richten op het creëren van een gezonde sociale en fysieke omgeving om gezond gewicht en leefstijl te bevorderen. Het doel van JOGG is een toename van kinderen en jongeren met een gezonde leefstijl omdat Overgewicht gezondheidsrisico's met zich mee kan brengen. In Twente zijn er 9 gemeenten die JOGG-gemeente zijn geworden en Almelo is er één van. <i>Het sportbedrijf stelt, in afstemming met gemeente Almelo, het plan voor Almelo op. De subsidie wordt toegekend onder de voorwaarde dat de gemeente Almelo, in de persoon van de Programmamanager Zorg, instemt met de geplande activiteiten en de te bereiken resultaten in dit lokale plan.</i>	JOGG staat voor Jongeren op Gezond Gewicht. De JOGG-regisseur zet zich in voor een gezondere leefomgeving voor de jeugd en jongeren. Door de JOGG-regisseur is een samenwerking met de PLUS gerealiseerd voor de sponsoring van fruit bij schoolsporttoernooien en evenementen. Daarnaast is in samenwerking met de PLUS de broodtrommelactie "Trommel zonder rommel" georganiseerd om gezonde voeding te stimuleren. Ook is er een themabijeenkomst geweest over een gezonde sportomgeving. Hier kwamen 13 verenigingen op af.	JOGG regisseur in dienst.

DRIJVER EN PARTNERS
• management en advies •

Drijver en Partners
Kelvinring 54
2952 BG Alblasterdam

tel: 010 -2112121
info@drijver-en-partners.nl
www.drijver-en-partners.nl

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
1	16 juni 2025

Onderwerp
Informeren over financiële situatie van het Sportbedrijf

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de financiële situatie van het Sportbedrijf Almelo en de stappen die het college zet om het Sportbedrijf toekomstbestendig te maken.

Aanleiding

De financiële situatie van het sportbedrijf is de afgelopen jaren structureel verslechterd. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- De hoge kosten van de exploitatie van de Topsporthal IISPA, waaronder verdwijnen topturnen uit de IISPA;
- Stijgende energie- en personeelskosten;
- De zwembadopbrengsten zijn gedaald door sluiting van het buitenbad;
- De bijdrage aan het sportbedrijf is niet meegegroeid (verschil in prijsgrondslag) met de inflatie.

Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een structureel tekort oplopend tot circa €750.000 per jaar in 2024. In de afgelopen jaren is het tekort ten laste van het eigen vermogen van het sportbedrijf gebracht. Dit tekort kan niet langer volledig binnen de eigen organisatie worden opgevangen, waardoor het voortbestaan van het sportbedrijf onder druk staat.

Evaluatie van het sportbedrijf

Het college heeft een evaluatie van het Sportbedrijf laten uitvoeren. De evaluatie is als bijlage bijgevoegd. Deze evaluatie toont aan dat de positionering van de beheer- en exploitatietaken binnen een Sportbedrijf een passend model is en van meerwaarde. Het maatschappelijk rendement is goed, Sportbedrijf Almelo is een sterk merk geworden en het is belangrijk om dit te behouden. Deze evaluatie heeft ook laten zien dat het financiële rendement voor verbetering vatbaar is.

De uitgevoerde evaluatie was aanleiding om in gesprek te gaan met het sportbedrijf over de financiële situatie.

Maatregelen voor financiële toekomstbestendigheid

Om het sportbedrijf weer financieel gezond en toekomstbestendig te maken, worden de volgende maatregelen in gang gezet:

- Bezuiniging binnen het Sportbedrijf: Het Sportbedrijf gaat 5% besparen vanaf 2025, wat neerkomt op circa €350.000 structureel per jaar. Deze besparing zal met name plaatsvinden op de bedrijfsvoering en overhead.
- Onderzoek Topsporthal IISPA: Gezien het beperkte gebruik van de topturnhal wordt onderzocht hoe de exploitatie efficiënter kan en of alternatieve inzet mogelijk is.
- Efficiënter vastgoedbeheer: Er wordt onderzocht of vastgoedtaken van het Sportbedrijf efficiënter kunnen worden uitgevoerd, onder andere door meer taken bij de gemeente te beleggen. Dit zou op de langere termijn resultaten kunnen opleveren door gezamenlijke inkoop van onderhoud.
- De indexatie voor de prestatieovereenkomst en de huur worden gesynchroniseerd.

Er is ook gekeken of er een besparing kan plaatsvinden door het aanpassen van de maatschappelijke vraag aan het Sportbedrijf. Het is wenselijk om hier geen aanpassingen in te doen. De besparing die dit zou kunnen opleveren is beperkt: de taken van het Sportbedrijf zijn veelal wettelijk verplicht bijvoorbeeld vanwege de verplichting om geschikte accommodaties te realiseren voor bewegingsonderwijs. Daarnaast zijn de taken van het Sportbedrijf veelal gekoppeld aan rijksmiddelen (zoals SPUK's) of zijn preventief van aard en dragen daarmee bij aan het voorkomen van duurdere zorg vanuit de Jeugdwet of de Wmo.

Naast bovengenoemde maatregelen wordt voor het nieuwe sportpark onderzocht hoe we dit het best financieel kunnen exploiteren. Daarbij wordt ook gekeken naar de positionering en zichtbaarheid van het sportpark.

Ondanks de maatregelen zal er voor 2025 en voor 2026 en verder een financieel tekort blijven bestaan. Het tekort is voor 2025 naar verwachting 400.000 euro en loopt terug naar 300.000 euro in 2028. We blijven de financiële positie van het Sportbedrijf monitoren en zullen het financiële tekort voor 2025 meenemen in de slotrapportage. Voor het tekort vanaf 2026 zal in de programmabegroting 2026 een hogere structurele bijdrage worden opgenomen, waarbij de taakstelling van 5% besparen bij het Sportbedrijf is neergelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J. H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Naam: M. Weerink
Datum: 1 mei 2025
Eenheid/Programma: Programma Stedelijke ontwikkeling

Collegevoorstel

Onderwerp	Plan van Aanpak en voorbereidingskrediet herstructurering Ossenkoppelerhoek
Advies Is er een uiterste behandeldatum?	Bespreekstuk Nee
Portefeuillehouder	J.M. van Rees
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsvoorstel

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

Almelo wil haar stad in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente heeft drie wijken / buurten als prioritair gebied aangeduid voor herstructurering, waaronder Ossenkoppelerhoek. Voor Ossenkoppelerhoek is samen met de woningcorporaties een Plan van Aanpak opgesteld waarin een programmatische en gefaseerde aanpak van de herstructurering in deze wijk wordt voorgesteld. Het college heeft besloten om het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" vast te stellen en de raad te vragen een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen. Ossenkoppelerhoek is opgenomen als prioritaire opgaven in de door de gemeenteraad vastgestelde Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van de fysieke en sociale kansen en opgaven in het kader van de herstructureringsopgave voor de wijk Ossenkoppelerhoek, zoals opgenomen in de wijkscan (INT-94509).
2. Het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508) vast te stellen met als belangrijkste producten het opstellen van een Ontwikkelvisie en binnen deze visie het uitwerken van de volgende prioritaire projecten:
 - Boomplaats Herstructureringslocatie
 - 'Scharnierkwartier' Gebiedsontwikkeling
 - Jacob van Campenstraat Bouw van een Integraal Kindcentrum
 - Jan Vermeer en Jan Steenstraat Herstructureringslocaties.
3. De raad voor te stellen:
 - a. Kennis te nemen van het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508).
 - b. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 550.000,- voor het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van prioritaire projecten.
 - c. Het voorbereidingskrediet te dekken uit de reserve stadsontwikkeling en de bijbehorende rentelast van structureel 5.500 euro te dekken uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

Inleiding

Almelo wil haar stad in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente heeft drie wijken / buurten als prioritair gebied aangeduid voor herstructurering. Dit zijn Kerkelanden, Nieuwstraatkwartier en Ossenkoppelerhoek. Om te kunnen bepalen hoe de herstructureringsopgave in deze drie wijken / buurten eruitziet, zijn zowel op sociaal als fysiek gebied de kansen en opgaven in kaart gebracht in zogenoemde buurt- / wijkscans. De scans vormen de basis voor de verdere uitwerking van de herstructureringsopgave. Deze analyse is intern integraal benaderd en uitgevoerd vanuit stedelijke ontwikkeling, wijkregie, uitvoering fysiek, klimaat & milieu en wonen. Daarnaast zijn de Almeloise woningcorporaties betrokken geweest.

Iedere wijk / buurt heeft zijn eigen karakter en identiteit en verschil mag er ook zijn. Uitgangspunt is dat integrale herstructurering bijdraagt aan de leefbaarheid en veerkracht in de wijk. Voor Kerkelanden en een groot deel van Nieuwstraatkwartier (Achter de Molen), beide als onderdeel van Almelo Centraal (de Spoorzone), heeft de gemeenteraad inmiddels een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Aan de andere kansen en opgaven in Nieuwstraatkwartier wordt ook gewerkt.

Voor Ossenkoppelerhoek is samen met de woningcorporaties een Plan van Aanpak opgesteld waarin een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak voor herstructurering in deze wijk wordt voorgesteld. Om tot uitvoering van het Plan van Aanpak te komen is een voorbereidingskrediet nodig.

Beoogd effect

Het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van de prioritaire projecten zodat met een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak via herstructurering een bijdrage wordt geleverd aan gedifferentieerde, leefbare en veerkrachtige wijken / buurten, specifiek in de wijk Ossenkoppelerhoek. Hiertoe zal met de woningbouwcorporaties een samenwerkingsovereenkomst worden gesloten.

Argumenten voor

- 1.1 De wijk- en buurtscan brengt zowel de fysieke als sociale kansen en opgaven in beeld*

De wijk- en buurtscan geeft concreet inzicht op welke manier herstructurering bij kan dragen aan de differentiatie, leefbaarheid en veerkracht in Ossenkoppelerhoek; een wijk met een eigen identiteit en karakter. De wijkscan is een nadere uitwerking van het ingezette beleid waarin Ossenkoppelerhoek is aangeduid als prioritair gebied voor herstructurering, i.c. Woonvisie Almelo 2020 – 2030, Raamovereenkomst prestatieafspraken 2022 t/m 2026 gemeente Almelo, Uitvoeringsagenda stadsontwikkeling, Ruimtelijk-programmatische visie wonen en werken en Plan leefbare wijken en dorpen.
- 2.1 Een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak in Ossenkoppelerhoek is gewenst gezien de omvang en diversiteit van de kansen en opgaven in deze wijk alsook de diversiteit in eigendomssituaties*

In Ossenkoppelerhoek liggen er kansen en opgaven op het gebied van woningbouw, onderwijs, duurzaamheid, bedrijventerreinen, overlast en sociale cohesie. Door investeringen in fysieke (her)ontwikkelingen van braakliggende percelen en vrijkomende locaties, in de openbare ruimte en in het verduurzamen en renoveren van vastgoed is er een impuls mogelijk om overlast tegen te gaan en de sociale cohesie te bevorderen. Via een programmatische aanpak kan er integraal gestuurd worden op alle kansen en opgaven die vorm krijgen in concrete activiteiten en projecten. Gezien de verscheidenheid aan eigendomssituaties kan de opgave alleen samen met betrokken partijen worden gerealiseerd.
- 2.2 Vanuit een overkoepelende visie kunnen projecten op gebiedsniveau worden uitgewerkt.*

Aangezien zowel de gemeente als de woningcorporaties zorgvuldig moeten omgaan met de inzet van middelen, is er in deze aanpak voor gekozen om de herstructurering gefaseerd aan te pakken vanuit de (nog op te stellen) ontwikkelvisie. De samenwerkingspartners hebben vooruitlopend hierop al gekozen voor onderstaande prioritering van de kansen en opgaven waarbij zij een actieve rol pakken:

1. Boomplaats	Herstructureringslocatie
2. 'Scharnierkwartier'	Gebiedsontwikkeling
3. Jacob van Campenstraat	Bouw van een Integraal Kindcentrum
4. Jan Vermeer en Jan Steenstraat	Herstructureringslocaties.

3.1 *Om de herstructureringsopgave van Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud te kunnen geven is een voorbereidingskrediet benodigd*

In de Uitvoeringsagenda Stadsontwikkeling is opgenomen dat per wijk / buurt een ontwikkelvisie wordt opgesteld, gevolgd door een programmatische wijkaanpak op meerdere thema's, waaronder herstructurering. Die aanpak wordt door de woningcorporaties onderschreven voor Ossenkoppelerhoek. Dit betekent dat als eerste stap gezamenlijk een ontwikkelvisie voor Ossenkoppelerhoek wordt opgesteld. Vanuit deze ontwikkelvisie worden de kansen, opgaven en ontwikkelingen geconcretiseerd. Hier zijn capaciteit, advies en onderzoeken voor nodig. Voor het dekken van de kosten hiervan wordt een voorbereidingskrediet aangevraagd. Dit is voor de gemeentelijke inzet. De woningcorporaties bekostigen hun eigen inzet.

3.2 *Ossenkoppelerhoek is onderdeel van de Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.*
Ossenkoppelerhoek is opgenomen als prioritaire opgaven in de door de gemeenteraad vastgestelde Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.

Kanttekeningen

2.1 *Door een wijkgerichte herstructureringsaanpak ontstaat er een risico op gebrek aan samenhang.*

Het verzilveren van kansen en het realiseren van opgaven via activiteiten en projecten moet leiden tot een wijk of buurt in balans, maar ook tot een stad in balans. Om de samenhang te waarborgen zullen alle activiteiten en projecten moeten passen binnen de stadsbrede afspraken met de woningcorporaties. De ontwikkelmanager herstructurering voert hierop regie, stemt met betrokkenen af en stuurt bij waar nodig.

2.2 *De kansen en opgaven zijn omvangrijk waardoor niet alles tegelijkertijd gerealiseerd kan worden*

Daarom is er nu gekozen voor een gefaseerde aanpak met een focus op een drietal projecten / gebiedsontwikkelingen. Zie hiervoor het Plan van Aanpak. Mochten andere kansen zich voordoen, dan wordt beoordeeld op welke manier de gemeente hierin participeert.

Kosten, opbrengsten en dekking

Om de herstructureringsopgave van Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud te kunnen geven, worden voorbereidende (plan)kosten gemaakt. Uitgangspunt hierbij is dat de corporaties en de gemeente hun eigen inzet bekostigen. De inzet van de gemeente is hierbij omvangrijker dan die van de woningcorporaties, omdat de gemeente regie voert op de totale herstructureringsopgave in de wijk Ossenkoppelerhoek. Die opgave omvat meer dan alleen de corporatiewoningen en -locaties. In het Plan van Aanpak is dit verder uitgewerkt en zijn hier nadere afspraken over gemaakt.

Die kosten bestaan uit ambtelijke inzet en de benodigde onderzoeken en externe adviezen. Zie onderstaand overzicht waar het gevraagde voorbereidingskrediet voor de gemeente uit bestaat:

	Kosten
Kosten projectteam	€ 460.000,-
onderzoeken / extern advies	€ 50.000,-
Participatie	€ 15.000
Subtotaal	€ 525.000,-
Onvoorzien	€ 25.000,-
Totaal	€ 550.000,-

Voorgesteld wordt om het voorbereidingskrediet te dekken uit de "Reserve Stedelijke Ontwikkeling". De bijbehorende structurele rentelast van 5.500 euro wordt gedekt uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

Bij de uitwerking van de herstructureringsopgave worden nadere afspraken gemaakt over de te maken kosten in de vervolgfases alsook over de gemaakte kosten door de gemeente in deze fase; concreet of deze als voorbereidingskosten op te nemen zijn in een (grond)exploitatie. Dit gaat zowel over de kosten voor capaciteit als over de onderzoeks- en advieskosten.

Voor de dekking van (inzet voor) projecten en activiteiten zullen we in de volgende fase ook de mogelijkheden van subsidies en fondsen verkennen alsook de verdeling van de kosten en baten tussen samenwerkingspartners verder uitwerken.

Uitvoering

Nadat u kennis heeft genomen van de wijkscan Ossenkoppelerhoek en het Plan van Aanpak en de raad het voorbereidingskrediet beschikbaar heeft gesteld, wordt gezamenlijk met de woningcorporaties aan de herstructureringsopgave in Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud gegeven. Hiertoe wordt ook een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Over deze samenwerkingsovereenkomsten zal het college te zijner tijd een besluit moeten nemen en is een "go" voor de verdere uitvoering van de projecten.

Bijlagen

1. Wijkscan Ossenkoppelerhoek (INT-94509)
2. Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508)
3. Raadsvoorstel (RAAD-8711)

Procesinformatie

Intern overleg

Het voorstel is afgestemd binnen de eenheid Stedelijke Ontwikkeling en met de betrokken adviseurs.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is met de portefeuillehouder afgestemd.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier

PLAN VAN AANPAK

HERSTRUCTURERING OSSENKOPPELERHOEK

- wijk in beweging -

Nummer	: INT-94508
Datum	: 2 januari 2025

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	5
2. De wijkscan.....	5
2.1 Samenvatting van de wijkscan Ossenkoppelerhoek:	5
3. Doelstellingen.....	6
4. Resultaat	8
5. Werkwijze	8
6. Planning	11
7. Organisatie	11
1.1. Governance	11
1.2. Ontwikkelteam en projectteam herstructurering Ossenkoppelerhoek.....	11
8. Communicatie / Participatie	11
9. Financiën.....	12
9.1 Krediet en dekking	12
9.2 Subsidies.....	13
10. Risico's	13
Bijlage 1.....	14
Bijlage 2.....	15

Samenvatting

Doel en Aanleiding

De herstructurering van de wijk Ossenkoppelerhoek in Almelo is gericht op het aanpakken van sociale en fysieke uitdagingen. Dit project sluit aan bij de strategische visie van Almelo om een stad in balans te creëren.

Belangrijkste bevindingen

- **Demografie:** De wijk heeft een dalend aantal inwoners (6.470 in 2022) met een mix van jongeren, starters en een toenemend aantal ouderen.
- **Fysieke aspecten:** Veel woningen hebben een laag energielabel en er zijn plannen voor infrastructurele verbeteringen.
- **Sociale Aspecten:** Er is een tekort aan sociale ontmoetingsplaatsen en er zijn veiligheidsproblemen, vooral gerelateerd aan drugs.

Doelstellingen

- **Sociale cohesie:** Het versterken van de sociale cohesie en zelfredzaamheid door vermenging van verschillende typen bewoners.
- **Leefomgeving:** Het creëren van schonere, groenere, gezondere en veiligere wijk.
- **Wonen:** Het ontwikkelen van een diverse en betaalbare woningvoorraad die aansluit bij de behoeften van huidige en nieuwe bewoners.

Aanpak

- **Ontwikkelvisie:** Het opstellen van een ontwikkelvisie voor de hele wijk.
- **Stakeholder betrokkenheid:** Bewoners, lokale bedrijven, scholen en zorginstellingen worden betrokken bij het opstellen van de ontwikkelvisie.
- **Projectdefinitie:** Prioriteren van urgente projecten.

Organisatie

- **Governance:** Een Ontwikkelteam en projectteam, bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeente en woningcorporaties, zullen de dagelijkse gang van zaken voor wat betreft de herstructurering aansturen. Ook is een Bestuurlijk Overleg ingesteld voor bewaken van de totale opgave alsook voor het beslissen op ontstane dilemma's die in het projectteam niet tot een oplossing komen.
- **Communicatie en participatie:** Regelmatige updates en actieve betrokkenheid van bewoners via verschillende kanalen.

Financiën

- **Budget:** Een initiële begroting van € 550.000 voor interne kosten van de gemeente, met extra middelen voor extern advies en participatieactiviteiten. Met de corporaties zullen zakelijke afspraken gemaakt moeten worden: wie betaalt wat en welke producten horen daarbij. Afspraken worden vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst.
- **Subsidies:** Mogelijke financieringsbronnen omvatten het Volkshuisvestingsfonds en Woningbouwimpuls subsidies.

Risico's

- **Capaciteitsproblemen:** Zorgen voor voldoende interne capaciteit.
- **Netwerkgestie:** het niet kunnen aansluiten op het netwerk van grotere gebruikers.
- **Betrokkenheid stakeholders:** Zekerstellen van de inzet van woningcorporaties en particuliere eigenaren.
- **Politieke prioriteiten:** Balanceren van dit project met andere gemeentelijke prioriteiten.

Dit plan biedt een uitgebreide aanpak voor de herstructurering van de wijk Ossenkoppelerhoek, met een focus op zowel fysieke als sociale verbeteringen om een gebalanceerde en levendige gemeenschap te creëren.

1. Inleiding

Almelo wil haar stad graag meer in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente Almelo heeft Ossenkoppelerhoek aangewezen als prioritaire wijk voor herstructurering vanwege sociale uitdagingen en fysieke opgaven. Dit project sluit aan bij de Woonvisie Almelo 2020-2030, Raamovereenkomst prestatieafspraken 2022 t/m 2026 gemeente Almelo, Uitvoeringsagenda stadsontwikkeling, de Ruimtelijk-programmatische visie wonen en werken en het Plan leefbare wijken en dorpen.

Om te kunnen bepalen hoe de herstructureringsopgave in de prioritaire wijk Ossenkoppelerhoek eruit moet zien, zijn zowel op sociaal als fysiek gebied de kansen, opgaven en kaders in beeld gebracht in de zogenoemde wijkscan (bijlage 1). Dit geeft houvast voor de uitwerking van een concrete gebiedsgerichte uitwerking van de ambities en doelen voor de korte- en middellange termijn op basis van een – nog verder uit te werken – ontwikkelvisie voor de langere termijn. Deze scan vormt de basis voor de verdere uitwerking van de herstructureringsopgave in de wijk. Deze verdere uitwerking gebeurt samen met verschillende partners, waaronder de woningcorporaties. Ossenkoppelerhoek is voor woningcorporatie Beter Wonen namelijk ook één van de focuswijken. Focuswijken zijn als zodanig aangewezen vanuit de sociale opgave: veerkracht, jeugd(hulp) en sociale veiligheid. Een andere aanleiding vormen de grondposities die zij hier hebben. Voor Sint Joseph geldt Boomplaats als prioritaire buurt binnen Ossenkoppelerhoek, waar verschillende sociale en fysieke opgaven samenkomen.

In dit Plan van aanpak wordt ingegaan op de wijkscan, de achterliggende doelen, de doelstelling en het resultaat (van deze fase) van dit project. Hierna volgt de aanpak met daarin de onderliggende vragen voor het herstructureringsplan, de kansen en opgaven in beeld, de beoogde planning, benodigde capaciteit en (bijbehorende gevraagde) investering.

1. De wijkscan

Om te kunnen bepalen hoe de herstructureringsopgave in de prioritaire wijk Ossenkoppelerhoek eruit moet zien, zijn zowel op sociaal als fysiek gebied de kansen, opgaven en kaders in beeld gebracht in de zogenoemde wijkscan. Deze scan vormt de basis voor de verdere uitwerking van de herstructureringsopgave in de wijk. Deze verder uitwerking gebeurt samen met verschillende partners, waaronder de woningcorporaties. Ossenkoppelerhoek is voor woningcorporatie Beter Wonen namelijk ook één van de focuswijken. Focuswijken zijn als zodanig aangewezen vanuit de sociale opgave: veerkracht, jeugd(hulp) en sociale veiligheid. Een andere aanleiding vormen de grondposities die zij hier hebben. Voor Sint Joseph geldt Boomplaats als prioritaire buurt binnen Ossenkoppelerhoek, waar verschillende sociale en fysieke opgaven samenkomen.

2.1 Samenvatting van de wijkscan Ossenkoppelerhoek:

A. De wijk & de inwoners

- **Algemeen:** Ossenkoppelerhoek is een groene wijk met een rijke historie, gebouwd in de jaren vijftig en zestig. De wijk bestaat uit zes buurten: Beeklust, Ossenkoppelerhoek Midden-Noord, West, Oost, Midden-Zuid, en Boomplaats.
- **Demografie:** Het aantal inwoners is gedaald naar 6.470 in 2022. De wijk heeft relatief veel jongeren en starters, maar ook een toenemend aantal ouderen. Veel huishoudens hebben een inkomen en vermogen beneden modaal.

B. Thematische verkenning - Fysiek

- **Wonen:** De wijk heeft veel vooroorlogse en naoorlogse woningen. De WOZ-waarde is relatief laag. Over de hele wijk is er een evenwicht tussen huur- en koopwoningen, maar dit is per deelgebied niet zodanig.
- **Duurzaamheid:** Veel woningen hebben een laag energielabel (E,F,G). Er zijn verduurzamingsplannen, vooral gericht op Ossenkoppelerhoek Midden-Noord en Midden-Zuid.
- **Infrastructuur:** Er zijn plannen voor groot onderhoud aan wegen en verhardingen. Er zijn verkeerskundige knelpunten en problemen met snelheid en toegankelijkheid.
- **Leefbaarheid:** De fysieke leefbaarheid en voorzieningen zijn voldoende, maar de woningvoorraad laat te wensen over.

C. Thematische verkenning - Sociaal

- **Ontmoeten:** Er zijn voldoende voorzieningen, maar in sommige delen, zoals Boomplaats, wordt een tekort aan sociale ontmoetingsplaatsen gevoeld.
- **Welzijn:** De wijk heeft twee clusters met zorginstellingen en veel groen, wat bijdraagt aan het welzijn van de bewoners. Er zijn plannen voor sport- en beweegprojecten.
- **Veiligheid:** Er is een gevoel van onveiligheid, vooral door overlast van drugs en criminaliteit. Er zijn plannen voor handhaving en verbetering van de verkeersveiligheid.
- **Veerkracht:** In sommige buurten, zoals Ossenkoppelerhoek Midden-Zuid en West, is de veerkracht laag en zijn er veel problemen.

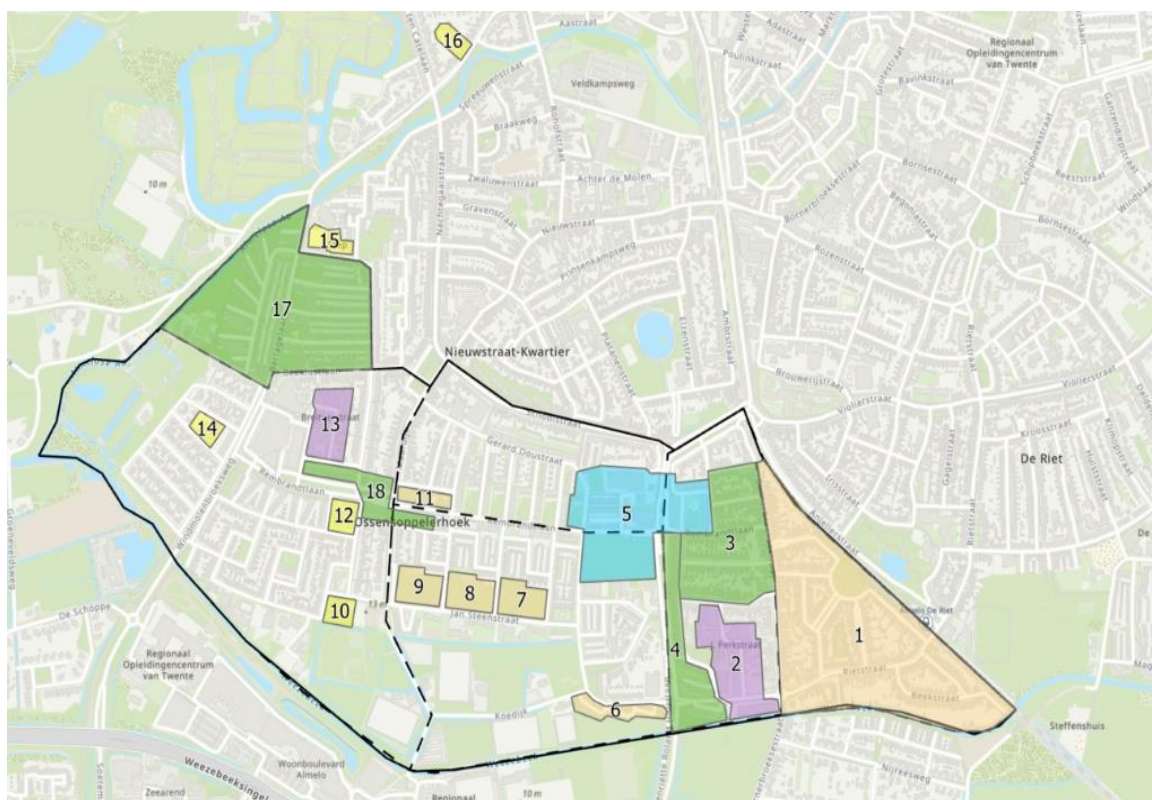
2. Doelstellingen

De herstructurering richt zich op het verbinden, verbeteren, verduurzamen en vernieuwen van de wijk. Dit omvat zowel fysieke als sociale opgaven, zoals het verbeteren van de woningvoorraad, het bevorderen van sociale cohesie, en het aanpakken van verkeers- en veiligheidsproblemen. De volgende doelstellingen zijn voor de herstructurering Ossenkoppelerhoek geformuleerd:

1. **(Samen) Leven:**
Vergroten van sociale cohesie en zelfraadzaamheid door meer vermenging en verbinding van verschillende type bewoners, zowel huidige als nieuwe inwoners.
2. **Leefomgeving:**
Schonere, groenere, gezondere, toegankelijke en veiligere wijk die bestand is tegen wateroverlast en hittestress én gericht is op ontmoeting, welzijn en beweging.
3. **Wonen:**
Een flexibele, evenwichtige, gevarieerde, onderscheidende en betaalbare woningvoorraad in zowel huur als koop die aansluit op de wensen van de inwoners uit de wijk én waarmee nieuwe inwoners worden aangetrokken. Het is belangrijk dat op basis van een goede doelgroepenanalyse op het niveau van Almelo en de wijk wordt gekeken waar behoefte aan is. Niet alleen in huur en koop maar ook welke woonproducten daarbij horen in typologie, grootte en prijs.

Bij voorgenoemde strategische doelen vormt fysieke herstructurering een impuls voor sociale herstructurering. Oftewel, investeringen in wonen en in de leefomgeving dragen bij aan het (samen) leven in de wijk.

De verschillende kansen en opgaven in Ossenkoppelerhoek zijn in beeld gebracht in de wijkscan. Op onderstaande kaart staat een totaaloverzicht van kansen en opgaven in Ossenkoppelerhoek voor een bijdrage aan differentiatie, leefbaarheid en veerkracht in de wijk.

Nr.	Naam	Strategie	Trekker
1.	Boomplaats	Herstructurering	St. Joseph
2.	Jacques Perkstraat _bedrijventerrein	Revitalisering/transformatie	Gemeente
3.	De Wetstraat – N. Beetstraat	Verduurzaming/verbetering	
4.	P.C. Boutensstraat (westkant)	Verduurzaming/verbetering	
5.	Scharnierkwartier	Gebiedsontwikkeling	Gemeente
6.	Jan Vermeerstraat	Herstructurering	BeWo
7, 8, 9	Jan Steenstraat (incl. bestaande flats)	Herstructurering	BeWo
10.	Ary Schefferstraat	Transformatie	Gemeente
11.	Rembrandtlaan/Albert Cuypstraat	Herstructurering	
12.	Pniëlkerk	Transformatie	Particulier
13.	George Breitnerstraat	Revitalisering/transformatie	Gemeente
14.	De Wierde aan de S. Robertsonlaan	Transformatie	Gemeente
15.	Step aan Jacob Campenstraat	Nieuwbouw school	Gemeente
16.	De Wierde (2) aan de W. de Clerqstraat	Transformatie	Gemeente
17.	Beeklust (buurt)	Verduurzaming/verbetering	BeWo
18.	Rembrandtlaan (140 woningen)	Verduurzaming/verbetering	St. Joseph

4. Resultaat

Iedere wijk / buurt heeft zijn eigen karakter en identiteit en dit verschil mag er ook zijn. Het betekent ook dat de aanpak voor de herstructureringsopgave per wijk/buurt anders is. Voor Ossenkoppelerhoek geldt dat een programmatische en gefaseerde aanpak gewenst is gezien de omvang en diversiteit aan kansen en opgaven in deze wijk. Het eindresultaat van – deze fase van – dit project is:

- **Ontwikkelvisie opstellen:** Ontwikkelen van een langetermijnvisie voor de wijk; projectontwikkeling definiëren maar ook samenwerkingsvorm afspraken voor het vervolg vormgeven en vastleggen.
- **Projecten uitwerken:** Prioriteit geven aan urgente projecten
- **Samenwerkingsovereenkomst:** afspraken maken over producten en kosten conform de Stadsbrede afspraken. Over deze samenwerkingsovereenkomsten zal het college te zijner tijd een besluit moeten nemen en is een “go” voor de verdere uitvoering van de projecten.

Andere kansen, opgaven en ontwikkelingen worden opgepakt binnen stadsbrede afspraken wanneer deze zich voordoen, Ze worden in deze fase (nog) niet actief opgepakt door (één van) de samenwerkingspartners, oftewel de gemeente en/of de woningcorporaties.

5. Werkwijze.

- **Transformatiekaart:** Op een kaart wordt, samen met de woningbouwcorporaties, het bezit inzichtelijk gemaakt. Welke panden worden behouden, gesloopt, getransformeerd, gerenoveerd e.d. Ook wordt gekeken naar ingrepen in de openbare ruimte. Onderstaand een voorbeeld van de transformatiekaart.

- **Ontwikkelkaart:** Het opstellen van een ontwikkelkaart waarop inzichtelijk wordt gemaakt waar ontwikkelmogelijkheden liggen en voor welke doelgroepen. Ook Onderstaand een voorbeeld van de ontwikkelkaart.

- **Stakeholderbijeenkomsten:** Het organiseren van interactieve workshops met bewoners, lokale bedrijven, scholen en zorginstellingen, maar ook met de verschillende vakdisciplines binnen de gemeente, om input te verzamelen en een gezamenlijke visie te ontwikkelen;
- **Ontwikkelvisie:** het opstellen van een ontwikkelvisie voor de wijk Ossenkoppelerhoek waarin alle onderdelen samenkomen. Doel is een visie op te stellen met daarin een duidelijk ontwikkelperspectief waarbij wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkeling, zodat investeringen in deelgebieden plaatsvinden vanuit een overkoepelende visie op Ossenkoppelerhoek. Door gebiedsgericht te gaan werken, kan ook worden gestuurd op de samenhang tussen verschillende deelgebieden. En kan worden gestuurd op de juiste functies op de juiste plek. Onderstaand een voorbeeld van de uiteindelijke plankaart.

- **Doelen en Prioriteiten Stellen:** Mogelijke projecten definiëren en prioriteiten voor de verschillende projecten en initiatieven op basis van urgentie en impact vaststellen; het doorontwikkelen van de Ontwikkelvisie naar uitvoerbare deelprojecte.

- **Ontwerpen:** Het doorontwikkelen van de ontwikkelvisie op projectniveau, zoals de herinrichting van openbare ruimtes, woningbouw en woningrenovaties, nieuwe voorzieningen etc.(stedenbouwkundig plan).
- **Budgettering:** Het opstellen van budget voor de verschillende projecten, waarbij wordt gekeken naar een mix van financieringsbronnen, zoals subsidies, gemeentelijke fondsen en bijdragen van woningcorporaties.
- **Communicatie en Participatie:** Er wordt regelmatig gecommuniceerd met alle betrokkenen over de voortgang. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende kanalen zoals nieuwsbrieven, sociale media, buurtbijeenkomsten en een speciale projectwebsite. Bewoners worden actief betrokken. Dit kan door middel van werkgroepen, vrijwilligerswerk en inspraakavonden.
- **Monitoring:** Er worden periodieke voortgangsrapportages opgesteld op om de voortgang van de projecten te monitoren en te evalueren. Deze rapportages worden gebruikt om daar waar nodig bij te sturen
- **Innovatie:** Innovatieve oplossingen en benaderingen worden gestimuleerd om de doelen van het project te bereiken. Dit kan nieuwe technologieën, methoden en samenwerkingsvormen omvatten.
- **Afspraken borgen:** de verschillende fases kennen verschillende overeenkomsten. In de overeenkomsten worden afspraken gemaakt over: rollen, financiën, op te leveren producten en het borgen van de visie. Te denken valt aan een Samenwerkingsovereenkomst (SOK).

Bovenstaande werkwijze moet inzicht geven in de programmatische, ruimtelijke en financiële mogelijkheden van kansen en opgaven om te komen tot concrete projecten en activiteiten met bijbehorende ontwikkelstrategie. Een goede ontwikkelstrategie is de basis voor een succesvolle gebiedsontwikkeling. Het expliciteert rollen (wie is verantwoordelijk?), stappen en strategische keuzes (waar en wanneer?). Het is per definitie maatwerk. Er worden een keuzes gemaakt over onder andere de rol van de samenwerkingspartners (publiek/privaat), samenwerking met andere organisaties, de gewenste ruimtelijke kwaliteit van het plangebied/deelgebied, het gewenste (woningbouw)programma, inzetten van verschillende grondposities en vertaald naar (een) haalbare business case(s). Aangezien zowel de gemeente als de woningcorporaties zorgvuldig moeten omgaan met de inzet van middelen, is er in deze aanpak voor gekozen om de herstructurering gefaseerd aan te pakken vanuit het (nog op te stellen) ontwikkelvisie. De samenwerkingspartners hebben vooruitlopend hierop al gekozen voor onderstaande prioritering van de kansen en opgaven, waarbij zij een actieve rol pakken:

1. Boomplaats	Herstructureringslocatie	Sint Joseph
2. 'Scharnierkwartier'	Gebiedsontwikkeling	Gemeente
3. Jacob van Campenstraat	Bouw van een IKC	Gemeente
4. Jan Vermeer en Jan Steenstraat	Herstructureringslocaties	Beter Wonen

De samenwerkingspartners pakken een actieve rol in bovengenoemde kansen en opgaven, omdat:

1. Binnen de buurt Boomplaats de sociale opgave van onder andere overlast urgent is;
2. Binnen het 'Scharnierkwartier' verschillende locaties al vrij zijn of op korte termijn vrij komen voor ontwikkeling en de fysieke ontwikkeling een belangrijke impuls kan zijn voor sociale herstructurering van Ossenkoppelerhoek (alsook in verbinding met Nieuwstraat-Kwartier);
3. De genoemde locaties aan de Jan Vermeerstraat en Jan Steenstraat liggen braak en ontwikkeling kan een goede impuls kunnen vormen voor de stadsbrede afspraken tussen de gemeente en woningcorporaties om de stad meer in balans te brengen.

Bij het concretiseren van kansen en opgaven in projecten en activiteiten wordt er ook gekeken naar mogelijke koppelkansen, zoals geplande infrawerkzaamheden en de verduurzamingsopgave die tevens kan helpen bij de sociale opgave.

6. Planning

Fase	(Tussen)resultaten / producten	Startdatum	Einddatum
1. Initiatiefase	Wijkscan Ossenkoppelerhoek	01-03-2023	31-05-2024
2. Definitiefase	Plan van Aanpak	31-01-2025	01-05-2025
	Kredietaanvraag / begroting		01-05-2025
	Ontwikkelvisie	01-05-2025	31-12-2025
	Definiëren projecten	01-05-2025	31-12-2025

Dit plan van aanpak richt zicht op de definitiefase. In deze fase wordt de ontwikkelvisie opgesteld en worden de projecten gedefinieerd. Dit biedt inhoudelijk de basis voor de vervolgfases van de genoemde projecten (ontwerp-, voorbereiding- en realisatiefase).

7. Organisatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de (overkoepelende) governance, het ontwikkelteam en het gemeentelijke projectteam voor de herstructurering van Ossenkoppelerhoek, inclusief bijbehorende rollen, taken en verantwoordelijkheden.

7.1 Governance

Het opstellen van een ontwikkelvisie en het definiëren van de projecten staan niet op zichzelf. Er wordt in Ossenkoppelerhoek ook jaarlijks gewerkt aan de zogenoemde wijkopgaven. Er is een 'kernteam wijkopgave' actief. Dit kernteam voedt samen met het projectteam voor de herstructurering in Ossenkoppelerhoek de Kerngroep 'Samenwerken aan veerkrachtige wijken' (ambtelijk) en het bestuurlijk overleg 'Wonen en Wijken' (bestuurlijk). Zie voor de samenhang en wisselwerken tussen de genoemde teams/ groepen bijlage 1.

7.2 Ontwikkelteam en projectteam herstructurering Ossenkoppelerhoek

Voor de herstructurering Ossenkoppelerhoek is een ontwikkelteam in het leven geroepen. Het Ontwikkelteam zal werken aan de ontwikkelvisie en het definiëren van de projecten. Naast de gemeentelijke organisatie zijn hierin ook de twee woningcorporaties vertegenwoordigd: Beter Wonen en Sint Joseph.

De leden van het Ontwikkelteam delen informatie met hun eigen organisatie en stemmen het af. Afhankelijk van de agenda kunnen leden vanuit verschillende vakdisciplines aan het ontwikkelteam worden toegevoegd.

Daarnaast zal er een gemeentelijke projectgroep vanuit de verschillende vakdisciplines allen onderdelen van de herstructurering op haar merites beoordelen.

In bijlage 2 wordt de verwachte inzet voor de periode van 01-01-2025 tot 31-12-2025 (uitgaande van 46 werkzame weken) weergegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de inzet van het Ontwikkelteam, leden van het Kernteam en een gemeentelijke projectgroep. Het gaat om een gemiddelde inzet per week. Er kan in een bepaalde periode meer inzet vanuit een bepaalde discipline gevraagd worden dan in een andere periode.

2. Communicatie/Participatie

Op dit moment is er nog geen communicatie- of participatieplan opgesteld. Voor het opstellen van de ontwikkelvisie en het definiëren van de projecten wordt wel met verschillende stakeholders gecommuniceerd/geparticipeerd, zowel intern als extern.

Het participatieniveau met externen en de planning voor communicatie/participatie moet nog worden bepaald en is afhankelijk van het definiëren van projecten op basis van de kansen en opgaven. Er zijn

wel enkele externe stakeholders die nu benoemd kunnen worden en waar rekening mee gehouden kan worden. Zie hiervoor onderstaand overzicht.

Doelgroep	Doelstelling
Gemeenteraad	Krediet beschikbaar stellen Vaststellen ontwikkelvisie
College van B&W	Vaststellen plan van Aanpak Aanbieden van voorstel tot krediet aan raad; Ontwikkelvisie ter vaststelling aanbieden aan raad
Inwoners(groepen) o.a. Wijkplatform Ossenkoppelerhoek	Input ontwikkelvisie
Huurders	Informereren plannen
Bedrijven	Input projecten bedrijventerreinen
Schoollocaties	Input projecten schoollocaties
Projectontwikkelaars / particuliere eigenaren	Transformatie van locaties
Provincie Overijssel / Rijksoverheid	Mogelijkheden (financiële) ondersteuning verkennen

8. Financiën

In dit hoofdstuk is de benodigde investering opgenomen om te komen tot een ontwikkelvisie voor Ossenkoppelerhoek en het definiëren van de projecten. Het gaat om personele kosten, eventuele onderzoeken, extern advies en participatie. Later wordt nog ingegaan op subsidiemogelijkheden voor herstructurering van Ossenkoppelerhoek.

Bij de interne kosten gaat het om de bekostiging van de inzet van medewerkers om te komen tot een ontwikkelvisie voor Ossenkoppelerhoek en het definiëren van de projecten. De uitgangspunten die hierbij worden gehanteerd zijn de volgende:

- ✓ Iedere organisatie bekostigt de eigen inzet van medewerkers.
- ✓ Vanuit de regierol van de gemeente op de totale herstructureringsopgave wordt in deze fase de inzet van een projectleider/regisseur, projectondersteuner, planeconoom (deels), communicatieadviseur en stedenbouwkundige bekostigd. Op basis van de ontwikkelvisie worden hier voor de vervolgfase nieuwe afspraken gemaakt die een logisch gevolg zijn van de projecten en activiteiten en bijbehorende rolverdeling. Er wordt dan tevens gekeken of de gemaakte (voorbereidings)kosten kunnen worden geactiveerd op een project.
- ✓ Het bekostigen van de inzet van de interne projectgroep.

9.1 Krediet en dekking

Bij de herstructurering van Ossenkoppelerhoek moet de gemeente haar rol zorgvuldig kiezen om het ontwikkelproces zoveel mogelijk een gezamenlijk proces te laten zijn. Hierbij kan de gemeente faciliteren, samenwerken of regisseren. Bij het opstellen van de ontwikkelvisie zal de gemeente regie voeren. Voor de projecten zal de rol meer faciliterend zijn. Ook zorgt de gemeente voor afstemming zodat alle initiatieven samen leiden tot een aantrekkelijke wijk. Naast deze faciliterende rol neemt de gemeente een meer regisserende rol in daar waar de gemeente-eigendom heeft.

Op basis van deze rollen van de gemeente is een krediet benodigd van € 550.000.-, gedekt uit de Reserve Stadsontwikkeling. Bij de uitwerking van de ontwikkelvisie en de genoemde geprioriteerde projecten worden nadere afspraken gemaakt over de te maken kosten in de vervolgfases alsook over de gemaakte kosten door de gemeente in deze fase; concreet of deze als voorbereidingskosten op te nemen zijn in een (grond)exploitatie. Dit gaat zowel over de kosten voor capaciteit als over de onderzoeks- en advieskosten.

9.2 Subsidies

Op dit moment zijn er nog geen subsidies verstrekt voor de herstructureringsopgave in Ossenkoppelerhoek. Onderdeel van het opstellen van en het definiëren van de geprioriteerde projecten vormt ook de zoektocht naar dekkingsmogelijkheden van concrete ontwikkelingen, projecten en activiteiten. Hiervoor worden in ieder geval de mogelijkheden van onderstaande subsidies/fondsen verkend:

- Volkshuisvestingsfonds;
- MEER subsidie;
- Renovatiedeal;
- Woningbouwimpuls subsidies.

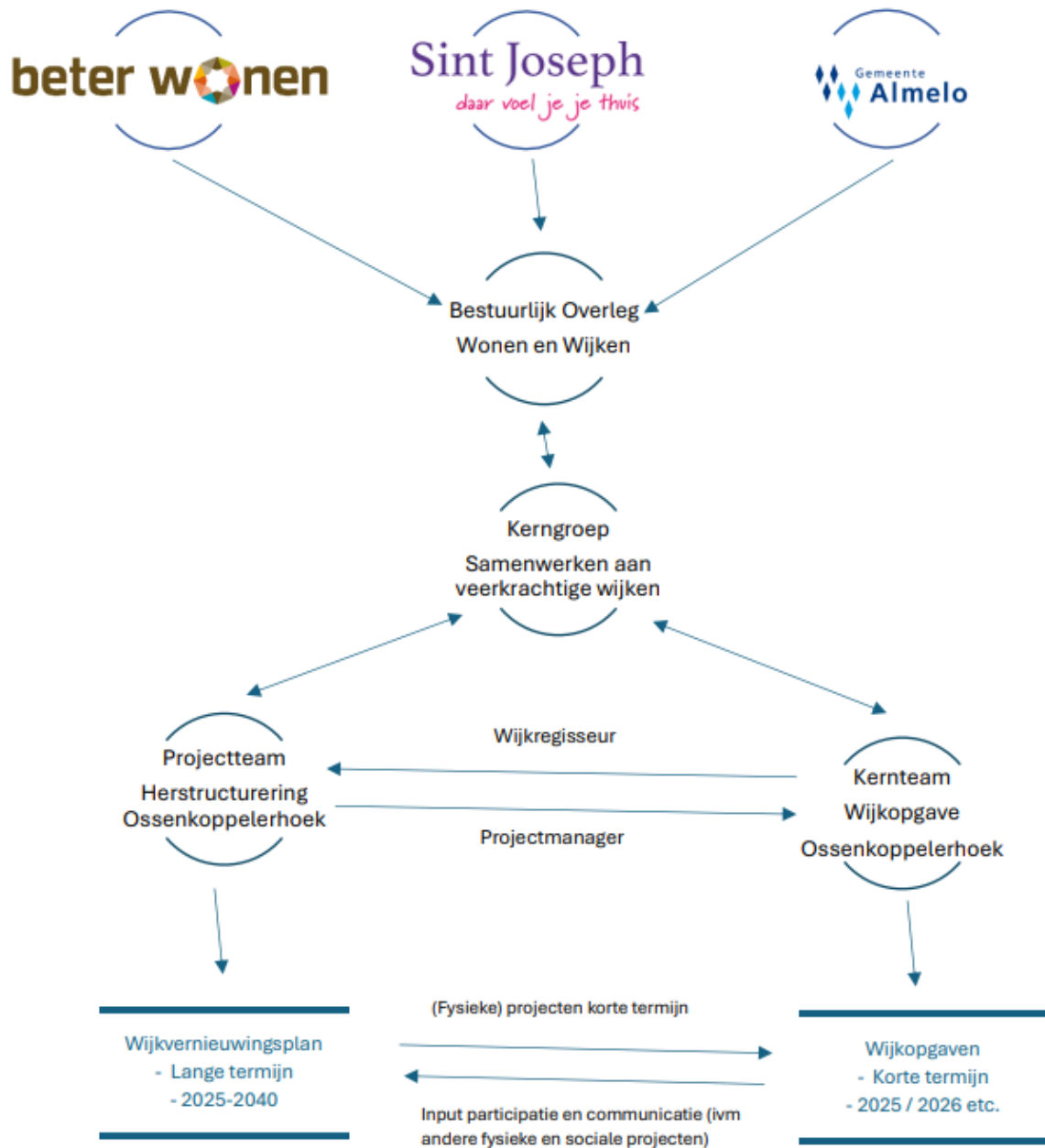
9. Risico's

10. Risico	Kans 1-10	Effect 1-10	Respons-tijd 1-10*	Risico-waarde**	Welke preventieve maatregelen
1. Er is intern onvoldoende capaciteit beschikbaar	8	8	5	320	Inzet afstemmen met betrokken medewerkers
2. Randvoorwaarden voor opgave zijn onduidelijk	5	10	2	100	Projectopdracht realiseren
3. Woningcorporaties, projectontwikkelaars en particuliere eigenaren zien geen rol/mogelijkheden / verantwoordelijkheid voor hen in deze opgave	5	10	3	150	Gemene deler van woningbouw alsook urgentie delen en overleggen over hun rol, verantwoordelijkheden en mogelijkheden in deze opgave
4. Andere prioritaire opgaven krijgen politiek voorrang op de herstructureringsopgave	5	10	2	100	Opgave in groter geheel plaatsen, urgentie én kansen onderbouwen en budget realiseren
5. Verlies van inzet op en energie voor deze opgave gezien de omvang en integraliteit die het vraagt	5	5	1	25	Tussenresultaten boeken en mijlpalen vieren.
6. Gewijzigde opgave als gevolg van Rijksmaatregelen/gewijzigde wet- en regelgeving	4	7	2	56	Ontwikkelingen op de voet volgen zodat tijdig overlegd en bijgestuurd kan worden
7. Verminderde investeringscapaciteit als gevolg van Rijksmaatregelen/gewijzigde wet- en regelgeving	4	10	2	160	Ontwikkelingen op de voet volgen zodat tijdig overlegd en bijgestuurd kan worden
8. Netwerkgroesie	4	4	1	16	Alleen groot risico voor grote energieaansluitingen

* Hoe minder tijd je hebt om te reageren hoe hoger het cijfer

** Risicowaarde is een vermenigvuldiging van kans, effect en responstijd

Bijlage 1

Bijlage 2

Projectteam

Naam / functie	Rol	Verantwoordelijkheid	Capaciteit (uren) Tot 31-12-2025
Marita Weerink	Projectleider	Tijdige oplevering (tussen) resultaten	16 uren per week 736 uren totaal
Gioella Cellie	Projectondersteuner	Ondersteuning project(en)	12 uren per week 552 uren totaal
<u>Strategisch adviseur wonen/vastgoed</u> Johan Smelt Peter Neuteboom Ruben Baas	<u>Teamlid Wonen</u> Gemeente Beter Wonen Sint Joseph	Input/aansluiting volkshuisvestelijk beleid, woonprogramma en vastgoed	4 uren per week 4 uren per week 4 uren per week 184 uren totaal p.p
<u>Planeconomie</u> Coen Hannink Controlling/vastgoed Projectleider/controller	<u>Teamlid/Planeconomie</u> Gemeente Beter Wonen Sint Joseph	Advies/berekeningen Sluit primair aan op ontwikkelingen in Boomplaats	4 uren per week 184 uren totaal 2 uren per week 92 uren totaal 2 uren per week 92 uren totaal
<u>Wijkregisseur/-beheer</u> Daphne ter Elst Sociaal wijkbeheerder Regisseur wonen	<u>Teamlid/Wijkregie en – beheer</u> Wijkregisseur/ gemeente Wijkbeheerder Beter Wonen Regisseur wonen Sint Joseph	Advies/strategie communicatie met inwoners (verwerkt in communicatieplan)	4 uren per week 184 uren totaal 2 uren per week 92 uren totaal Aansluitend op agenda / behoefte
<u>Communicatieadviseur</u> PM P.M P.M.	<u>Teamlid</u> <u>/Communicatie</u> Adviseur gemeente Adviseur Beter Wonen Adviseur Sint Joseph	Advies communicatie/ participatie	2 uren per week 92 uren totaal Aansluitend op agenda / behoefte Aansluitend op agenda / behoefte
<u>Stedenbouw</u> Erwin Webbink / Lode Lindeboom	<u>Teamlid/Stedenbouw</u> Stedenbouw/gemeente	Advies stedenbouw	16 uren per week 184 uren totaal

Stuurgroep

Naam / functie	Rol	Verantwoordelijkheid	Capaciteit (uren) Tot 1-7-2025
Wethouder gemeente: Jan Martin van Rees Directeur-Bestuurder Beter Wonen: Marjan Nekkers Directeur-Bestuurder Sint Joseph: Claudia Beumers	Bestuurlijk opdrachtgever	Bestuurlijke verantwoordelijkheid	-
Ontwikkelmanager Herstructurering: Nico Tom Pen Ondersteuning projectleiding: Marita Weerink Manager Strategie & Beleid BW: Maïke Hetterscheid Manager Vastgoed Sint Joseph: Jasper van Zanten	Ambtelijk opdrachtgever	Ambtelijke verantwoordelijkheid	-

Interne projectgroep

Aan de interne projectgroep nemen ook de gemeentelijke leden uit het ontwikkelteam deel. De uren hiervoor zijn opgenomen bij het ontwikkelteam.

Naam / functie	Rol	Verantwoordelijkheid	Capaciteit (uren) Tot 31-12-2025
W. Hilbink	Adviseur RO	Input / aansluiting met ruimtelijk beleid en juridische input Omgevingsweg	12 uren per week 552 uren in totaal
PM	Adviseur financiën	Input / aansluiting met financieel beleid	1 uur per week 46 uren in totaal
C. Hannink	Planecoom	Grexx-berekeningen	4 uur in de week 184 uur totaal
H. Vrijkotte	Trekker openbare voorzieningen	Projectleiding, advies en strategie openbare voorzieningen	4 uur in de week 184 uur totaal
M. Hendriks	Trekker verduurzamingsopgave	Advies en strategie verduurzamingsopgave	3 uur in de week 138 uur totaal
G. Bak	Verkeerskundige	Advisering	2 uur in de week 92 totaal
R. Paus	Trekker IKC Locaties	Besluitvormingstraject bouw nieuwe school	Afhankelijk van ontwikkelingen
PM (Economie)	Trekker Bedrijfslocaties	Visievorming binnenstedelijke bedrijventerreinen (OSK)	Afhankelijk van ontwikkelingen
N. van Houten	Privaatjurist	Advisering	4 uur in de week 184 uur totaal
A. Beute	Verwerver	Advisering	4 uur in de week 184 uur totaal

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 juni 2025;

1. Kennis te nemen van het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508) met als belangrijkste producten het opstellen van een Ontwikkelvisie en binnen deze visie het uitwerken van de volgende prioritaire projecten:
 - Boomplaats Herstructureringslocatie
 - 'Scharnierkwartier' Gebiedsontwikkeling
 - Jacob van Campenstraat Bouw van een Integraal Kindcentrum
 - Jan Vermeer en Jan Steenstraat Herstructureringslocaties.
2. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 550.000,- voor het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van de prioritaire projecten
3. Het voorbereidingskrediet te dekken uit de reserve stadsontwikkeling en de bijbehorende rentelast van structureel 5.500 euro te dekken uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

Besluit:

Gedaan in de openbare vergadering van

de griffier,

de burgemeester,

drs. J.W. Scherpenzeel

R.T.A. Korteland

Naam: M.M. Weerink
Datum: 15 april 2025
Team/teamonderdeel:

Voorstel aan de raad

Onderwerp: Voorbereidingskrediet
herstructurering Ossenkoppelerhoek
Portefeuillehouder: J.M. van Rees

Samenvatting raadsvoorstel

Almelo wil haar stad in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente heeft drie wijken / buurten als prioritair gebied aangeduid voor herstructurering, waaronder Ossenkoppelerhoek. Om te kunnen bepalen hoe de herstructureringsopgave in deze wijk eruitziet, zijn zowel op sociaal als fysiek gebied de kansen en opgaven in kaart gebracht in een zogenoemde wijkscan. Deze scan vormt de basis voor de verdere uitwerking van de herstructureringsopgave. Voor Ossenkoppelerhoek is op basis van de scan samen met de woningcorporaties een Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" opgesteld waarin een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak van de herstructurering in deze wijk wordt voorgesteld. Hiervoor is een voorbereidingskrediet nodig. Wij stellen u voor het benodigde voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen. Ossenkoppelerhoek is door uw raad opgenomen als prioritaire opgaven bij het vaststellen van de Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.

Voorgesteld raadsbesluit

1. Kennis te nemen van het Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508) met als belangrijkste producten het opstellen van een Ontwikkelvisie en binnen deze visie het uitwerken van de volgende prioritaire projecten:

• Boomplaats	Herstructureringslocatie
• 'Scharnierkwartier'	Gebiedsontwikkeling
• Jacob van Campenstraat	Bouw van een Integraal Kindcentrum
• Jan Vermeer en Jan Steenstraat	Herstructureringslocaties.
2. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 550.000,- voor het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van de prioritaire projecten
3. Het voorbereidingskrediet te dekken uit de reserve stadsontwikkeling en de bijbehorende rentelast van structureel 5.500 euro te dekken uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

Inleiding

Almelo wil haar stad in balans brengen: 'Almelo: een aantrekkelijke stad in balans'. Herstructurering draagt hieraan bij. De gemeente heeft drie wijken / buurten als prioritair gebied aangeduid voor herstructurering. Dit zijn Kerkelanden, Nieuwstraatkwartier en Ossenkoppelerhoek. Om te kunnen bepalen hoe de herstructureringsopgave in deze drie wijken / buurten eruitziet, zijn zowel op sociaal als fysiek gebied de kansen en opgaven in kaart gebracht in zogenoemde buurt- / wijkscans. De scans vormen de basis voor de verdere uitwerking van de herstructureringsopgave. Deze analyse is intern integraal benaderd en uitgevoerd vanuit stedelijke ontwikkeling, wijkregie, uitvoering fysiek, klimaat & milieu en wonen. Daarnaast zijn de Almelo'se woningcorporaties betrokken geweest.

Iedere wijk / buurt heeft zijn eigen karakter en identiteit en verschil mag er ook zijn. Uitgangspunt is dat integrale herstructurering bijdraagt aan de leefbaarheid en veerkracht in de wijk. Voor Kerkelanden en een groot deel van Nieuwstraatkwartier (Achter de Molen), beide als onderdeel van

Almelo Centraal (de Spoorzone), heeft uw raad inmiddels een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Aan de andere kansen en opgaven in Nieuwstraatkwartier wordt ook gewerkt.

Voor Ossenkoppelerhoek is samen met de woningcorporaties een Plan van Aanpak opgesteld waarin een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak voor herstructurering in deze wijk wordt voorgesteld. Om tot uitvoer van het Plan van Aanpak te komen is een voorbereidingskrediet nodig.

Beoogd effect

Het opstellen van een ontwikkelvisie en het uitwerken van prioritaire projecten zodat met een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak via herstructurering een bijdrage wordt geleverd aan gedifferentieerde, leefbare en veerkrachtige wijken / buurten, specifiek in de wijk Ossenkoppelerhoek.

Argumenten voor

1.1 *Een gezamenlijke, programmatische en gefaseerde aanpak in Ossenkoppelerhoek is gewenst gezien de omvang en diversiteit van de kansen en opgaven in deze wijk alsook de diversiteit in eigendomssituaties*

In Ossenkoppelerhoek liggen er kansen en opgaven op het gebied van woningbouw, onderwijs, duurzaamheid, bedrijventerreinen, overlast en sociale cohesie. Door investeringen in fysieke (her)ontwikkelingen van braakliggende percelen en vrijkomende locaties, in de openbare ruimte en in het verduurzamen en renoveren van vastgoed is er een impuls mogelijk om overlast tegen te gaan en de sociale cohesie te bevorderen. Via een programmatische aanpak kan er integraal gestuurd worden op alle kansen en opgaven die vorm krijgen in concrete activiteiten en projecten. Gezien de verscheidenheid aan eigendomssituaties kan de opgave alleen samen met betrokken partijen worden gerealiseerd.

1.2 *Vanuit een overkoepelende visie kunnen projecten op gebiedsniveau worden uitgewerkt.*

Aangezien zowel de gemeente als de woningcorporaties zorgvuldig moeten omgaan met de inzet van middelen, is er in deze aanpak voor gekozen om de herstructurering gefaseerd aan te pakken vanuit de (nog op te stellen) ontwikkelvisie. De samenwerkingspartners hebben vooruitlopend hierop al gekozen voor onderstaande prioritering van de kansen en opgaven waarbij zij een actieve rol pakken:

1. Boomplaats	Herstructureringslocatie
2. 'Scharnierkwartier'	Gebiedsontwikkeling
3. Jacob van Campenstraat	Bouw van een Integraal Kindcentrum
4. Jan Vermeer en Jan Steenstraat	Herstructureringslocaties.

2.1 *Om de herstructureringsopgave van Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud te kunnen geven is een voorbereidingskrediet benodigd.*

In de Uitvoeringsagenda Stadsontwikkeling is opgenomen dat per wijk / buurt een ontwikkelvisie wordt opgesteld, gevolgd door een programmatische wijkaanpak op meerdere thema's, waaronder herstructurering. Die aanpak wordt door de woningcorporaties onderschreven voor Ossenkoppelerhoek. Dit betekent dat als eerste stap gezamenlijk een ontwikkelvisie voor Ossenkoppelerhoek wordt opgesteld. Vanuit deze ontwikkelvisie worden de kansen, opgaven en ontwikkelingen geconcretiseerd. Hier zijn capaciteit, advies en onderzoeken voor nodig. Voor het dekken van de kosten hiervan wordt een voorbereidingskrediet aangevraagd voor de gemeentelijke inzet. De woningcorporaties bekostigen hun eigen inzet.

3.1 *Ossenkoppelerhoek is onderdeel van de Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.*

Ossenkoppelerhoek is opgenomen als prioritaire opgaven in de door de gemeenteraad vastgestelde Investeringsagenda Stedelijke Ontwikkeling.

Kanttelingen

1.1 *Door een wijkgerichte herstructureringsaanpak ontstaat er een risico op gebrek aan samenhang*

Er is nu van de drie prioritaire gebieden een separate scan gemaakt. Het verzilveren van kansen en het realiseren van opgaven via activiteiten en projecten moet leiden tot een wijk of buurt in balans, maar ook tot een stad in balans. Om de samenhang te waarborgen zullen alle activiteiten en projecten moeten passen binnen de stadsbrede afspraken met de woningcorporaties. De ontwikkelmanager herstructurering voert hierop regie, stemt met betrokkenen af en stuurt bij waar nodig.

1.2 *De kansen en opgaven zijn omvangrijk waardoor niet alles tegelijkertijd gerealiseerd kan worden*

Daarom is er nu gekozen voor een gefaseerde aanpak met een focus op een drietal projecten / gebiedsontwikkelingen. Zie hiervoor het Plan van Aanpak. Mochten andere kansen zich voordoen, dan wordt beoordeeld op welke manier de gemeente hierin participeert.

Kosten, opbrengsten en dekking

Om de herstructureringsopgave van Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud te kunnen geven, worden voorbereidende (plan)kosten gemaakt. Uitgangspunt hierbij is dat de corporaties en de gemeente hun eigen inzet bekostigen. De inzet van de gemeente is hierbij omvangrijker dan die van de woningcorporaties, omdat de gemeente regie voert op de totale herstructureringsopgave in de wijk Ossenkoppelerhoek. Die opgave omvat meer dan alleen de corporatiewoningen en -locaties. In het plan van aanpak is dit verder uitgewerkt en zijn hier nadere afspraken over gemaakt.

Die kosten bestaan uit ambtelijke inzet en de benodigde onderzoeken en externe adviezen. Zie onderstaand overzicht waar het gevraagde voorbereidingskrediet voor de gemeente uit bestaat:

	Kosten
Kosten projectteam	€ 460.000,-
onderzoeken / extern advies	€ 50.000,-
Participatie	€ 15.000
Subtotaal	€ 525.000,-
Onvoorzien	€ 25.000,-
Totaal	€ 550.000,-

Voorgesteld wordt om het voorbereidingskrediet te dekken uit de "Reserve Stedelijke Ontwikkeling". De bijbehorende structurele rentelast van 5.500 euro wordt gedekt uit de stelpost storting reserve stedelijke ontwikkeling.

Bij de uitwerking van de herstructureringsopgave worden nadere afspraken gemaakt over de te maken kosten in de vervolgfasen alsook over de gemaakte kosten door de gemeente in deze fase; concreet of deze als voorbereidingskosten op te nemen zijn in een (grond)exploitatie. Dit gaat zowel over de kosten voor capaciteit als over de onderzoeks- en advieskosten.

Voor de dekking van (inzet voor) projecten en activiteiten zullen we in de volgende fase ook de mogelijkheden van subsidies en fondsen verkennen alsook de verdeling van de kosten en baten tussen samenwerkingspartners verder uitwerken.

Vervolg

Na het beschikbaar stellen van voorbereidingskrediet wordt gezamenlijk met de woningcorporaties aan de herstructureringsopgave in Ossenkoppelerhoek vorm en inhoud gegeven in de vorm van een ontwikkelvisie en een uitwerking van prioritaire projecten.

Bijlagen

1. Plan van Aanpak "Herstructurering Ossenkoppelerhoek wijk in beweging" (INT-94508)

Burgemeester en Wethouders van Almelo, _____

de secretaris,
J.H. Dijkstra

de burgemeester,
R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Convenant Meer Muziek in de Klas
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/241465
Documentkenmerk	D/25/755800
Vertrouwelijkheid	Embargo
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

In november 2022 is de motie "Meer muziek in de klas" aangenomen. De pilot die naar aanleiding van deze motie is gestart, was een groot succes. We willen dit continueren. Om de continuïteit en borging van het muziekonderwijs binnen het aanbod van het Kunst Educatie Platform Almelo (KEPA) te waarborgen vanaf het schooljaar 2026-2027 tot en met het schooljaar 2028-2029 wordt het convenant "Meer muziek in de klas" aangegaan. Het college heeft besloten om het convenant aan te gaan en de raad, middels een raadsbrief, hierover te informeren.

Voorgesteld besluit

1. Het convenant "Meer muziek in de klas" (D/25/761094) aan te gaan.
2. De raad via raadsbrief (D/25/757904) hierover te informeren.

De burgemeester besluit:

1. Wethouder Overmeen – Bakhuis volmacht (D/25/755808) te verlenen om het convenant "Meer muziek in de klas" te ondertekenen.

Inleiding

In november 2022 heeft de raad de motie aangenomen die aansluit op het muziekkkoord "Meer muziek in de klas". Naar aanleiding hiervan is via KEPA de pilot "Meer muziek in de klas" gestart. Deze pilot was een groot succes. Om de continuïteit en borging van het muziekonderwijs binnen het aanbod van het Kunst Educatie Platform Almelo (KEPA) te waarborgen van de schooljaren september 2026 tot september 2029, adviseren wij het convenant "Meer muziek in de klas" te ondertekenen. Het college heeft toegezegd de raad hierover te informeren.

Beoogd effect

Het waarborgen van de culturele en muzikale ontwikkeling van leerlingen.

Argumenten voor

1.1 Het muziekonderwijs wordt geborgd

Door het convenant aan te gaan, wordt muziekonderwijs opgenomen in het KEPA-aanbod vanaf het schooljaar 2026-2027 tot en met het schooljaar 2028-2029. Na deze periode zal een nieuw KEPA-aanbod worden opgesteld. Afhankelijk daarvan zal worden bepaald of Muziek in de Klas wordt verlengd.

2.1 Er is toegezegd om de raad te informeren

Tijdens de raadsvergadering van 11 november 2024 is toegezegd om de raad te informeren bij ondertekening van het convenant.

Kanttelingen

Geen.

Kosten, opbrengsten en dekking

De kosten voor het borging van het muziekonderwijs in het KEPA-aanbod zijn gedekt in de KEPA begroting.

Uitvoering

Op 20 juni 2025 kan het convenant worden ondertekend. De bijgevoegde raadsbrief wordt verzonden om de raad hierover te informeren.

Bijlage(n)

Raadsbrief D/25/757904

Convenant "Meer muziek in de klas" D/25/761094

Volmacht D/25/755808

Procesinformatie

- Intern overleg: het voorstel is afgestemd met de programmamanager van Sociaal en Vitaal.
- Afstemming met portefeuillehouder: het voorstel is afgestemd met portefeuillehouder Overmeen-Bakhuis.
- Directie-advies: n.v.t.

Communicatie over het besluit

Regulier, onder embargo tot na ondertekening van het convenant.

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage Datum
 10 juni 2025

Onderwerp
Convenant "Meer muziek in de klas"

Geachte leden van de raad,

Zoals eerder toegezegd, informeren wij u over de ondertekening van het convenant "Meer muziek in de klas". Dit convenant zal ervoor zorgen dat muziekonderwijs vanaf het schooljaar 2026-2027 tot en met schooljaar 2028-2029 wordt opgenomen in het KEPA-aanbod. Het Kunst Educatie Platform Almelo (KEPA) organiseert en coördineert cultuureducatieactiviteiten voor het primair onderwijs in de gemeente Almelo.

Het convenant "Meer muziek in de klas" is een initiatief dat bijdraagt aan de culturele en muzikale ontwikkeling van leerlingen. Met ondertekening van het convenant wordt de continuïteit van muziekonderwijs gewaarborgd.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Collegevoorstel terinzagelegging taxatierapport Binnenhof 53
Eenheid/team	BV Vastgoed en Exploitatie
Zaakkenmerk	Z/25/237021
Documentkenmerk	D/25/763554
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Het college heeft besloten om het taxatierapport van Binnenhof 53, onder geheimhouding, ter inzage te leggen bij de griffie. Dit ten behoeve van de raadsvergadering op 24 juni 2025.

Voorgesteld besluit

1. Op grond van artikel 87 Gemeentewet, in samenhang met artikel 5.1 tweede lid onder b van de Wet open overheid geheimhouding op het taxatierapport (D/25/752579) behorende bij het collegebesluit (D/25/748075).
2. Het taxatierapport, zoals bedoeld in het eerste beslispunt onder vermelding van geheimhouding te verstrekken aan de raad (artikel 88, tweede lid, Gemeentewet.)

Inleiding

Ten behoeve van de raadsvergadering op 24 juni 2025 heeft de gemeenteraad gevraagd om inzage in het taxatierapport van Binnenhof 53. Vanwege economische belangen van de gemeente wordt geheimhouding opgelegd op het taxatierapport. Het taxatierapport wordt tevens onder deze geheimhouding beschikbaar gesteld aan de gemeenteraad.

Beoogd effect

Geheimhouding opleggen op het taxatierapport en deze ten behoeve van de raadsvergadering terinzage te leggen voor de gemeenteraad.

Argumenten voor

1.1 Het belang bij openbaarmaking van het taxatierapport weegt niet op tegen het belang van de financiële positie van de gemeente en de onderhandelingspositie van de gemeente.

Het taxatierapport bevat informatie die bij openbaarmaking ervan de financiële positie van de gemeente zou kunnen schaden.

1.2. Het niet nakomen van geheimhouding kan leiden tot een sanctie tot het niet mogen ontvangen van geheime informatie voor maximaal drie maanden en is een strafbaar feit, op basis van art. 272 van het Wetboek van Strafrecht (schending ambtsgeheim).

De sanctie ten aanzien van het schenden van een geheimhoudingsplicht is geregeld in artikel 89, lid 5, van de Gemeentewet. Een dergelijke sanctie staat geheel los van eventuele strafbaarheid op grond van artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht.

2.1 Informatie waarop door het college geheimhouding is gelegd kan, onder deze geheimhouding, worden verstrekt aan de gemeenteraad.

Een verplichting tot geheimhouding wordt in acht genomen door allen die van de informatie kennis dragen. De verplichting tot geheimhouding duurt voort, totdat de gemeenteraad deze geheimhouding weer opheft.

Kanttekeningen

N.V.T.

Kosten, opbrengsten en dekking

N.V.T.

Uitvoering

Het taxatierapport zal ter inzage worden gelegd bij de griffie.

Bijlage(n)

1. Taxatierapport Binnenhof 53 (D/25/752579). Geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 Gemeentewet in samenhang met artikel 5.1 tweede lid onder b van de Wet open overheid.

Procesinformatie

- Intern overleg

Het voorstel is afgestemd met een concernjurist.

- Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met de portefeuillehouder

- Directie-advies

N.v.t.

Communicatie over het besluit

Regulier

Collegevoorstel

Onderwerp	Informeren raad inzake afzien koop van de wijkaccommodatie De Trefhoek
Eenheid/team	BV Financiën
Zaakkenmerk	Z/25/238486
Documentkenmerk	D/25/763971
Vertrouwelijkheid	Embargo
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 20 mei 2025 heeft het college de Raad geïnformeerd (Raad – 756308) over de vertraging van de uitvoering van het raadsbesluit dat op 15 april 2025 (D/25/736108) is genomen over het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van wijkaccommodatie De Trefhoek. Helaas is de gemeente Almelo genoodzaakt om af te zien van de aankoop van de wijkaccommodatie De Trefhoek. Het college van B&W heeft daarom besloten om de raad via bijgevoegde raadsbrief te informeren.

Voorgesteld besluit

1. Af te zien van de aankoop van het pand met ondergrond en erf, plaatselijk bekend als Ootmarsumsestraat 247-249, 7603 AD te Almelo, kadastraal bekend als gemeente Stad-Almelo, sectie B, nummers 6029 groot 542 m2 en 7433, groot 2227m2.
2. Het beschikbaar gestelde krediet van € 225.001,- en het incidenteel beschikbaar gestelde budget van € 75.000,- conform het raadsvoorstel (D/25/736108) voor de aankoop van voornoemd pand niet in te zetten.
3. De raad middels bijgevoegde raadsbrief (D/25/763887) te informeren over het afzien van de aankoop van voornoemd pand (wijkaccommodatie De Trefhoek).
4. De stichting Wijk -en Jeugdcentrum De Trefhoek middels bijgevoegde brief (D/25/763872) te informeren over het afzien van de aankoop van voornoemd pand (wijkaccommodatie De Trefhoek).

Inleiding

Op 18 maart 2025 heeft het college van B&W besloten (D/25/736006) om - onder voorbehoud van instemming door de gemeenteraad - over te gaan tot de aankoop van wijkaccommodatie De Trefhoek, dat momenteel in eigendom is van Stichting Wijk -en Jeugdcentrum De Trefhoek. Op 15 april 2025 heeft de gemeenteraad van Almelo besloten (D/25/736108) om hier krediet beschikbaar voor te stellen.

Op 20 mei 2025 is de raad geïnformeerd (Raad – 756308) over de vertraging van de uitvoering van het besluit dat op 15 april 2025 is genomen over het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van wijkaccommodatie De Trefhoek.

Na uitgebreid overleg tussen de gemeente Almelo en het Kerkbestuur van de St. Jorisparochie, is gebleken dat zij gebruik willen maken van hun recht van eerste koop, zoals vermeld in de leveringsakte uit 1960.

Dit betekent helaas dat het noodzakelijk is om als gemeente Almelo af te zien van de aankoop van De Trefhoek. De eerdere plannen met betrekking tot de wijkaccommodatie zullen daarom niet worden uitgevoerd zoals was voorzien.

Beoogd effect

De raad te informeren over de huidige ontwikkelingen met betrekking tot het beschikbaar gestelde krediet voor de koop van De Trefhoek, gelegen aan Ootmarsumsestraat 247-249.

Argumenten voor

1.1 De gemeente Almelo was niet op de hoogte van de akte uit 1960

Het bestuur van De Trefhoek en de gemeente zijn door de betrokken notaris geïnformeerd dat in de leveringsakte uit 1960 staat opgenomen dat het Kerkbestuur van de St. Jorisparochie een recht van eerste koop heeft.

1.2 Het Kerkbestuur van de St. Joris Parochie maakt gebruik van het recht van eerste koop.

Aangezien het Kerkbestuur van de St. Joris Parochie gebruik maakt van het recht van eerste koop, is de gemeente Almelo genoodzaakt om af te zien van de aankoop van De Trefhoek.

2.1 De raad heeft krediet beschikbaar gesteld voor de aankoop van De Trefhoek, gelegen aan Ootmarsumsestraat 247-249

De raad heeft op 15 april jl. besloten om krediet beschikbaar te stellen voor de koop van De Trefhoek, gelegen aan Ootmarsumsestraat 247-249. Doordat de aankoop van De Trefhoek niet doorgaat, wordt het beschikbaar gestelde krediet niet ingezet. Dit wordt verwerkt in de slotrapportage 2025.

Kanttekeningen

n.v.t.

Kosten, opbrengsten en dekking

Het beschikbaar gestelde krediet en incidentele budget betreft:

- € 225.000,- voor verbouwing en advies
- € 1,- voor aankoop van het pand
- Incidenteel budget van € 75.000,- voor voorbereiding en inbesteding van het beheer en exploitatie van de uitvoering in 2025.

Het beschikbaar gestelde krediet en incidentele budget wordt niet ingezet. Dit wordt verwerkt in de slotrapportage 2025.

Uitvoering

n.v.t.

Bijlage(n)

1. Raadsbrief ((D/25/763887)
2. Uitgaande brief aan stichting Wijk -en Jeugdcentrum De Trefhoek (D/25/763872)

Procesinformatie

- Intern overleg

Het voorstel is afgestemd met een communicatieadviseur, concern jurist en bestuursadviseur.

- Afstemming met portefeuillehouder

Er heeft afstemming plaatsgevonden met Portefeuillehouder M. Overmeen-Bakhuis.

- Directie-advies

n.v.t.

Communicatie over het besluit

Regulier

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage Datum
 16 juni 2025

Onderwerp
Afzien van de koop van wijkaccommodatie De Trefhoek

Geachte leden van de raad,

Op 20 mei 2025 hebben wij u geïnformeerd (Raad – 756308) over de vertraging van de uitvoering van het besluit dat op 15 april 2025 is genomen over het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van wijkaccommodatie De Trefhoek. Via deze brief informeren wij u over de laatste ontwikkelingen.

Na uitgebreid overleg tussen de gemeente Almelo en het Kerkbestuur van de St. Jorisparochie, is gebleken dat zij gebruik willen maken van hun recht van eerste koop, zoals vermeld in de leveringsakte uit 1960. Hierbij merken wij op dat, zoals in de leveringsakte uit 1960 beschreven staat (bepaling 9), het doel van het pand is om maatschappelijke activiteiten te organiseren. Als gemeente Almelo gaan wij ervan uit dat het kerkbestuur van de St. Jorisparochie, na aankoop, zich zal inzetten om maatschappelijke activiteiten te ontplooiën in het pand waar de wijkaccommodatie gevestigd is. Het is mooi dat de St. Jorisparochie die verantwoordelijkheid op zich neemt.

Vorenstaande betekent dat de gemeente Almelo daarom genoodzaakt is om af te zien van de aankoop van De Trefhoek. De eerdere plannen met betrekking tot de wijkaccommodatie zullen daarom niet worden uitgevoerd zoals was voorzien. Het beschikbaar gestelde krediet (D/25/736006) wordt hiermee niet ingezet en wordt verwerkt in de slotrapportage 2025.

Waar nodig zullen wij vanuit onze gemeentelijke rol ondersteuning bieden aan de betrokken partijen.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Aanstellen voorzitter commissie bezwaarschriften sociaal domein
Eenheid/team	US Kwaliteit
Zaakkenmerk	Z/25/240683
Documentkenmerk	D/25/761707
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	R.T.A. Korteland
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De huidige voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein treedt per 1 juli 2025 af in verband met het aflopen van de maximale benoemingstermijn. Besloten is om de heer G..J. Elbertsen per 1 juli 2025 te benoemen als voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein.

Voorgesteld besluit

1. De heer G.J. Elbertsen met ingang van 1 juli 2025 te benoemen als voorzitter van de bezwaarschriftencommissie sociaal domein Almelo.

Inleiding

De gemeente Almelo heeft een bezwaarschriftencommissie sociaal domein ingesteld. Zij wordt gevraagd te adviseren over besluiten waartegen een bezwaarschrift is ingediend, zoals opgenomen in de Verordening voor de behandeling van bezwaarschriften sociaal domein gemeente Almelo 2024. De commissie bestaat op grond van artikel 6 van de verordening uit een voorzitter en ten minste twee leden. Zij worden door burgemeester en wethouders benoemd, geschorst en ontslagen. Volgens artikel 8 van de verordening kunnen de voorzitter en leden worden benoemd voor een termijn van vier jaar, waarna zij hoogstens één keer kunnen worden herbenoemd.

De huidige voorzitter, de heer B.G. Aaftink, treedt per 1 juli 2025 af in verband met het aflopen van de maximale benoemingstermijn. De commissie stelt voor om de heer G.J. Elbertsen, op dit moment lid van de bezwaarschriftencommissie, te benoemen als voorzitter met ingang van 1 juli 2025.

Bij de laatste sollicitatieprocedure voor commissieleden is reeds rekening gehouden met dit aftreden door eventuele benoeming tot voorzitter aan de kandidaten uit te vragen en door één lid extra te benoemen. Zo blijven er, met het vertrek van de huidige voorzitter en de benoeming van één commissielid als voorzitter, voldoende leden zitting hebben in de commissie.

Beoogd effect

Beschikken over een bezwaarschriftencommissie om het college te adviseren over ingediende bezwaarschriften m.b.t. het sociaal domein, zoals opgenomen in de Verordening voor de behandeling van bezwaarschriften sociaal domein gemeente Almelo 2024.

Argumenten voor

1.1. Met het aanstellen van een nieuwe voorzitter voor de commissie bezwaarschriften sociaal domein wordt de continuïteit van de zittingen gewaarborgd.

De zittingen kunnen dan regelmatig en zonder onderbrekingen doorgaan. Dit is essentieel voor een efficiënte, rechtvaardige en spoedige behandeling van bezwaarschriften. Een (vaste) voorzitter draagt bij aan de stabiliteit en betrouwbaarheid van de commissie.

Kanttekeningen

Geen.

Kosten, opbrengsten en dekking

Het voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

n.v.t.

Bijlage(n)

Besluit tot aanstelling van de nieuwe voorzitter (brief met kenmerk: D/25/759877).

Procesinformatie

- Intern overleg;

Er heeft overleg plaatsgevonden over de opvolging met de leden en de huidige (aftredende) voorzitter en vervangend voorzitter van de commissie bezwaarschriften sociaal domein.

- Afstemming met portefeuillehouder

Er heeft afstemming plaatsgevonden met de burgemeester.

Communicatie over het besluit

Regulier.

Collegevoorstel

Onderwerp	Standpuntbepaling tbv ALV 18 juni 2025 van de VNG
Eenheid/team	CZ Strategie en Bestuursadvies
Zaakkenmerk	Z/25/242472
Documentkenmerk	D/25/763784
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	R.T.A. Korteland
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Op 18 juni 2025 vindt een algemene ledenvergadering (ALV) plaats van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het college besluit om tijdens de ALV in te stemmen met de Financiële jaarverantwoording, het contributievoorstel en de Kadernota 2026 met bijbehorende begroting. Het college stemt ook met de voorgestelde resoluties over o.a. samenwerking bij gemeentelijke digitalisering, Jeugdzorg en inzet bij het nieuwe kabinet. Verder gaat het college akkoord met het bereikte onderhandelingsakkoord over de inzameling van verpakkingsmateriaal, stemt het college in met het verlengen van mandaat aan het VNG-bestuur voor de inkoop in het sociaal domein. In de ALV komen tal van moties aan de orde, per motie neemt het college een standpunt in dat inhoudelijk is afgestemd op de belangen van Almelo. Tot slot stemt het college in met de voorgedragen kandidaten voor verschillende bestuursfuncties in het VNG-bestuur en -commissies.

Voorgesteld besluit

1. Namens de gemeente Almelo tijdens de ALV van 18 juni 2025 over de gedane voorstellen te stemmen zoals aangegeven in de uitgebreide annotatie (INT – 95337), namelijk:
 1. In te stemmen met het Financieel Jaarverslag 2024.
 2. In te stemmen met het contributievoorstel VNG 2026.
 3. In te stemmen met de Kadernota 2026, inclusief de bijbehorende GGU begroting 2026.
 4. In te stemmen met de resolutie “Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving” en de propositie Common Ground.
 5. In te stemmen met de resolutie naar aanleiding van de val van het kabinet en de resolutie Jeugd.
 6. In te stemmen met verlengen van het huidige mandaat van het VNG-bestuur voor inkoop sociaal domein.
 7. In te stemmen met het onderhandelingsresultaat over inzameling van verpakkingsmateriaal en met het verlenen van mandaat aan het VNG-bestuur voor de uitwerking van raamovereenkomst.
 8. Te stemmen over nieuwe ingediende moties en de voorgestelde afdoening van moties uit voorgaande ledenvergaderingen.

9. In te stemmen met de voorgedragen kandidaten voor de vacatures in het VNG-bestuur en de VNG-commissies.

De burgemeester besluit:

1. Wethouder Van Rees volmacht te verlenen om de gemeente Almelo te vertegenwoordigen tijdens de algemene ledenvergadering van de Nederlandse gemeenten op 18 juni 2025.

Inleiding

Op 18 juni 2025 vindt de algemene ledenvergadering (ALV) plaats van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Tijdens deze vergadering kan het college namens Almelo meebeslissen over de door het VNG-bestuur gedane voorstellen en door de leden ingebrachte onderwerpen (moties c.q. amendementen). Iedere gemeente kan door één vertegenwoordiger van die gemeente een stem uitbrengen. Dit collegevoorstel ziet hierop toe middels een ambtelijk advies voor de in te nemen standpunten.

Beoogd effect

De gemeente Almelo neemt voor de ALV van de VNG een weloverwogen standpunt in over de gedane voorstellen en stemt tijdens de ALV navenant.

Argumenten voor

1.1 Door deelname aan een ALV van de VNG toont Almelo zich een betrokken gemeente in verenigingsverband.

De VNG is een vereniging, door actieve deelname aan onder andere algemene ledenvergaderingen toont Almelo zich een betrokken verenigingslid.

1.2 Door deelname aan een ALV oefent Almelo invloed uit op de activiteiten van de VNG.

Door deelname aan de algemene ledenvergadering oefent Almelo direct invloed uit op de besluiten die aldaar worden genomen; dit door gebruik te maken van het stemrecht dat Almelo toekomt.

1.3 Door deelname aan een ALV oefent Almelo invloed uit en dient daarmee de Almelse belangen.

De stem die Almelo uitbrengt is voor ieder voorstel afgemeten aan het belang van Almelo dat met dat voorstel samenhangt.

Kanttekeningen

1.1 Stemmen in verenigingsverband heeft beperkte invloed.

Almelo heeft weliswaar een directe stem in de ALV, maar dat is een gewogen stem en behelst geen alleenrecht. Desalniettemin is het uitbrengen van die stem van groot belang omdat hiermee wel invloed wordt uitgeoefend in een democratisch proces binnen de vereniging. Om deze reden is het actief deelnemen aan de ALV en het uitbrengen van een stem tijdens de vergadering van belang.

Kosten, opbrengsten en dekking

Met dit voorstel hangen geen directe kosten of opbrengsten samen.

Uitvoering

Na besluitvorming in het college wordt zoals gebruikelijk het collegebesluit en de geannoteerde agenda op iBabs gepubliceerd zodat de gemeenteraad van Almelo daar notie van kan nemen, een aparte raadsbrief wordt niet verzonden.

Bijlage(n)

- Complete set vergaderstukken alv 18 juni 2025 (D/25/757320)
- Volmacht J.M. van Rees ALV van de VNG op 18 juni 2025 (Z25242472)
- Uitgebreide annotatie ALV 18 juni 2025 (INT - 95337)

Procesinformatie

- Intern overleg

Alle geagendeerde onderwerpen van de ALV zijn door vakinhoudelijke deskundigen voorbereid en van een ambtelijk advies voorzien.

- G40-afstemming

Waar dat nog mogelijk is geweest (vanwege tijdsgebrek door zeer late (na)verzending van vergaderstukken door de VNG) is het Almelose, ambtelijke advies gerelateerd aan c.q. afgestemd op het advies van de G40.

- Afstemming met portefeuillehouders

Alle onderwerpen van de ALV waarover tijdens de ALV besluitvorming van de VNG-leden wordt gevraagd zijn door de vakinhoudelijke collega's afgestemd met de respectievelijke portefeuillehouder.

- Directie-advies

Regulier.

Communicatie over het besluit

Regulier.